

Кръстина Гечева
Богомилството
Библиография

The book is sponsored by

**Kevin Clinton and Nora Dimitrova,
American Research Center in Sofia**

and

**Boris Nedev
Dobrin Stoykov
Ekaterina Shanova
Emil Ivanov
Stoyan Valchev**

Книгата е издадена благодарение на

**Кевин Клинтън и Нора Димитрова,
Американски изследователски център в София**

и

**Борис Недев
Добрин Стойков
Екатерина Шанова
Емил Иванов
Стоян Вълчев**

Кръстина Гечева

БОГОМИЛСТВОТО

И

НЕГОВОТО ОТРАЖЕНИЕ В СРЕДНОВЕКОВНА
ХРИСТИЯНСКА ЕВРОПА

Библиография

Второ допълнено и
основно преработено издание

научен редактор: ст. н. с. дфн Георги Василев

София 2007
Издателство „Гутенберг“

© Кръстина Гечева, автор, 2007

© Жеко Алексиев, художник на корицата, 2007

ISBN ISBN 978-954-617-016-3

СЪДЪРЖАНИЕ

Богомилството – български и европейски измерения.

Встъпителна студия от академик Димитър Ангелов / 15

Обяснителни бележки – Кръстина Гечева / 65

Общи съчинения (1–254)

Извори (1–70)

Изследвания (71–254)

Чужди ереси, предходни на богомилството

Гностико-дуалистични традиции

Изследвания (255–303)

Манихейство (304–407)

Извори (304–326)

Изследвания (327–407)

Павликянство (408–493)

Извори (408–429)

Изследвания (430–493)

Месалианство

Изследвания (494–499)

Богомилство. Същност, развитие и разпространение

в българските земи (500–1028)

Извори (500–598)

Изследвания (599–1028)

Разпространение на богомилството извън

българските земи (1029–2882)

Балкански полуостров (1029–1340)

Общи съчинения (1029–1060)

Извори (1029–1032)

Изследвания (1033–1060)

Византия (1061–1128)

Извори (1061–1071)

Изследвания (1072–1128)

Босна (1129–1314)

Извори (1129–1160)

Изследвания (1161–1314)

Сърбия (1315–1331)

Извори (1315–1319)

Изследвания (1320–1331)

Далмация

Изследвания (1332–1335)

Румънски земи (1336–1340)

Извори (1336)

Изследвания (1337–1340)

Европа

Общи съчинения (1341–1587)

Извори (1341–1362)

Изследвания (1363–1581)

Италия (1582–1791)

Извори (1582–1611)

Изследвания (1612–1791)

Франция (1792–2689)

Извори (1792–1911)

Изследвания (1912–2689)

Испания (2690–2708)

Извори (2690)

Изследвания (2691–2708)

Германия (2709–2749)

Извори (2709–2713)

Изследвания (2714–2749)

Австрия (2750–2754)

Изследвания (2750–2754)

Холандия (2755–2756)

Извори (2755)

Изследвания (2756)

Англия (2757–2814)

Извори (2754–2814)

Изследвания (2763–2814)

Чехия (2815–2826)

Изследвания (2815–2826)

Унгария (2827–2834)

Извори (2827)

Изследвания (2828–2834)

Русия (2835–2882)

Извори (2835–2836)

Изследвания (2837–2882)

Апокрифи (2883–3266)

Апокрифи и литература за тях (2883–3229)

Апокрифи и фолклор (3230–3266)

Историография (3267–3333)

Библиография (3334–3351)

Показалец на личните имена / 318

Показалец на географските имена / 349

Тематично-предметен показалец / 354

Съкращение на източниците / 358

TABLES DES MATIERES

**Le Bogomilisme et ses dimensions bulgares et européennes –
préface de l'académicien Dimitar Anguelov / 41**

Notes explicatives – Krastina Guetcheva / 67

Ouvrages généraux (1–254)

Sources (1–70)

Etudes(71–254)

Hérésies étrangères précurseurs du Bogomilisme

Traditions gnostico-dualistes

Etudes (255–303)

Manichéisme (304–407)

Sources (304–326)

Etudes (327–407)

Pauliciens (408–493)

Sources (408–429)

Etudes (430–493)

Messalianisme

Etudes (494–499)

**Bogomilisme. Essence, développement et diffusion
dans les terres bulgares (500–1028)**

Sources (500–598)

Etudes (599–1028)

**Diffusion et répercussions du Bogomilisme
en dehors des terres bulgares (1029–2882)**

Péninsule Balkanique (1029–1340)

Ouvrages généraux (1029–1060)

Sources (1029–1032)

Etudes(1033–1060)

Byzance (1061–1128)

Sources (1061–1071)

Etudes (1072–1128)
Bosnie (1129–1314)
Sources (1061–1071)
Etudes (1161–1314)
Serbie (1315–1331)
Sources (1315–1319)
Etudes (1320–1331)
Dalmatie
Etudes (1332–1335)
Terres roumaines (1336–1340)
Sources (1336)
Etudes (1337–1340)

Europe

Ouvrages generaux (1341–1581)
Sources (1341–1362)
Etudes(1363–1581)
Italie (1582–1791)
Sources (1582–1611)
Etudes(1363–1581)
France (1792–2689)
Sources (1792–1911)
Etudes (1912–2689)
Espagne (2690–2708)
Sources (2690)
Etudes (2691–2749)
Allemagne (2709–2749)
Sources (2709–2713)
Etudes (2714–2749)
Autriche (2750–2754)
Etudes (2750–2754)
Pays Bas (2755–2756)
Sources (2755)
Etudes (2756)
Angleterre (2757–2814)
Sources (2757–2762)
Etudes (2763–2814)
Tchekie (2815–2826)

Etudes (2827)

Hongrie (2827–2834)

Sources (2827)

Etudes (2828–2834)

Russie (2835–2882)

Sources (2835–2836)

Etudes (2837–2882)

Apocryphes

Apocryphes et études sur les apocryphes (2883–3229)

Apocryphes et folklore (3230–3266)

Historiographie (3267–3330)

Bibliographies (3331–3348)

Index des noms propres / 318

Index des noms géographiques / 349

Index thématique / 354

Abréviations des sources / 358

CONTENTS

Preface by prof. D. Angelov / 15

Explanatory notes / 60

General works (1–254)

Sources (1–70)

Researches (71–254)

Foreign (external) heresies – predecessors of the Bogomilism

Gnostic-dualist traditions

Researches (255–303)

Manichaeism (304–407)

Sources (304–326)

Researches (327–407)

Paulinicianism (408–493)

Sources (408–429)

Researches (430–493)

Messalianisme

Researches (427–431)

Bogomilism. Essence, growth, diffusion

on Bulgarian lands (1029–2882)

Sources (500–598)

Researches (599–1208)

Dissemination and influence of the Bogomilism

out of Bulgarian lands

Balkan Peninsula (1029–1340)

General information (1029–1060)

Sources (1029–1032)

Researches (1033–1060)

Byzantium (1061–1128)

Sources (1061–1071)

Researches (1161–1314)

Bosnia (1129–1314)
Sources (1129–1160)
Researches (1161–1314)
Serbia (1315–1331)
Sources (1315–1319)
Researches (1320–1331)
Dalmatia
Researches (1332–1335)
Rumania (1336–1340)
Sources (1336)
Researches (1337–1340)

Europe

General information (1341–1581)
Sources (1341–1362)
Researches (1363–1581)
Italy (1582–1791)
Sources (1582–1611)
Researches (1612–1791)
France (1792–2689)
Sources (1582–1611)
Researches (1612–1791)
Spain (2690–2708)
Sources (2690)
Researches (2691–2708)
Germany (2709–2749)
Sources (2709–2713)
Researches (2714–2749)
Austria (2750–2754)
Researches (2750–2754)
Netherlands (2755–2756)
Sources (2755)
Researches (2756)
England (2757–2814)
Sources (2757–2762)
Researches (2763–2814)
Czech (2815–2826)
Researches (2815–2826)

Hungary (2827–2834)
Sources (2827)
Researches (2828–2834)
Russia (2835–2882)
Sources (2835–2836)
Researches (2837–2882)

Apocrypha

Apocrypha and concerning literature (2883–3229)
Apocrypha and folklore (3230–3266)

Historiography (3267–3330)

Bibliographies (3331–3348)

Index of proper names / 318

Index of geographical names /349

Subject index /354

Abbreviation of the sources / 358

БОГОМИЛСТВОТО – БЪЛГАРСКИ И ЕВРОПЕЙСКИ ИЗМЕРЕНИЯ

Акад. Димитър Ангелов

В повече от хилядолетната история на България има моменти, които свидетелстват за нейното не само географско-териториално, но и подчертано съществено присъствие в Европа, за значителното ѝ участие в живота и съдбините на част от Европейския континент. Един от първите примери за това, който ни отвежда към далечното минало, са събитията, свързани с делото на Кирил и Методий и техните ученици и ролята на България като главен център за разпространение на славянската духовна култура в редица страни на Европейския югоизток. Многобройните свидетелства на изворите в това отношение са категорични и всички сериозни изследвания на учени – български и чужди – водят до този извод. Друг, не по-малко показателен пример, който поставя на преден план българския фактор, виждаме в появата и разпространението на богомилството – учение, което с право може да се нарече една от най-впечатляващите изяви на религиозно-философската мисъл през средновековната епоха и което, зародило се в България към средата на X в., не остава само в пределите на нашата страна, но получава в хода на своето развитие значително по-широки, общоевропейски измерения.

Богомилството, както се знае, се разглежда и преценява като еретическо учение, т. е. като отклонение от утвърдените от християнската църква религиозни догми. В такъв смисъл, за да се разбере неговата същност, е необходимо съвсем накратко да се изложат основните положения на християнската религия, която е била господстващо вероизповедание в целия европейски свят през периода на Европейското средновековие, включително и в българската държава след акта на покръстването през 865 г. Три са, най-

общо казано, плавните съставки на християнството, разкриващи се в старозаветната и новозаветната книжнина и доразвити детайлно в трудове на изтъкнати богослови в продължение на няколко столетия, а именно космогония, христология и есхатология. Три съставки, които са намерили сбит израз в добре известния „Символ на вярата“, приет на Първия вселенски събор в Никея през 325 г. и станал задължително верую за всички християни. Космогонията – това е библейският разказ за създаването на видимия и невидимия свят от Бога, който сътворява в шест дни цялата вселена, включително и човека като съчетание от плът и душа. Богът – всемогъщ властелин, заобиколен от верните си ангели, който царува не само на небето, но е постоянен наблюдател и на това, което се върши на земята. Той поставя на престола царе и властници, раздава здраве, богатства, благополучие, но и беди и злощастия, ако хората изпаднат в грях и предизвикат неговия гняв. Накратко казано, монотеистично-провиденциалистски възгледи, легнали в основата на християнската космогония. Втората съставка – христологията – са евангелските разкази за идването на Христос на земята и за неговата мисия за изкупване на греховете на човешкия род, завършила с мъченическата му смърт на кръста и с чудодейното му възкресение. Набляга се изрично на това, че Христос, бидейки Син Божи (или Божие Слово, както е в евангелието на Йоан), е заедно с това и Човек, т.е. че е съчетание между божествена природа и човешка плът, че е *богочовек*. Важно място в христологията заема учението за Светата Троица – Бог Отец, Бог Син и Свети Дух – с нейната триличност и едновременно с това с нейното единство и неразделяемост – твърдение, което цели да не се накърни вярата в монотеизма и да не се допуснат уклони към многобожие. И най-сетне третата съставна част – есхатологията, е учението за завършека на света, за повторното идване на Христос на земята, за възкресението на мъртвите и за Страшния Божи съд, който отрежда за праведните вечно блаженство в небесното царство, а за грешниците – безконечни мъки в ада. В отбелязаните три съставки се

свежда, най-общо казано, същината на християнството като религиозно-философска доктрина и всеки опит да бъде оспорена тя в един или друг пункт се преценява като непозволено отклонение, означаващо от гледна точка на богословите като *ерес*, а неговите последователи заклеявани с прозвището *еретици*.

Много на брой и разнообразни по съдържание са ересите, възникнали предимно на територията на Римската империя и по-късно на територията на Византия през късната античност и Ранното средновековие. Всяка ерес има свои специфики и би трябвало да се разглежда и обяснява с оглед на конкретната обстановка, при която е била създадена и се е разпространявала. Общо взето обаче, ересите, възникнали през този продължителен период, могат да се разделят на две главни групи, като се вземе за разграничителен показател отношението им към църковния институт. Към първата група спадат такива ереси, които се отнасят до въпроси, свързани главно с тълкувания за същината на Светата Троица в трите нейни лица (ипостаса) – Бог Отец, Бог Син и Дух Свети. За пример могат да бъдат посочени такива еретически учения, изявили се особено активно през IV в., като арианството, савелианството, македонианството и др. Това са ереси, които в една или друга степен не са в съгласие със „Символа на вярата“, приет на вселенския събор в Никея, и чиято поява създавала голямо смущение на духовете сред църковните среди. Но започналите се разпри, макар и твърде ожесточени, не представлявали заплаха за християнството като господстваща религия, нито за свързания с нея църковен институт. Става дума за разногласия, които не подкопавали основната монотеистична същност на християнската религиозно-философска доктрина и не засягали устоите на утвърдилите се църковен институт и на свързания с него култ (кръщение, причастие, почит към кръст и икони и пр.). Това са, така да се каже, своего рода „домашни ереси“, свеждащи се в разпри между представители главно на висшия клир, които въпреки споровете помежду си за природата на Христос и за същината на Светата Троица са единодушни в

убеждението си, че църквата е и трябва да бъде единствената институция, призвана да укрепва и разпространява християнското учение, и че правата и привилегиите на духовниците трябва да остават непокътнати.

В значително по-друга светлина ни се представя обаче онази група от ереси, които възникват през периода приблизително от средата на II до края на VII в. като ярко изразена поредица от опозиционни на църквата учения. Ереси от рода на монотанизма, манихейството, месалианството, павликянството, които в различни варианти нарушават характерния за старобиблейския разказ принцип на монотеизма и застъпват схващането, че наред с всемогъщия Бог във вселената се разпорежда и една съперничаща му втора космическа сила. Това са дуалистични ереси, построени на основата на гностико-дуалистични виждания, чиито корени лежат в някои положения на античната и елинистическата философска мисъл и в които се чувства особено силното влияние на иранската религия на Зороастър. И което е особено важно – в противопоставянето на две космически сили последователите на дуалистичните учения влагат подчертано морално съдържание.

Библейският Бог е за тях символ и възплъщение на абсолютното *добро* – той е благ, всеопрощаващ, добър, милостив. Атрибути, които впрочем му се приписват и от каноничното християнско учение. А неговият съперник е представител на *злото*, на вредоносното, разрушаващо начало. Така идеите на дуализма получават ярко етическо звучене в светлината на принципа за вечното противопоставяне на доброто и злото. И при това злото според привържениците на дуалистичното светоразбиране действа не само в небесния мир, но и на земята, сред хората, като ги подбужда към пороци и грехове. Под негово влияние са земните властници, по негово внушение са изградени църковният институт и свързаният с него култ. В такъв смисъл редом с нарушаването на монотеистичното верую, залегнало в основата на монотеистичното християнство, последователите на дуалистичните учения засягат

сериозно устоите на самата църква, отричат правото ѝ на съществуване. И не е случайно, че техните последователи са били подлагани на ожесточени преследвания от страна и на светската, и на църковната власт.

Към групата на дуалистичните и антицърковни учения спада и богомилството. То се явява продължител на една вековна традиция, намерила място сега в един нов център – средновековната българска държава, в която се появява и започва да се разпространява към средата на X в. по време на българския цар Петър (927–969). Пръв негов проповедник е българският свещеник Богомил, по чието име последователите му били наречени и станали известни като „богомили“. Главен извор за богомилството в България е „Беседата“ на Презвитер Козма, съставена вероятно през 972 г. Ценни данни за богомилството се съдържат в съчинението на византийския богослов Евтимий Зигавин „Панопшия догматика“, написано в началото на XI в. В това съчинение се разкриват възгледите на богомила Василий, които той изложил в двореца на византийския император Алексей I Комнин, който се престорил, че иска да стане негов ученик. Доста пълно е изложено богомилското учение в главния богомилски апокриф под наслов „Йоаново евангелие“ (или „Тайната книга“). Той е бил съставен на български език, но оригиналът не е достигнал до нас и са запазени само по-късно възникнали преводи на латински език.

В духа на библейския разказ богомилите споделяли схващането за добрия Бог (*ἀγαθός θεός*), създател на небесния свят и заобиколен на своя трон от множество ангели. Същевременно като последователи на дуалистичното верую те приемали наличието и на един зъл негов противник, носещ различни названия – Самаил, Сатанаил, Сатана. Това е всъщност познатата фигура на Сатаната, за която нееднократно става дума в старозаветната и новозаветната книжнина и която се явява там и с други имена – Аввадон, Аполион, Велзевул, Вилиар, княз на въздушната власт, власт на тъмнината, лъжлив дух, дявол и пр. Изобщо представата за „зло-

то“, персонифицирано в образа на Сатаната, съвсем не е чужда и на изградената на монотеистична основа християнска религия. Съществената разлика обаче е в това, че докато според каноничното учение злото начало играе второстепенна роля и няма онези съзидателни възможности, каквито има всемогъщият Бог, съгласно богомилската космогония Сатаната притежава творческа сила и в такъв смисъл, макар и да е прогонен от небето след един несполучлив заговор срещу Бога, използва тази сила, за да си създаде свой собствен свят. Не Бог, а Сатаната е този, който, твърдят богомилите, е сътворил видимия свят и всичко, което е върху него. Опитва се да сътвори и човека, но не успява да му вдъхне душа и е принуден да се обърне за съдействие към Бога, който скланя да му помогне. Такава е версията за създаването на първите хора, разказана в „Паношлия догматика“ и в „Тайната книга“. Така прародителите на човешкия род – Адам и Ева, се оказват творение едновременно на двете сили – на злото и на доброто. От злото произхожда тяхната шпът, създадена от Сатаната, а от доброто – оживяващата ги, вдъхната от Бога душа. Това е важен, ключов момент в богомилската космогония и антропогония, който дава отражение както от теоретична гледна точка, така и от гледна точка на проповядваната и препоръчвана от богомилите житейска практика – практика, при която се дава предпочитание на духовното пред шпътското, на духа пред материята.

Под знака на дуалистичното верую се разгръщат поредица от етични и социални схващания, които представляват съществен дял от богомилското учение и намират широк отзвук. Силно въздействащо се оказва твърдението, че земният свят е сфера, в която се разпорежда Сатаната. Твърдение, което отваря път за смело и критично отношение към пороците и недъзите на средновековното българско общество, към произволите и насилията на хора, снабдени с власт и богатства. Добре познат е пасажът от „Беседата“ на Презвитер Козма, в който се говори за нападките на богомилите и техните последователи срещу цар, боляри, богаташи. Пада стра-

хът, че критики от подобен род са насочени срещу „Бога“, тъй като съгласно дуалистичното светоразбиране не той, а дяволът е земният повелител. Изобщо в резултат на така поддържаното схващане се създава благоприятна атмосфера за една по-свободна мисъл, за изяви на съмнение, недоволство и неверие – изяви, лесно обясними в изпълненото с резки контрасти българско общество в условията на типичния за средновековната епоха феодален строй, при който се развивала историята на България през този период. Особено силен е духът на критицизъм спрямо църквата като един от основните институти в средновековната българска държава. На прицел са недъзи и пороци, които богомилските проповедници виждат в поведението и начина на живот из средата на духовенството. Това личи ясно от „Беседата“ на Презвитер Козма, който, макар и противник на богомилското учение, също не скрива негодуванието си от недостойния живот на някои от представителите на църквата и счита, че това е една от главните причини за възникване на богомилската ерес. В отрицателен дух се разгръщат богомилските възгледи и по отношение на строго съблюдаваните и смятани за задължителни от църквата култово-обредни изисквания: кръщение, причастие, почит към кръст и икони, към мощи на светци и пр. Хвърля се на очи съчетаването на два вида доводи в техните проповеди. Аргумент е, от една страна, дуалистичният светоплед, т. е. твърдението, че църковният култ е нещо материално, което не заслужава признание, тъй като иде от Сатаната. Същевременно прозират нотки на рационалистично мислене. Така за кръщението богомилите твърдели, че е само „вода“ и „масло“ и нито вреди, нито е полезно. Обикновен хляб и вино, а не тяло и кръв Христови било според тях причастieto. Кръста наричали дървен предмет, като прибавяли, че не е логично да се почита, тъй като на него е бил разпнат Божият Син. Храмовете наричали обикновени сгради.

В пряка връзка с възгледа, че плътта е творба на злото, е характерният за богомилската христология докетизъм, т. е. твърде-

нието, че Христос не е богочовек (както гласи Никеийският символ), а е имал само божествена природа. Христос, проповядвали те, е „Божие Слово“ (λόγος), изпратено сред хората, за да ги избави от греховете им. Твърдение, извлечено от уводните думи на Йоановото евангелие, към което богомилите се отнасяли с най-голяма почит. Според тях Христос се родил от Мария само привидно като човек, живял привидно като човек, без да има в действителност нужда от храна и питие, и умрял на кръста пак привидно като човек. Докетистични възгледи споделяли сродните в това отношение с богомилството привърженици на павликянското учение.

Силен отзвук давало отрицателното отношение към плътското начало и в богомилската есхатология. В противовес на каноничната догма, че след мировата катастрофа и повторното идване на Христос на земята всички мъртви ще възкръснат, и то в предишните си тела, богомилските проповедници твърдели, че веднъж попаднало в земята, тялото на покойника се превръща в прах и пепел и никога не ще възкръсне. Това си убеждение споделял богомилът Василий пред византийския император Алексей I Комнин.

Трябва да се отбележи, че в дуалистичните възгледи на теоретичните на богомилското учение, което се разпространявало в средновековна България в продължение на близо пет века, се очертали две гледища – крайно и умерено. Привържениците на крайното гледище твърдели, че „доброто“ и „злото“ са две съществуващи безначални, изконни сили и че борбата помежду им ще трае вечно, без да има победител. Това гледище поддържали и сродните с богомилите последователи на павликянството. А според по-умереното схващане „злото“ се появило по-късно и в последна сметка щяло да бъде разгромено и ще възтържествува добрият Бог. Това гледище е застъпено в споменатия вече богомилски апокриф „Йоаново евангелие“ („Тайната книга“).

Тясно свързани с религиозно-философските разбирания на богомилите са техните етични и социални схващания. И ако в кос-

могонията, христологията и есхатологията ударението се поставя върху дуалистичния светоглед, главна основа на етичните и социалните им възгледи са текстове от Новия завет (евангелията и апостолските послания). За пример служи самият Христос със своя начин на живот, с отправяните от него призови за любов и уважение към ближния, за скромност, въздържание, смирение, нравствена чистота – призови в духа на добре познатия евангелски хуманизъм. Характерен за нравствения кодекс на богомилите е един пасаж в „Паноплия догматика“, който разкрива казаното от богомила Василий по време на беседата му във византийския дворец. Еретиците, отбелязва Евтимий Зигавин, предавайки думите на Василий, отначало наставляват просто обучаваните, като ги увещават да вярват в Отца и Сина и Светия Дух и да знаят, че Христос е приел човешка плът и е дал на светите апостоли Свещеното евангелие. Те ги съветват да спазват евангелските повели, да се молят, да постят, да бъдат чисти от всякакви пороци, да не притежават нищо, да понасят злото, да бъдат смирени, да говорят истината и да се обичат помежду си. Заслужава отбелязване наставлението „да не притежават нищо“ (ἀκτῆμονεῖν). То е в духа на характерната за ранното християнство апостолска беднота, считана за едно от главните достойнства за християните и верен път за спасение на душата. Особено остро осъждали богомилите убийствата, кръвопролитията, насилията. Образът на Каин, който убил брат си Авел, бил за тях един от най-ненавистните.

Богомилското учение не е било само сбор от възгледи, но и ръководство за действие, за следване на определен начин на живот. Теория и житейска практика са вървели в него, така да се каже, ръка за ръка. Главна препоръка, проповядвана от богомилите, била да се дава предимство на духовното начало и да се избягват плътските увлечения и удоволствия в духа на типичното за тях противопоставяне на „дух“ и „материя“ като морални категории – „добро“ е духът, „зло“ – материята. Така се стигало до мисълта, че най-подходящ е аскетичният начин на живот, свеждащ

се до няколко изисквания – отказ от богатства и изобщо от земни блага, безбрачие, скромно облекло, умерена храна. В този начин на живот богомилските проповедници виждали най-сигурния път за спасение на душата, т. е. осъществяването на т. нар. „сотириологичен идеал“ който впрочем е бил цел и на каноничната християнска религия. В това отношение разлика между богомилите и православните духовници няма. Аскетичните възгледи на богомилското учение са близки със суровите правила в манастирските общестия.

Трябва обаче веднага да се отбележи, че строгите изисквания за отказ от земни блага и от пълноценен земен живот не са били задължителни, нито пък приемливи за всички последователи на богомилското учение. Те били спазвани от една сравнително малобройна група от кръга на т. нар. „съвършени“. Към тях спадали главните проповедници и ръководители на религиозните богомилски братства, които се създали постепенно в хода на разпространението на богомилството в българските земи през X–XIII в. Известни са две главни български богомилски братства – едното е познато под името „църква България“ (ecclesia Bulgara), другото – „църква Драговичия“. Ръководителите на църква България били последователи на умерените дуалистични схващания, а на църква Драговичия – на крайния дуализъм.

Наред със „съвършените“ имало още две групи богомили, известни с названията „вярващи“ и „слушатели“. Това са били предимно селяни и по-бедни хора от градовете, на които допадали проповедите срещу произволите и насилията, срещу недостойния живот на представителите на светската и църковната власт и изобщо срещу всички отрицателни страни на тогавашното българско общество, които така ярко бичува и Презвитер Козма. Но тези привърженици на богомилството съвсем не били склонни да стават аскети и да обръщат изцяло гръб на земния свят. Те водели обикновен трудов живот, занимавали се със земеделие и занаятчийство, женели се, не скъсвали с дом и семейство.

Разделението на категории *еретици*, за което става дума в редица извори, не е случайно явление. В него намира израз фактът, че колкото и да са били увлечени от богомилското учение, далеч не всички хора са били склонни да заживеят като аскети, да се откажат от всякакви грижи за всекидневното битие и да насочат поглед единствено към небесния мир. За тях били приемливи главно нападките към властниците и богатите, но не и суровите изисквания за бягство от света и пълен отказ от земни удоволствия и материални блага. Това се вижда от ред примери, свързани с историята на богомилството в балканските земи. Можем да говорим в случая за разминаване между догма в абсолютния ѝ, чист вид и сложната обществена действителност, в която тя се разпространява и търси да се наложи. Разминаване, при което се получава странно на пръв поглед, но често срещащо се несъответствие между теория и практическото и осъществяване, когато тя проникне сред различни обществени слоеве.

Разбира се, това не означава, че принадлежността към една или друга група богомили е била някакво непроменимо състояние. Пътят на „слушателя“ към степен „вярващ“ и на „вярващия“ към степен „съвършен“ е бил отворен за всекиго, стига той да удостовери със своя начин на живот, че е достоен за това. Преминаването от една степен в друга се извършвало в рамките на богомилските братства, за които става дума в извори от XI–XII в. За да влезе „слушател“ в кръга на „вярващите“, се изисквало да спазва определени нравствено-религиозни правила, да пости в определени дни, да се моли често, да бъде скромен и въздържан, да не се стреми към богатства. А за да може „вярващ“ да стане „съвършен“, било необходимо пълно и безпрекословно спазване на суровите аскетични изисквания. Придобиването на „съвършенство“ ставало чрез специален обред, за който става дума в „Поноплия догматика“, в полемичната творба на Евтимий от Акмония, в „Катарския требник“ и в други източници. Най-важният момент в този обред бил да се поставят върху главата на посвещавания ръ-

це на мъже и жени, влизащи в кръга на „свършените“. Смятало се, че по този начин в новоприетия „свършен“ се вселява Светият Дух и че той става носител на Божието Слово, т. е. придобива качества на проповедник и организатор.

Един обобщаващ поглед върху богомилството сочи, че то може да се определи като вариант на християнското учение с неговите основни части – космогония, христология и есхатология, и свързаните с тях етични и социални възгледи. С тази съществена разлика обаче, че то се изгражда на основата на дуалистичното светоразбиране в противовес на библейския монотеизъм. *Докемитизъм, спиритуализъм, аскетизъм и евангелски хуманизъм са четирите най-съществени момента* в теоретичните построения на богомилите и в препоръчваната и следвана от тях житейска практика – практика под знака на характерната и за каноничното християнство цел – спасение на душата (социологичния идеал), с тази разлика обаче, че при богомилите тон дават дуалистичният светоглед и остро отрицателното отношение към църковния институт с неговата организация, символика и култово-обредни изисквания. В това отрицателно отношение могат да се констатират нотки на рационализъм, който съжителства в еkleктична смесица с характерните за проповедите на богомилите спиритуалистично-аскетични струи.

Богомилството се разпространявало в продължение на около пет века в границите на българската държава чак до идването на турците. Опитите на светската и църковната власт да се справят с него останали безуспешни. Богомилското учение започва да играе особено голяма роля през XI–XII в., когато българският народ се намирал под властта на Византийската империя (от 1018 до 1185 г.) Богомилските проповеди през това време не се ограничавали само в нападки срещу феодалната класа и нейния крепител – църквата, но получават по-широк характер. Богомилите изразявали настроенията на българското население срещу чуждите поробители и го подбуждали към борба за смъкване на политическо-

то иго и за възстановяване на някогашната свободна българска държава. Те идеализирали пред своите слушатели тази българска държава, възхвалявали деянията и управлението на някогашните българска царе Симеон и Петър. Този облик на богомилството, придобит от него през XI–XII в. по силата на конкретните исторически условия, се променя през XIII–XIV в., когато България е вече освободена от чуждо иго. През тези две столетия богомилството в българските земи се отличава главно със своя антицърковен характер, с острите си нападки срещу болярите, монасите и висшите духовници.

Социална опора на богомилството в България били предимно селските маси, които съставлявали основната част от населението на страната през средновековната епоха и които най-вече страдали от гнета на феодалната власт. През XIII–XIV в. обаче поради по-напредналото развитие на средновековния български град и засилената социална диференциация сред него богомилските проповеди намерили добра почва за разпространение и сред по-бедните слоеве на градското население. Към средата на XIV в. като един от центровете на оживена богомилска агитация се очертала столицата Велико Търново. Известие за това намираме в Житието на Теодосий Търновски, където се говори за дейността на двама еретици – Лазар и Кирил Босота. Възгледи, противни на каноничното църковно учение, разпространявал и някой си поп Стефан. За борба срещу еретиците били свикани два църковни събора – единият през 1350, а другият през 1360 г. Но въпреки ожесточените гонения богомилството продължавало да се шири до самия край от съществуването на българската държава, завладяна от турците през 1396 г.

Създадено и разпространявано като специфичен български феномен, богомилското учение започнало постепенно да намира отзвук и в други страни и на първо място в съседните на България балкански държави. От един пасаж в Житието на великия жупан Стефан Неман може да се заключи, че през втората половина на XII в. богомилски проповедници действали в Сърбия. По това вре-

ме там били вече налице подходящи условия за появата на анти-църковни учения. Засилвала се поляризацията сред сръбското общество, нараствали привилегиите на формиращата се светска и църковна управляваща върхушка. При тази обстановка все по-силно въздействие започнала да оказва тази „мръсна и проклетата ерес“, от чието разпространение особено разтревожен бил Стефан Неман. И той решил, разказва се в житието му, да свика събор, на който еретиците били осъдени на различни наказания и предадени на анатема. Но това било само началото. Проповедите на еретиците не стихвали и познато под различни названия, богомилството продължавало да се шири в сръбските земи и през следващите столетия. За силата на богомилската пропаганда говори обстоятелството, че през 1221 г. на църковния събор в Жича тогавашният ръководител на самостоятелната сръбска църква архиепископ Сава бил принуден да формулира някои основни положения на православното християнство, които заклеявали бабунската ерес. Тогава бил окончателно оформен и Сръбският православен синодик, чиято задача била да разобличава антицърковни учения, в това число и богомилството.

Другата славянска балканска страна, която била обхваната от богомилското учение, била Босна. Последователите на богомилството, известни предимно с имената „патарени“ и „кудугери“, разпространявали своите възгледи в продължение на повече от три века (от края на XII до средата на XV в.), когато страната паднала под турска власт. Години наред се водеха спорове за характера на босненското патаренство и за създадената от него „Босненска църква“, като у някои изследвачи преобладаваше схващането, че в тази църква нямало нищо еретическо и че тя не бива да се свързва с богомилското учение. Обаче след проучванията на D. Kniewald, A. Solovjev, V. Mošin, O. Mandič, E. Šanjek този спор може да се счита за окончателно разрешен. Патарените в Босна са били действително последователи на богомилското учение и тяхната църква представлявала организация, основана на началата на богомилска-

та догматика. Това давало повод да се отправят срещу нея нападки от страна на католическите духовници и да се предприемат опити за унищожението ѝ.

Както в останалите балкански страни, тъй и в Босна, богомилството се създадо и разпространявало при условията на изграждащия се в страната феодален строй. За наличието на феодални отношения може вече да се говори в края на XII в. при управлението на бан Кулин (1180–1204). През XIII–XV в. феодалните отношения в Босна се развиват още по-силно и се оформят двете остро противопоставени една на друга класи – на зависимите селяни (кметове), от една страна, и на феодалната аристокрация (велможи, властели и властелини), от друга.

Обхванало славянските страни на Балканския полуостров, богомилството не могло да не окаже влияние и върху Византийската империя, която се намирала в непосредствен досег със средновековна България и Сърбия. За пръв път се споменава за богомилски проповедници във Византийска Тракия и в Мала Азия през средата на XI в. За богомилите в Тракия и за техните религиозни братства намираме известия у византийския писател и историк Михаил Псел (1018–1042) в съчинението му „За въздействието на демоните“, а за богомилите в Мала Азия подробен разказ дава цариградският монах Евтимий от Акмония. Начело на богомилите там стоял някой си Йоан Чурила, който произхождал от едно село близо до Смирна.

Най-силен отзвук имали богомилските проповеди сред населението в завладените от Византия български земи. В духа на враждебното си отношение към ромейската църква, считана за главна опора на ненавистната чужда власт, богомилите развивали пред своите привърженици мисълта, че главният противник на Бога – злият Сатаиал – си е избрал за жилище катедралния храм „Света София“ в Цариград. Това твърдял Василий Врач, най-изтъкнатият ръководител на богомилството в края на XI и началото на XII в., чиито последователи били проникнали дори в самата ви-

зантийска столица. Разпитан лично от Алексей I Комнин (1081–1118) и изправен пред църковния съд в Цариград, Василий бил осъден на смърт и изгорен на клада през 1111 г.

Но и след тази жестока разправа богомилството не било изкоренено. С нова сила пламнала опасната за цариградските управници „ерес“ при царуването на Мануил I Комнин (1143–1180). Известия за това намираме в Житието на Иларион Мъгленски, един от яростните ѝ гонители. И отново последвали сурови наказания и немалък брой еретици погинали на кладата. Едно известие в такъв смисъл се съдържа в коментарите на Балсамон, изтъкнат познавач на правото от втората половина на XII в. И все пак проповедите на богомилите не стихвали. В началото на XIII в. богомилството продължавало да запазва своята жизненост, за което свидетелстват разобличителните слова срещу еретиците, произнесени от патриарха на Никея Герман II (1222–1240). Последни известия за богомилството във Византия намираме в обширната творба на солунския митрополит Симеон под наслов „Срещу всички ереси“ (*Κατὰ πασῶν αἱρέσεων*). Става дума за дуалисти, които проповядвали в Южна Македония в началото на XV в.

Освен на Балканския полуостров влиянието на богомилството се чувства подчертано и в редица страни на Европейския запад. Дуалистични възгледи се разпространяват през XII–XIV в. на отделни места в Германия, в Англия, на Пиренейския полуостров. Най-трайно и най-силно обаче е богомилското въздействие в Северна Италия и в Южна Франция, където възниква учението на т. нар. „катари“ (известни още и с названието „албигойци“ по името на град Алби в Южна Франция).

Почвата за възникването на антицърковни учения в тези две страни е била подготвена доста отдавна. Както е известно, още в началото на XI в. в някои области във Франция и в Италия се наблюдават отделни прояви на опозиция срещу църквата и се разпространяват проповеди срещу нейните догми, които намират добър прием главно сред простолюдието. Отхвърлят се религиозни-

те обреди и тайнства, оспорва се правото на църквата да получава десятък, препоръчва се аскетичен живот, проповядва се против проливането на кръв и пр. Сведения за проповеди с подобно съдържание имаме от годините 1004, 1019, 1028, 1047 и изобщо през първата половина на XI в. Все още не е изяснено с положителност дали тези антицърковни възгледи имат само местен произход, или са повлияни от богомилството, което по това време се ширело вече във всички балкански земи. Налице са отделни факти за икономически и културни взаимоотношения между Италия и балканските земи през X–XI в., от които би могло да се заключи, че възгледи от такъв вид, които издават сходство с богомилството, са могли да проникнат от Изток на Запад и че следователно не са само местните условия, които са ги породили. И все пак въпросът остава открит.

Що се отнася обаче до антицърковните учения на катарите, разгърнали се в Италия и Франция от средата на XII в. насам, то връзката им с богомилството е напълно доказана. Налице е очебийно сходство, което ни дава основание да означим катарите като своего рода „западни богомили“. Общи са преди всичко дуалистичният светоглед и твърдението, че земният свят е под господството на злата сила. При това и сред катарите, както и сред богомилите, се разпространявал не само умереният дуализъм, но се срещали привърженици и на крайния дуализъм. Еднакъв за двете учения е възгледът, че истинското християнство трябва да се основа само на новозаветните писания и че Старият завет е създаден по внушение на злата сила. Обща е мисълта, че трябва да се дава превес не на материалното, а на духовното начало и че това е пътят за спасение на душата. Оттам и характерните за катаризма проповеди за скромен и аскетичен живот, за отказ от земни блага, от разкошно облекло, от обилно ядене. Общо е отрицателното отношение към църковните обреди и символи, към църковния институт и неговите висши представители (папи, митрополити, епископи). Подобно на българските богомили и катарите се делели на

„съвършени“ и „слушатели“. „Съвършените“ били главните проповедници и организатори и да тях били задължителни правилата на аскетичния морал – не се женели, не вкували месна храна, не пиели вино, отказвали се от материални блага. А обикновените последователи на учението не се отличавали по начин на живот от останалите хора.

Очебийна прилика има между богомилството и катаризма и от гледна точка на организацията. Създадените религиозни братства в Италия и Франция са сродни във всяко отношение с богомилските, като и в тях са били извършвани същите обреди (молитвени събрания, взаимна изповед, посвещаване в степен „вярващ“ и в степен „съвършен“).

Почти пълното типологично сходство между българското богомилство и катаризма в Италия и Франция подсказва, че между двете дуалистични учения е налице и генетична връзка. И действително, както личи от голям брой факти, и италианските, и френските катари познавали отлично възгледите на българските богомили и ги възприели като готови образци при изграждането и разпространението на собственото си дуалистично учение.

Най-напред се почувствало влиянието на богомилството в Северна Италия (Ломбардия). Към 60-те години на XII в. там действал един дошъл от България богомилски проповедник на име Марко. Той бил привърженик на умерения дуализъм, присъщ на религиозното братство „България“. Под негово въздействие като умерено дуалистични се оформили и първите възникнали в Италия катарски религиозни общности, от които главна била тази в град Конкорето (близо до Милано). По-късно обаче сред италианските катари се разпространили и абсолютни дуалистични възгледи, проповядвани от някой си Никита, който принадлежал към братството „Драговичия“. Между двете течения – на умерените и на крайните дуалисти – възникнали спорове и за да се тури край на разкола, бил свикан през 1167 г. в Сан Феликс де Караман (близо до Тулуза) събор. Междувременно катаризмът бил проникнал ве-

че и във Франция, където също се изградили няколко религиозни братства.

Връзките на италианските и френските катарите с българските богомили продължили и след тези събития. Знае се, че през 1190 г. при катарите в Конкорцецо дошъл ръководителят на религиозното братство „България“ и предал на местния катарски епископ Назарий главния богомилски апокриф „Йоановото евангелие“ („Тайната книга“), който вероятно тогава е бил преведен на латински език. Ще рече, българските богомили снабдявали италианските си събратя с необходимата за разпространение на учението им книжнина.

Книги с богомилско съдържание, идващи от България, проникнали и във Франция. Там също като главен апокриф е било разпространено „Йоановото евангелие“, което претърпяло обаче някои видоизменения в своето съдържание в сравнение с богомилския първообраз.

За тясната връзка между богомилството и катаризма и за това, че корените на западните дуалистични ереси трябва да се търсят в България, може да се заключи от някои категорични свидетелства на католишки богослови от XIII–XIV в., т. е. от този период, когато и богомилското учение, и учението на катарите били в своя разцвет. Така например известният каталонски проповедник и противник на дуалистите Дуран де Хуска отбелязва в своята полемична творба, съставена през 1228–1229 г., че по негово време италианските и френските катарите били разделени на три групи – едни от тях, пише той, „се подчинявали на гръцките еретици, други – на българите, а трети – на драговетите“. Очевидно под „българи“ и „драговети“ се подразбират привържениците на българските богомилски религиозни братства „България“ и „Драговичия“, докато под гърци каталонският теолог има предвид вероятно гръцкото дуалистично братство, което съществувало по това време в Константинопол. В България търси корените на катаризма и известният италиански богослов и инквизитор Анселм

Александрийски. В своя трактат „За ересите“, съставен между 1260–1270 г., той се спира върху произхода на дуалистичните антицърковни учения, като подчертава, че три били главните дуалистични братства, от които се заразили с ерес западните хора, а именно „Филаделфия“, „Другонция“ и „България“.

Връзката между българските богомили и катарите е подчертана и в съчинението на Стефан Бурбон, виден френски богослов от втората половина на XIII в. Той отбелязва, че по негово време във френските земи имало два вида еретици – валденци и албигойци, които се наричали още патарени или българи: *Valdenses scilicet et Albigenes dicti Patareni vel Bulgari*. След това говори за Мани, родоначалника на манихейството, като най-стара дуалистична ерес и после отново се връща на въпроса за еретиците във Франция, за да уточни още някои неща във връзка с названията им. Някои, отбелязва той, ги наричали албигойци (*albigenses*), други – кацари или патари (*cazari vel patari*), трети – катари или катаристи (*katari vel katharisti*). А освен тава, добавя френският теолог, тях наричат още българи, тъй като тяхното убежище е специално България (*dicuntur etiam Bulgari, quia latibulum eorum speciale est Bulgaria*).

Едно от най-важните свидетелства за ръководната роля на българското богомилство за възникването на катаризма в Италия и Франция е добре познатото известие в съчинението на Райнер Сакони, бивш катар, станал по-късно отявлен враг и разобличител на еретиците. В своето съчинение, съставено през 1250 г., той дава интересни подробности за възгледите на катарите и за тяхната организация, като между другото се спира и на въпроса, какви дуалистични религиозни братства съществували по това време на Балканския полуостров, в Мала Азия, във Франция и в Италия. Райнер изброява 16 братства (означавани с думите църкви – *ecclesia*), като дава и техните имена: църквата на албанензите, или на Доназекко, църквата на Конкоресто, църквата на байоленците, или на Байоло, Винцентинската църква, или на Маркия, Флорентин-

ската църква, църквата на Вале Сполетана, църквата на Франция, Тулузката църква, Каркасонската църква, Албигенската църква, църквата на Славония, църквата на латинците в Константинопол, църквата на гърците пак там, църквата на Филадельфия в Романия, Българската църква (*ecclesia Bulgariae*), Драговичката църква (*ecclesia Dugunthiae*). И всички, заключава Райнер, водят началото си от последните две (*et omnes habuerunt originem de duabus ultimis*). В достоверността на това известие, дадено от един от най-добрите познавачи на дуалистичните учения през XIII в., няма основание да се съмняваме.

Обстоятелството, че българските богомили поддържали тесни връзки с катарите във Франция и Италия и че двете религиозни братства – „България“ и „Драговичия“ – играли роля на ръководни идейно-организационни центрове на всички дуалистични ереси в Европа през XII–XIII в., било причина за все по-силното разпространение на названието „българи“ на Запад със значение на еретици. За пръв път това название в такъв смисъл е употребено от френския хронист Робер д' Юксер (*Robert d'Auxerre*) в един текст на неговия летопис, отнасящ се до 1201 г. По-късно названието „българи“ в различни форми, латински или провансалски – *bulgri*, *bugari*, *Burgari*, *Bugares*, *Bogri*, *Bogres* и др., се среща и в други произведения на френски автори. Популярност добива и името „България“ в смисъл на „страна на еретици“.

Когато се говори за общност между богомилството и катаризма, трябва да се има, разбира се, предвид, че колкото и да е било силно идеологичното влияние, идващо от България, дуалистичните учения в Италия и Франция не биха могли да се разпространят, ако не е била налице подходяща почва. А тази почва са били силно развитите феодални отношения в двете страни и господството на католическата църква с нейните огромни богатства и силно политическо влияние. И тук срещу тази църква се вдигнали на борба преди всичко селяните, които не могли да се примирят с тежкото си положение. Голяма роля обаче за възприемането и раз-

пространението на дуалистичните ереси играели и градовете. През XII–XIII в. градският живот, особено в Италия, бил силно развит и сред занаятчийско-търговските среди, които се стремели към икономическо благополучие и по-голяма независимост от феодалната светска и църковна аристокрация, се създавали по-лесно опозиционни настроения с противощърковна насоченост. А от катаризма, най-вече в Южна Франция, се увлекли и някои представители на местната знат, които били настроени срещу абсолютната власт на френския крал, а освен това те се блазнали от мисълта, че могат да посегнат на обширните църковни имения, и поради това били склонни да поддържат възгледи, насочени срещу църковния институт.

Богомилството намира почва за разпространение и в Киевска Русия. И тук основна предпоставка е било развитието на феодалните отношения и наличието на един влиятелен църковен институт, призван да дава идеологична подкрепа на съществуващия обществено-политически строй. Оттам и нарастването на вътрешните противоречия, намерило израз в ред вълнения в селото и града – през 1024, 1066–1068, 1071, 1088 г. Тези вълнения имали не само социална, но и религиозна подкладка и в тях се отразявало недоволството на онези слоеве от населението, сред които били още живи езическите настроения. Покръстен неотдавна (през 988 г.), руският народ все още не можел да забрави старите си вярвания. За него бил необичаен и неприемлив християнският монотеистичен светоглед, който на мястото на многото божества поставил един-единствен бог. Отрицателно се отнасяли мнозина и към появата на църковно съсловие, снабдено с привилегии и отличаващо се по своя начин на живот от останалите хора. На тази именно основа възникнала силна антицърковна опозиция, която може да се означава като своеобразна смесица на езически и антифеодални настроения, т. е. като смесица на религиозни и социални елементи.

Постепенно наред с езическата реакция, намираща израз във вълненията и бунтовете през XI в., започват да си пробиват път и

възгледи с дуалистично съдържание. С други думи – започва да се чувстват ролята и влиянието на богомилството. Свидетелство за това ни дават някои епизоди, съдържащи се в хрониката на руския летописец Никон. От тях личи, че сред населението бил проникнал вече дуалистичният възглед за сътворението на света от две противопоставени една на друга сили – Бог и дявол, както проповядвали богомилите. Особено интересен в това отношение е разказът на Никон за разговора между някакъв новгородец и един магьосник. Характерно е, че тези дуалистични вярвания се препитали тясно с езически възгледи и че самите им разпространители се назовават обикновено с името „влъхви“ (т. е. чародеи, магьосници). Това е една особеност в създаването на еретическата мисъл в Киевска Русия, която не е така ясно проявена при българското богомилство.

За появата на ереси сред руското общество през XI в. освен в „Летописите“ данни има и в други извори. Интересен материал в това отношение се съдържа в т. нар. „Слово некоего христороубца и ревнителя по правой вере“ и в т. нар. „Слово Йоанна Златоустого“. В тези две произведения се обръща внимание на заплахата, която носели еретическите вярвания, като при това се указва на такива черти на ересите и еретиците, които подсказват за пряко влияние на богомилството. Бие на очи обстоятелството, че в „Слово некоего христороубца“ като врагове на християнството са посочени „българите“.

За това, че проповедите на богомилите намирали добра почва за разпространение в Киевска Русия, може да се съди и от факта, че от XI в. нататък особена популярност сред тамошните църковни среди получила „Беседата“ на Презвитер Козма. Преписвана, било изцяло, било само в отделни пасажи, тази творба била много полезна на руските духовници, за да могат чрез нея да водят борба срещу еретиците и да доказват вредата от техните възгледи.

Наред с първата фаза на богомилското влияние в руските земи, което се чувства главно в събитията, разиграли се в истори-

ята на Киевска Русия през XI в., можем да говорим и за една втора, по-късна фаза, отнасяща се към втората половина на XIV и началото на XV в. Това е времето на появата и разпространението на ереста на т. нар. „стриголници“. Пръв център на стриголничеството е бил град Новгород, а негови главни разпространители били две духовни лица – дякон Карп и Никита, осъдени на смърт през 1375 г. като еретици и хвърлени от големия градски мост на река Волхов. Разгромено в Новгород, учението на стриголниците намерило почва за разпространение в началото на XV в. в град Псков и неговите последователи въпреки преследванията държели упорито на своите възгледи. Като доразвитие на стриголничеството може да се смята появилата се в края на XV в. нова група от противници на официалната църква в Новгород начело със Захара, Алексей и Денис. Възгледи, близки до учението на стриголниците, започнали да се разпространяват в края на XV в. и в Москва. Един от дейните проповедници на тази ерес там бил Тодор Курицин, нееднократно споменаван в антиеретическите произведения, съставяни по това време за оборване на неговите възгледи и на възгледите на сродни с него волнодумци.

Едно сравнение между българското богомилство и руското стриголничество сочи очебийно сходство. Пред нас са две религиозно-социални учения, еднакви в основните си черти – дуалистични разбирания, остра критика срещу църковния институт, подчертана тенденция към по-рационалистично тълкуване на църковните догми, ритуали и символи, стремеж да се наблегне на пряката връзка между „Бога“ и „вярващия“, т. е. спасението на душата да се схваща като индивидуално дело и да се сведе до минимални размери култово-обредната страна на религията. Особено се хвърля на очи приликата между стриголниците и привържениците на богомилския абсолютен дуализъм с еднаквото и за едните, и за другите отрицание на каноничния есхатологичен разказ, т. е. на мита за възкресението, за Второто пришествие и за Страшния съд. И богомилите, и стриголниците били отлични познавачи на Светото

писание и по-специално на Новия завет, в който те виждали основата на истинското християнство. Присъщ и на едните, и на другите е високият морал, в чието име те се борели срещу развалата сред духовенството. Общ и за богомили, и за стриголници е духът на неверие, на скептично отношение към проповядваните догми, които ги подбуждали към непрестанна проверка на това, което се пише в „светите книги“, и към един непрестанен стремеж да се намери по-приемливо тълкуване. Може да се говори изобщо за един присъщ и на двете учения тласък към активизиране на личността чрез освобождаването ѝ от задължителната сила на култово-обредни изисквания и чрез предоставената възможност за по-критично отношение към догми, проповядвани от представителите на църквата като истини от последна инстанция.

Както се вижда от всичко казано дотук, богомилството, възникнало в средновековна България, се разгръща в хода на своята история като общоевропейски феномен, изявил се в редица страни – Сърбия, Босна, Византия, Англия, Германия, Италия, Франция, Русия. Особено силно е въздействието му върху учението на катарите, изградено почти изцяло в съответствие с идващото от страна на българските богомили религиозно-етично и социално наследство. И съвсем разбираемо е защо към богомилството и неговата роля в историята на средновековната обществена мисъл съществува подчертан интерес не само сред български, но и сред голям брой изследователи във Франция, в Италия, в Русия, в балканските страни. Интерес, който се проявява ярко в продължение на близо две столетия и е намерил израз в множество изследвания, разкриващи произхода, същината и разпространението на богомилството, а също и на сходни с него учения и движения.

Все по-настойчиво при това положение се поставяше въпросът за появата на един по възможност най-пълен библиографски труд, в който да намерят място многобройните научни публикации върху тази така интересна и важна тематика. Това именно е направила по блестящ начин Кръстина Гечева, добре познат и изтъкнат

специалист в областта на библиографията. По нейна инициатива и в резултат на дългогодишна проучвателна и задълбочена работа в много библиотеки тя ни предлага едно произведение, единствено досега по своя обхват, в което е събран и систематизиран огромен фактически материал. Един труд, който издава завидната ѝ професионална вещина и заедно с това – ясно изразен стремеж да се подчертае през погледа на библиографа изключителният интерес към богомилството в неговата същина не само на българско, но и на общоевропейско явление.

LE BOGOMILISME : ENVERGURE BULGARE ET EUROPEENNE*

Professeur Dr Dimitar Angelov**

L'histoire plus que millénaire de la Bulgarie a connu des moments qui témoignent de sa présence non seulement géographique et territoriale mais aussi fondamentale, en Europe, et de la part considérable qu'elle a prise dans la vie et le destin historique d'une partie du continent européen. L'un des exemples les plus probants, qui nous ramène à une époque reculée, est l'activité des saints frères Cyrille et Méthode et de leurs élèves, ainsi que le rôle central de la Bulgarie, d'où part et se propage la culture spirituelle slave dans plusieurs régions du Sud-Est européen. Les nombreux témoignages des sources sont sur ce point catégoriques, et toutes les recherches sérieuses des auteurs bulgares et étrangers aboutissent à la même conclusion. Un autre exemple tout aussi significatif du rôle de premier plan de la Bulgarie est l'apparition et la diffusion du bogomilisme en tant que manifestation capitale de la pensée philosophique et religieuse au moyen âge. Originaire de la Bulgarie du Xe siècle, la doctrine bogomile ne s'est pas cantonnée dans les „terres bulgares“, mais a pris au cours de son développement une plus grande envergure européenne.

On sait qu'on considère et qu'on continue à considérer le bogomilisme comme une doctrine hérétique, ou du moins une dévia-

---

* Introduction au livre de Mme *Кръстина Гечева*, Богомилството. Библиография, София, 1997. La version originale est en bulgare. Ici est reproduite la version française, publiée en Heresis No 19/décembre 1992.

** Académie des Sciences de Bulgarie (Sofia). Communication prononcée par l'Académicien Professeur D-r Dimitar Anguelov en ouverture du Symposium international „Bogomilisme et catharisme“ tenu à Sofia en septembre 1992. Traduction : Dr. Lydia Denkova.

tion des dogmes imposés par l'Eglise. Il est donc nécessaire pour comprendre l'essence du bogomilisme de rappeler brièvement les notions fondamentales de la religion chrétienne qui a dominé au moyen âge la pensée européenne et, avec elle, l'Etat bulgare après sa conversion au christianisme en 865. Il y a, en gros, trois composantes principales du christianisme, telles qu'elles sont prises dans l'Ancien et le Nouveau Testament et développées, dans un but de perfection, par des théologiens éminents, pendant plusieurs siècles : cosmogonie, christologie, eschatologie. Ces trois composantes ont trouvé leur énonciation concise dans le fameux „Symbole“ approuvé par le premier Concile général à Nicée en 325 et devenu le Credo universel de tous les chrétiens.

La cosmogonie se base sur l'histoire biblique de la création du monde visible et invisible par Dieu, qui crée en six jours tout l'univers avec l'homme, lui-même mélange de chair et d'âme. Dieu est le Seigneur tout-puissant, environné par ses anges fidèles. Il règne dans les cieux, mais observe attentivement ce qui se passe sur la terre. Il donne le trône aux rois et le pouvoir aux puissants, la santé, les biens, les richesses, mais c'est aussi de lui que viennent les calamités et les malheurs si les hommes tombent dans le péché et excitent sa colère. En bref, c'est une conception monothéiste et providentielle qui forme le fond de la cosmogonie chrétienne.

La seconde composante, la christologie, se base sur le récit des Evangiles : la venue du Christ en ce monde et sa mission pour la rédemption de tous les péchés du genre humain, achevée par sa crucifixion et sa résurrection miraculeuse. On met toujours l'accent sur le fait que le Christ, étant Fils de Dieu, ou son Verbe selon l'Evangile de Jean, est en même temps homme. Il est donc *dieu-homme*, ayant deux natures, divine et humaine. La christologie fait une place importante à la doctrine de la Trinité : Dieu-Père, Dieu-Fils, Saint-Esprit, avec ses trois personnes à la fois distinctes et inséparablement unies, affirmation qui a pour but de conserver le monothéisme intact et de prévenir les tendances au polythéisme.

Enfin la troisième composante, l'eschatologie, enseigne la fin du monde (la consommation des siècles), la nouvelle venue du Christ ici-bas, la résurrection des morts, l'épouvantable Jugement dernier qui va destiner les justes à une vie éternelle bienheureuse dans le royaume céleste et les pécheurs à des maux éternels en enfer.

Ces trois composantes forment l'ensemble du christianisme, de son essence foncière en tant que doctrine religieuse et philosophique, et toute tentative de contestation d'un de ces trois points est considérée comme une déviation inadmissible, comme une hérésie. Les adeptes de toute doctrine non conforme aux dogmes imposés sont donc flétris du nom d'„hérétiques“.

Les hérésies sont nombreuses et variées. Leur apparition et leur diffusion vont de la basse antiquité au haut moyen âge dans les limites de l'Empire romain, puis de son héritière Byzance. Chaque hérésie a ses particularités et devrait être considérée d'après la situation concrète qui a favorisé son apparition et son expansion. On peut néanmoins diviser les hérésies apparues au cours de cette longue période en deux grands groupes, en se basant sur le critère de leur attitude à l'égard de l'Eglise établie. Dans le premier groupe figurent, en principe, les hérésies portant sur les questions trinitaires, sur l'essence de la Trinité dans ses trois personnes (hypostases), largement répandues au IVe siècle, comme l'arianisme, le sabellianisme, le macédonisme, etc. Ce sont plus ou moins des hérésies qui ne se satisfont pas du Credo formulé par le Concile général de Nicée, et dont l'apparition suscite un grand trouble dans les milieux ecclésiastiques. Mais les controverses, quoiqu'acharnées, ne constituent pas une menace pour le christianisme en tant que religion dominante, ni pour l'Eglise en tant qu'institution. Il s'agit de désaccords qui ne pouvaient ébranler sensiblement le fondement monothéiste de la doctrine chrétienne, d'autant qu'ils ne s'attaquaient en rien aux bases de l'institution ecclésiastique et du culte (rites du baptême, de l'eucharistie, culte des icônes, de la croix, etc.). Ce sont en quelque sorte des hérésies domestiques, limitées à des querelles dans le haut clergé, qui, malgré les dis-

cussions sur la nature du Christ et l'essence de la Trinité, est toujours unanime sur le point essentiel :

l'Église comme unique instance reconnue, destinée à confirmer et propager la doctrine chrétienne. L'accord s'étendait aux droits et aux privilèges du clergé, qui devaient rester intacts¹.

Sous un tout autre jour se présente le deuxième groupe d'hérésies qui apparaît en gros du milieu du IIe siècle à la fin du XVIIe, dans une série successive de doctrines nettement opposées à l'Église. On peut noter le montanisme, le manichéisme, le messalianisme, le paulicianisme, qui, sous des formes variées, se séparent de la conception biblique et canonique du monothéisme, et soutiennent la thèse du partage du règne universel entre le Dieu tout-puissant et une force cosmique rivale qui lui est contraire. C'est là, en résumé, l'esprit des hérésies dualistes basées sur la tradition gnostico-dualiste dont les racines plongent profondément dans l'influence de la philosophie antique, comme aussi pour une part non négligeable dans celle du zoroastrisme iranien. Ce qui y prédomine, en plus, est le fait que l'opposition entre les deux forces cosmiques y revêt l'aspect prépondérant d'une opposition morale.

Comme la doctrine canonique concernant les attributs divins, la pensée dualiste conçoit Dieu comme symbole et incarnation du Bien absolu : il est bon, bienveillant, miséricordieux, compatissant², tandis que son rival a en partage le mal, l'essence nuisible et dégradante. En centrant son système sur le principe de l'opposition éternelle entre le Bien et le Mal, le dualisme approfondit le résonnement moral de ses idées. Encore faut-il noter que le mal, dans cette conception, n'agit pas seulement dans le monde supraterrrestre, mais aussi ici-bas, sur la terre, parmi les hommes, en les poussant à pécher et à se plonger dans le vice. Or, c'est justement du principe du mal que tirent leur force les puissants de ce monde, et c'est encore lui qui a inspiré l'institution de l'Église, le culte qui lui est dû. En cela, tout en portant atteinte au

---

¹ *D. Angelov*, Vizantiia. Vizkhod i zalez na edna imperiia, Sofia 1991, p. 23.

² Cf. Psaumes 22,6 ; 30,1 ; 99,5 ; 146,5.

Credo monothéiste, à l'idée fondamentale du christianisme, les partisans des doctrines dualistes vont jusqu'au bout de leur pensée en violant les lois de l'Eglise, avec la conviction qu'elle n'a même pas le droit d'exister. Ce n'est pas par hasard que tous les adeptes des courants dualistes ont été persécutés avec acharnement par le pouvoir séculier et le pouvoir religieux.

Le bogomilisme fait lui aussi partie du deuxième groupe, le groupe des doctrines dualistes opposées à l'Eglise. Il continue une longue tradition qui trouve un sol propice dans un nouveau centre, l'Etat bulgare, dans lequel il commence à se propager vers le milieu du Xe siècle, sous le règne du roi de Bulgarie Pierre (927–969). Son premier prédicateur est le prêtre bulgare Bogomil, et ses continuateurs héritent de son nom : on les appelle les Bogomiles³. La source principale sur le bogomilisme en Bulgarie est le „Traité contre les Bogomiles“ du prêtre Cosmas, composé selon toute probabilité vers l'an 972⁴. L'oeuvre polémique du théologien byzantin Euthyme Zigabène, la „Panoplie dogmatique“, écrite au début du XIIe siècle, contient également des données de portée considérable sur le bogomilisme. Il nous fait connaître les idées que le bogomile Basile avait exposées au palais devant l'empereur Alexis Ier Comnène, trompé par ce dernier qui avait feint de vouloir être initié dans l'hérésie et devenir son disciple⁵. La doctrine bogomile se présente sous une forme exhaustive dans l'apocryphe bogomile essentiel connu sous le nom d'„Evangile de Jean“, ou Livre secret, probablement composé en bulgare, bien que ne nous soient parvenus que des versions latines⁶.

---

³ D. Angelov, *Bogomilstvoto v Balcgaria*, Sofia 1980, pp. 131 et ss.

⁴ La dernière édition du „Traité“ est celle de *Youri Begounov*, *Kosma Presbiter v slavianskikh literaturakh*, Sofia 1973, pp. 297 et ss.

⁵ Cf. le récit de Basile dans l'édition de *G. Ficker*, *Die Phundiagiagiten. Ein Beitrag zur Sektengeschichte des byzantinischen Mittelalters*, Leipzig 1908, pp. 89–111.

⁶ Publié par *J. Ivanov*, *Livres et légendes bogomiles*, Sofia 1925, pp. 73 et ss. (Paris 1976).

En toute conformité avec le récit biblique, les Bogomiles partageaient l'idée d'un Dieu bon (ἀγαθός θεός), créateur du monde céleste, environné sur son trône d'une multitude d'anges. Leur conception dualiste admettait l'existence d'une force adverse, d'un rival malin connu sous des noms divers : Samael, Satanael, Satan. C'est la même figure du mal que celle dont parlent l'Ancien et le Nouveau Testament avec diverses autres appellations : Abbadon, Apolluon, Beizébul, Béliar, Prince du pouvoir des airs, Prince des ténèbres, esprit malin, diable, etc...⁷ L'idée du mal personnifié par la figure de Satan n'est donc pas tout à fait étrangère à la base monothéiste de la religion chrétienne, mais la principale différence entre la doctrine de l'Eglise et le bogomilisme repose sur le rôle joué par Satan. La conception canonique y voit un rôle secondaire, et Satan n'y a pas la puissance créatrice du Dieu bon. Dans la cosmogonie bogomile, Satan a non seulement le don d'une force créatrice, mais il en use pour organiser son propre monde, bien qu'il ait été précipité sur terre après un combat où il a eu le dessous. C'est Satan qui a créé le monde visible et tout ce qui s'y trouve, et non Dieu. Satan essaie aussi de créer l'homme, mais il ne réussit pas à y insuffler une âme, et se voit obligé de recourir à l'aide de Dieu, qui accède à sa demande. Telle est la version de la création des premiers hommes, telle qu'elle est racontée dans la „Panoplie dogmatique“ et dans le „Livre secret“⁸. De cette façon les auteurs de la race humaine, Adam et Eve, se trouvent être la création de deux forces antagonistes, leur chair étant l'oeuvre du mal, de Satan, et l'âme qui les anime étant insufflée par le Dieu bon. C'est là un moment très important de la cosmogonie et de l'anthropogonie bogomiles, dont les conséquences se font sentir non seulement sur la théorie, mais aussi sur la pratique prêchée et soutenue par les

---

⁷ Cf. Math. 12,24 ; Luc 11,15 ; Jean 12,31, Col. 1, 13 ; Eph. 2,2 ; Sap. 1,18. Sap. 2, 28 ; Apo. 12, 7-9, etc.

⁸ Cf. *G. Ficker*, *Die Phundiagiagiten*, p. 92. — *J. Ivanov*, *Livres et légendes bogomiles*, p. 78 (où il est dit que le diable a introduit dans les corps d'Adam et d'Eve les anges du second et du troisième ciel).

Bogomiles, pratique qui privilégie le spirituel, l'esprit, au détriment du charnel et du matériel.

Le credo dualiste est l'aboutissement d'une série de conceptions morales et sociales qui tiennent une place considérable dans l'enseignement bogomile et exercent une large influence. L'affirmation que le monde terrestre est le royaume du mal soumis au pouvoir de Satan a une grande résonance. Elle donne le jour à une critique virulente des vices et des imperfections de la société médiévale bulgare, qui met l'accent sur le despotisme et les crimes des gens qui possèdent le pouvoir et les richesses. Le passage significatif du „Traité“ de Cosmas qui parle des injures lancées par les Bogomiles et leurs adeptes aux boyards, aux riches et au roi est bien connu⁹. On ne risque pas d'insulter Dieu par cette critique, car dans le système dualiste il n'est pas le souverain du monde : c'est le diable. Cette conception fait naître une atmosphère propice à la liberté de pensée et à des manifestations de crainte, d'incrédulité et de mécontentement. De telles manifestations sont à l'évidence expliquables par les différences sociales qui marquent l'histoire bulgare à cette époque féodale. L'esprit de critique est particulièrement aiguë contre l'Eglise en tant qu'institution fondamentale de l'Etat bulgare. La critique bogomile a pour cible les vices et les imperfections du comportement et de la vie que l'on voit très répandus dans les milieux ecclésiastiques. Le fait ressort très nettement du traité du prêtre Cosmas, qui, malgré son hostilité déclarée pour la doctrine bogomile, ne cache pas son dégoût de la vie indigne que mènent certains religieux. Il est même persuadé que c'est là une des causes de l'apparition de l'hérésie. La condamnation bogomile s'étend aussi à tout le système de rites et de règles observés par l'Eglise : baptême, eucharistie, adoration de la croix et des icônes, vénération des reliques, etc. Il faut remarquer, et la chose saute aux yeux, que dans leur critique les Bogomiles recourent à deux sortes d'arguments. D'un côté, l'affirmation que le culte de l'Eglise est

---

⁹ Voir le texte correspondant dans Iou. K. Begounov, Kosma Presbiter..., p. 342. – *D. Angelov*, Bogomilstvoto v Balgaria, p. 231.

matériel, donc venant de Satan, et ne mérite donc pas d'être reconnu, s'explique par la conception dualiste. Mais on peut saisir en même temps une note rationaliste dans leur conviction que le baptême n'est que „de l'eau et de l'huile“, et de surcroît inutile. Le pain et le vin de l'eucharistie ne sont que de la nourriture, et non le corps et le sang du Christ. La croix est un objet de bois qui devrait être plutôt détesté en raison du supplice du Christ par crucifixion. Comme aboutissement de cette logique, les temples ne sont que des édifices publics¹⁰.

En étroite liaison avec l'idée que la chair est l'oeuvre du Mal, le docétisme pénètre la doctrine bogomile avec l'affirmation que le Christ n'est pas dieu-homme, comme l'a formulé le Credo de Nicée, mais qu'il n'a eu qu'une nature divine. Pour elle le Christ est le Verbe divin, le Logos envoyé parmi les hommes pour les sauver de leurs péchés. Cette affirmation est tirée de l'Evangile de Jean, le texte pour lequel les Bogomiles avaient la plus grande vénération. Ils croyaient encore que le Christ n'est né de Marie qu'en apparence, qu'il n'a vécu sous forme humaine qu'en apparence, sans avoir en réalité besoin de nourriture, et enfin qu'il n'est mort sur la croix qu'en apparence. On notera ici l'analogie avec les tendances docétistes des adeptes du paulicianisme.

Le rejet de la chair avait encore une grande conséquence dans l'eschatologie bogomile. A rencontre du dogme canonique selon lequel, après la consommation des siècles et le second avènement du Christ sur la terre, les morts ressusciteront chacun dans son propre corps, les prédicateurs bogomiles soutenaient qu'une fois livré à la terre, le corps du défunt se réduisait en cendres et ne ressusciterait jamais. C'était la conviction de Basile, développée par lui devant l'empereur Alexis Ier Comnène¹¹.

Il faut noter aussi les deux principales tendances, absolue et modérée, du dualisme bogomile qui entre dans l'histoire de la Bulgarie pour une période d'à peu près cinq siècles. Selon les dualistes absolus, le principe du Bien et le principe du Mal sont deux

---

¹⁰ D. Angelov, *op. cit.*, pp. 196–230.

¹¹ G. Ficker, *op. cit.*, p. 100.

forces égales, sans commencement, coexistantes de toute éternité, dont la lutte doit durer sans fin dans le temps sans qu'il y ait de vainqueur. Ce point de vue était aussi celui des Pauliciens. La tendance „modérée“, elle, est guidée par l'idée que le Mal est apparu plus tard, c'est-à-dire que le Bien, qui l'a précédé dans le temps, finira par s'imposer comme puissance unique. Cette idée se trouve aussi dans l'apocryphe „Evangile de Jean“ (Livre secret) cité ci-dessus.

Les Bogomiles avaient des principes éthiques et sociaux étroitement liés à leurs conceptions religieuses et philosophiques. Si, en matière de cosmogonie, de christologie et d'eschatologie l'accent est mis sur la vision dualiste des choses, les conceptions éthiques et sociales reposent essentiellement sur le Nouveau Testament (Evangiles et Epîtres). Le modèle à imiter, l'exemple à suivre, est le Christ, avec son mode de vie, et ses appels invitant à l'amour et le respect du prochain, à la pureté morale, à la modestie, la modération, l'humilité: les préceptes de l'humanisme évangélique. Un passage de la Panoplie dogmatique est très révélateur du code moral des Bogomiles. Il contient le récit de Basile au palais de Constantinople. Paraphrasant ses déclarations, Euthyme Zigabène dit que les hérétiques commencent par donner des recommandations très simples aux croyants. Ils les exhortent à croire en Dieu, au Fils et au Saint-Esprit, en les persuadant que le Christ s'est incarné (dans la chair humaine) et a donné aux apôtres les saintes Ecritures. Ils leur conseillent d'observer les préceptes des Evangiles, de prier, de jeûner, de se purifier de tous les vices, de ne pas posséder de biens, de supporter le mal, d'être humbles, de dire la vérité et de s'aimer entre eux¹². Il faut s'arrêter sur le précepte de „ne rien posséder“ (ἀκτημονεῖν), conforme à l'esprit de la pauvreté apostolique du christianisme primitif, qu'on considère comme une des plus hautes vertus menant au salut de l'âme. L'attitude des bogomiles est particulièrement négative à l'égard des guerres, des violences, de toute effusion de sang. Le personnage de Caïn, assassin de son frère Abel, était pour eux particulièrement détestable.

---

¹² *Ibid.*, p. 101.

Mais la doctrine bogomile n'est pas seulement théorique. Elle est aussi faite de préceptes concrets pour la pratique, pour un certain mode de vie. Théorie et pratique quotidienne vont de pair. La recommandation principale est de donner la priorité à l'esprit et de ne pas se laisser tenter par les plaisirs de la chair. Cette position découle de l'opposition intrinsèque du dualisme moral entre le „spirituel“ (l'esprit) et le „matériel“ (la chair). D'où l'idée que l'ascèse est le meilleur mode de vie, exigeant de renoncer aux richesses et à tous les biens du monde, de garder la chasteté, de s'habiller et de se nourrir simplement. L'accomplissement de ces obligations était pour les Bogomiles la voie la plus sûre pour gagner le salut, ce qui constitue d'ailleurs aussi l'idéal sotériologique de l'orthodoxie. Il n'y a, à cet égard, pas de différence entre Bogomiles et orthodoxes. La rigoureuse morale ascétique des Bogomiles rejoint celle des règles monastiques.

Disons tout de suite que cette exigence rigoureuse de renoncement aux biens et à une vie normale n'était pas obligatoire ni même admissible pour tous les adeptes du bogomilisme. Elle était observée par un groupe restreint de „parfaits“, les prédicateurs placés à la tête des confréries bogomiles qui s'organisèrent successivement au cours du développement de l'hérésie dans les terres bulgares du Xe au XIIIe siècle. On connaît deux principales confréries bogomiles, l'une connue sous le nom d'Eglise bulgare (*ecclesia Bulgara*), l'autre sous le nom d'„Eglise de Dragovitsia“. Les dirigeants de l'Eglise de „Bulgarie“ adhéraient au dualisme modéré, tandis que ceux de l'Eglise dragovitsienne étaient des dualistes absolus.

Outre les parfaits existaient encore deux autres catégories de bogomiles : les „croyants“ et les „auditeurs“¹³. Ces derniers étaient pour la plupart des paysans et des pauvres des villes, attirés par les sermons contre les violences, par les accusations portées contre la vie indigne des représentants du pouvoir séculier et ecclésiastique, en somme contre toutes les manifestations négatives de la société bulgare que blâmait avec la même virulence le prêtre Cosmas. Mais ces sym-

---

¹³ Cf. *D. Angelov, Bogomilstvoto v Balgaria*, pp. 266 et ss.

pathisants du bogomi-lisme hésitaient à embrasser l'idéal ascétique et à délaisser entièrement la vie courante. Ils menaient leur existence habituelle de travail – artisanat et labourage – se mariaient et n'abandonnaient pas le foyer familial.

Cette division des „hérétiques“ en catégories, dont parie mainte source, n'était pas fortuite. On pourrait montrer que dans la réalité historique la plupart des gens n'étaient pas prêts à s'adonner exclusivement à la contemplation du monde céleste, en n'étant attirés que par la forme négative des invectives contre le pouvoir, sur la base d'exemples qui sont significatifs de l'histoire du bogomilisme balkanique. On pourrait parler d'un décalage entre le dogme abstrait et la réalité complexe dans laquelle ce dogme cherche à s'imposer. Ce décalage entraîne une contradiction bizarre en apparence, bien qu'elle ne soit pas rare, entre la théorie et sa réalisation pratique dans les diverses couches sociales.

Cela ne veut néanmoins pas dire que l'appartenance à l'un ou l'autre des groupes „bogomiles“ était immuable. La voie de l'„auditeur“ vers l'état de „croyant“ et de „croyant“ vers l'état de „parfait“ était ouverte à quiconque avait prouvé par sa vie qu'il était digne d'être promu. Les sources des XI–XIIe siècles parient de ce genre de promotion dans les milieux bogomiles : pour accéder au groupe des „croyants“ l'auditeur était obligé d'observer certaines règles morales, déjeuner aux jours fixés, de prier plusieurs fois, d'être modeste et de se modérer, de ne pas rechercher les richesses. Le croyant, lui, pouvait devenir „parfait“ à la condition d'obéir strictement aux règles de l'ascèse. La promotion au rang des „parfaits“ était accompagnée d'un office rituel spécial mentionné dans la Panoplie dogmatique, dans le texte polémique d'Euthyme d'Acmonia, dans le „Rituel cathare“ et dans d'autres sources. On croyait que par ce rituel le Saint-Esprit s'incarnait dans le nouvel initié, qui devenait porteur du Verbe divin, tout en acquérant la qualité d'administrateur et de prédicateur.

Une vue d'ensemble sur le bogomilisme montre qu'il pourrait être défini comme une variante de la doctrine chrétienne, avec ses

composantes principales : cosmogonie, christologie, eschatologie, et les conceptions morales et sociales qui en découlent. La divergence tient dans son esprit dualiste, opposé au monothéisme biblique. Docétisme, spiritualisme, ascétisme et humanisme évangélique sont les quatre caractéristiques primordiales des Bogomiles, dans leurs théories et dans la pratique de la vie qu'ils prônent et qu'ils suivent. L'objectif majeur est le salut de l'âme, c'est-à-dire l'idéal sotériologique. Le décalage entre l'idéal bogomile et l'idéal de la religion officielle vient de la note dualiste, notamment du rejet de l'institution cléricale, de son organisation, de ses cultes et de ses symboles. Ce rejet s'accompagne de traits rationalistes, qui se confondent en partie avec la ligne dominante du spiritualisme et de l'ascétisme.

Le bogomilisme se développe et se propage dans les limites de l'Etat bulgare pendant à peu près cinq siècles, jusqu'à la conquête ottomane. Il joue un rôle particulièrement important au XIe et au XIIe siècle, quand la Bulgarie se trouve sous la domination de l'empire byzantin (de 1018 à 1185). A cette époque les critiques lancées contre la classe féodale et l'Eglise se modifient dans un contexte plus vaste, qui reflète la résistance du peuple aux envahisseurs et la volonté commune de restaurer un libre Etat bulgare. Les Bogomiles idéalisaient devant leurs auditeurs le premier Etat bulgare, en admirant l'œuvre des rois Siméon et Pierre¹⁴. Ce caractère, résultat d'une conjoncture historique particulière, change aux XIIIe et XIVe siècles quand la Bulgarie est libérée du joug byzantin. A cette époque, le bogomilisme reprend ses attaques contre les ecclésiastiques et les boyards.

Le bogomilisme avait surtout pour base sociale les paysans, la partie la plus importante de la population au moyen âge, qui souffrait sous le joug du pouvoir féodal. Néanmoins, le développement des cités médiévales aux XIIe et XIVe siècles, accompagné d'une différenciation des couches sociales, créait un terrain propice à l'infiltration du bogomilisme chez les habitants les plus pauvres. Vers le milieu du XIVe siècle, la capitale, Veliko Tirnovo, se présente comme un des

---

¹⁴ *Ibid.*, pp. 307 et ss.

centres les plus atteints par l'activité et la propagande bogomile. C'est la Vie de Théodore de Tirnovo qui nous l'apprend, dans laquelle l'auteur parle de l'activité de deux hérétiques, Lazare et Cyrille Bossota¹⁵. Un certain pape Stéphane professait aussi des idées tout à fait opposées à l'enseignement orthodoxe. Pour mettre un terme à l'hérésie, furent convoqués deux conciles, l'un en 1350 et l'autre en 1360. Malgré des persécutions acharnées, le bogomilisme continuait à se répandre, jusqu'à la fin de l'Etat bulgare, envahi par les Turcs en 1396.

Le bogomilisme est né et a commencé à se propager comme phénomène spécifiquement bulgare, mais au cours des siècles ses idées pénétrèrent dans d'autres pays, et pour commencer dans les pays voisins. D'un passage de la Vie du grand „joupán“ Etienne Neman on peut conclure que l'activité des prédicateurs bogomiles en Serbie remonte à la seconde moitié du XIIe siècle. Il s'y trouvait aussi des conditions propices à l'apparition de doctrines anticléricales, telles que la polarisation de la société serbe du fait des privilèges croissants du pouvoir laïc et religieux. De ce fait, l'influence de l'„hérésie immonde et maudite“ grandit de plus en plus (c'est le fait qui inquiète fortement Etienne Neman), et il décide, selon le récit de sa Vie, de convoquer un concile au cours duquel les hérétiques furent condamnés à différentes peines et frappés d'anathèmes¹⁶. Ce n'était que le commencement. La prédication des hérétiques ne donnait pas de signes d'affaiblissement. Sous diverses appellations, le bogomilisme continua à se propager dans les terres serbes pendant les siècles suivants. La force de sa propagande est attestée par le fait qu'en 1221, au concile de Jica, l'archevêque Sava qui se trouvait alors à la tête de l'Eglise autocéphale serbe se vit obligé de formuler des dogmes rigoureux qui condamnaient l'hérésie des „Babuni“. Ce fut alors seulement que le Synodique orthodoxe serbe dénonçant les doctrines anticléricales, y compris le bogomilisme, fut définitivement rédigé.

---

¹⁵ *Ibid.*, pp. 426 et ss.

¹⁶ A. Solovjev, Svedocanstva pravoslavnih izvora o bogomilstvu na Balkanu. – Godins-jak Istoreiskog dnmstva Bosne i Herzégovine 5, 1953, pp. 15 et ss.

Un autre pays balkanique slave fut saisi par le bogomilisme : la Bosnie voisine. Les successeurs des Bogomiles, connus sous le nom de „patarins“ ou de „kutugeri“, propagèrent leur doctrine pendant trois siècles, de la fin du XIIe jusqu’au milieu du XVe siècle, quand le pays fut conquis par les Turcs. On a discuté pendant plusieurs années sur le caractère des patarins bosniques et sur „l’Eglise bosniaque“ créée par eux. Certains historiens faisaient prévaloir l’opinion selon laquelle cette Eglise n’avait rien d’hérétique et qu’elle n’était en rien liée à l’idéologie bogomile. Mais après les analyses de D. Kniewald, A. Soloviev, V. Mosin, O. Mandic, F. Sanjek, cette polémique paraît close¹⁷. Les patarins de Bosnie étaient bien des successeurs des Bogomiles, leur Eglise étant fondée sur les principes de la dogmatique bogomile, ce qui provoqua les attaques du clergé catholique et des tentatives pour l’anéantir.

En Bosnie, tout comme dans les autres pays balkaniques, le bogomilisme apparaissait et se propageait parallèlement à l’apparition du système féodal. On peut déjà parler des rapports féodaux vers la fin du XIIe siècle, marquée par le gouvernement du ban Kulin (1180-1204). Au cours des siècles suivants (du XIIe au XVe), le système féodal mit de plus en plus en présence deux classes nettement opposées, celle des paysans dépendants et celle de l’aristocratie féodale (les nobles, les dirigeants, les souverains).

La diffusion du bogomilisme dans la péninsule balkanique ne pouvait rester sans influence sur l’empire byzantin, qui se trouvait en contact direct avec la Bulgarie et la Serbie. Les premiers témoignages de prédication bogomile dans la Thrace byzantine et en Asie mineure datent du milieu du XIe siècle. Les renseignements sur les bogomiles thraces et leurs confréries religieuses se trouvent dans l’ouvrage du

---

¹⁷ Cf. D. Kniewald, *Vjerodostojnost latinskih izvora o bosanskih krstijanima*, Rad. Jugosl. Acad. Znat. i umjetn., 270, Zagreb 1949, pp. 5–166. – A. Soloviev, *La doctrine de l’Eglise de Bosnie*, Académie royale de Belgique, Bull. de la classe des Lettres et des Sciences politiques, 5e série, t. XXIV, 1948, pp. 481–534. – O. Mandic, *Bogomilska crkva bosanskih krstjana*, Chicago 1962. – F. Sanjek, *Bosansko Humski (hercegovački) krstjani i katarsko-dualistički pokret u srednjem vijeku*, Zagreb 1975.

célèbre historien Michel Pselle (1018–1092) intitulé „Sur l’influence des démons“¹⁸. Le récit du moine Euthyme d’Acmonia nous renseigne sur les bogomiles d’Asie mineure¹⁹. A leur tête se trouvait un certain Jean Tsourilla, originaire d’un village situé près de Smyrne.

C’est dans les terres bulgares qui se trouvaient sous la domination byzantine que la prédication bogomile avait le plus d’écho. Dans leur hostilité envers l’Eglise byzantine, dans laquelle ils voyaient le principal soutien de l’haïssable domination étrangère, ils prêchaient que Satan, l’ennemi de Dieu, a choisi pour domicile la cathédrale Sainte-Sophie de Constantinople. C’était là l’affirmation de Basile, dit „le Guérisseur“ (Vratch), le plus célèbre dirigeant des bogomiles à la fin du XIe et au début du XIIe siècle. Interrogé par l’empereur Alexis Ier en personne et traîné devant le tribunal de l’Eglise, il fut condamné à mort et brûlé en 1111.

Même après cette exécution capitale, le bogomilisme ne fut pas extirpé. Malgré de cruelles mesures, la dangereuse hérésie prit un regain de force sous le règne de Manuel Ier Comnène (1143–1180). On trouve des renseignements sur ce point dans la Vie d’Illarion de Maglen, un de ses persécuteurs les plus acharnés. Le réveil de l’hérésie fut suivi de nouvelles répressions, de nouveaux bûchers, sur lesquels moururent beaucoup d’hérétiques. On en a un témoignage dans les commentaires de Théodore Balsamon, remarquable juriste byzantin de la seconde moitié du XIIe siècle. Malgré tout, le bogomilisme garde sa vitalité au début du XIIIe siècle, ce qui est attesté par les invectives du patriarche de Nicée Germanos II (1222–1240)²⁰. L’ouvrage polémique du métropolite de Salonique Siméon, connu

---

¹⁸ Migne, PG 122, ce. 19–876. Sur le bogomilisme dans l’empire byzantin; *D. Angelov, Der Bogomilismus auf dem Gebiete des Byzantinischen Reiches. Ursprung, Wesen und Geschichte, Rodichnik na Sofiiskia universitet, Filosofsko-istoritcheski Fakoultet* 45, 1947–1948, pp. 1–60 ; 46, 1949–1950, pp. 1–45.

¹⁹ Cf. le texte correspondant dans l’édition de G. Ficker, *op. cit.*, pp. 3–86.

²⁰ Cf. surtout sa lettre d’avertissement aux habitants de Constantinople (*G. Ficker*, pp. 115–120).

sous le titre „Contre toutes les hérésies“²¹, renferme les dernières données sur les dualistes qui prêchaient dans le sud de la Macédoine au début du XVe siècle.

En dehors des pays balkaniques, l'influence du bogomilisme s'est fait sentir dans quelques pays de l'Europe occidentale. Des idées dualistes sillonnent, du XIIe au XIVe siècle, diverses régions de l'Allemagne, de l'Angleterre et de la péninsule ibérique. Mais c'est en Italie du Nord et dans le Midi de la France, où apparaît la doctrine des cathares, connus encore sous le nom d'Albigéois, que l'influence bogomile est la plus forte et la plus durable.

Il existait dans ces deux pays depuis longtemps un terrain propice à l'apparition de doctrines anticléricales. On sait qu'au début du XIe siècle se faisait déjà remarquer dans certaines régions de France et d'Italie une opposition à l'Eglise et à ses dogmes, surtout dans les basses couches sociales. On rejetait les mythes et les mystères, on contestait à l'Eglise le droit de percevoir la dîme, on recommandait une vie ascétique et l'on blâmait l'effusion de sang. Nous possédons des renseignements sur une prédication en ce sens des années 1004, 1019, 1028, 1047 ou en général de la première moitié du XIe siècle. On n'est pas encore tout à fait fixé sur le point de savoir si ces idées étaient un phénomène autochtone ou si elles avaient subi l'influence du bogomilisme, qui à l'époque s'était déjà largement répandu dans les Balkans. Nous disposons de données concrètes sur les rapports économiques et culturels qui existaient entre l'Italie et les Balkans aux Xe et XIe siècles, ce qui laisse supposer que ces conceptions, qui ont des traits communs avec le bogomilisme, avaient pu se propager d'Est en Ouest, et que par conséquent elles n'étaient pas dues uniquement aux conditions locales. La question reste ouverte.

Quant aux enseignements hostiles à l'Eglise des cathares qui prospèrent en Italie et en France à partir du milieu du XIIe siècle, leurs liens avec le bogomilisme sont clairement démontrés. La ressemblance est si évidente qu'elle permet de voir dans les cathares des bogomiles

---

²¹ Cf. Migne, PG t. 155, ce. 33–176.

occidentaux *suigeneris*. Le principal point commun est le dualisme et l'idée d'un monde appartenant à la puissance du Mal. Il y avait chez les cathares comme chez les bogomiles des partisans du dualisme modéré et d'autres qui l'étaient du dualisme absolu. Tous étaient en tout cas convaincus que le vrai christianisme doit s'appuyer sur les écrits néotestamentaires, et que l'Ancien Testament a été créé à la suggestion de l'Esprit malin. Une autre idée commune est l'accent mis sur la nécessité de faire passer le spirituel avant le charnel, et qu'il y a là l'unique voie menant au salut de l'âme. Les cathares prêchaient en conséquence une vie modeste et ascétique, le renoncement aux biens de ce monde, au luxe des vêtements et à la bonne chère. Il y a une nette coïncidence avec la position des Bogomiles dans l'attitude de rejet de l'Eglise instituée, des rites et des symboles, ainsi que du haut clergé (papes, archevêques, évêques). A l'instar des Bogomiles bulgares, les cathares étaient divisés en „parfaits“ et „auditeurs“. Les parfaits étaient les principaux prédicateurs. Ils devaient respecter strictement la morale ascétique : renoncer au mariage, à tous les biens matériels, ne pas consommer de viande, etc., alors que les simples adeptes du catharisme conservaient une vie normale.

Sur le plan de l'organisation, on rencontre également une ressemblance manifeste entre le catharisme et le bogomilisme. Les communautés religieuses créées en France et en Italie présentaient de nombreuses similitudes avec les confréries bogo-miles, surtout en ce qui concerne les rites (prières communes, confessions mutuelles, consécration des „parfaits“ et des „croyants“).

Le caractère presque identique du bogomilisme bulgare et du catharisme en Italie et en France suggère l'existence d'un lieu de filiation entre les deux doctrines dualistes. En effet, un grand nombre de faits prouve que les cathares italiens et français étaient parfaitement au courant de la doctrine des Bogomiles bulgares, qu'ils prenaient pour modèle dans la formation et la diffusion de leur propre dualisme²².

---

²² Sur les ressemblances entre le bogomilisme et le catharisme, renseignements plus détaillés dans *D. Angelov, Bogomili i katari, Slavanskie kulturi i Balkani 1* (Les cultures slaves et les Balkans), Sofia 1978, pp. 84–99.

L'influence du bogomilisme se fait sentir d'abord en Italie du Nord (Lombar-die). C'est là que vers les années 60 du XIIe siècle se situe l'activité du prédicateur bogomile Marko venu de Bulgarie pour propager sa doctrine, un dualisme modéré typique de l'„Eglise (confrérie) de Bulgarie“. Il n'est pas étranger à la fondation des premières communautés cathares en Italie, dont la principale se trouvait à Concorrezo, près de Milan. Un peu plus tard cependant, les idées du dualisme absolu pénétrèrent chez les cathares italiens, répandues par un certain Nicétas, de la confrérie dragovitsienne. Les divergences ne tardèrent pas à susciter de vives controverses entre les deux courants, qu'on essaya de réconcilier au concile convoqué en 1167 à Saint-Félix de Caraman près de Toulouse²³. Entre temps la doctrine cathare s'était répandue en France, où plusieurs communautés religieuses étaient déjà constituées.

Les relations entre les cathares italiens et français d'une part, et les Bogomiles d'autre part se prolongèrent après ces événements. On sait qu'en 1190 le supérieur de la confrérie de „Bulgarie“ se rendit auprès des cathares de Concorrezo pour remettre à leur évêque Nazaire le principal apocryphe bogomile, l'„Evangile de Jean“ ou Livre secret, qui fut probablement traduit en latin à cette époque²⁴. Les Bogomiles bulgares avaient ainsi procuré à leurs confrères italiens les livres indispensables à la propagation de leurs idées. Des livres de contenu bogomile pénétrèrent aussi en France. Là aussi le Livre secret fut diffusé comme un apocryphe de grande portée, bien qu'il ait subi certaines modifications par rapport au prototype bogomile.

Le lien étroit entre le bogomilisme et le catharisme amène à trouver des racines bulgares dans les hérésies dualistes en Occident. La chose est confirmée par quelques témoignages non douteux des XIIIe et XIVe siècles provenant de théologiens catholiques, à l'époque où le bogomilisme et le catharisme étaient tous deux à leur apogée. C'est ainsi que le prédicateur Durand de Huesca, adversaire des dual-

---

²³ *D. Angelov*, *Bogomilstvoto v Balgaria*, p. 176.

²⁴ *J. Ivanov*, *Bogomilski knigi i legendi*, p. 66.

istes, indique dans son ouvrage polémique composé entre 1228 et 1229, qu'à l'époque les cathares italiens et français étaient divisés en trois groupes : „les uns, écrit-il, suivaient les hérétiques grecs, d'autres les hérétiques bulgares et les troisièmes les Dragovites“²⁵. Il entendait évidemment par „Bulgares“ et „Dragovites“ les confréries de „Bulgarie“ et de „Dragovitie“, tandis que „Grecs“ visait probablement la communauté dualiste de Constantinople. C'est en Bulgarie aussi que l'origine du catharisme était recherchée par Anselme d'Alexandrie, théologien et inquisiteur italien. Dans son traité sur les hérésies composé entre 1260 et 1270, il allait aux sources des doctrines dualistes en soulignant que l'hérésie qui contaminait l'Occident avait été propagée par trois principales confréries dualistes, celles de „Philadelphie“, de „Drugometie“ et de Bulgarie²⁶.

Le lien entre les Bogomiles bulgares et les cathares est également mis en évidence dans l'ouvrage d'Etienne de Bourbon, éminent théologien français de la seconde moitié du XIIIe siècle. Il note qu'à son époque il y avait en France deux types d'hérétiques, les Vaudois et les Albigeois encore appelés patarins ou bulgares (*Val-denses scilicet et Albigenses dicti Patareni vel Bulgari*). Plus loin il parle de Mânes, le fondateur du manichéisme, la plus ancienne hérésie, pour revenir au problème des hérétiques en France et pour préciser certains détails de leurs appellations. D'aucuns, écrit-il, les appelaient Albigeois (*albigenses*), d'autres cazares ou patares (*cazari vel patari*), d'autres cathares ou catharistes (*katari vel katharisti*). On les appelle encore, ajoute-t-il. Bulgares, car leur refuge est spécialement en Bulgarie (*dicuntur etiam Bulgare quia latibulum eorum speciale est Bulgaria*)²⁷.

---

²⁵ Chr. Thouzellier, Une somme anticathare : Le liber contra Manicheos de Durand de Huesca, Louvain 1964, p. 188.

²⁶ Cf. A. Dondaine, Le Tractatus de heticis d'Anselme d'Alexandrie, O.P., Archivum Fratrum Praedicatorum XX, 1950, p. 308.

²⁷ Cf. Anecdotes historiques, légendes et apologues, tirées du Recueil inédit d'Etienne de Bourbon, Dominicain du XIIIe siècle, publiées par A. Lecoy de la Marche, Paris 1877, p. 300.

Un des témoignages les plus importants sur le rôle du bogomilisme bulgare dans l'apparition du catharisme en France et en Italie se trouve dans l'ouvrage bien connu de Rainier Sacconi, ancien cathare converti et devenu ennemi déclaré des hérétiques. Dans sa „Somme“ composée en 1250, il fournit des détails curieux sur les idées des cathares et leur organisation. Il décrit aussi les confréries dualistes qui existent à cette époque dans la péninsule balkanique, en Asie mineure, en France et en Italie. Il cite 16 confréries désignées comme „Eglises“ (*ecclesie*) : *Ecclesia Alba-nensium vel de Dannezacho, ecclesia de Concorrezo, ecclesia Baiolensium sive de Baiolo, ecclesia Vicentina sive de Marchia, ecclesia Florentina, ecclesia de Valle Spoletana, ecclesia Francie, ecclesia Tolosana, ecclesia Carcassonensis, ecclesia Albigensis, ecclesia Sla-vonie, ecclesia Latinorum de Constantinopoli, ecclesia Grecorum ibidem, ecclesia Philadelphie in Remania, ecclesia Bulgarie, ecclesia Drungunthie*. Et toutes, conclut Rainier, avaient eu leur origine dans les deux dernières (*et omnes habuerunt originem de duabus ultimis*)²⁸.

On n'a aucune raison de douter de l'authenticité de ce témoignage que nous a laissé l'un des meilleurs connaisseurs des doctrines dualistes au XIIIe siècle.

Du fait que les Bogomiles bulgares entretenaient des relations étroites avec les cathares en France et en Italie et que les deux confréries de „Bulgarie“ et de „Dragovitie“ jouaient le rôle de centres d'idéologie et de direction pour toutes les hérésies dualistes en Europe aux XIIe et XIIIe siècles, on employa en Occident le plus souvent le nom de „Bulgares“ pour désigner les hérétiques. Cette appellation fut employée pour la première fois par le chroniqueur français Robert d'Auxerre dans un texte qui se rapporte à 1201²⁹. Par la suite, le terme de „Bulgares“ apparaît chez d'autres auteurs français sous différentes

---

²⁸ Summa fratris Rayneri de ordine fratrum praedicatorum de catharis et Pauperibus de Lugduno, éd. A. Dondaine, Rome 1939, p. 70.

²⁹ *Chr. Thouzellier*, Catharisme et Valdésisme en Languedoc à la fin du XIIe et au début du XIIIe s., Paris 1965, p. 151.

formes latines ou provençales : *bulgri, bugari, bu-gari, bugares, bogri, bogres*, etc. Le mot „Bulgarie“ prend la connotation infamante de „pays d’hérétiques“³⁰.

Toute analyse des traits communs entre bogomilisme et catharisme doit naturellement tenir compte du fait que, si forte qu’ait été l’influence idéologique de la Bulgarie, les doctrines dualistes ne se seraient pas propagées en France et en Italie sans un terrain propice. Ce terrain était formé d’une évolution poussée des rapports féodaux dans les deux pays et de la domination de l’Eglise catholique, qui disposait d’immenses richesses et d’une grande influence politique. Les paysans entrèrent aussi en lutte contre l’Eglise en raison de leur condition insupportable, mais le rôle décisif pour l’adoption et la propagation de l’hérésie fut joué par les villes. La vie urbaine, très intense, particulièrement en Italie, facilitait la naissance de sentiments d’hostilité à l’Eglise, surtout chez les artisans et les commerçants qui aspiraient à une plus grande indépendance vis-à-vis de l’aristocratie laïque et cléricale. Dans le Midi de la France, par contre, le catharisme fut embrassé par beaucoup de membres de la noblesse qui étaient hostiles à l’absolutisme du roi, et avaient de plus des visées sur les vastes domaines appartenant à l’Eglise. Leurs aspirations les conduisaient tout naturellement à se rapprocher de la propagande dirigée contre l’Eglise.

Le bogomilisme trouva également un terrain propice à sa diffusion dans la Russie de Kiev, où existaient de même des rapports féodaux très développés avec le soutien idéologique de l’Eglise. Le débordement des contradictions internes aboutit à une série d’émeutes dans les campagnes et les villes en 1024, 1066–1068, 1071 et 1088. Ces troubles avaient une motivation sociale aussi bien qu’un fondement religieux, tout en exprimant le mécontentement de certaines

---

³⁰ *B. Primov*. *Balgarskoto narodnosto ime v Zapadna Evropa viv vrizka s bogomilite*, *Izvestiia na instituta za balgarska istoriia* 6, 1956, p. 3 et ss. – *D. Angelov*, *Istoritcheska rola i znatchenie na Pivnata balgarska drjava*, *Istoritcheski pregled* 1979, n° 1, p. 22.

souches qui restaient attachées au paganisme : la christianisation était récente (958). Le monothéisme qui substituait à une foule de divinités un Dieu unique paraissait étrange et inadmissible. La majorité des gens réprouvait aussi l'avènement d'un clergé jouissant de privilèges et d'un mode de vie distinct. Ce fut l'origine d'une forte opposition anticléricale, où l'on pourrait voir un mélange particulier d'éléments païens et antiféodaux, c'est-à-dire d'éléments religieux et sociaux.

La pénétration des idées dualistes coïncide avec la réaction païenne qui provoque les troubles et les rébellions du XIe siècle, et c'est à cette époque que le bogomilisme commence à se faire sentir. Les témoignages se trouvent dans la Chronique de Nikon, où il est question d'une conception dualiste qui avait déjà trouvé des défenseurs, et selon laquelle le monde a été créé par deux forces opposées. Dieu et le Diable, thèse tout à fait semblable à celle des Bogomiles³¹. Un récit est particulièrement intéressant : il contient une conversation entre un habitant de Novgorod et un „magicien“. Il est très caractéristique que ces conceptions dualistes étaient mêlées d'idées païennes, et que leurs propagateurs eux-mêmes se donnaient le nom de *vlakhvi* (magiciens, enchanteurs). C'est une particularité de la pensée hérétique dans la Russie de Kiev qui n'est pas aussi nette dans le bogomilisme bulgare.

Outre la Chronique de Nikon, il y a d'autres sources dont on peut tirer des renseignements sur les hérésies dans la Russie de Kiev au XIe siècle, telles que le „Discours d'un chrétien fidèle et zéléateur de la foi orthodoxe“, et le „Discours“ attribué à Jean Chrysostome. Leurs auteurs attirent l'attention sur le danger des croyances hérétiques en décrivant certains traits des hérésies et des hérétiques qui suggèrent une influence directe du bogomilisme. Le fait patent qui saute aux yeux est que dans le discours d'un chrétien fidèle les „Bulgares“ sont désignés comme les ennemis de la chrétienté.

---

³¹ D.A. Kazatchkova, Kam vaprosa za bogomilskata erec v drevna Russia prez XI v., Ist. pregled 1957, n° 4, pp. 45 et ss.

Le fait que la prédication bogomile trouvait une atmosphère favorable à sa diffusion dans la Russie de Kiev se constate par la grande notoriété dont jouit le „Traité“ de Cosmas à partir du XIe siècle. Les religieux russes copiaient le Traité entier, ou des passages choisis pour mieux lutter contre les hérétiques et démontrer l'influence pernicieuse de leurs vues.

Au-delà de la première phase de l'influence bogomile dans les terres russes, qui se fit sentir à travers les événements du XIe siècle, on peut parler d'une seconde phase qui lui succéda pendant une période qui va de la seconde moitié du XIVe siècle au début du XVe siècle. De cette époque datent l'apparition et la diffusion de l'hérésie des *strigolniki*. Leur premier centre fut Novgorod, et les deux propagandistes connus furent des religieux : le diacre Karpe et Nikita, condamnés à mort comme hérétiques en 1375 et jetés du grand pont de la ville dans la rivière du Volkhov. Ecrasée à Novgorod, la doctrine des *strigolniki* trouva un terrain favorable au début du XVe siècle à Pskov, et malgré les persécutions, ses adeptes défendirent fermement leurs croyances. Un nouveau groupe d'adversaires de l'Eglise officielle à Novgorod, qui avait à sa tête les prédicateurs Zakhara, Alexis et Denis, peut être considéré comme un rejeton de l'hérésie des *strigolniki*. Des idées hérétiques de ce genre commencèrent à se propager à Moscou aussi à la fin du XVe siècle. Un des propagandistes les plus actifs de cette époque fut Todor Kuritsine, mentionné maintes fois dans les ouvrages antihérétiques de l'époque, dans le but de réfuter ses idées, et aussi les idées des libres penseurs contemporains³².

---

³² Bibliographie et études récentes sur les *strigolniki* chez N.A. Kasatchkova et la. S. Dourie, Antifeodalnie eretitchkeskie dvijeniia na Rusi XIV – natchalo XV bb., Moscou – Leningrad, 1955, pp. 35 et ss. – A.I. Klibanov, Reformatsionnie dvijeniia Rossii – pervoi polovin XVI v., Moscou 1960, pp. 118 et ss.. – B.A. Roubakov, Antitserkovnoe dvijenie strigolnikov, Vopros istorii 3, 1975, pp. 155 et ss.. – E. Hösch, Orthodoxie und Häresie im alten Russland, Wiesbaden 1975, pp. 63 et ss.. – lou. K. Begounov, Bolgarskie bogomili i rousskie strigolniki, Byzantinobulgarica 6, 1980, pp. 63 et ss.. – D. Angelov, Balgarskoto bogomilstvo i rouskoto strigolnitchestvo, dans Rousko-balgarski vrizki prez vekovete, Sofia 1986, pp. 23 et ss..

Une étude comparative entre le bogomilisme bulgare et l'hérésie des *strigolniki* fait ressortir une affinité évidente. Ces similitudes sont une même disposition dualiste, la critique virulente de l'Eglise, une nette tendance à interpréter dans un sens plus rationaliste les dogmes, les rites et les symboles de l'Eglise, l'aspiration à un lien direct entre Dieu et le croyant, ce qui fait du salut de l'âme une recherche individuelle en réduisant au minimum les rites du culte. La ressemblance entre la doctrine des *strigolniki* et le dualisme absolu des Bogomiles, qui rejettent les uns et les autres l'eschatologie officielle, voire le mythe de la résurrection, le second avènement et le Jugement dernier, est particulièrement prononcée. Les Bogomiles comme les *strigolniki* étaient d'excellents connaisseurs des Ecritures, notamment du Nouveau Testament, dans lequel ils voyaient le fondement du christianisme authentique. Inhérente à leur attitude commune, une morale élevée leur servait d'arme dans la lutte contre la corruption du clergé. Ils avaient aussi en commun une attitude de méfiance et de scepticisme à l'égard des dogmes prêchés par l'Eglise, ce qui les poussait à vérifier constamment les Ecritures pour y trouver une interprétation plus adéquate. On peut en somme parler d'une impulsion inhérente à ces deux doctrines, par laquelle les hérésies cherchaient à stimuler l'effort de l'individu pour se libérer de la contrainte du culte, pour parvenir à un jugement et une attitude plus critiques à l'égard des questions de foi et des affirmations sanctionnées par l'Eglise comme des vérités sans appel. Ce qui signifie que ces deux doctrines ont développé leur contenu humaniste dans le cadre de l'idéologie religieuse dominante.

ОБЯСНИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ

Това е едно второ основно преработено и допълнено издание на излезлия през 1997 година труд под заглавие „Богомилството“. Библиографията съдържа 3351 заглавия – извори и изследвания от български и чужди автори, обнародвани в България и в чужбина, от късното средновековие до наши дни. Обхванати са както отделни книги, така и студии, статии, библиографии и историографски обзори от научни периодични издания и еднократни сборници, независимо на какъв език са обнародвани. Особено внимание е отделено на разпространението и силното влияние на богомилството извън пределите на българските земи. За пръв път така пълно е издирена и събрана на едно място книжнината по тази тема.

Структурата на библиографията е систематична. Съобразно с характера на публикациите във всяка рубрика те са разделени на „извори“ и „изследвания“. При „извори“ са отнесени както обнародваните извори, така и литература за тях. Материалите в отделните рубрики са подредени азбучно по имената на авторите или по заглавия на анонимните трудове, първо на кирилица, след това на латиница. Библиографските описания са според съвременните изисквания, кратки и ясни, на оригиналния им език. Всички допълнителни пояснения са на български език. Публикациите, отнасящи се до няколко рубрики, са дублирани за удобство на читателя. По голямата част от включените заглавия са описани *de visu*, доколкото се намират в нашите големи книгохранилища, а също така и в Париж, където авторката е работила в Националната и други специализирани библиотеки. Използвани са и реномирани общи и специални ретроспективни и текущи библиографски източници.

Библиографията е снабдена с богат справочен апарат: показалец на личните имена; показалец на географските имена; тематично-предметен показалец; списък на съкращенията на източни-

ците, който освен справочни функции дава информация за научната периодика, в която има изследвания по темата. Предназначена е за учени, преподаватели и студенти, а и за широк кръг читатели, които имат интереси към този оригинален български феномен – богомилството, оказало силно влияние върху обществения и културния живот в средновековна Европа и довело до появата на различни реформаторски течения.

Къстина Гечева

LE BOGOMILISME ET SES REPERCUSSIONS DANS L'EUROPE MEDIEVALE CHRETIENNE

Cette deuxième édition de la bibliographie „Le Bogomilisme“ publiée précédemment en 1997 a été entièrement remaniée et enrichie de nouveaux éléments.

Elle contient 3351 sources et études, sous différents contenus, ayant pour origine des textes publiés en Bulgarie et à l'étranger, couvrant la période du Moyen Age tardif jusqu'à nos jours (2006).

Les contenus:

- livres
- études
- bibliographies
- aperçus historiographiques de périodiques scientifiques
- recueils hors collections.

Pour la première fois, un accent particulier et largement développé est mis sur l'aspect de la diffusion et des répercussions du Bogomilisme hors des terres bulgares.

Le contenu global du livre met en évidence une structure bibliographique systématique, fonction de la spécificité de la publication et de ses diverses rubriques, le tout, divisé en deux thèmes : les sources et les études. Les origines des sources sont précisées ainsi que leurs références associées. On trouvera donc, rangées par ordre alphabétique avec les lettres cyrilliques précédant les lettres latines : les titres inclus dans les diverses rubriques, les noms des auteurs, les titres des ouvrages anonymes.

Les descriptions bibliographiques suivent les exigences contemporaines. Elles sont brèves, claires et dans leur langue originale.

Les publications, ayant plus d'une rubrique, sont répétées pour faciliter la compréhension du lecteur et c'est à la faveur d'un travail

personnel *de visu*, sur les archives originales, que l'auteur – Mme Guetcheva, a décrit les titres des documents. Elle a obtenu ces informations grâce à la richesse des différents fonds des bibliothèques bulgares, mais également dans ceux de la Bibliothèque Nationale France et dans d'autres bibliothèques parisiennes spécialisées.

On y trouvera :

- des sources bibliographiques renommées.
- des sources bibliographiques rétrospectives.
- des sources bibliographiques actuelles.

La bibliographie est dotée de nombreuses annexes :

Historiographie

Bibliographies

Index des noms propres

Index des noms géographiques

Index thématique

Abréviations des sources

Au-delà de leurs fonctions propres, les annexes offrent en outre, des informations sur les périodiques cités.

La bibliographie est préfacée par Dimitar Anguélov, médiéviste bulgare et spécialiste réputé du Bogomilisme. Le livre s'adresse aux chercheurs, aux professeurs, aux étudiants, mais aussi, au large milieu des lecteurs, qui portent un intérêt à ce phénomène d'origine bulgare, le Bogomilisme.

Celui-ci a eu des répercussions considérables dans la vie religieuse, sociale et culturelle de l'Europe médiévale et contribuera à l'apparition de divers courants de la Réforme.

Nous espérons que l'histoire du bogomilisme, du catharisme et d'autres mouvements parentés, inscrite dans la mémoire collective des peuples européens, favorisera la réalisation, puis la diffusion de cette édition.

Krastina Guetcheva

THE BOGOMILISM AND ITS REFLECTION ON MEDIEVAL CHRISTIAN EUROPE

This is a second revised and expanded edition of the bibliography *The Bogomilism (Богомилството)* published in 1997.

The bibliography contains 3351 titles of sources and studies of Bulgarian and other authors, published in Bulgaria or abroad from the late Middle Ages till today (2006). Books, studies, articles, bibliographies and reviews of scientific periodicals or/and of miscellanea editions are included – in Bulgarian and other languages. Special attention is paid to the spread and the impact of the Bogomilism outside Bulgaria.

It is for the first time that the literature on this subject is brought together in this work.

It is a systematic structure as proven by the contents.

According to their nature the entries in every chapter are divided into „sources“ and „studies“. Under the sources are listed also the publications on them. The entries in the different chapters follow the alphabetical order of the author's names and when the names are anonymous – the titles of the writings.. Titles in Cyrillic precede titles in Latin.

The bibliographical descriptions are after the contemporary rules – concise, clear and in the original language. Publications related to more than one chapter are duplicated in order to make easier for the reader. The majority of the entries are described „de visu“: since they are available in our principal book depositories. Some of them has been found and verified in Bibliothèque Nationale, Paris, and other specialized libraries in Paris by the author. Mrs. Gecheva has also utilized renown general and special bibliographical sources – current and retrospective.

The bibliography is supplied with exhaustive guide: index of proper names, index of geographic names, subject index. The list of

the abbreviations of the sources along with its guiding function offers an information on periodicals where the respective researches have been published.

The bibliography was elaborated in close cooperation with the eminent Bulgarian medievalist prof. D. Angelov, an expert on Bogomilism. The text is designed for the needs of scientists, lecturers, students, as well for the general reader who are interested on this original Bulgarian phenomenon – the Bogomilism. The Bogomilism has its large reflections on the social and cultural life in Medieval Europe thus generating lately different reformation movements. Such reader's interests are growing up lately and this trend will facilitate the distribution of this edition in all cultural centers in united Europe.

Krastina Gecheva

ОБЩИ СЪЧИНЕНИЯ

ИЗВОРИ

1. Ангелов, Д., Б. Примов и Г. Батаклиев. Богомилството в България, Византия и Западна Европа в извори. С., Наука и изкуство, 1967. 235 с.
2. Примов, Б. Райнер Сакони като извор за връзките между катари, павликяни и богомили. – В: *Изсл. в чест на М. Дринов*. С., 1960, 535–570.
3. Примов, Б. Съществени групи от извори, показващи богомилското влияние в Западна Европа. – В: *I Междунар. конгр. по българистика. София, 1981. Доклади. Кръгли маси*. С., 1982, 34–46.
4. Соловјев, А. Фондајажити, патарени и кудугери у византиским изворома. – *ЗБРВИ*, 1, 1952, 121–145.
5. Acta Sanctorum Bollandiana. Brussels, 1643–1670; Venice, 1734–1764; Paris etc., 1866–1877; Brussels, 1894.
6. Alain de Lille (Alanus ab Insulis). De fide catholica contra haereticos sui temporis. – *PL*, 210, col. 305–430.
7. Alain de Lille. Adversus Haereticos et Waldenses. Ed. J. Masson. Paris, 1612.
8. Allatius, L. De ecclesiae occidentalis atque orientalis perpetua consensione. Coloniae Agripiae, 1648.
9. Anecdotes historiques légendes et apologiques tirée du recueil inédit d’Etienne de Bourbon dominicanæ du XIIIe siècle. Publ. par A. Lecoy de la Marche. Paris, 1887.
10. Anonymi Gesta Francorum et aliorum Hierosily mitanorum. Ed. B. A. Zees. Oxford, 1924.
11. Appendix ad fasciculum rerum expetendarum et fugiendarum sive tomus secundus ab Orthuivo Gratio editum. Coloniae, 1585.

12. Balsamon, Th. *Skolia in Nomokanon Photii Patriarchae*. – *PGr*, 104, col. 975–1218.
13. *Brevis summula contra errores haereticorum*. Ed. C. Douais. – In: *La somme des autorités à l'usage des prédicateurs méridionaux au XIIIe siècle*. Paris, 1896, 114–143.
14. Castro, A. de. *Adversus omnes haeresis*. Paris, 1534.
15. Combesius, E. *Historia hereticorum monotheletorum*. Paris, 1648.
16. Constantinos Harmenopoulos. *De Haeresibus*. 19. – *PGr*. 150.
17. Constantinos Harmenopoulos. *De opinionibus haereticorum qui singulis temporibus extiterunt*. – *PGr*: 150.
18. D'Argentré, P. *Collectio juridica de Novis erroribus*. Paris, 1725–1735.
19. *Dialogus miraculorum*. Ed. J. Strange. Cologne, 1851–1857. 846 p.; Reimpression. London – New Jersey, Gregg Press, 1966.
20. Döllinger, I. von. *Beiträge zur Sektengeschichte des Mittelalters*. T. 1. *Geschichte der gnostisch-manichäischen Sekten im frühere Mittelalter*. T. 2. *Dokumente fornehmlich zur Geschichte der Valdensier und Katharer*. München, Beck, 1890. VII, 295 p.; IX, 736 p.
21. Epiphanius. *Adversus Haeresus*. Ed. P. Oehler. Berlin, 1859.
22. Euthymius Monachus. *Liber invectivus contra Phundagiagos*. – *PGr*, 131, 1865, col. 47–58.
23. Euthymius Patriarch von Bulgarien. *Werke*. (1375–1393). *Nach den besten Handschriften*. Hrsg. von E. Kalužniacki. Wien, 1901. CXXVIII, 451 p.; фототип. изд.: London, 1971. VI, CXXVIII, 451 p.
24. *Eversio impiae multiplicis exacrabilium Mesalianorum sectae, qui et Phundaitae et Bogomili appellantur*. – *PGr*, 131, 1865, col. 39–47.
25. Farinaceius, P. *Tractatus de haeresi*. Antwerpen, 1616.
26. Fermeňin, E. *Acta Bulgariae ecclesiastica ab a. 1565 usque ad a. 1799*. *Collegit et digessit...* Zagreb, Acad. sci. et artium Slavov-

- rum meridionalium, 1887. XXII, 410 p. (Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium. 18).
27. Ficker, G. Eine Sammlung von Abschwörungsformeln. – *ZKG*, 27, 1906, 443–464.
  28. Ficker, G. Die Phundagiagiten. Ein Betrag zur Sektengeschichte des bysantinischen Mittelalters. Leipzig, 1908. 273 p.
  29. Georgius Barhebraeus. Chronicon ecclesiasticum. Ed. J. B. Abbeloos et T. J. Lamy. Lovanii, 1872.
  30. Georgius Hamartolus Monachus. Chronicon. Vol. 1. Ed. C. De Boor. Leipzig, 1904; ed. stereotypa. Corr. P. Wirth. Stuttgart, Teubner, 1978. LXXXVI, 804 p.; извадки в: *ГИБИ*, 3, 1965, 133–158.
  31. Gerbert d’Aurillac. Epistolae. Paris, Havet, 1889.
  32. Gilbert, J. Tractatus chronolo-historicus de praecipuis haeresibus et haesiarchis, S. S. Patribus et Ecclesiae Defensoribus Concilii... summis Romanis Pontificibus. Douai, 1687.
  33. Gillisen, Ae. De scriptoribus haeresologicis disputationes duae. Wallenberg, 1687.
  34. Gillisen, Ae. De veterum haereticorum injusta defensione. Leiden, 1765.
  35. Gouillard, J. Le Synodikon de l’orthodoxie. Edition et commentaire. – *TM*, 2, 1965, 1–316.
  36. Guidode Perpiniaco. Summa de haeresibus et eorum confutationibus. Paris, 1528.
  37. Heresis of the High Middle Ages. Selected Sources, Transl. and Annot. by W. L. Wakefield and A. P. Evans. New York, Columbia Univ., 1969; 2. ed. 1991. 865 p.
  38. Heresy and Authority in Medieval Europe. Documents in Translation. Ed. by E. Peters. Philadelphia, Univ. of Pennsylvania Press, 1980.
  39. Heroldus, B. J. Haerosologia, hoc est opus veterum tam Graecorum quam Latinorum theologorum per quos omnes haereses confutantur. Basel, 1556.

40. Ilarino da Milano. La „Summa contra haereticos“ di Giacomo Cappelli O. F. M. e un suo „Quaresimale“ inedito (saec. XIII). – *CFr*, 10, 1940.
41. Ioannes Damascenos. De Haeresibus liber. – *PGr*, col. 94, 729–737.
42. Ioannes Zonaras. Epitome historiarum. Ed. Th. Büttner-Wobst. – *CSHB*, 1897; извадки в: *ГИБИ*, 7, 1968, 150–208.
43. Irenaeus. Adversus haereticos, 1, 26, 3; 1, 24, 3. – *PGr*, 7, col. 687; col. 676; col. 493–496; col. 445.
44. Jagić, V. Sitna gradja za crkveno pravo. – *Starine*, 6, 1874, 112–151.
45. Leclerq, J. L’hérésie d’après les écrits de S. Bernard de Clairvaux. – In: *The concept of Heresy in the Middle Ages (11th–13th c.)*. Louven, 1976, 12–26.
46. Luxembourg, B. de. Catalogus haereticorum omnium. Cologne, 1522.
47. Martène, E. et V. Durand. *Tesaurus novus anecdotorum*. Vol. 1–5. Paris, 1705–1753.
48. Miklas, H. Zur kirchenslavischen Überlieferung der Häresiengeschichte des Johannes von Damaskus. – In: *Festschrift für L. Sadnik zum 70. Geburtstag*. Freiburg i. Br., 1981, 323–387.
49. Miklošić, F. et J. Müller. *Acta et diplomata graeca Medii Aevi. Sacra et profana. Collecta ed....* T. 1–6. Vindobonae, Gerold, 1860–1890. 600 p.; 608 p.; 394 p.; XIV, 441 p.; 481 p.; 452 p.
50. *Monumenta Catarensia*. T. 1. Zagrebiae, 1851.
51. *Monumenta spectantia historiam slavorum meridionalium*. Zagreb, 1868.
52. Moor, R. I. *The Birth of Popular Heresy. Documents of Medieval History*. Ed. by... London, Edward Arnold, 1975. 116 p.; New York, Martin’s press, 1976. 256 p.; Oxford, 1985; Toronto, 1995.
53. Nicetas Choniates. *Historia*. Ed. I. Bekker. – *CSHB*, 1835; Ed. I. A. van Dieten. Vol. 1–2. Berlin etc., 1975. CXV, 656 p.
54. Oehler, P. *Corpus haeresologicum*. Berlin, 1856.

55. Patschovsky, A. Probleme ketzergeschichtlicher Quellenforschung. – In: *Mittelalterliche Textüberlieferung und ihre kritische Aufarbeitung*. Münster, 1976, 86–91.
56. Photius Patriarcha Constantinopolitana. Nomocanon. – *PGr*, col. 104, 441–1218.
57. Pitra, J. B. *Analecta sacra et classica spicilegio Solesmensi parata*. T. 1. 2. éd. Paris, Jonby et Roger, 1927. XCIV, 335 p.
58. Pitra, J. B. *Juris ecclesiastici graecorum historia et monumenta*. Rome, 1864–1868.
59. Pseudo-Bonacuros. *Adversus haereticos qui cathari vocantur*. – *PL*, vol. 204, col. 777–784.
60. Raynerius Sacchoni. *Summa de Catharis et Leonistis*. Un traité néo-manichéen du XIIIe siècle: le „Liber de duobus principiis“ suivi d’un fragment de Rituel cathare. Ed. A. Dondaine. Rome, Inst. storico domenicano, 1939. 172 p.
61. Rhallis, G. et M. Politis. *Syntagma ton theion kai hieron kanonon*. 1–4. Athen, 1852–1859.
62. Rorengo-Lucerna, M.-A. *Memorie storiche dell’introduzione dell’heresie*. Turin, 1649.
63. Salimbene Parmensis. *Chronica*. – In: *Monumenta historica ad provincias Parmensem et Placentinam pertinentia*. Parma, 1857.
64. Šanjek, F. *Dualistično–evangelistički pokret u XIII stoljeću u svjetlu sacconijere*. *Sume o katarima i leonistima (1250)*. – *BS*, 45, 1976, № 3.
65. The „Summa contra haereticos“ Ascribed to Praepositinus of Cremona. Ed. J. N. Garvin et J. A. Corbett. Indiana, Univ. of Notre-Dame, 1958.
66. Theiner, A. *Vetera monumenta Slavorum Meridionalium historiam illustrantia*. 1. Roma, 1863.
67. Theodoretus. *Haereticarum Fabularum Compendium*, IV, 2, 13. – *PGr*, 83, col. 432, 364.
68. Theophanes Confessor. *Chronographia*. Ed. C. De Boor. 1–2. Lipsiae, 1883; извадки в: *ГИБИ*, 5, 1960, 226–289.

69. Thomas archidiaconus. Historia Salonitana. (Monum. hist. Slav. merid. 26. Scriptorum, 3). Ed. F. Rački. Zagreb, 1894.
70. Tractatus de hereticis. Ed. A. Dondaine. – *AFP*, 20, 1950, 308–324.

ИЗСЛЕДВАНИЯ

71. Ангелов, Д. Богомилството в историята на славянските народи и влиянието му в Западна Европа. – *СФ*, 5, 1963, 167–178.
72. Ангелов, Д. Богомилството и неговата роля в средновековна Европа. – *ЗМ*, 1975, № 5, 46–52.
73. Василев, Г. Богомили, катары, лоларди – проводници на висока позиция на жената в Средновековието. – *Родина*, 1996, № 4, 71–83.
74. Гутнова, Е. В. Средновековное крестьянство и ереси. – *СрВ*, 38, 1975, 28–38.
75. Иринеи Лионский. Против ересей. Пер. с лат. П. А. Преображенского. М., 1868.
76. Карсавин, Л. П. Религиозность и ереси в XII–XIII веках. – *ВЕ*, 48, 1913.
77. Осокин, Н. А. История средних веков. Т. 2, ч. 1. Казань, 1889. VI, 608 с.
Развитие еретических учений под славянским влиянием. Богомили, патарены, катары и валдензы. Альбигойская война и последствия их. Подчинение Лангедока французской короне, с. 97–186.
78. Примов, Б. Богомилство в Болгарии, в славянских странах и его значение в Средневековой Европе. – *ЕН*, 4, 1968, 109–139.
79. Прохаска, Д. Хусити и богомили. – *ЖБ*, 1919.
80. Aegerter, E. Les hérésies du Moyen âge. Paris, E. Leroux, 1939. XII, 156 p. (Mythes et religions. 2).
81. Angelov, D. Mouvements populaires, mouvements religieux au Moyen âge. – In: *XVI Congr. int. des sci. hist. Stuttgart, 1985. Rapp. 1. Stuttgart, 1985, 353–355.*

82. Arnold, G. Unparteyische Kirchen- und Ketzer-Historien von Anfang des Neuen Testaments biss auf das Jahr Christ 1688. Vol. 1–3. Schafhausen, 1740–1742; Repr. Hildesheim, Olms, 1967.
83. Asad, T. Medieval Heresy. An Anthropological View. – *SH*, 11, 1986, 354–362.
84. Bareille, G. Euchites. – In: *Dictionnaire de Theologie catholique*. 5. Paris, 1913, 1454–1456.
85. Bauer, W. Recht-Gläubigkeit und Ketzerei im ältesten Christentum. Tübingen, Mohr u. Siebek, 1934; 2. ed. Tübingen, G. Streker, 1964. (Beiträge zur historischen Theologie. 10).
86. Beiträge zur Sektengeschichte des Mittelalters. 1. München, 1890.
87. Belloc, H. The Great Heresies. London, 1938. VII, 277 p.
88. Berger, P. L. Sectarianism and Religions Society. – *AJS*, 64, 958–1959, No 1.
89. Berkhout, C. T. et J. B. Russell. Medieval Heresies. A Bibliography. 1960–1979. Toronto, 1981. XV, 201 p.
90. Bernini, D. Istoria di lutte l’eresie. Compendiata ed accre sciuta da G. Lancisi. T. 1–4. Roma, 1726–1733.
91. Biller, P. Heresy and Literacy. Earlier History of the Theme. – In: *Heresy and Literacy, 1000 –1530*. Cambridge, 1994.
92. Biller, P. Words and the Medieval Notion of „Religion“. – *JEH*, juillet 1985, 351–369.
93. Blöcker, M. Zur Häresie im 11. Jahrhundert. – *ZSKG*, 73, 1979.
94. Borst, A. Häresie. – In: *Hist. Wörterbuch der Philosophie*. 3. Basel etc., 1974, 999–1001.
95. Borst, A. La transmission de l’hérésie au Moyen âge. – In: *Hérésies et sociétés dans l’Europe pré-industrielle (XIe–XVIIIe s.)*. Paris, 1968, 272–278.
96. Boulinger, A. Histoire générale de l’Eglise. T. 2. Le Moyen âge. Vol. 5. Paris, 1935.
97. Breviario alfabetico de los herejes y las herejias. Salamanka, 1742. 94 p.
98. Brooke, Ch. N. L. Heresy and Religions Sentiment: 1000–1250. – *BIHR*, 41, 1968, 115–131.

99. Brosch, J. Das Wesen der Häresie. (Grenzfragen zwischen Theologie und Philosophie). Bonn, 1936. 120 p.
100. Bussell, F. W. Religions Thought and Heresy in the Middle Ages. London, 1918. XIII, 873 p.; Repr. Port Washington, N. Y., Kennikat, 1971. XIII, 873 p.
101. Bylina, S. Wizje społeczne w herezjach średniowiecznych: humiliaci, begini, begardji. Wrocław etc., 1974.
102. Carre, Y. Le baiser sur la bouche au Moyen âge. Rites, symboles, mentalités (XIe–XVe siècles). Paris, Le Léopard d'or, 1992.
103. Cazenave, A. Hérésie et société. – *Hérésis*, 13–14, 1989, 7–61.
104. Cesare, A. Haeresiologia. Roma, 1736.
105. Chelini, J. Histoire religieuse de l'Occident médiéval. Paris, 1968. 253 p.
106. Chenu, M.- D. Orthodoxie et hérésie. Le point de vue du théologien. – *AESC*, 18, 1963, 75–80.
107. Chenu, M.- D. Orthodoxie et hérésie. – In: *Hérésies et sociétés dans l'Europe pré-industrielle (XIe–XVIIIe s.)*. Paris, 1969, 9–18.
108. Chiffolleau, J. Dire l'indicible. Remarques sur la catégorie du „nefandum“ du XII au XV siècle. – *AESC*, 45, 1990, No 2, 289–324.
109. Christie – Murray, D. A History of Heresy. London, New English Library, 1976.
110. Cohn, N. The Pursuit of the Millenium. A History of Popular Religions and Social Movements in Europe from XIth to the XVth Century. London, 1957. VII, 476 p.; Repr. 1970. 412 p.
111. Cozens, M. L. A Handbook of Heresies. London, 1928. 115 p.; 2. ed. 1945. 108 p.
112. Cracco, G. Un problema sempre aperto l'origine dell'eresia medievale. – *CSc*, 79, 1981, 102–112.
113. Cristiani, L. Brève histoire des hérésies. Paris, 1956. 128 p.
114. Croce, B. Note di metodologia storica: Il materialismo storico e le eresie medievale. – *QC*, 5, 1946, 119–121 ; на фр. ез.: Notes

- de méthodologie historique: Le matérialisme historique et les hérésies médiévales. – *AIEO*, 12, 1952, 1–4.
115. Denkova, L. Hérésie et utopie : le modèle céleste pour une société terrestre. – *Hérésis*, 1992, № 3, 233–256.
116. De Stefano, A. Chiesa ed eresia. – In: *La chiesa e i nuovi tempi*. Roma, 1917.
117. De Stefano, A. Le eresie popolari del Medio evo. – In: *Questioni di storia medievale*. Milano, 1946, 765–784.
118. De Stefano, A. Riformatori ed eretici del Medioevo. Palermo, 1938. 398 p.
119. Döllinger, I. v. Beiträge zur Sektengeschichte des Mittelalters. T. 1. Geschichte der gnostisch-manichäischen Sekten im frühere Mittelalter. T. 2. Dokumente fornehmlich zur Geschichte der Valdensier und Katharer. München, Beck, 1890. VII, 295 p.; IX, 736 p.
120. Dondaine, A. L'origine de l'hérésie médiévale. A propos d'un livre récent. [R. Morghen. Medioevo christiano. Bari, 1951]. – *RSChI*, 6, 1952, No 1, 46–78.
121. Duby, G. Fondaments d'un nouvel humanisme, 1228–1440. Geneva etc., 1973.
122. Dupré-Theseider, E. Introduzione alle eresie medioevali. Bologna, 1953. 184 p.
123. Dupré-Theseider, E. Problemi di eresologia medioevale. – *BSSV*, 102, 1957, Vol. 76, 3–17; също и в: *Mondo cittadino e movimenti ereticali nel Medioevo*. Bologna, 1978.
124. Emerson, R. K. Antichrist in the Middle Ages. Manchester, 1981.
125. Erbstössen, M. Ketzer im Mittelalter. Leipzig, 1984. 235 p. ill.
126. Esposito, M. Sur quelques écrits, concernant les hérésies et les hérétiques aux XIIIe siècle. – *RHE*, 36, 1940, 143–162.
127. Evans, A. P. Social Aspects of Medieval Heresy. – In: *Persecution and Liberty*. New York, 1931, 93–116.
128. Fearus, J. V. Ketzer und Ketzerbekämpfung im Hochmittelalter. Göttingen, 1968. 80 p.

129. Fichtenau, H. *Heretics and Scholars in the High Middle Ages: 1000–1200*. University Park, PA, Penn State Univ. Press, 1998; на нем. ез.: *Ketzer und Professoren Heresie und Vernunftglauben im Hoch Mittel alter*. München, 1992.
130. Ficker, G. Die gesetzliche Einführung der Todesfrage für die Ketzerei. – *MKIÖG*, I, 1880, No 2, 177–226.
131. Flam, L. Hétérodoxes, hérétiques, paradoxaux et sceptiques. – *RUB*, 13, 1960–1961, 123–136.
132. Foreville, R. Les grands courants hérétiques et les premières mesures générales de répression. – In: *Histoire de l'Église depuis les origines jusqu'à nos jours*. T. 9. Paris, 1953, 330–351.
133. Frick, K. R. H. *Licht und Finsternis. Gnostisch-theosophische und freimaurischeokulte Geheimnis bis an die Wende zum 20. Jahrhundert*. Vol. 1–2. Graz, Akad. Druck u. Verl., 1975–1978. 345 p.; 528 p.
134. Friesen, A. Medieval Heretics as Forerunners of the Reformation: the Protestant Rewriting of the History of Medieval Heresy. – In: *The Devil, Heresy and Witchcraft in the Middle Ages*. Leiden, 1998, 165–190.
135. Fuessly, J. C. *Neue und unparteiische Kirchen und Ketzerhistorien der mittlern Zeit*. T. 1–3. Frankfurt an Main etc., 1770–1774.
136. Georgiev, E. *Il contributo della Bulgaria alle vita spirituale panslava e paneuropa nel Medioevo*. Roma, Bulzoni, 1986. 64 p.
137. Gerersdorfer, V. *Katari – bogomili – trubaduri*. – В: *Богомилството на Балканот во светлината на најновите истражувања*. Скопје, 1982, 143–151.
138. Gerest, C. Communautés et mouvements dans le christianisme des XIe et XIIe siècles. – *LV*, 19, 1970.
139. Gieseler, J. K. L. *Comentatio critica de Raineri Sacchoni*. Göttingen, 1831.
140. Gieseler, J. K. L. *Lehrbuch der Kirchengeschichte*. T. 2–3. Bonn, 1835–1840.

141. Given, J. *State and Society in Medieval Europe*. Ithaca, Cornell Univ., 1990.
142. Gonnet, G. *Le eresie e i movimenti popolari nel Basso Medioevo*. Firenze etc., 1976.
143. Gonnet, G. *Hérétiques et hérésies médiévales dans l'historiographie contemporaine*. – *Hérésis*, 19, 1992, 81–83.
144. Gorre, R. *Die ersten Ketzer im 11. Jahrhundert: Religiöse Eiferersociale Rebellen?* Constance, 1985. (Constanzer Dissertationen. 3).
145. Grégoire, H. *Cathares d'Asie Mineure, d'Italie et de France*. – In: *Mémorial L. Petit*. Bucarest, 1948, 142–151.
146. Grundmann, H. *Bibliographie zur Ketzergeschichte des Mittelalters (1900–1966)*. – In: *Hérésies et sociétés dans l'Europe pré-industrielle (XIe–XVIIIe s.)*. Paris, 1968, 411–467.
147. Grundmann, H. *Eresie e nuovi ordini religiosi nel secolo XII*. – In: *X Congr. int. di sci. storiche*. Roma, 1955. Rel. 3. Firenze, 1955, 357–402.
148. Grundmann, H. *Hérésie savantes et hérésies populaires au Moyen âge*. – In: *Hérésies et sociétés dans l'Europe pré-industrielle (XIe–XVIIIe s.)*. Paris, 1968, 209–218.
149. Grundmann, H. *Ketzergeschichte des Mittelalters*. Göttingen, 1963. 66 p.; 3. éd. 1974.
150. Grundmann, H. *Movimenti religiosi nel Medioevo*. Bologna, 1974. 528 p.
151. Grundmann, H. *Neue Beiträge zur Geschichte der religiösen Bewegungen im Mittelalter*. – *AKG*, 37, 1955, 129–182.
152. Grundmann, H. *Oportet et haereses esse*. – In: *Medioevo ereticale*. Bologna, 1977, 29–66.
153. Grundmann, H. „Oportet et haereses esse“. *Il problema dell'eresia rispecchiato nell'esegesi biblica medievale*. – In: *L'eresia medioevale, a cura di O. Capitani*. Bologna, 1971, 23–60; на нем. яз.: *Oportet et haereses esse: Das Problem der Ketzerei im Spiegel der mittelalterlichen Bibelexegase*. – *AKG*, 45, 1963, 129–164.

154. Grundmann, H. Religiöse Bewegungen im Mittelalter. Untersuchungen über die geschichtlichen Zusammenhänge zwischen der Ketzerei, den Bettelorden und religiösen Frauenbewegung im 12. und 13. Jahrhunderts und über die geschichtlichen Grundlagen der deutschen Mystik. Berlin, 1935. 510 p.; 2. ed. Darmstadt, 1961. 580 p.
155. Grundmann, H. Der Typus des Ketzers in mittelalterlicher Anschauung. – In: *Festschrift W. Goetz*. Leipzig, 1927, 91–107.
156. Grundmann, H. Zur Geschichte der Beginnen im 13. Jahrhundert. – *AKG*, 2, 1931, No 3.
157. Hagenender, O. Der Häresiebegriff bei den Juristen des 12. und 13. Jahrhunderts. – In: *The Concept of Heresy in the Middle Ages (11th–13th c.)*. Louven, 1976, 42–103.
158. Hagman, I. Katarerna. Enhet och mengfald inom den Katarbogomilska rörelsen. Lund, 1994.
159. Hahn, C. U. Geschichte der Ketzer im Mittelalter, besonders im 11., 12. und 13. Jahrhunderts nach den Quellen bearbeitet... Bd. 1–3. Stuttgart, 1845–1847. Repr. Aalen, Scientia, 1968.
160. Hamilton, B. The Cathars and the Seven Churches of Asia, Byzantium and the West c. 850-c.1200. – In: *XVIII Spring Symp. of Byz. Studies. Amsterdam, 1984. Proc.* Amsterdam, 1988, 269–295.
161. Havet, J. L'hérésie et le bras séculier au Moyen âge jusqu'au treizième siècle. – *BECh*, 41, 1880, 488–517; 570–607. Отпеч. Paris, 1881. 67 p.
162. Holmes, E. The Holy Heretics. London. Thinkers Library, 1956.
163. Hösch, E. Sowjetische Forschungen zur Häresiengeschichte Altusslands. Methodologische Bemerkungen. – *JGO*, N. F., 18, 1970, 279–312.
164. Ilarino da Milano. Eresie medioevali, scritti minori. Rimini, Maggioli Editore, 1983.
165. Ilarino da Milano. Le eresie medioevale. – In: *Grande antologia filosofica*. 4. Milano, 1954, 1599–1689.

166. Ilić, J. A. Die Bogomilen in ihrer geschichtlichen Entwicklung (Paulicianer, Bogomilen und die bosn. christ. Kirche). Sremski Karlovci, Serbische Klösterdruckerei, 1923. IV, 92 p.
167. Isely, G. Chrétiens, sectaires et mécréants. Brève étude des mouvements évangéliques et des noms, surnoms ou sobriquets qui furent donnés à leurs membres au cours des âges. Genève etc., 1954. 141 p.
168. Jacobi. Über die Euchten. – *ZKG*, 9, 1888, 513–514.
169. Jones, A. H. M. Were Ancient Heresies National or Social Movements in Disguis? – *JThS*, 10, 1959, No 2, 280–298.
170. Jordan, E. La responsabilité de l'église dans la répression de l'hérésie au Moyen âge. Paris, 1907.
171. Koeniger, L. Häresie. – In: *Die Religion in Geschichte und Gegenwart*. 2. Tübingen, 1929.
172. Kulcsár, Z. Eretnekmozgalmok a XI–XIV században. Budapest, Tankönyvkiado, 1964. 335 p.
173. Lagarde, G. de. La naissance de l'esprit laïque au déclin du Moyen âge. T. 1–2. Wien, Beatrice, 1934. 270 p.; 335 p.
174. Lambert, M. Medieval Heresy. Popular Movement from Bogomil to Hus. London, 1977. VII, 430 p.; 2. изд. под загл.: Medieval Heresy. Popular Movements from the Gregorian Reform to the Reformation. Oxford etc., Blaeckwell, 1992. VI, 449 p.; 3. ed. 2002, 491 p.
175. Langlois, Ch.-B. La connaissance de la nature et du monde au Moyen âge. Paris, Hachette, 1911.
176. Laurentius, M. Spicilegium haeresium. Rostock, 1658.
177. Leff, G. Heresy and the Decline of the Medieval Church. – *PP*, 20, 1961, 36–51.
178. Leff, G. Heresy in the Later Middle Ages: the Relation of Heterodoxy to Dissent. c. 1250. – c. 1450. Manchester, 1967.
179. Leff, G. In Search of the Millennium. – *PP*, 13, 1958, 89–95.
180. Legrand, A. Historia heresiarcharum. Douai, 1702.
181. Lerner, B. Medieval Prophesy and Religions Dissent. – *PP*, 72, 1976, 3–24.

182. Lerner, R. E. *The Heresy of the Free Spirit in the Later Middle Ages*. Los Angeles, California Univ. Press, 1972.
183. Lindeboom, J. *Stiefkinderen van het Christendom*. La Haye, 1929. XI, 392 p.
184. Loos, M. *Dualist Heresy in Middle Ages*. Praha, ČAV, 1974. 397 p.
185. Löscher, C. *De atrociniis quae in publicos scriptores patres praecipue solent committere haeretici dissertatio, edidit...* Wittenberg, 1674.
186. Lourdaux, W. et D. Verhels. *The Concept of Heresy in the Middle Ages*. Eds. Leuven – The Hague, 1976.
187. Machovcová, M. et M. Machovec. *Utopie blouznivcu a sektáží*. Prag, 1960.
188. Manselli, R. *Aspetti e significati dell'intolleranza popolare nei secoli XI–XIII*. – In: *Medioevo ereticale*. Bologna, 1977, 67–88.
189. Manselli, R. *La religiosità popolare nel Medioevo: problemi e metodi*. – In: *Studi sulle eresie del secolo XII*. Roma, 1975, 1–18; на фр. ез.: *La religion populaire au Moyen âge. Problèmes de méthode et d'histoire*. Montréal etc., 1975.
190. Manteuffel, T. *Narodziny herezji. Wyznawcy dobrowolnego ubóstwa w średniowieczu*. Warszawa, 1963. 145 p.
191. Mens, A. *Innerlijke drifveeren en herkomst der kettersche bewegingen in de Middelleuwen. Religiens sociaal oogmerk? – In: *Miscellanea historica in honorem Leonis van der Essen**. Bruxelles etc., 1947, 299–313.
192. Moore, R. I. *Heresy as Disease*. – In: *The Concept of Heresy in the Middle Ages (11th–13th c.)*. Louven, 1976, 1–11.
193. Moore, R. I. *The Origins of European Dissent*. London, Allen Lane, 1977. XIII, 322 p.; New York, St. Martin's Press, 1978. XII, 322 p.; Oxford, Basil Blackwell, 1985. 322 p.
194. Moore, R. I. *The Origins of Medieval Heresy*. – *History*, 55, 1970, No 183, 21–36.
195. Moore, R. I. *Some Heretical Attitudes to the Renewal of the Church*. – In: *Renaissance*. Oxford, 1977, 87–93.

196. Morghen, R. *Medioevo cristiano*. Bari, 1951; 2. ed. 1958.
L'eresia nel Medioevo, p. 212–286; 2. ed. p. 204–281.
197. Morghen, R. Nuovi orientamenti nello studio della heresie medioevali. – *Ulisse*, 1953.
198. Morghen, R. Le origini dell'eresie medioevali in Occidente. – *RSR*, 1, 1954, 84–107.
199. Morghen, R. Osservazioni critiche su alcune questioni fondamentali riguardanti le origini e i caratteri delle eresie medioevali. – *ADRSP*, 67, 1944, 97–151; също и в: *Morghen, R. Medioevo cristiano*. Bari, 1951, 212–286; 2. ed. Bari, 1958, 204–281.
200. Morghen, R. Problèmes sur l'origine de l'hérésie au Moyen âge. – *RH*, 479, 1966, 1–16; също и в: *Hérésies et sociétés dans l'Europe pré-industrielle (XIe–XIIIe s.)*. Paris, 1968, 121–143.
201. Mosheim, J. L. von. Versuch einer unparteiischen Ketzer-geschichte. Hanover, 1746.
202. Nelson, J. L. Society, Theodicy and the Origins of Medieval Heresy: Forward a Reassessment of Medieval Evidence. – *SChH*, 9, 1972, 65–77.
203. Nigg, W. *Das Buch der Ketzer*. 3. éd. Zürich, 1962. 525 p.
204. Occiogrosso, P. *The Joy of Sects: A Spirited Guide to the World's Religious Traditions*. New York, 1996. 326 p.
205. Patschovsky, A. Der Ketzer als Teufelsdiener. – In: *Papsttum, Kirche und Recht im Mittelalter. Festschrift für H. Fuhrmann zum 65. Geburtstag*. Tübingen, 1991, 317–334.
206. Roché, D. Le Contra haereticos d'Alain de Lille. – *CEC*, 16, 1965–1966, No 28, 38–49; 17, 1966, No 29, 13–24.
207. Roll, E. Ketzer zwischen Orient und Okzident. Patarener, Paulikianer, Bogomilen. Stuttgart, Mellinger, 1978. 159 p. ill.
208. Rottenwöhrrer, G. *Unde Malum-Herkunft und Gestalt des Bösens nach Heterodoxer Lehre von Markion bis den Katharen*. Honnef, 1986. 600 p.
209. Russell, J. B. *Dissent and Reform in the Early Middle Age*. Berkley etc., 1965, 27–35. (Publication of the Centre for Medieval and Renaissance Studies. 1).

210. Russell, J. B. Interpretations of the Origins of Medieval Heresy. – *MS*, 25, 1963, 26–53.
211. Russell, J. B. Religions Dissent in the Middle Ages. Ed. by... New York, 1971. XI, 161 p.
212. Schwartz, G. Die Herkunft des Namens „Pataria“. – *AKG*, 12, 1914.
213. Seifert, J. L. Von Bogomil über Hus zu Lenin. Ein Beitrag zur europäischen Ideengeschichte. – *ZVS*, 3, 1927, 129–158.
214. Seifert, J. L. Die Weltrevolutionäre von Bogomil über Hus zu Lenin. Zürich etc., Amaltea Verl., 1931. 480 p.; на бълг. ез.: Световните революционери. От Богомил през Хус до Ленин. С., Хр. Ботев, 1994. 496 с.
215. Šemkov, G. Der sozial-ökonomische Hintergrund der Bogomilen in Bulgarien und Byzanz wie auch der Patarener in Bosnien. – *Hérésis*, 3, 1984, 45–51; 4, 1985, 37–62.
216. Shannon, A. C. The Popes and Heresy in the Thirteenth Century. Villanova, Pens., 1949.
217. Sommariva, L. Studi recenti sulle eresie medievali (1939–1952). – *RSI*, 64, 1952, No 2, 237–268.
218. Stökl, G. Religiös-soziale Bewegungen in der Geschichte Ost- und Südosteuropas. Ein Beitrag zur Lösung des historischen Ost-Westproblems. – *OW*, 2, 1955, 257–275.
219. Stoyanov, Y. The Hidden Tradition in Europe. The Secret History of Medieval Christian Heresy. London, Penguin Books, 1994. XIX, 309 p.
220. Stoyanov, Y. The other God: Dualist Religion from Antiquity to the Cathar Heresy. New Haven – London, 2000. 476 p.; на бълг. ез. Другият Бог. Дуалистична религия от Античността до катарската ерес. С., Кралица Маб, 2006. 599 с.
221. Taviani, H. Du refus au défi: essai sur la psychologie hérétique au début du XIe siècle en Occident. – In: *102e Congr. nat. des soc. savantes. Phil. et hist. T. 2*. Limoges, 1977, 175–186.
222. Theloe, H. Die Ketzerverfolgungen im 11. und 12. Jahrhunderts. Berlin etc., 1913.

223. Thomov, Th. Les appellations de „Bogomiles“ et „Bulgares“ et leurs variantes et équivalents en Orient et Occident. – *EB*, 1973, No 1, 77–99.
224. Thouzellier, Ch. Hérésie et hérétiques, vaudois, cathares, patarins, albigeois. Roma, Ed. di storia e letteratura, 1969. VIII, 277 p.
225. Thouzellier, Ch. Le Ziber antihéresis de Durand de Huessa et le Contra hereticus d’Ermengand de Béziers. – *RHE*, 4, 1960, 130–141. Repr. in: *Hérésie et hérétiques*. Rome, 1969, 39–52.
226. Thouzellier, Ch. Tradition et résurgence dans l’hérésie médiévale. Considération. – In: *Hérésies et sociétés dans l’Europe pré-industrielle (XIe–XIIIe s.)*. Paris, 1968, 105–116.
227. Tillich, P. A History of Christian Thought. London, 1968.
228. Tocco, F. L’eresia nel medio evo. Firenze, G. C. Sansoni, 1884. 565 p.
229. Trawkowsky, S. Między herezja a ortodoksja. Rola społeczna premestratensów w XII wieku. Warszawa, 1964. 214 p.
230. Trummer, M. Bogomilen, Pomaken, Pavlikianer, Franziskaner. Skizzenhafte Betrachtungen. – *MBFÖ*, 4, 1981, Bd. 1, 110–126.
231. Turberville, A. S. Heresy and the Inquisition in the Middle Ages. – *CMH*, 6, 1936, 699–726.
232. Turberville, A. S. Medieval Heresy and the Inquisition. London, 1920. 264 p.; Repr. Hamden, Conn., Archon, 1964. VI, 264 p.
233. Vasoli, C. Il „Contra haereticos“ di Alano di Lilla. – *BISI*, 75, 1963, 123–172.
234. Vauchez, A. Diables et hérétiques : Les réactions de l’Eglise et de la société en Occident face aux mouvements religieux dissidents de la fin du Xe au début du XIIe siècle. – In: *Santi e demoni nell’alto Medioevo occidentale (secoli IX–X)*. T. 2. Spoleto, 1989, 573–601.
235. Venedey, J. Die Pataria im XI and XII. Jahrhunderts. Paris, 1854.

236. Verbeke, G. Philosophy and Heresy: Some Conflicts between Reason and Faith. – In: *The Concept of Heresy in the Middle Ages (11th–13th c.)*. Louven, 1976, 172–197.
237. Vicaire, M.-H. Un auxillaire de la controverse: Le Questiones ad decipiendum. – *CF*, 6, 1971, 65–73.
238. Violante, C. Studi sulla cristianità medioevale. Milano, 1972.
239. Wahl, W. Entwurf einer vollständigen Geschichte der Ketzerein. Lipsia, 1769.
240. Wakefield, W. Some Unorthodox Popular Ideas of the Thirteenth Century. – *MH*, 1973, No 4, 25–36.
241. Walther, H. G. Häresie und päpstliche Politik: Ketzerbegriff und Ketzergesetzgebung in der Übergangsphase von der Dekretistik zur Dekretalistik. – In: *The Concept of Heresy in the Middle Ages (11th–13th c.)*. Louven, 1976, 104–143.
242. Welter, G. Histoire des sectes chrétiennes. Des origines à nos jours. Paris, 1950. 272 p.
243. Werner, E. Häresie und Gesellschaft im 11. Jahrhundert. Berlin, Akad. der Wiss. zu Leipzig, 1975. 84 p.
244. Werner, E. Ideologie und Gesellschaft im europäischen Hochmittelalter des 11. Jahrhunderts. – In: *Ideologie und Gesellschaft im Hohen- und Spätmittelalter*. Berlin, 1988.
245. Werner, E. et M. Erbstössen. Ketzer und Heilige. Das religiöse Leben in Hochmittelalter. Berlin, Union Verl., 1986. 464 p.
246. Werner, E. Messianische Bewegungen im Mittelalter. – *ZG*, 10, 1962, 371–396; 598–622.
247. Werner, E. Παταρῆνοί-Patarini. Ein Beitrag zur Kirchen und Sektengeschichte des 11. Jahrhunderts. – In: *Vom Mittelalter zur Neuzeit*. Berlin, 1957, 404–419.
248. Werner, E. Pauperes Christi. Leipzig, 1956.
249. Werner, E. et M. Erbstössen. Social-religiöse Bewegungen im Mittelalter. – *WZKMU-L.*, 7, 1957–1958, No 3, 257–282.
250. Wulf, M. de. Medieval Philosophy, Illustrated from the System of Thomas Aquinas. Cambridge, Harvard Univ. Press, 1926. 8, 153 p.

251. Zambon, F. Les événements du „Monde supérieur“ dans la doctrine des Albanais et de Jean de Lugio. – *SO*, 16, 2003, 273–290.
252. Zanella, G. *Hereticalia: Temi e disensioni*. Spoleto, 1995.
253. Zerner, M. Au temps de l’appel aux armes contre les hérétiques: du *Contra Heuricum* du moine Guillaume aux „*Contra hereticos*“. – In: *Inventer l’hérésie? Discours polémiques et pouvoirs avant l’Inquisition*. Nice, 1998, 119–155.
254. Zerner, M. Du court moment où on appela les hérétiques des „bougres“. – *CCM*, 32, 1989, No 4, 305–324.

ЧУЖДИ ЕРЕСИ, ПРЕДХОДНИ НА БОГОМИЛСТВОТО

ГНОСТИКО-ДУАЛИСТИЧНИ ТРАДИЦИИ

ИЗСЛЕДВАНИЯ

255. Ангелов, Д. Влияния на чужди ереси върху богомилството. – *ИСиФФ*, 1, 1942, 145–180.
256. Василев, Г. Влияние на зороастризма върху богомилството. – *Култура*, 1990, № 3, 56–68.
257. Драгојловић, Д. Дуализам средновековних јеретика. – *Balcanica*, 10, 1979, 75–92.
258. Драгојловић, Д. Средновековние дуалистичке јереси и аријанство. – *Balcanica*, 7, 1976, 91–102.
259. Дреус, А. Происхождения христианства из гностицизма. Москва, 1930.
260. Кочев, Н. Към въпроса за космогоничните възгледи на представителите на гностико-дуализма във Византия и на Балканите през IX–XII в. и античната философия (павликяни и богомили). – *StB*, 14, 1979, 49–67.
261. Мочульский, В. Н. О мнимом дуализме мифологии славян. – *РФВ*, 21, 1898.
262. Сайяр, Д. Богомилството и иранските дуалистически учения. – *ФМ*, 1974, № 6, 82–88.
263. Стефанов, П. Новият завет и гностицизмът. – *ДК*, 1998, № 3, 7–12.
264. Трофимова, М. К. Историко-философски вопросы гностицизма. Москва, Наука, 1979. 216 с.

265. Alphan ery, P. Le gnosticisme dans les sectes médiévales latines. – *RHPPhR*, 7, 1927, 395–411.
266. Andjelkovi , S. Le dualisme dans la lumière du microcosme du Prince évêque et poète P. P. Njego . – *SO*, 16, 2003, 311–331.
267. Angelov, D. Entstehung und Rolle der Häresien in der Sp antike und im frühen Mittelalter (4.–7. Jh.). – In: *Das Christentum in Bulgarien und auf der übrigen Balkanhalbinsel*. Wien, 1987, 31–37.
268. Berthold, H. „Makarios“ und seine Hörer. Methodische Beobachtungen an antignostischer/antimanich ischer Literatur. – In: *Studien zum Menschenbild in Gnosis und Manichäismus*. Halle, 1979, 229–239.
269. Bianchi, U. Il dualismo come categoria storico – religiosa. – *RSLR*, 9, 1973, № 1, 3–16.
270. Bianchi, U. Il dualismo religioso. Saggio storico ed etnologico. Roma, 1958. 214 p.; 2. ed. 1983.
271. Bousquet, J. Conscience et tradition d’Occident. Fragments d’une cosmogonie. – *CS*, 29, 1942.
272. Bousset, W. Hauptprobleme der Gnosis. Göttingen, 1907.
273. Brenon, A. Le faux problème du dualisme absolu. – *Hérésis*, 21, 1993, 61–71; с що и в: *Les archipels cathares*. Cahar, 2000, 71–83.
274. Carozzi, P. Catarismo e bogomilismo e religioni dualistiche del Medioevo. – *SP*, 29, 1982, No 2, 371–383.
275. Casey, R. P. et R. W. Thomson. A Dialogue between Christ and the Devil. – *JThS*, 6, 1955, 49–65.
276. Couliano, J. P. Les gnos s dualistes d’Occident. Paris, Plon, 1990. 327 p.
277. Dinzelbacher, P. Die Realität des Teufels im Mittelalters. – In: *Hexenhamer*. Köln etc., 1988.
278. D llinger, I. von. Beiträge zur Sektengeschichte des Mittelalters. T. 1. Geschichte der gnostisch – manichäischen Sekten im Tr her Mittelalter. München, Beca, 1890. VII, 295 p.

279. Dragojlović, D. Bogomilisme et mouvements hérétiques dualistes du Moyen âge. – *Balkanica*, 4, 1973, 121–143.
280. Drower, E. S. *The Secret Adam. A Study of Nasorean Gnosis*. Oxford, 1960.
281. Dujčev, I. Aux origines des courants dualistes à Byzance et chez les slaves méridionaux. – *RESEE*, 7, 1969, 51–62.
282. Dujčev, I. Quelques observations à propos des courants dualistes chez les Bulgares et à Byzance au XIIIe–XIVe siècles. – *SV*, 12, 1970, 107–125.
283. Faye, E. de. *Gnostiques et gnosticismes*. Paris, 1913; 2. éd. 1925.
284. Filoramo, G. *A History of Gnosticism*. Oxford, 1990.
285. Fischer, E. F. *Die christliche Religion als Religion des Dualismus*. Leipzig, 1906.
286. George, J. M. *The Dualistic-Gnostic Tradition in the Byzantine Commonwealth with Special Reference to the Paulician and Bogomil Movement*. Ph. D. Diss. Detroit, Wayne State Univ., 1979. 416 p.
287. Gieseler, J. K. L. Über die Verbreitung christlich-dualistischer Lehrbegriffe unter der Slaven. – *ThSK*, 2, 1837.
288. Leisegang, H. *Die Gnosis*. 4. Stuttgart, 1955. VII, 404 p.
289. Loos, M. Die Frage der Willensfreiheit im mittelalterlichen Dualismus. – In: *Studien zum Menschenbild in Gnosis und Manichäismus*. Halle, 1979, 195–210.
290. Loos, M. Gnosis und mittelalterlicher Dualismus. – *LF*, 90, 1967, 116–127.
291. Matter, A. M. *Histoire critique du gnosticisme*. T. 3. Paris, 1828.
292. Moulton, J. *Early Zoroastrianism*. (Lectures Delivered at Oxford and in London). London, Williams and Norgate, 1913. XIX, 468 p.
293. Nelli, R. Fragment d'une Méthaphysique d'Oc. Introduction à une dialectique du Bien et du Mal. – *CS*, 29, 1942.

294. Nola, A. M. di. Dualismo. – In: *Enciclopedia della religioni.2.* Firenze, 1970, 747–753.
295. Pétrement, S. Le dualisme dans l’histoire de la philosophie et des religions. Introduction à l’étude de dualisme platonicien, du gnosticisme et du manichéisme. Paris, 1946. 131 p.
296. Pétrement, S. Le dualisme chez Platon, les gnostiques et les manichéens. Paris, 1947. 354 p.
297. Pilar, I. O dualizmu u vjeri starih Slovena i o njegovu podrijetlu i značenju. – *ZbNZ*, 18, 1931, № 1.
298. Puech, H. Ch. Ou en est le problème du gnosticisme. – *RUB*, 1934, No 2–3.
299. Renauld, E. Une tradition française du Περί ενεργείας δαιμόνων. – *REG*, 32, 1920, 56–95.
300. Šanjek, F. Le phénomène dualiste vu par les historiens balkaniques. – *CF*, 14, 1979, 249–270.
301. Stoyanov, Y. The Other God: Dualist Religion from Antiquity to the Cathar Heresy. New Haven – London, 2000, 476 p.
302. Werner, E. Geschichte des mittelalterlichen Dualismus. Neue Fakten und alte Konzeptionen. – *ZG*, 23, 1975, No 11, 538–551.
303. Werner, E. Gnostisforschungen und Balkandualismus. – In: *Studia z dziejow kultury i ideologii poswiecone e wie Maleczynskiej.* Warszawa, 1968, 43–62.

МАНИХЕЙСТВО

ИЗВОРИ

304. Драгојловић, Д. Манихејска тајна књига у јжнословенској књижевности. – *КњиИ*, 23, 1974, 509–516.
305. Драгојловић, Д. Манихејска формула проклињања у словенском преводу. – *Balkanica*, 6, 1975, 51–61.

306. A d a m, A. Texte zum Manichäismus. Berlin, 1954.
307. Alexander Lycopopolitanus. Contra Manichei opiniones disputatio. Ed. A. Brinkman. Leipzig, 1895.
308. Alfaric, P. Les écritures manichéennes. Vol. 1–2. Paris, 1918–1919.
309. Allberry, C. A Manichaeon Psalm-Book. – In: *Manichäischen Handschriften*. 2. Stuttgart, 1930.
310. Conybeare, F. C. A Hitherto Unpublished Treatise against the Italian Manicheans. – *AJTh*, 3, 1899.
311. Dondaine, A. Nouvelles sources de l'histoire doctrinale du néomanichéisme au Moyen âge. – *RSPHTh*, 28, 1939, 465–488.
312. Dondaine, A. Un traité néo-manichéen du XIIIe siècle: le „Liber de duobus principiis“, suivi d'un fragment de Rituel cathare. Publ. par... Rome, 1939. (Istituto storico Domenicano).
313. Dorbes, R. Les stèles manichéennes et cathares du Lauragais. – *CEC*, 1, 1949, No 4, 3–6.
314. Dorbes, R. Les symboles manichéens et cathares des stèles discoïdales du Lauragais. – *CEC*, 21, 1955.
315. Dragojlović, D. Marginalne glose srpskih rukopisnih krmcija o neomanihejima. – *JiČ*, 1–2, 1972, 5–15.
316. Gieseler, J. K. L. Apendix ad Petri Siculi Historiam Manichaeorum seu Paulicianorum. Gotingae, 1849.
317. Hegumenius. Acta Archelai. Berlin, Beeson, 1906.
318. Jolivet, R. et M. Jourjon. Six traités antimanichéens. (Oeuvres de Saint Augustin 17). Ed. ... Bruxelles, 1961.
319. Kaden, E. H. Die Edikten gegen die Manichäer. Basel, 1953.
320. Möller, K. R. De Photii Petrique Siculi libris contra Manichaeos. Diss. inauguralis. Bonn, 1910.
321. Petrus Siculus. Historia utilis et refutatio atque eversio haereos manichaeorum qui et pauliciani dicuntur Bulgariae archiepiscopo nuncupata. – *PGr*, 104, 1860, col. 1231–1330; също и извадки в: *ГИБИ*, 4, 1961, 107–112.

322. Solari, G. Di un inedito trattato Neo-Manicheo del XIII secolo e del suo presunto autore Giovanni di Luzio Bergamasco. – *ARAST*, 75, 1939–1940, No 2, 409–435.
323. Solovjev, A. Novi podaci za istoriju neo-maniheiskog pokreta u Italiji i Bosni. – *GZM*, 1953.
324. Stegmüller, F. Der Liber contra Manichaeos. – In: *Melanges offerts à E. Gilson*. Toronto etc., 1959, 563–611.
325. Tongeloo, A. van. Manichaeism: Texts and Sources. Leuven, 1993. 6 p.
326. Zieme, P. Manichäisch-türkische Texte. Texte, Übersetzung, Anmerkungen. Berlin, Akad. Verl., 1976. 92 p. 178 Faks.

ИЗСЛЕДВАНИЯ

327. Аничков, Е. Манихеји и богомиши. – *ГСНД*, 5, 1929, 137–155.
328. Велковска, Е. Манихейство. – В: *Старобълг. литература. Енцикл. речник*. С., 1992, 262–263; 2 прераб. и доп. изд. С., 2003, 292–293.
329. Кац, А. Л. Манихейство в Римской империи по данным Акта Архелаи. – *ВДИ*, 1955, № 3, 168–174.
330. Кондаков, Н. П. О манихействе и богомилах. – В: *Сб. статей по археол. и византиновед. I*. Прага, 1927, 289–301.
331. Сидоров, А. И. Манихейство в изображениях Августина. – *ВДИ*, 1983, № 2, 145–161.
332. Стефанов, архиепископ Павел. Манихейството – история, учение, култ. – *ТКИБ*, 3, 1999, 89–97.
333. Abel, A. Aspects sociologiques des religions „manichéennes“. – In: *Mélanges offerts à René Crozet*. Poitiers, 1966.
334. Alfarić, P. L'évolution intellectuelle de Saint Augustin. Paris, 1918.
335. Alić, S. H. Der Neumanichäismus und verwandte hetherodoxe Bewegungen in Vorderasien. (Hauptsächtlich nach arabischen Quellen). – *Balkanica*, 4, 1973, 95–110.

336. Alphantéry, P. Traces de manichéisme dans le Moyen âge latin. – *RHPPhR*, 9, 1929, 451–467.
337. Alticotius, L. *Dissertatio historico-critica de antiquis novisque Manichaeis*. Roma, 1763.
338. Aničkov, E. V. Maniheji i Bogomili. – *GSND*, 5, 1929.
339. Aničkov, E. V. Les survivances manichéennes en pays slaves et en Occident. – *RES*, 8, 1928, No 3–4, 203–225.
340. Arnold–Döben, V. *Die Bildsprache des Manichäismus*. Cologne, 1978.
341. Basler, Đ. Gnostički elementi u temeljima Crkve bosanske. (Problem porijekla i starosti manihejske hereza u Bosni). – In: *Radovi za simpozija „Srednjovekovna Bosna i evropska kultura“*. Zenica, 1973.
342. Baur. *Das manichäische Religionssystem*. Tübingen, 1831.
343. Beausobre, I. de. *Histoire critique de Manichée et du manichéisme*. Vol. 1–2. Amsterdam, 1734–1739.
344. Böhlig, A. Christliche Wurzeln im Manichäismus. – *BSAC*, 15, 1958–1960, 41–61.
345. Burkitt, F. C. *The Religion of the Manichees*. Cambridge, 1925.
346. Callahan, D. F. The Manichaeons and the Antichrist in the Writings of Adamar of Chabannes: the Terrors of the Year 1000. *Studies in Medieval and Renaissance*. – *History*, 15, 1995, 163–223.
347. Congar, Y. M.-J. Arriana haeresis comme désignation du néo-manichéisme au XIIIe siècle: Contribution à l’histoire d’une typification de l’hérésie au Moyen âge. – *RSPPhTh*, 43, 1959, No 3, 449–461.
348. Cumont, F. La propagation du manichéisme dans l’Empire romain. – *RHLR*, 1, 1910.
349. Cumont, F. *Recherches sur le manichéisme*. 1–3. Bruxelles, 1908–1912.
350. De Beausobre, M. *Histoire critique du Manichée et du manichéisme*. Amsterdam. 1734 (MDCCLXXXIV).

351. Decret, F. Mani et la tradition manichéenne. Paris, 1974.
352. Dragojlović, D. Dispositions légales concernant les neo-manichéens dans les nomocanons byzantins et slaves. – *Balkanica*, 3, 1972, 135–155.
353. Dufourcq, A. Etudes sur les „Gesta martyrum“ romains. T. 4. Le néomanichéisme et la légende chrétienne. Paris, 1910. XII, 409 p.
354. Dujčev, I. Le néo-manichéisme balkanique. – *BSt*, 1, 1974, 85–89.
355. Esin, E. The Conjectural Links of Bogomilism with Central Asian Manicheism. – В: *Богомилството на Балканот во светлината на најновије истражувања*. Скопје, 1982, 105–112.
356. Flügel, G. Mani, seine Lehre und seine Schriften. Leipzig, 1862.
357. Fracassini, U. I nuovi studi sul manicheismo. – *GSAI*, 1, 1925.
358. Grondijs, L. H. La diversité delle sette Manichee. – In: *Silloge bizantina in onore di S. G. Mercati*. Roma, 1957.
359. Hagman, I. Catharisme, a Medieval Echo of Manichaeism or Primitiv Christianity? Phil. Diss. Lund, 1988.
360. Hannedouche, S. Manichéisme et catharisme. Arques, 1967. 94 p.
361. Hannedouche, S. Manichéisme, Rose-croix et franc-maçonnerie. – *CEC*, 7, 1956.
362. Hannedouche, S. Le problème du Mal chez les manichéens et les cathares. – *CEC*, 8, 1957.
363. Henning, W. Zum zentralasiatischen Manichäismus. – *OLZ*, 37, 1934, 1–11.
364. Herz, H. Auswirkungen der byzantinischen Manichäer auf die west- und zentraleuropäische Geschichte. – In: *Byzanz in der europäischen Staatenwelt*. Berlin, 1983, 84–87.
365. Jackson, A. V. W. The Doctrine of Metempsychosis in Manichaeism. – *JAOS*, 45, 1925.

366. Jackson, A. V. W. *Researches in Manichaeism*. New York, 1932.
367. Jullien, L. *Les centres manichéennes du Graal en Occitanie et en Espagne*. – *CEC*, 6, 1955.
368. Kessler, K. *Mani. Forschungen über die manichäische Religion*. Bd. 1. *Voruntersuchungen und Quellen*. Berlin, 1889.
369. Klimkeit, H. J. *Manichaeian Art and Calligraphy*. Leiden, 1982.
370. Le Coq, P. *von Manichaica*. Berlin, 1922.
371. Legge, T. *Western Manichaeism and the Turfan Discoveries*. – *JRAS*, 1913.
372. Lemerle, P. *Du manichéisme au bogomilisme. L'histoire de la religion des Pauliciens d'Asie Mineure (VII–IX siècles)*. – *RHR*, 1965, 120–123.
373. Lindquist, S. *Manikeismens religions-historiska Ställning*. Uppsala, 1921.
374. *Der Manichäismus*. Hrsg. G. Widengren. Darmstadt, Wiss. Buchges, 1977. XXXVI, 497 p.
375. Manselli, R. *Il manicheismo medievale*. – *RicR*, 20, 1949, 65–94.
376. Manselli, R. *Modern Studies on Manichaeism. A Survey*. – *EW*, 10, 1959, 77–86.
377. Merkelbach, R. *Mani und seine Religionssystem*. Opladen, Westdeutscher Verlag, 1986. 58 p.
378. Morghen, R. *Il cosiddetto neo-manicheismo occidentale del secolo XI*. – In: *XII Convegno „Volta“*. Roma, 1956. *Atti 12*. Roma, 1957, 84–104; 158–160.
379. Nagel, P. *Anatomie des Menschen in gnostischer und manichäischer Sicht*. – In: *Studien zum Menschenbild in Gnosis und Manichäismus*. Halle, 1979, 67–94.
380. Nyberg, H. S. *Forschungen über den Manichäismus*. – *ZNW*, 34, 1935, 70–91.
381. Nyberg, H. S. *Zum Kampf zwischen Islam und Manichäismus*. – *OLZ*, 32, 1929, 425–441.
382. Petrement, S. *Le dualisme chez Platon, les gnostiques et les manichéens*. Paris, 1947. 354 p.

383. Polotsky, H. I. Manichäismus. – *RE*, 1935.
384. Puech, H. Ch. Der Begriff der Erlösung im Manichäismus. – *EJ*, 1937.
385. Puech, H. Ch. Le manichéisme, son fondateur, sa doctrine. Paris, 1949. 195 p.; 2. éd. 1967.
386. Puech, H. Ch. Sur le manichéisme et autre essais. Paris, Flammarion, 1979. VII, 508 p. ill. (Idées et recherches).
387. Ries, J. Introduction aux études manichéennes. Quatre siècles de recherches. – *ETHL*, 33, 1957, 453–482; 35, 1959, 362–409.
388. Rochat, E. Essai sur Mani et sa doctrine. Genève, 1897.
389. Roché, D. De Platon aux chrétiens cathares par les origénistes et les manichéens. – *CEC*, 16, 1965, No 26, 26–52.
390. Roché, D. Etudes Manichéennes et Cathares. Arques, 1952. 286 p. 2. éd. 1953.
391. Roché, D. Le problème du mal et du salut de la Pistis–Sophia aux manichéens. Prolégomènes à l'étude du catharisme. – In: *Spiritualité de l'hérésie catharisme*. Toulouse, 1953, 167–204.
392. Roché, D. Resurgences du manichéisme: ismaéliens, cathares, rose-croix. Narbonne, 1981. 68 p.
393. Rochow, I. Zum Fortleben des Manichäismus im Byzantinischen Reich nach Justinian I. – *BSI*, 40, 1979, No 1, 13–21.
394. Roll, E. Mani, der Gesandte des Lichtes. Stuttgart, 1976.
395. Rose, E. Die Manichäischen Christology. Wiesbaden, 1979.
396. Runciman, S. The Medieval Manichee. A Study of Christian Dualist Heresy. Cambridge Univ. Press, 1947. X, 212 p.; 2. ed. 1982. X. 214 p.; на фп. ез.: Le manichéisme médiéval. L'hérésie dualiste dans le christianisme. Paris, 1941, 206 p.; 2. éd. 1972. 208 p.
397. Schäder, H. H. Der Manichäismus nach neuen Funden und Forschungen. – In: *Morgenland*. 28. Berlin, 1936.
398. Schäder, H. H. Urform und Fortbildungen des manichäischen Systems. – In: *Vorträge der Bibliothek Vörlburg*. Leipzig, 1927, 65–152.

399. Scharenkoff, V. A Study of Manichaeism in Bulgaria (with Special Reference to the Bogomil). New York, Garanza, 1927. XXV, 85 p.
400. Scharf, J. Zur Echtheitsfrage der Manichäerbücher des Photios. – *BZ*, 44, 1951, 487–494.
401. Schmaus, A. Der Neomanichismus auf dem Balkan. – *Saeculum*, 2, 1951, No 2, 271–299; също и в кн. му: *Gesammelte slav. und balk. Abhandlungen. 1.* München, 1971, 91–128.
402. Seiler, G. L. Die revolutionären Nachfolger des Manichäismus. – *BBA*, 24, 1960, 64–70.
403. Stocks, H. Manichäische Miscellen. – *ZRGG*, 3, 1951.
404. Stoop, E. de. Essai sur la diffusion du manichéisme dans l'Empire romain. Gent, 1909.
405. Vajda, G. Le témoignage d'al-Māturidi sur la doctrine des Manichéens des Daysānites et des Marcionites. – *Arabica*, 1913, 1966.
406. Waldschmidt, E. et W. Lentz. Die Stellung Jesu im Manichäismus. – *APAW*, 1926, No 4.
407. Widengren, G. Mani und der Manichäismus. Stuttgart, Kohlhamer, 1961; 2. ed. London, Weidenfeld and Nicolson, 1965. 167 p.

ПАВЛИКЯНСТВО

ИЗВОРИ

408. Бартикян, Р. М. Армянские источники для изучения истории павликянского движения. – *ПСб*, 4, 1959, 133–146
409. Бартикян, Р. М. Византийская, армянская и болгарская легенда о происхождении павликян и их историческая основа. – *ВВг*, 6, 1980, 57–62.

410. Бартикян, Р. М. Византийские источники о павликянском движении. – В: *Христоматия по ист. армян. народа. 1*. Ереван, 1981, 753–812.
411. Бартикян, Р. М. Источники для изучения истории павликянского движения. Ереван, 1961. 216 с.
412. Бартикян, Р. М. К оценке некоторых источников о павликянском движении. – *ИАНАССРсон*, 1957, № 6, 85–96. [на арм. ез.]
413. Бартикян, Р. М. Легендарное происхождение павликян по одной древнеболгарской рукописи. – *ИАНАССРсон*, 1957, № 1, 83–92. [на арм. ез.]
414. Бартикян, Р. М. Ответное послание Григория Магистра Пахлавунни сирийскому католикосу. – *ПСб*, 7, 1962, 130–145.
415. Бартикян, Р. М. Петр Сицилийский и его „История павликиан“. – *ВВр*, 18, 1961, 323–358.
416. Иванов, Й. Происход на павликяните според два български ръкописа. – *СпБАН*, 24, 1922, 22–31.
417. Милетич, Л. Нови документи по миналото на нашите павликяни. – *СбНУНК*, 21, 1903, 1–155.
418. Павликянское движение. Сборник документов по социально-экономической истории Византии. Москва, 1951.
419. Яворский, Ю. Легенда о происхождении павликян. – *СОРЯС*, 101, 1928, № 3, 503–507.
420. Conybeare, F. C. *The Key of Truth. A Manual of the Paulician Church of Armenia*. Oxford, 1898.
421. De Voer, C. *Der Bericht des Georgios Monachos über die Paulikianer*. – *BZ*, 7, 1898, 40–49.
422. Gieseler, J. K. L. *Apendix ad Petri Siculi Historiam Manichaeorum seu Paulicianorum*. Gotingae, 1849.
423. Gouillard, J. *Les formules d’abjuration*. – *ТМ*, 4, 1970, 185–207.
424. Grégoire, H. *Les sources de l’histoire des Pauliciens: Pierre de Sicili est authentique et „Photius“ est un faux*. – *BARB*, 22, 1936, 95–114.

425. Lemerle, P. L'histoire des Pauliciens d'Asie Mineure d'après les sources grecques. – *ТМ*, 5, 1973, 1–144.
426. Loos, M. Deux contributions à l'histoire des Pauliciens. 1. A propos des sources grecques reflétant des Pauliciens. 2. Origine du nom des Pauliciens. – *BSI*, 17, 1956, No 1, 19–57; 18, 1957, No 2, 202–217.
427. Petrus Siculus. Historia utilis et refutatio atque eversio haere-seos manichaeorum qui et pauliciani dicuntur bulgariae archi-episcopo nuncupata. – *PGr*, 104, 1860, col. 1231–1330; извадки в: *ГИБИ*, 4, 1961, 107–112.
428. Les sources grecques pour l'histoire des Pauliciens d'Asie Mineure. – *ТМ*, 4, 1970, 1–227.
429. Wolf, J. Ch. Die 4 Büchern gegen die Paulikianer. Hamburg, 1722.

ИЗСЛЕДВАНИЯ

430. Бартикян, Р. М. Еще раз о происхождении имени „павлики-ани“. – *ВОН*, 1973, № 2, 85–90. [на арм. ез.]
431. Бартикян, Р. М. К вопросу об организации павликянской общины. – *ИФЖ*, 1958, № 3, 183–187.
432. Бартикян, Р. М. К вопросу о павликянском движении в Византии в первой половине VIII в. – *ВВр*, 8, 1956, 127–131.
433. Добрева, Н. Исторически и етнографски сведения за павликяните в Пловдивския край. – *ГНЕМ–Пл.*, 1, 1970, 39–64.
434. Йовков, М. Вардим, Свищовско – павликянско селище през XV–XVIII в. – *Векове*, 1990, № 1, 62–66.
435. Йовков, М. Картографски извори за павликянските селища в Северна България от XVII–XIX век. – *ИНБ „КМ“*, 16, 981, 665–691.
436. Йовков, М. От едно предание за с. Горно Павликени, Ловешко, до версията за поп Богомил. – *ГМСБ*, 9, 1983, 35–46.

437. Йовков, М. Павликяни и павликянството в България. – В: *Павликени и Павликенския край*. С., 1977, 81–113.
438. Йовков, М. Павликяни и павликянски селища в българските земи XV–XVIII. С., 1991. 195 с.
439. Йовков, М. Павликяни в Северозападна България. – *Векове*, 1983, № 2, 32–39.
440. Йовков, М. Топонимите като източник на историята на павликянството. – *Векове*, 1986, № 2, 26–32.
441. Каравелов, Л. Павликяне и семейният бит на българите. – В кн. му: *Затиски за България и българите*. С., 1930, 128–143.
442. Коев, Т. Павликянски и месалиянски религиозни елементи в богомилството. – *ИБПЦИАИ*, 2, 1984, 76–82.
443. Кочев, Н. О вопросу об „армянской ереси“ на Балканском полуострове. – *ВОН*, 1975, № 8, 69–82. [на арм. ез.]
444. Крикорян, Р. Дуалистичните възгледи в средновековната българска култура. Павликянството в България. – В: *II Междунард. конгр. по българистика. София, 1986. Докл. 14*. С., 1988, 33–39.
445. Липшиц, Е. Е. Вопросы павликянского движения в освещенной современной буржуазной историографии. – *ВВр*, 5, 1952, 235–242.
446. Липшиц, Е. Е. Павликянское движение в Византии в VIII и первой половине IX в.в. – *ВВр*, 5, 1952, 49–72.
447. Матанов, Х. Павликянското движение в балканските земи. – В: *Студентски проучвания*. 3. С., 1975, 127–153.
448. Мелик-Бахсян, С. Павликянское движение в Армении. Ереван, Ерев. унив., 1955. 230 с. 1 л. к. [на арм. ез.]
449. Милетич, Л. Нашите павликяни. – *СбНУНК*, 19, 1902, 1–369; 21, 1905, 1–555.
450. Милтенова, А. Павликянство. – В: *Старобълг. литература. Енцикл. речник*. С., 1992, 311–312; 2. прераб. и доп. изд. С., 2003, 343–344.

451. Милтенова, А. Разказ за произхода на павликяните. – В: *Старобълг. литература. Енцикл. речник*. 2. прераб. и доп. изд. С., 2003, с. 424.
452. Милтенова, А. Разобличението на дявола – граматик. (към историята на старобългарската легенда за произхода на павликяните). – В: *Човек и време*. С., 1997, 287–294.
453. Радева, Д. Павликянският дуализъм – архетип и повторение. – *История*, 1998, № 4–5, 54–60.
454. Станчев, К. Отец Едуардо от Торино и българската павликянска книжнина. – In: *La rinascita nazionale bulgara e la cultura italiana*. Roma, 1995, 169–181.
455. Станчев, К. Поезията на българските павликяни. – *ЛМ*, 1975, № 1, 63–71.
456. Стефанов, П. Маркион – предтеча на павликянството и богомилството. – *Философия*, 1998, № 5–6, 45–49.
457. Такела, Е. Д. Някогашните павликяни и сегашните католици в Пловдивско. – *СБНУНК*, 11, 1894, 103–134; на фр. ез.: Les anciens pauliciens et le modernes bulgare de la Philippolitaine. – *Musuon*, 16, 1897.
458. Юзбашан, К. Н. К истории павликянского движения в Византии в IX в. – *ВИРА*, 1, 1956, 246–279.
459. Юзбашан, К. Н. К произхождению имени „павликиане“. – В: *Византийские очерки*. Москва, 1971, 213–235.
460. Anastasiu, J. Οί Παυλικιανοί Ἡ ἱστορία καί ἡ διδασκαλία-των. Αθῆναι, 1960.
461. Anastasiu, J. Hoi Pavlikiani. Athène, 1959. 224 p.
462. Anastasiu, J. I pavlikiani is tin Balkanikiu kata tin periodon tis Turkokratias. – *EETHSh*, 4, 1959, 63–146.
463. Beyer, H. V. Die Paulikianer und Bulgarien im 9. Jahrhundert. (Geistgeschichtliche Einflüsse, dargestellt durch einen Vergleich paulikianischer und bogomilischer Lehrinhalte). – *MBFÖ*, 1986, No 1, 173–183.
464. Dragojlović, D. The History of Paulicianism on the Balkan Peninsula. – *Balkanica*, 5, 1974, 236–244.

465. Engelhardt, J. Die Paulikianer. – *NKJ*, 7, 1827.
466. Feburel. Des Pauliciens. These presente à la Fac. de Théologie protestante de Strassbourg. Strassbourg, 1868.
467. Friedrich, J. Der ursprüngliche bei Georgios Monachos nur theilweise erhaltene Bericht über die Paulikianer. – *SBAW*, I, 1896.
468. Garsojan, N. G. The Paulician Heresy. A Study of the Origin and Development of Paulicianism in Armenia and the Eastern Provinces of the Byzantine Empire. The Hague etc., 1964. 296 p.
469. George, J. M. The Dualistic-Gnostic Tradition in the Byzantine Commonwealth with Special Reference to the Paulician and Bogomil Movement. Ph. D. Diss. Detroit, Wayne State Univ., 1979. 416 p.
470. Gieseler, J. K. L. Untersuchungen über die Geschichte der Paulicianer. – *ThSK*, I, 1829.
471. Grégoire, H. Autour des Pauliciens. – *Byzantion*, 11, 1936, 610–614.
472. Grégoire, H. Communication sur les pauliciens. – *SBN*, 5, 1939, 176–177.
473. Grégoire, H. Pour l'histoire des églises pauliciennes. – *OChP*, 13, 1947, № 3–4, 509–514.
474. Grégoire, H. Précisions géographiques et chronologiques sur les Pauliciens. – *BARB*, 33, 1947, 289–324.
475. Grégoire, H. Sur l'histoire des Pauliciens. – *BARB*, 22, 1936, 224–226.
476. Hoffmann, R. J. The Paulician Heresy. A Reappraisal. – *PBR*, 2, 1983, 251–263.
477. Huxley, G. L. The Historical Geography of the Paulician and T'ondrakian Heresies. – In: *Medieval Armenian Culture*. Chico, CA, 1983, 81–95.
478. Jerkov, J. Sulla sorte dei manoscritti dei Pauliciani bulgari. – *EurO*, 1985, № 4, 29–37.
479. Lombard, A. Pauliciens Bulgares et Bons-hommes en Orient et en Occident. Etude sur quelques sectes du Moyen âge. Genève etc., H. Georg, 1879. 300 p.

480. Loos, M. Le mouvement paulicien à Byzance. – *BSI*, 24, 1 963, No 2, 258–286; 25, 1964, No 1, 52–68.
481. Loos, M. Où en est la question du mouvement paulicien? – *VIII*, 14–15, 1964, 357–371.
482. Loos, M. Die paulikianische Bewegung und der Ikonoklasmus. – In: *Der byzantinische Bilderstreit*. Leipzig, 1980, 114–129.
483. Loos, M. Zur Frage des Paulikianismus und Bogomilismus. – In: *Byzantinische Beiträge*. Berlin, 1964, 323–332.
484. Manselli, R. Paulicani e bogomili. – *Humanitas*, 9, 1954, 891–902.
485. Matasovic, J. Ogledi paulikijanske historiografije. – *GZM*, 32, 1920, 57–82.
486. Mutafova, K. The Paulicians – „Different“ for All. – *EB*, 1993, No 4, 29–37.
487. Pauliciens. – In: *Dictionnaire historique et critique*. T. 4. 5. éd. Amsterdam, 1734, 527–542.
488. Scheidweiler, F. Paulikianerprobleme. – *BZ*, 43, 1950, 10–39; 366–384.
489. Schmid, F. *Historia Paulicianorum Orientalium*. Diss. Copenhagen, 1826.
490. Starr, J. The Heresy of the Athingani. – *HThR*, 29, 1936.
491. Swoboda, W. Paulikanie. – *SSSl*, 4, 1970, 47–48.
492. Ter-Mkrtschian, K. Die Paulikianer im Byzantinischen Reiserreiche und verwandte ketzerische Erscheinungen in Armenien. Leipzig, 1893.
493. Yuzbashian, K. N. Photius sur l'origine du nom „Pauliciens“. – *REArm*, 10, 1973–1974, 185–188.

МЕСАЛИАНСТВО

ИЗСЛЕДВАНИЯ

494. Коев, Т. Павлиянски и месалиански религиозни елементи в богомилството. – *ИБПЦИАИ*, 2, 1984, 76–82.
495. Beyer, H. V. Affinitäten zwischen Messalianern und Bogomilen. – В: *Унив. изсл. и преподав. бълг. ист. С.*, 1982, 357–373.
496. Dörr, F. Diadochus von Photike und die Messalianer. Ein Kampf zwischen wahrer und falscher Mystik im Fünften Jahrhundert. Freiburg im Breisgau, 1937. IX, 145 p.
497. Kmosko, M. Antiquorum testimonia de historia et doctrina Messalianorum sectae. Patr. Syr. Par. 1. T. 3. Paris, 1926.
498. Rigo, A. Messalianismo = Bogomilismo: un'equazione dell'eresiologia medievale bizantina. – *OchP*, 56, 1990, 53–82.
499. Rigo, A. Monaci esicasti a monaci bogomili. Le accuse di mesalinismo e bogomilismo rivolte agli esicasti ed il problema dei rapporti tra esicasmo e bogomilismo. Firenze, 1989. XII, 299 p.; [2. ed.] Cambridge etc., 1991. XII, 740 p.

БОГОМИЛСТВО. СЪЩНОСТ, РАЗВИТИЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ В БЪЛГАРСКИТЕ ЗЕМИ

ИЗВОРИ

500. Ангелов, Д. Интересен изворов материал за богомилството в архивите и библиотеките на Москва и Ленинград. – *ИП*, 1960, № 2, 99–101.
501. Андреев, Й. Бележки върху Палаузовия препис на Бориловия синодик. – *ИБИД*, 29, 1974, 137–144.
502. Андреев, Й. Две хронологически изправки към епохата на цар Иван Александър: кога Иван Александър е стъпил на българския престол и през коя година се е състоял съборът против богомилите и евреите. – В: *Култ. развитие на блг. държава, края на XII–XIV в. С*, 1985, 302–309.
503. Андреев, М. Един непроучен препис на Синтагмата на Матей Властар. – *ИПрИ*, 1–2, 1955, 296–300.
504. Антиќ, В. Неколку книжевни извори за богомилството од XIII и XIV век. – *ЛЗб*, 26, 1979, № 3, 89–102.
505. Антиќ, В. Од црковното богомилско и псеидобогомилско наследство. – *ГЗѳѳУ–Ск.*, 30, 1979, 575–582.
506. Бегунов, Ю. К. Българска компилация от края на X – първата половина на XI в. против богомил Феодора. – *ЕЛ*, 1966, № 3, 42–62.
507. Бегунов, Ю. К. Две южноруски компилации из „Беседи“ Козмы Пресвитера в рукописи конца XVII в. в Библиотеке Академии Социалистической Республики Румынии. – *RESEE*, 1968, No 2, 339–346.

508. Бегунов, Ю. К. К изучению истории текста „Беседы на новоявившуюся ересь Богомилу“ Козмы Пресвитера. – *ВВр*, 30, 1969, 166–186.
509. Бегунов, Ю. К. Козма Пресвитер в славянских литературах. С., БАН, 1973. 559 с.
510. Бегунов, Ю. К. Руска компиляция от втората половина на XIV в. „О Богомилъ попь“. – *ЕЛ*, 1967, № 1, 49–58.
511. Бегунов, Ю. К. Сербская компиляция XIII века из „Беседы“ Козмы Пресвитера. – *Slovo*, 18–19, 1969, 91–108.
512. Бегунов, Ю. К. „Слова“ пресвитера Козмы Болгарского в составе Пролога. – *Slavia*, 35, 1966, No 3, 380–391.
513. Богданов, С. Някои спорни латински извори за богомилството от XI и първата половина на XII век и западноевропейската историография. – В: *II Нац. конф. на младите историци. Държ.-полит. традиции по бълг. земи. Сб. матер. В. Търново, 1979*. В. Търново, 1980, 125–139.
514. Божилков, И. Писмата на Теофилакт Охридски като исторически извор. – *ИДА*, 14, 1967, 60–100.
515. Горина, Л. В. Антиеретическо съчинение [Житие на Иларион Мъгленски] на Евтимий Търновски в Руския хронограф. – *Векове*, 1975, № 3, 16–25; на рус. ез.: Антиеретическое сочинение Евфимия Търновского в русском хронографе редакции 1512 г. (к истории болгаро-русских культурных связей конца XIV–начале XVI в.). – *БИ*, 2, 1976, 265–274.
516. Давидов, А. Речник – индекс на Пресвитер Козма. С., БАН, 1976. 375 с.
517. Драгојловиќ, Д. и В. Антиќ. Богомилството во средновековната изворна граѓа. Скопје, 1978. 276 с.
518. Драгојловиќ, Д. Историографска вредност на житието на Иларион Могленски за историјата на богомилството во Македонија. – *ГИНИ–Ск.*, 18, 1974, № 3, 139–143.
519. Дуйчев, И. Бориливијат синодик като исторически и литературен паметник. – *Библиотекар*, 1977, № 7–8, 26–31.

520. Дуйчев, И. Едно пренебрегнато византийско известие за богомилите. – *ИИБЛ*, 6, 1958, 247–250.
За съчинението на Георги Мосхабар „Диалог“ от втората половина на XIII в.
521. Еничеров, Н. Възпоменания и бележки. С., Държ. печ., 1906. IX, 403 с.
Едно предание в гр. Прилеп за богомилите, с. 296–303.
522. Златарски, В. Н. *Житіе и жизнь преподобнаго отца нашего Феодосіа* – *СБНУНК*, 20, 1904, 1–41.
523. Катичић, Р. Теофилакт Охридски. – В: *Византијски извори за историјата на Југославија*. 3. Београд, 1966, 245–360.
524. Киприянович, Г. Жизнь и учение богомилов по паношлий Евфимия Зигабена и другим источникам. – *ПО*, 1875, июль, 376–407; август, 533–572; също и в: Успенский, П. *Исторія Афона*. Ч. 3, отд. 2. Санкт-Петербург, 1892, 882–897.
525. Киселков, В. Житието на св. Теодосий Търновски като исторически паметник. С., печ. С. М. Стайков, 1926. 32 с.
526. Киселков, В. Презвитер Козма. Беседа против богомилите. Увод и прев. ... С., Хемус, 1942. 100 с.
527. Киселков, В. Презвитер Козма и неговата беседа против богомилите. Карнобат, печ. Д. Ангелов, 1921. 96 с.
528. Константинова, В. Няколко бележки за противобогомилския надпис от Ескус. – *Археология*, 1982, № 3–4, 50–55.
529. Кристанов, Ц. и И. Дуйчев. Естествознанието в средновековна България. С., БАН, 1954. 629 с.
Космогонични представи на богомилите според „Тайната книга“, с. 204–209; Богомилска космогония според легендата за Тивериадското море, с. 210–211.
530. Куев, К. Нов препис на Беседата на презвитер Козма. – *ЕЛ*, 1962, № 6, 99–100.
531. Лавров, П. А. Отрѣвки из Беседы Козмы Пресвитера против богомилов. – *РФВ*, 19, 1913, № 2, 380–384.
532. Макушев, В. Итальянские архивы и хранящиеся в них материалы для славянской истории. 2. Неапол и Палермо. – *СОРЯС*, 8, 1871, № 4.

533. Маргос, А. Някои бележки по четенето на противобогомилския надпис от средновековната църква при с. Гиген. – *СБЛ*, 15, 1984, 119–125.
534. Наумов, Е. П. Сербские средновековие источники о богомилстве к оценке их свидетельств в историографии. – В: *Богомилството на Балканот во светлината на најновите истражувања*. Скопје, 1982, 89–95.
535. Памятник древнерусской духовной литературы. Беседа Кузмы пресвитера на богомилов (X–XI вв.). – *ПС*, 1864, 1, 483–500; 2, 82–108; 198–220; 310–330; 411–426.
536. Панайотов, В. Сведение за богомилството в „Писмото на Панко“ на Атанасий Йерусалимски. – *PVg*, 1987, No 3, 84–91.
537. Панов, Б. Теофилакт Охридски како извор за средновековната историја на македонскиот народ. Скопје, 1971. 407 с.
За богомилите, с. 27–45, 58
538. Петков, К. За датировката на Палаузовия препис на Бориловия синодик. – *Векове*, 1986, № 6, 5–9.
539. Попруженко, М. Г. Козма Пресвитер. С., 1911. 80 с.
540. Попруженко, М. Г. Козма Пресвитер, болгарский писатель X века. С., БАН, 1936. ССХСІХ, 92 с. (Български старини. Кн. 12).
541. Попруженко, М. Г. Св. Козмы Презвитера слово на еретики и поучения от божественны книг. Санкт-Петербург, 1907. 86 с.
542. Попруженко, М. Г. Синодик царя Борила. Одесса, 1899. XV, 230 с.; 2. изд. С., БАН, 1928. CLXXIX, 96 с. 4 л. факс. (Български старини. Кн. 8).
543. Първев, Г. Ръководство на инквизитора от Бернар Ги като исторически извор [за богомилството]. – *Векове*, 1979, № 2, 22–29.
544. Радченко, К. Ф. Малоизвестное сочинение Евфимия Зигабена трактующее о богомилах. Нижин, 1902. 9 с.
545. Радченко, К. Ф. Этюды по богомилству. Видение пророка Исаии в переразказах катаров-богомилов. – *ИОРЯС*, 15, 1910, № 4, 34–56.

546. Радченко, К. Ф. Эпюды по богомилъству. К вопросу об отношении апокрифов к богомилъству. – В: *Изборник Киевский*. Киев, 1904, 29–38.
547. Радченко, К. Ф. Эпюды по богомилъству. Народныя космогоническыя легенды славян в их отношении к богомилъству. – *ИОРЯС*, 15, 1910, № 4, 73–131.
548. Ружичић, Н. Обред исповедања вере и проклињања јеретика. – *ССКА*, 31, 1898, 1–5.
549. Снегаров, И. История на Охридската архиепископия. 1. С., 1924. 349, 19 с.
550. Соколов, М. И. Один из источников богомилъской „Книги св. Йоанна“. – *АИЗ*, 1897, № 7–8.
551. Стојановски, А. За една можна траѓа од богомилството во турските книги од XV век. – В: *Богомилството на Балканот во светлината на најновите истражувања*. Скопје, 1982, 240–250.
552. Тончев, А. Сведения за българската история в „Алексиада“ на Ана Комнина. – *ИП*, 1970, № 5, 123–138.
553. Anna Comnena. Alexias. Ed. A. Reifferscheid. Т. 1–2. Lipsiae, 1884; Alexiade. Ed. V. Leib. Т. 1–3. Paris, 1937–1945; 2. éd. 1945–1967; Алексиада. Вступ. статья, пер., коммент. Я. Н. Любарского. Москва, 1956; The Alexiad of the Princess Anna Comnena. New York, 1978; извадки: *ГИБИ*, 8, 1972, 7–149.
554. Antoljak, S. Makedonski heretici u zapadnim izvorima 11. i 12. stoleca. – В: *Богомилството на Балканот во светлината на најновите истражувања*. Скопје, 1982, 55–66.
555. Backvis, C. Un témoignage bulgare du Xe siècle sur les bogomiles. Le „Slovo“ de Cosmas le Prêtre. – *AIPhHOS*, 16, 1962, 75–100.
556. Venac, A. Jedan istorijski pogled na izučavanje stećaka. – В: *Богомилството на Балканот во светлината на најновите истражувања*. Скопје, 1982, 195–205.
557. Venac, A. Srednjevjecovni stećci ot Slivna do Capiknca. – *АНЦА*, 2, 1953.

558. Bešlagič, S. Stécci u Brotnjiacam. – *GIDBH*, 5, 1953, 154–159.
559. Bihaldji-Merin, O. L'art des bogomiles. Paris, Arhand, 1963. XLI, 41 p. ill.
560. Bihaldji-Merin, O. Bogomil Sculpture. Album. Essays by... Beograd, 1962. 39 p. ill.
561. Bihaldji-Merin, O. Fresken und Ikonen. Mittelalterliche Kunst in Serbien und Makedonien. München, Reich, 1958. 84 p. ill.
562. Bihaldji-Merin, O. Steine der Bogomilen. Text by... und A. Benac. Wien, 1964. XXXIX p. ill. 40 f. ill.
563. Bodor, A. Szent Gellért Deliberatio-jának föforrása. – *Szazadok*, 77, 1943, 173–277.
564. Butler, Th. The Presbyter Cosma's Sermon Against the Newly – Appeard Heresy of the Bogomils. – В кн. му: *Monumenta Bulgarica*. Ann Arbor, Mi, 1996, 155–168.
565. Butler, Th. The Secret Book of the Bogomils from the Codex Carcassoniensis. – В кн. му: *Monumenta Bulgarica*. Ann Arbor, Mi, 1996, 187–200.
566. Butler, Th. The Synodicon. – В кн. му: *Monumenta Bulgarica*. Ann Arbor, Mi, 1996, 203–215.
567. Cankova-Petkova, G. Zu den Nachrichten der byzantinischen Quellen über die Ketzerbewegung in Bulgarien und den byzantinischen Gebieten während des 11. und 12. Jahrhunderts. – In: *Byzanz in der europäischen Staatenwelt*. Berlin, 1983, 200–204.
568. Delmas-Boussagol, B. Les monuments funéraires bogomiles à l'exposition de l'art médiéval yougoslave. – *CEC*, 2, 1950, 31–37.
569. Dujčev, I. L'epistola sui Bogomili del patriarca constantinopolitana Teofilatto. – In: *Mélanges E. Tisserant*. 2. Citta del Vaticano, 1964, 63–91; също в кн. му: *Medioevo bizantinoslavo*. 1. Roma, 1965, 311–315; също и в: – *ST*, 232, 1964, 88–91.
570. Dujčev, I. Das Synodikon von Boril als Geschichts- und Literaturdenkmal. – *PBg*, 1980, No 2, 8–17.

571. Dujčev, I. Das Synodikon von Boril als Geschichts- und Schrifttumsdenkmal. – *BBg*, 6, 1980, 115–124.
572. Ennesch, C. Stèles discoïdales de Bulgarie. – *CEC*, 53, 1971.
573. Euthymius Monachus. Coenobii Peribleptae epistula invec-tiva contra Phundagiagitas sive bogomilos haereticos. – In: *Ficker, G. Die Phundagiagiten*. Leipzig, 1908, 3–86; на бълг. ез: Писмо на монаха Евтимий от манастира Периблепта, насоче-но срещу фундагиагитите или еретиците богомили. – *ГИБИ*, 10, 1980, 9–49.
574. Euthymius Zigabenus. De haeresi bogomilorum narratio. – In: *Ficker, G. Die Phundagiagiten*. Leipzig, 1908, 89–111; на бълг. ез: Изложение на ереста на богомилите от Евтимий Зи-гавин. – *ГИБИ*, 10, 1980, 50–75.
575. Ficker, G. Die Phundagiagiten. Ein Beitrag zur Sektengeschichte des byzantinischen Mittelalters. Leipzig, 1908. 273 p.
576. German Patriarch a Constantinopolitana. Epistula ad Constantinopolitanos contra bogomilos. – In: *Ficker, G. Die Phundagiagiten*. Leipzig, 1908, 115–125; на бълг. ез: Послание на Цариградския патриарх Герман до цариградчаните срещу богомилите. – *ГИБИ*, 10, 1980, 77–84.
577. Gouillard, J. Une source grecque du Sinodik de Boril. La lettre inédite du Patriarche Cosmas. – *TM*, 4, 1970, 361–374.
578. Grabar, A. La peinture religieuse en Bulgarie. Texte. Album. Paris, 1928. XXII, 392 p. ill. 14, LXIV tabl.
579. Kačanovski, V. Njekoliko spomenika za srbsku i bugarsku poviest. – *Starine*, 12, 1880, 230–259.
580. Kalogeras, N. Alexios I Komninos. Evtimios o Zigabinos kai i eretiki bogomili. Athenaion, 1880.
581. Kukuljević-Sarcinski, I. Presvitera Kozme slovo o bogomil-ih i ereticih. – *APJ*, 4, 1857, 69–97.
582. Marsenger, E. Der Matthaus – Kommentar des Theophylactos von Achrida. Schneidwitz, 1924.
583. Matasovič, J. Rerum bogomilicarum scriptores novi aevi antiquiores. – *ГСФФ*, 3, 1937, 167–200.

584. Mihael Glycas. De Bogomilorum haeresi. Ed. I. Bekkerus. Bonnae, 1836; на бълг. ез: За богомилската ерес. – *ГИБИ*, 10, 1980, 123–124.
585. Miletić, N. Stećci-arheološki i likovni aspekt. – В: *Богомилството на Балканот во светлината на најновите истражувања*. Скопје, 1982, 233–240.
586. Nicephorus Gregoras. Byzantina historia. Ed. L. Schopen. 1–3. Bonnae, 1829–1855; извадки на бълг. ез: 48. За богомилите задържани около Атон. 53. Патриархът обвинява мнозина в богомилска ерес. 60. За Палама и за богомилите. – *ГИБИ*, 11, 1983, 182–185; 188–189; 192.
587. Polakova, J. Některé ohlasy bogomilství ve staré ruské literatuře a ústní slovesnosti. – *SPFFBU, D*, 10, 1963, 81–98.
588. Puech, H. Ch. et A. Vaillant. Le Traité contre les bogomiles de Cosma le prêtre. Trad. et ét. par... Paris, Imp. nat., 1945. 348 p. (Travaux publiés par l'Institut des études slaves. T. 21).
589. Robertus Canonicus S. Mariani autissiodorensis. Chronicon. Ed. O. Holder-Egges. – *MGH, SS*, 26, 219–287; извадки в: *ЛИБИ*, 3, 1965, 297–300.
590. „Slovo svetago Kozmji na eretici“ in Kukuljevit Saksinski. – *AZI*, 6, 1859, 69–79.
591. Solovjev, A. Svedočanstva pravoslavnih izvora o bogomilstvu na Balkanu. – *GIDBH*, 5, 1953, 1–103.
592. Svane, G. Kozma prezbiterus. Traktat mod de bulgarske kaetere (Bogomilerne). Oversat, komment... Kobenhavn, Munksgaard, 1971. 143 p.
593. Theodorus Prodromus. Epistola Prodromi archiepiscopo Philippopolis Italico; Ed. R. Browning. Unpublished Correspondence between Mihael Italicus, Archbishop of Philippopolis and Theodor Prodromus. – *BBg*, 1, 1962, 279–297; извадки на бълг. ез: Писмо на Теодор Продром до Михаил Италик, архиепископ на Филипопол. Увод, прев. и комент. Г. Батаклиев. – *ГИБИ*, 7, 1968, 136–139.

594. Thálloczy, L. Beiträge zur Kenntniss der Bogomilenlehre. – *WMBH*, 3, 1895, 360–371.
595. Theophylactus bulgariae archiepiscopus. Oratio in imperatorem dominium Alexium Comnenum. – *PGr*, 126, col. 287 C–306 C; Epistolae. – *PGr*, 126, col. 307 A–558 D; на бълг. ез: Писмата на Теофилакта Охридски, архиепископ български. Изд. Симеон митрополит Варненски и Преславски. – *СбБАН*, 27, 1931, 1–238.
596. Theophylactus Patriarcha. Epistola Petro Bulgarorum regi. Изд. Н. М. Петровский. Письмо патриарха константинопольского Феофилакта царю Болгарски Петру. – *ИОРЯС*, 18, 3, 1913, 356–372; Дујчев, I. L'epistola sui Bogomili del patriarcha constantinopolitana Theofilatto. – In: *Mélanges E. Tisserant*. 2. Citta del Vaticano, 1964, 63–91; също и в: *ГИБИ*, 5, 1964, 183–189.
597. Tsibranska-Kostova, M. Творащият влъшвеніа и плодотвъ влъшвеніа dans le Synodicon de Boril (quelques notes sur un témoignage écrit). – *Skripta & e-scripta*, 2005–2006, No 3–4, 133–145.
598. Vidović, D. Simbolična pretstave na stećcima. – *NSt*, 2, 1954, 119–135.

ИЗСЛЕДВАНИЯ

599. Аврамов, С. Българският дух през вековете. Богомилското социално движение: начало, развой и борби с феодализма и византизма. С., 1944. VIII, 168 с.
600. Александров, Е. Богомилските схващания за мира и войната. – *МО*, 1992, № 7, 47–50.
601. Алексиев, С. Богомилската ерес от гледището на православните догматически устои на презвитер Козма и на православната догма въобще. – *ГДА*, 15, 1966, 275–306.
602. Ангелов, Б. С. Богомилството. Историко – литературен очерк. – В: *Бълг. литература. Учебник за I курс на учит.*

- инст. С., 1953, 131–133; 2. изд. С., 1955, 124–127; 3. изд. С., 1958, 127–129.
603. Ангелов, Б. С. Бориловият синодик. – В: *Прослава на В. Търново*. С., 1978, 182–186.
604. Ангелов, Б. С. Съществувал ли е поп Богомил? – *ЛМ*, 1958, № 6, 119–126.
605. Ангелов, Д. Богомил. – В: *Кирило-Методиевска енциклопедия*. 1. С., 1985, 208–209.
606. Ангелов, Д. Богомили. Лит. обраб. М. Минев. С., *НС ОФ*, 1961. 74 с.
607. Ангелов, Д. Богомили и катари. – В кн. му: *Из средновековното ни минало*. С., 1990, 322–336; на рус. ез.: *Богомили и катары*. – В: *Слав. култури и Балканы*. 1. С., 1978, 84–99.
608. Ангелов, Д. Богомилство. – В: *История на България*. В 14 т. Т. 2. С., 1981, 374–389.
609. Ангелов, Д. Богомилство. – В: *Кирило-Методиевска енциклопедия*. 1. С., 1985, 212–216.
610. Ангелов, Д. Богомилството. – Младеж, 1954, № 8, 28–32.
611. Ангелов, Д. Богомилството. – В: *Страници от историята на България*. 1. С., 1979, 105–117; също и в: *България 681–1981*. С., 1981, 125–133.
612. Ангелов, Д. Богомилството. С., 1988. 41 с.
613. Ангелов, Д. Богомилството в България. Произход, същност и разпространение. С., Книгоизд. на Бълг. ист. д-во, 1947. 196 с.; 2. осн. прераб. и доп. изд. Наука и изкуство, 1961. 319 с.; 3. доп. и разш. изд. 1969. 563 с.; 4. доп. изд. 1980. 478 с.; ново изд. под загл.: *Богомилството*. Булвест 2000, 1993. 496 с.; на рус. ез.: *Богомилство в Болгарии*. Москва, Изд. иностр. лит., 1954. 215 с.; съкр. на фр. ез.: *Le bogomilisme en Bulgarie*. Toulouse, Privat, 1972. 128 p.; на итал. ез.: *Il bogomilismo. Un'eresia medievale bulgara*. Roma, Bulzoni, 1979. 547 p.; на яп. ез.: Токуо, 1989. XXXIX, 415 p.
614. Ангелов, Д. Богомилството в България. – В: *България и българинът*. С., 1968, 25–36.

615. Ангелов, Д. Богомилството в историята на славянските народи и влиянието му в Западна Европа. – *СФ*, 5, 1963, 167–178.
616. Ангелов, Д. Богомилството и неговата просветно-възпитателна роля. – В: *История на образованието и педагогическата мисъл в България. 1. С.*, 1975, 75–85.
617. Ангелов, Д. Българинът в Средновековието. (Светоглед, идеология, душевност). Варна, Г. Бакалов, 1985. 339 с.
618. Ангелов, Д. Българско средновековие – идеологична мисъл и просвета. С., Нар. Просвета, 1982. 168 с.
Етични и социални възгледи на богомилите, с. 127–141.
619. Ангелов, Д. Българското богомилство и италианският катаризъм. – В: *България, Италия и Балканите*. С., 1988, 21–33.
620. Ангелов, Д. Българското богомилство и руското стриголничество. – В: *Руско-бълг. връзки през вековете*. С., 1986, 23–38; също и в кн. му: *Из средновековното ни минало*. С., 1990, 337–355; съкр. на рус. ез.: Болгарское богомилство и русское стригольничество. – В: *Раннофеодальные слав. государства и народности*. С., 1991, 118–122.
621. Ангелов, Д. Въпроси на богомилството в средновековна България. – В: *Богомилството на Балканот во светлината на најновите истаржувања*. Скопје, 1982, 97–104; също и в кн. му: *Из средновековното ни минало*. С., 1990, 313–321.
622. Ангелов, Д. Ересъ, будившая рационалистическую мысль. – В: *Вклад болгарского народа в мировую сокровищницу культуры*. С., 1968, 51–81; на фр. ез.: Le bogomilisme réurgence de la pensée rationaliste. – In: *Apport des bulgares aux richesses cult. des peuples*. S., 1968, 51–85.
623. Ангелов, Д. Етични и социални възгледи на богомилите. – *ФМ*, 1980, № 1, 77–87; също и в кн. му: *Българско средновековие*. С., 1982, 127–14.
624. Ангелов, Д. Наша гордост. – В: *България през вековете, България днес*. С., 1981, 49–60.
Богомилството и въстанието на Ивайло.

625. Ангелов, Д. Общество и обществена мисъл в Средновековна България (IX–XIV в.). С., Партиздат, 1979. 315 с.
626. Ангелов, Д. Общочеловеческие и социальные элементы в богомилском учении. С., М-во инф. и искусство, 1946. 20 с.
627. Ангелов, Д. Поп Богомил. – В: *Бележити българи. 1.* С., 1968, 425–438.
628. Ангелов, Д. Поява и същност на богомилството. Историческа роля. – В: *История на филос. мисъл в България. 1.* С., 1970, 62–74.
629. Ангелов, Д. Презвитер Козма и беседата му против богомилите. С., Нар. култура, 1948. 74 с.
630. Ангелов, Д. Произход и същност на богомилството. – *УПр*, 1945, № 3–4, 201–226.
631. Ангелов, Д. Светогледът на средновековния българин. – В: *II Междунар. конгр. по българистика. София, 1986. Докл. 6.* С., 1987, 528–536.
632. Ангелов, Д. Философските възгледи на богомилите. – *ИИБИ*, 3–4, 1951, 113–147.
633. Ангелов, Д. Философско-социологически възгледи на богомилите. – В: *История на филос. мисъл в България. 1.* С., 1970, 58–62.
634. Андреев, М. Българската държава през средновековието. С., ОФ, 1974. 206 с.
635. Аничков, Е. Манихеји и богумили. – *ГСНД*, 5, 1929, 137–155.
636. Апостолов, М. Богомилските схващания за природата и човека, за здравето и болестта. – В: *Из ист. на естествознанието в България. С.*, 1982, 75–83.
637. Бабинов, Л. Времето на богомилите и медицината. – *Родопи*, 1983, № 2, 46–47.
638. Бакалов, Г. За негативизмите на богомилската ерес. – *История*, 2004. № 4–5, 26–36.
639. Бегунов, Ю. К. „Беседа“ Козмы Пресвитера как произведение художественной ораторской прозы. – *ИИБЛ*, 20, 1969, 95–119.

640. Бегунов, Ю. К. „Беседа на новоявившуся ересь Богомилу“ Козма Пресвитер Болгарского в Византии и Германии. – In: *Stefanos*. Prag, 1995, 605–615; също и в: *БолгЕ*, 2, 1996, 79–91.
641. Бегунов, Ю. К. „Беседа на новоявившуся ересь Богомилу“ на Козма Пресвитер и забрана на поклонническите пътувания в старата руска литература. – *ЕЛ*, 1966, № 1, 49–55.
642. Бегунов, Ю. К. „Беседа“ пресвитера Козмы и ее „литературное окружение“ в древнерусских сборниках. – *ИНБ „КМ“*, 7(13), 1967, 111–120.
643. Бегунов, Ю. К. Болгарские богомили и русские стригольники. – *ВВг*, 6, 1980, 63–72.
644. Бегунов, Ю. К. Болгарский писатель X века Козма Пресвитер в древнерусской литературе. – В: *Всесоюз. конф. слав. филол. Ленинград, 1962. Progr. и тез. докл.* Ленинград, 1962, 15–16.
645. Бегунов, Ю. К. Болгарский писатель X века Козма Пресвитер в русской письменности конца XV – начала XVI вв. – *ТОДРЛ*, 19, 1963, 289–302.
646. Бегунов, Ю. К. 3 истории русско-болгарских литературных взаимоотношений XI века (Козма Пресвитер и Георгий Грек). – В: *Слов. літературознавство і фольклористика. Вып. 4.* Київ, 1968, 47–58.
647. Бегунов, Ю. К. История открытия и издание „Беседы на новоявившуюся ересь Богомилу“ болгарского писателя Козмы Пресвитера. – *СФ*, 4, 1963, 177–203.
648. Бегунов, Ю. К. Козма Пресвитер и Софроний Врачански. – В: *Изсл. в чест на М. Арнаудов.* С., 1970, 111–113.
649. Бегунов, Ю. К. Отражение „Беседы“ Козмы Болгарского в „Молении Данаила Заточника“. – *СовС*, 1966, № 5, 71–74.
650. Бегунов, Ю. К. Стефан Пермский и Козма Пресвитер. – В: *Руско-бълг. връзки през вековете.* С., 1986, 46–55.
651. Бен Мак Бен (Беньо Максимов Бенев) Богомилска естетика. Стара Загора, 1994. 173 с.

652. Благоев, Н. Беседата на презвитер Козма против богомили-
те. – *ГСУюф*, 18, 1923–1924, 3–80.
653. Благоев, Н. Времето, когато презвитер Козма е живял и на-
писал беседата си. – *ИБИД*, 16–18, 1940, 25–29.
654. Благоев, Н. Правни и социални възгледи на богомилите. С.,
Придв. печ., 1912. VII, 108 с.; 2. изд. печ. Свобода, 1919. 52 с.
655. Благоев, Н. Същност на българското богомилство. –
ГСУюф, 37, 1942, 1–15.
656. Богданов, С. Някои основни проблеми на богомилството в
съвременната английска и американска медиевистика. – В:
Изсл. по бълг. история. В. Търново, 1981, 10–50.
657. Богдановић, Д. Српска прерада Козмине беседе у зборнику
попа Драгоља. – *Balkanica*, 7, 1976, 61–90.
658. Богомилското движење во Македонија. – В: *Историја на ма-
кедонскиот народ*. 1. Скопје, 1969, 107–115.
659. Богомилство. – В: *Енциклопедия България*. 1. С., 1978, 321–
323.
660. Богомилство. – В: *Сов. ист. енциклопедия*. 2. Москва, 1962,
506–507.
661. Боев, Б. Мисията на богомилството в свръзка с мисията на
славянството (по най-новите изследвания). По случай хиля-
догодишнината на богомилството. Казанлък, Н. Камбуров,
1937. 130 с.; фототип. изд. Перспектива, 1993. 130 с.
662. Бъчваров, М. и В. С. Горски й. Характер и основные нап-
равление взаимосвязи философских культур древней Руси и
Болгарии. – В: *У истоков общности филос. культ. русс.,
укр. и болг. народов*. Киев, 1983, 3–18.
663. Василев, Г. Елементи на орфизма в богомилството. (По по-
вод непубликувани статии на Йордан Иванов „Богомилство-
то. Прераждането на душите“ и „Никодимовото евангелие“. –
ИИМ–К, 5, (за 1993), 1998, № 2, 61–70.
664. Василев, Г. Отнетата творческа мощ на сатаната и демоните
според богомилската теология. – В: *Между ангели и демони*.
С., 2005, 69–79.

665. Василев, Г. Орфизъм и богомилство. – *Съвременник*, 1994, № 1, 331–339.
666. Васильев, П. Богомилы. – В: *Энциклопедический словарь*. 4. Санкт-Петербург, 1891, 174–176.
667. Велчев, В. Богомилство. – В: *История на бълг. литература. I. С.*, 1962, 193–207.
668. Велчев, В. и К. Мечев. Богомилството като световно явление. Актуални проблеми при изучаване на средновековните еретически антифеодални движения. – *ПК*, 1981, № 1, 89–95.
Разговор с Александър Илич Калибанов
669. Велчев, В. Презвитер Козма. – В: *История на бълг. литература. I. С.*, 1962, 221–241.
670. Велчев, В. Социална структура на България през Х в. според беседата на презвитер Козма. – *ИП*, 1945, № 2–3, 138–156.
671. Вернер, Е. Богомилството и ранносредновековните ереси в Латинския Запад. – *ИП*, 1957, № 6, 16–31.
672. Веселовский, А. Н. Калики перехожие и богомилские странники. – *ВЕ*, 4, 1872, 682–722.
673. Воева, В. Съдът на богомилите. – *ОПр*, 1981, № 3, 28–31.
674. Вонучка – Внук, М. Модернистична версия на богомилските митове. – *ЕЛ*, 1993, № 3–4, 66–72.
675. Вълев, Д. Богомилското социално-национално движение. Варна, печ. А. Пъндълийски, 1942. 96 с.
676. Въргов, Х. Революционери. (Страници от културната ни история). С., печ. Гладстон, 1924. 256 с.
Социалното учение на богомилите, с. 223–243; гонение и съдба на богомилите, с. 243–251.
677. Въргов, Х. Социаликономическото учение на богомилите. – *ИП*, 1945, № 2, 77–89.
678. Генов, М. Презвитер Козма и неговата беседа против богомилите. – *БИБ*, 2, 1929, № 3, 66–97.
679. Геновски, М. Нравствените норми на богомилството. – *ФП*, 6, 1934, № 1, 33–44.

680. Геновски, М. Философско-религиозният дуализъм на богомилиите. – *ФП*, 5, 1933, № 4, 287–300.
681. Георгиев, Е. Презвитер Козма на Бориловия събор в 1211 година. – *ИДФСБ*, 1, 1942, 16–45.
682. Георгиев, Е. С бунта на народа. – В кн. му: *Литература на изострени борби в средновековна България*. С., 1966, 164–201.
683. Голувинский, Е. Е. Краткий очерк истории православных церквей болгарской, сербской и ромынской или молдовалашской. Москва, 1871. 416 с.
684. Державин, Н. С. Богомилство и богомили. – *ИП*, 2, 1945–1946, № 1, 3–17.
685. Державин, Н. С. История Болгарии. 2. Болгарии времени Первого и Второго царств (679–1393). Москва, 1946. 146 с.
За богомилството, с. 39–51.
686. Джонов, Б. Един отзвук на „Беседа против богомилиите“ в Германия [Послание на монаси антиреформисти от немския манастир Лорш до Хайнрих V, 1106 г.]. – *СБЛ*, 18, 1985, 167–171.
687. Димитрова, Д. Богомилството и богомилската литература в културната традиция на X век. – В: *Преславска книж. школа*. Т. 7. С., 2004, 316–328.
688. Досев, Х. Богомили, история и учение. – *Възраждане*, 1, 1907, № 4–5, 76–106; отпеч. С., Възраждане, 1924. 39 с.
689. Драгојловиќ, Д. Богомилскиот дуализам како одраз на класните судири во средниот век. – *Погледи*, 1975, № 6–7, 105–112.
690. Драгојловиќ, Д. Еретичката македонска црква на Балканот и во Мала Азија. – *ГИНИ–Ск.*, 17, 1973, № 2, 147–154.
691. Драгојловиќ, Д. Еретичката црква Драговетја и македонските драгувити. – *ГИНИ–Ск.*, 19, 1975, № 3, 157–171.
692. Драгојловиќ, Д. Исихазам и богомилство. – *Balkanica*, 11, 1980, 19–28.

693. Драгојловић, Д. Почети богомилства на Балкану. – В: *Богомилството на Балканот во светлината на најновите истражувања*. Скопје, 1982, 19–29.
694. Драгојловић, Д. Слоневски Милинзи и јеретичка „ecclesia Melenguiac“. – *Прилози*, 9, 1978, № 1, 107–115.
695. Дринов, М. Исторически преглед на Българската църква от самото ѝ начало и до днес. Виена, 1869. 197 с.; също и в кн. му: *Съчинения*. 2. С., 1911, 9–161; и в: *Съчинения*. 1. С., 1971, 45–59.
696. Дринов, М. Южние славяне и Византия в X веке. Москва, 1876. 152 с.; също и в кн. му: *Съчинения*. 1. С., 1911, 371–520; и в: *Съчинения*. 1. С., 1971, 434–524.
697. Желязков, Д. За Иван Рилски и богомилите. – В: *II Междуна- р. конгр. по българистика. София, 1986. Докл. 14. С.*, 1988, 40–44.
698. Златарски, В. Н. История на българската държава през сред- ните векове. Т. 1, ч. 2. С., Държ. печ., 1927; 2. изд. С., 1971.
Вътрешно състояние на България през царуването на цар Петър, с. 541–567; 2. изд., с. 518–542.
699. Златарски, В. Н. История на българската държава през средните векове. Т. 2. С., Придв. печ., 1934; 2. изд. С., 1972.
Богомилското движение и неговите успехи през дадена- та епоха, с. 352–358; Ересиах Василий и неговата дей- ност и борбата на Алексия I Комнин с него, с. 358–360; Залавянето на ересиаха и учениците му, тяхното осъж- дане и живоизгората на Василия, с. 360–365; Богомил- ството след смъртта на ересиаха, 365–366; 2. изд., с. 352–357; 358–360; 360–365; 365–366.
700. Златарски, В. Н. История на българската държава през средните векове. Т. 3. С., Придв. печ., 1940; 2. изд. С., 1972.
Разцвет на богомилското движение в България; въпрос- сът за участието на богомилите в българското освободи- телно движение; гонението на богомилите и Търновския събор през 1211 год., с. 290–303; 2. изд., с. 292–303.

701. Златарски, В. Н. Сколько бесед написал Козьма Пресвитер? – В: *Почетъ*. Харьков, 1908, 37–48; също и в кн. му: *Избр. произв.* 2. С., 1984, 107–119.
702. Иванова, А. „Синодикът“ на цар Борил и „Законникът“ на Душан – образци на правната литература на южните славяни. – В: *Търновска книж. школа. Т. 6*. В. Търново, 1999, 379–384.
703. Иречек, К. История на българите. С., печ. К. Тулешков, 1886; 2. изд. Под ред. на В. Н. Златарски. С., Изд. С. Славчев, 1929; 3. изд. Под ред. на П. Х. Петров. С., Наука и изкуство, 1978.
Цар Петър. Богомилите, с. 219–237; Народно и религиозно движение в България, с. 261–276; Разпространение на богомилството в Гърция, Босна, Италия, Франция, с. 277–291; Апокрифи, с. 531–559; 2. изд., с. 125–135; 161–163; 241–242; 328–329; 3. изд., с. 197–210; 249–258; 286–287; 468–470.
704. Истомин, К. Богомилы и их значение среди христианского общества. Харьков, 1865. 180 с.
705. Истомин, К. Историческое исследование о богомилах. Харьков, 1876.
706. Йовков, М. От едно предание до версията за поп Богомил. – *Векове*, 1981, № 2, 85–91.
707. Йонова, М. Беседа против богомилите. – В: *Старобълг. лит. Енцикл. речник*. С., 1992, 53–54. 2. прераб и доп. изд. С., 2003, 65–66.
708. Йотов, С. и В. Субашки. Еретизмът и антирелигиозността през нашето Средновековие и Възраждане. – *АТ*, 1981, № 1, 39–52.
709. Казански, Н. Неизвестно название на богомилите. Предв. съобщение. – *Култура*, 1991, № 3, 77–79.
710. Каролев, Р. За богомилите. – *ПСнБКД*, 3, 1871, 53–82; 4, 52–73; 5–6, 103–153; 7–8, 75–106.
711. Кепов, И. Българската общественост през X век. С., Хр. Г. Данов, 1938. 87 с.

712. Киселков, В. Съществувал ли е поп Богомил? – *ИП*, 1958, № 2, 57–67.
713. Клиничаров, И. Поп Богомил и неговото време. С., печ. С. М. Стайков, 1927. 167 с.; 2. изд. С., 1947. 184 с.
714. Коев, Т. Павликиански и месалиянски елементи в богомилството. – *ИБПЦИАИ*, 2, 1984, 76–82.
715. Коларов, Х. Вклад Спиридона Н. Палаузова как историка богомилського учения. – *ВВг*, 6, 1980, 231–236.
716. Кондаков, Н. П. О манихействе и богумилах. – В: *Сб. статей по археол. и византиновед. Семинар им. Н. П. Кондаков*. I. Прага, 1927, 289–301.
717. Константинов, Г. Стара българска литература. С., Хемус, 1946. 253 с.
Богомилство. Презвитер Козма, с. 113–131.
718. Косано ви ћ. С. Белешка о богомилима. – *ГСУД*, 37, 1873.
719. Костич, Д. Како сам пронашао у Москве Богумилов палимпсест? Пре Дантеовач „Раја“ описана је слична визија у старом рукопису писаном ћирилицом. – *Време*, 19, 1938, № 584.
720. Кочев, Н. Ц., В. В. Харизанов, М. М. Филипов. Богомилството – антифеодално или анти-социално движение. – *НТВБОУ*, 54, 1997, 202–207.
721. Кочев, Н. Още по въпроса за богомилството – беседата на презвитер Козма и т. н. богомилски книги – апокрифи. – *ДК*, 1995, № 10, 19–29.
722. Кочев, Н. Поглед върху проблема за началото на богомилството. – *ФМ*, 2000, № 3–4, 45–58.
723. Лавренов, В. А. Богомилське письменство. – В: *Лексикон загального та порівняльного літературознавства*. Чернівці, 2001, 73–75.
724. Лавров, П. А. К вопросу о Синодике царя Борила. – *ЛИФО*, 5, 1900, 35–135.
725. Лазаров, С. Богомилите и една стара музикална традиция в Западна Европа. – *БМуз*, 1990, № 1, 20–33.

726. Лазаров, С. Богомилите, музиката и театърът. – *ГВИТИЗ*, 25, 1985, 51–86.
727. Лазаров, С. „Онова, що е създал човекът...“. Размисли върху ролята на богомили и катари в развитието на европейската култура. – *Отечество*, 1990, № 1, 30–31; № 2, 34–35, 38.
728. Лазаров, С. Проучвания върху културата на богомили и катари: театър, музика. Автореф. дис. – *ВИТИЗ*. С., 1989. 62 с.
729. Лалева, Т. Борилов синодик. – В: *Старобълг. литература. Енцикл. речник*. С., 1992, с. 66; 2. прераб. и доп. изд. С., 2003, с 78.
730. Лаптева, Л. П. Изучение источников по истории богомилства в Болгарии в русской историографии XIX – начала XX в. – В: *Историогр. и источниковедение стран Центр. и Юго-Вост. Европы*. Москва, 1986, 140–165; също и в: *PVg*, 1986, No 1, 81–96; No 2, 88–100.
731. Левицкий, В. Богомилство – болгарская ересь X–XIV вв. – *ХЧ*, 1870.
732. Лейст, О. Э. Общественно-политические взгляды богомилов как выражение революционной оппозиции против феодализма в средневековой Болгарии. Автореф. дис. Москва, 1953. 21 с.
733. Липчев, Р. Богомилски елементи, мотиви и сюжети в светогледа и обичайно-обредната система на български алиани. – *Добруджа*, 6, 1989, 26–36.
734. Литаврин, Г. Г. О социальньк воззрениях богомилов. Некоторые итоги изучения начального периода истории ереси. – В: *Богомилството на Балканот во светлината на најновите истражувања*. Скопје, 1982, 31–39.
735. Любарский, Я. Н. Расправа императора Алексея Комнина с богомилами. – *ВИРА*, 12, 1964, 310–319.
736. Мелиоранский, Б. К. К истории противощерковных движений в Македонии в XIV веке. – В: *Сб. статей в честь Ф. Ф. Соколова*. Санкт-Петербург, 1895.

737. Мечев, К. В дни на ратни беди. Очерк за времето и за личността на презвитер Козма. С., 1983. 215 с.
738. Мечев, К. Заметки к биографии Пресвитера Козмы. – *ВНР*, 1980, № 2, 86–90.
739. Мечев, К. Към тълкуването на два въпроса из историята на старобългарската литература [Иоан Екзарх и презвитер Козма]. – В: *Старобълг. лит. Изсл. и материали. 1. С.*, 1971, 193–208.
740. Мечев, К. Някои историко-литературни бележки към Беседата против богомилите от Презвитер Козма. – *ИБПЦИАИ*, 3, 1985, 109–120.
741. Мечев, К. Творчество в „дни на ратни беди“. Историколитературни бележки към „Беседа против богомилите“ от Презвитер Козма. – В кн. му: *Средновековни българи*. С., 1989, 62–76.
742. Милкова, Ф. Наказателната репресия в средновековна България. – *ИП*, 1988, № 5, 17–30.
743. Милтенова, А. Богомилство. – В: *Старобълг. лит. Енцикл. речник*. С., 1992, 62–63; 2. прераб. и доп. изд. С., 2003, 74–75.
744. Митев, Й. Богомилството – прогресивно движение в епохата на феодализма. С., БЧС, 1948. 24 с.
745. Мишев, Д. България в миналото. С., печ. Искра, 1916. XI, 492 с.
За богомилите, с. 58–103.
746. Мутафчиев, П. История на българския народ. (681–1323). С., БАН, 1986; 4. изд. 1992.
Духовно състояние на българския народ по времето на Петра. Отшелничество и богомилство, с. 208–216; Нов подем на богомилството и отшелничеството в българските земи, с. 250–251; Вътрешни отношения при Борила и засилване на богомилското движение, с. 283–284; 4. изд. с. 208–217; 259–260; 299–301.
747. Мутафчиев, П. Поп Богомил и св. Иван Рилски. Духът на отрицанието в нашата история. – *ФП*, 6, 1934, № 2, 97–112; също в: *Избр. бълг. есета*. Варна, 1981, 144–162.

748. Никитин, С. А. Беседа пресвитера Козмы. – В: *Сов. ист. енциклопедия. Т. 2.* Москва, 1962, с. 379.
749. Никитин, С. А. Богомили. – В: *Большая сов. энциклопедия. Т. 6.* Москва, 1927, 599–600; 2. изд. Т. 5. 1950, с. 353.
750. Никитин, С. А. Богомилство. – В: *Сов. ист. енциклопедия. Т. 2.* Москва, 1962, 502–504; 3. изд. Т. 2. 1970, с. 448.
751. Николова, В. Богомилството. Предобрази и идеи. Българското новозаветно мислене. С., 2005. 224 с.
752. Николова, В. Из „Богомилството в слово и образ“. – *Анали*, 2002, № 1, 99–108.
753. Павлов, Т. Богомилите. – В кн. му: *Идейни съкровища в историята на България.* С., 1977, 15–21.
754. Палаузов, С. Богомилство. Опровержение богомилской ереси. Перев. с греч. Из бумаг... – *ПО*, 1873, июль, 158–182; август, 297–312; съкр. на бълг. ез.: Из „Богомилството“. Прев. Х. Коларов. – В кн. му: *Избр. произв. I.* С., 1974, 203–206.
755. Панайотов, В. Правила и послания за ересите. – В: *Глѣбини књиѣинѣ.* 2. Архив за старобългарски извори. Шумен. 2003, 116–122.
756. Панайотов, В. Богомилските корени на една детска песен. – В: *Филол. изсл. Т. I.* Шумен, 1995, 83–88.
757. Панайотов, В. „Посланието до Панко“ и богомилството. – *Любословие.* 1996, № 1, 26–42.
758. Панайотов, В. Проява на злата сила според писмата на Николай I Мистик до цар Симеон. – В: *Преславска книж. школа.* 3, 1998, 151–158.
759. Панайотов, Ф. Поп Богомил и презвитер Козма. Към историята на старобългарската публицистика. – В: *В чест на 80-г. на Т. Боров.* С, 1984, 125–133.
760. Панов, Б. Богомилското движение во Македонија. – *Историја*, 1, 1965, № 1, 50–56.
761. Панов, Б. Богомилското движеше во Македонија одразено во писмата на Теофилакт Охридски. – *ГЗФФУ–Ск.*, 28, 1976, № 2,

- 179–191; на рус. ез.: Богомилско движение в Македонија на основани писем Фиофилакта Охридскогo. – In: *XIV Congr. int. des études byz. Bucarest, 1971. Act. 3.* Bucarest, 1976, 721–727.
762. Панов, Б. Богомилското учење и движење. – *Историја*, 11, 1983, № 2, 137–167.
763. Панов, Б. Кон некои прашања за богомилството во Македонија за време на Комнините. – В: *Богомилството на Балканот во светлината на најновите истражувања*. Скопје, 1982, 67–88.
764. Панов, Б. Охрид во крајот на XI и почетокот на XII век во светлината на писмата на Теофилакт Охридски. – В: *3б. посветен на Д. Коцо*. Скопје, 1975.
765. Панчов, М. За богомилите. С., 1907. 60 с.
766. Пастухов, И. Българска историја. Предисторическо време. Древност. Средновековие. С., Хемус, 1942. 612 с.
Богомилство, с. 301–338; Презвитер Козма, с. 298–301.
767. Пейчев, Б. Натурфилософски идеи в богомилската символика. – В: *История на филос. мисъл в България. I. С.*, 1970, 69–72.
768. Пейчев, Б. Неразкрити измерения на богомилството. – *ФМ*, 1976, № 9, 106–108.
769. Пейчев, Б. Хелиоцентризъм в натурфилософията на богомилите. – *ФМ*, 1968, № 8, 92–95.
770. Петканова, Д. Богомил. – В: *Старобългар. лит. Енцикл. речник*. С., 1992, 59–60; 2. прераб. и доп. изд. С., 2003, с. 72.
771. Петканова, Д. Козма, презвитер. – В: *Старобългар. лит. Енцикл. речник*. С., 1992, 233–234; 2. прераб. и доп. изд. С., 2003, с. 261.
772. Петканова, Д. Рисуваното богословие на богомилите. – В кн. ѝ: *Старобългар. култура*. С., 2005, 243–260.
773. Петков, Д. За богомилите и протестантите в България. Търново, печ. К. Тулешков, 1884. 32 с.
774. Петрановић, Б. Богомили. Црква босанска и крстјани. Задар, 1867. 180 с.

775. Попов, М. Богомилът Василий Врач. Науч.-попул. очерк. С., Медицина и физкултура, 1979. 24 с.
776. Попруженко, М. Г. Болгарский пресвитер X в. Козма и испанский драматург XVII в. Кальдерон. – *БМ*, 8 1933, № 8–9, 601–604.
777. Попруженко, М. Г. Из истории религиозного движения в Болгарии в XIV века. – *Slavia*, 7, 1928, No 3, 536–548.
778. Попруженко, М. Г. Козма Пресвитер и новгородские еретики XV в. – В: *Сб. Л. Милетич*. С, 1933, 321–332.
779. Примов, Б. Богомилският дуализъм. Произход, същност и обществено-политическо значение. – *ИИИ*, 8, 1960, 73–151.
780. Примов, Б. Бугрите. Книга за поп Богомил и неговите последователи. С., ОФ, 1970. 388 с.; на фр. ез.: *Les Bougres. Histoire du pape Bogomile et des ses adaptes*. Trad. M. Ribeyrol. Paris, 1975. 316 p.
781. Примов, Б. Българи, гърци и латинци в Пловдив през 1204–1205 г. Ролята на богомилите. – *ИБИД*, 22–24, 1948, 145–158.
782. Примов, Б. България като център на антицърковна и еретическа дейност в средновековна Европа. – *ИП*, 1959, № 2, 36–72.
783. Примов, Б. Българското богомилство и европейската реформация. – *ИП*, 1969, № 1, 29–51.
784. Примов, Б. Българското богомилство в историята на Европа. – *ИО*, 1980, № 1, 3–12.
785. Примов, Б. Към въпроса за обществено-политическите възгледи на богомилите. – *ИП*, 1955, № 1, 32–48.
786. Примов, Б. Отношението на богомилите и на техните западни последователи към труда, частната собственост и държавата. – *ИП*, 1956, № 1, 36–58.
787. Примов, Б. Поп Богомил и богомилското движение. – *ИП*, 1958, № 6, 96–112.
788. Радојчић, Н. О земљи и именима Богомиша. – *ПКЛИФ*, 7, 1927, 147–159.

789. Радченко, К. Ф. К истории философско-религиозного движение в Византии и Болгарии XIV в. – В: *Науч.-лит. сб. Галицко-русс. матицы. 2.* Кн.1. Львов, 1902, 1–7; отпеч. 1902. 720 с.
790. Радченко, К. Ф. Религиозное и литературное движение в Болгарии в эпоху перед турецким завоеваниям. Москва, 1896. 344, VII с.
791. Рацин, К. Драговитските богомили. Скопје, 1948.
792. Сайяр, Д. Богомилството и иранските дуалистически учения. – *ФМ*, 1974, № 6, 82–88.
793. Синодик на цар Борила. – В: *История на бълг. литература. I. С.*, 1962, 397–402.
794. Славов, С. Нравствена проблема в българската философска мисъл. Средновековие и Възраждане. С., Наука и изкуство, 1986. 218 с.
Социално-етически идеи през X–XII в.: Нравствените възгледи на богомилите. Религиозно-етическите идеи на презвитер Козма, с. 68–93.
795. Славов, С. Религиозно-етическите възгледи на презвитер Козма. – *ФМ*, 1987, № 1, 87–94.
796. Славов, С. Этическая концепция богомилства. – В: *У истоков общности филос. культ. русс., укр. и болг. народов.* Киев, 1983, 57–66.
797. Снегаров, И. Поява, същност и значение на богомилството. – *БИБ*, 1, 1928, № 3, 56–76.
798. Соколов, И. Богомилство. – В: *Православная богословская энциклопедия. 2.* Санкт-Петербург, 1901, 753–754.
799. Соловьев, Е. О богомилах. – *ВВВ*, 1865, № 2, 41–50; № 3, 63–84; № 4, 102–113; № 5, 143–152; № 6, 170–178; № 7, 200–207; № 8, 227–239; № 10, 293–300.
800. Стеллецкий, Н. Болгарская ересь богомилов. Санкт-Петербург, 1902.
801. Стефанов, П. Маркион – предтеча на павликянството и богомилството. – *Философия*, 1998, № 5–6, 45–49.

802. Стойнев, А. Св. Ив. Рилски, официалното християнство и богомилството. С., Фар, 1991. 132 с.
803. Ташковски, Д. Богомилството и неговото историческо значење. Скопје, 1951. 114 с.
804. Ташковски, Д. Богомилското движење. Скопје, 1949. 72 с.
805. Ташковски, Д. Богомилското движење. Скопје, Наша книга, 1970. 354 с.
806. Ташковски, Д. Класниот и социјалниот карактер на богомилството. – В: *Богомилството на Балканот во светлината на најновите истражувања*. Скопје, 1982, 41–54.
807. Топенчаров, В. Вџпроси на богомилството. – *ЛМ*, 1977, № 7, 64–76.
808. Топенчаров, В. Две жерави един пламък. Бугри и катари. Есе. С., Наука и изкуство, 1974. 344 с.; 2. изд. 1982. 334 с.; на фр. ез.: *Bougres et Cathares. Deux brasiers une même flamme*. Paris, Seghers, 1971. 207 p.
809. Топенчаров, В. Неизследвани пџтища в изследването на богомилството. – В: *България в света от древността до наши дни. I*. С., 1979, 263–274.
810. Трифонов, Ю. Беседата на Козма презвитер и нейния автор. – *СпБАН*, 29, 1923, 1–78.
811. Трифонов, Ю. Кога са писани Учителното евангелие на епископа Константина и Беседата на Козма презвитера. – *СпБАН*, 58, 1939, 1–46.
812. Филипов, Н. Богомилството. (Произход и същност). С., БИБ, 1941. 48 с.
813. Филипов, Н. Върху произхода на богомилите. – *БП*, 5, 1899, № 5, 89–109; № 6, 81–97.
814. Филипов, Н. Произход и същност на богомилството. – *БИБ*, 2, 1929, № 3, 33–66.
815. Филипов, Н. Философски проблеми в учението на богомилите. – *ФП*, 2, 1930, № 3, 280–283.
816. Флоринский, Т. Д. К вопросу о богомилах. – В: *Сб. в честь 25-летия В. И. Ламанского*. Санкт-Петербург, 1883, 33–40.

817. Храпченков, В. Ф. Богомилское движение в Болгарии в X–XIV вв. и его классовая сущность. Автореф. дис. Москва, 1954. 16 с.
818. Храпченков, В. Ф. О социальном составе участников богомилского движение в Болгарии. – *УЗПГПИ*, 6, 1958, 321–334.
819. Храпченков, В. Ф. Социально-политическая программа болгарских богомилов. – В: *I Межвуз. конф. по истории слав. стран. Великие Луки, 1962. Progr. и тез.* Великие Луки, 1962, 14–15.
820. Хуес и Галвес, Ф. Х. Относно формалните аспекти на думата **βοϋμίλος** в гръцкия език. – В: *Палеобалканистика и старобългаристика. II есенни международни четения „Проф. И. Гълъбов“*. В. Търново, 2001.
821. Цибранска–Костова, М. Кратки сведения за богомилите в южнославянските текстове на църковно право. – *БЕ*, 2004, № 1, 40–50.
822. Цухлев, Д. Антицърковни движения в България през XIII и XIV векове. – *ДК*, 1925, № 24–25, 64–79; 1926, № 30–31, 204–232; 1928, № 36, 65–76; № 37, 167–183.
823. Цухлев, Д. История на българската църква. Т. 1. Първи период (864–1186 г.). С., печ. Св. София, 1910. 1153 с.
Антицърковни движения. Богомилство, с. 657–756.
824. Ђаровић, В. Богомили. – В: *Нар. енциклопедија Српско-хрватско-словеначка. I*. Загреб, 1927, 213–214.
825. Шват–Гълъбова, П. Въпросът за *conditio bulgarica* в контекста на богомилския мит. – *ЛМ*, 2005, № 2, 113–124.
826. Ястребов, Н. В. Богомили. – В: *Новый. энцикл. словарь. 7*. Москва, 1912, 74–80.
827. Angelov, D. Aperçu sur la nature du bogomilisme en Bulgarie. – In: *Hérésies et sociétés dans l'Europe pré-industrielle (XIe–XVIIIe s.)*. Paris, 1968, 75–81.
828. Angelov, D. Les Balkans au Moyen âge: La Bulgarie des Bogomils aux Turcs. 13 études en fr., all., et angl. 1948–1976. London, Variorum Repr., 1978. 322 p.

829. Angelov, D. The Bogomil Creed in Bulgaria. – *JUPHS*, 4, 1957, No 1–2, 65–69.
830. Angelov, D. The Bogomil Movement. S., Sofia Press, 1987. 57 p.; на итал. ез.: Il bogomilismo. S., 1987. 59 p.; на фр. ез.: Le bogomilisme. S., 1987. 64 p.; на рус. ез.: Богомильство. С., 1987. 64 с.
831. Angelov, D. Die Bogomilen in Bulgarien. – *Altertum*, 23, 1977, No 4, 250–253.
832. Angelov, D. Das Bogomilentum – Ursprung und Wesen. – In: *Bulgaristik Symposium – Marburg*. München, 1990, 1–18.
833. Angelov, D. Le bogomilisme envergure bulgare et européenne. – *Hérésis*, 19, 1992, 1–18.
834. Angelov, D. Der Bogomilismus in den Balkanländern und die Häresien in Frankreich und Italien im 11. Jahrhundert. – *EB*, 1991, No 4, 107–120.
835. Angelov, D. Der Bogomilismus in Bulgarien. – *BHR*, 1975, No 2, 34–54; също и в кн. му: *Les Balkans au Moyen âge*. London, 1978, 34–54.
836. Angelov, D. Los bogomilos búlgaros y su papei en el medioevo europeo. – *RUC*, 1988, Vol. extraord. Bulgaria, 82–90.
837. Angelov, D. Ideologische Probleme des bulgarischen Mittelalters. – *JGF*, 6, 1982, 103–107.
838. Angelov, D. L’image des bogomiles dans la littérature anti – hérétique. – *SO*, 16, 2003, 27–36.
839. Angelov, D. L’influence du bogomilisme sur les cathares d’Italie et de France. – *EH*, 4, 1968, 175–190; също и в кн. му: *Les Balkans au Moyen âge*. London, 1978, 175–190.
840. Angelov, D. Le mouvement bogomile dans les pays balkaniques et son influence en Europe occidentale. – In: *Colloque int. de civilisation balk. Sinaïa, 1962, Act.* Sinaïa, 1962, 173–189.
841. Angelov, D. Nouvelles données sur le bogomilisme dans le „Synodikon de l’orthodoxie“. – *BBg*, 3, 1969, 9–21; също и в кн. му: *Les Balkans au Moyen âge*. London, 1978, 9–21.

842. Angelov, D. Ursprung und Wesen des Bogomilentums. – In: *The Concept of Heresy in the Middle Ages (11th–13th c.)*. Louven, 1976, 144–156; също и в кн. му: *Les Balkans au Moyen âge*. London, 1978, 144–156.
843. Angelov, D. Zur Geschichte des Bogomilismus in Thrakien in der 1. Hälfte des 14. Jahrhundert. – *BZ*, 51, 1958, No 2, 374–378.
844. Aničkov, E. Maniheji i Bogomili. – *GSND*, 5, 1929.
845. Antoljak, S. „Häretische Gemeinde“ am Prespa-see (1090). – In: *XV Congr. int. des études byz. Athènes, 1976. Act. 4*. Athènes, 1980, 11–18.
846. Balotă, A. Bogomilismul și cultura maselor populare din Bulgaria și țările Romîna. – *RSI*, 10, 1964, 19–71.
847. Basler, Đ. Istrazivanja bogomilstva u XVII i XVIII vjeku. – *Pregled*, 64, 1974, No 6, 647–651.
848. Begunov, Y. K. Les bogomiles bulgares et strigolniks russes. – В: *Търново и средновековна бълг. държава*. В. Търново, 1973, 142–144; на рус. ез.: *Болгарские богомили и русские стригольники*. – *BBg*, 6, 1980, 63–72.
849. Benac, A. Bogomili u umjetnosti na stećcima. – *Izraz*, 10, 1966, № 89.
850. Bešlagić, Š. Stećci i bogomili. – *Odjek*, 24, 1971, № 19.
851. Beyer, H. V. Affinitäten zwischen Mesalianern und Bogomilen. – В: *Унив. изсл. и препод. бълг. ист. С.*, 1982, 357–373.
852. Beyer, H. V. Die Paulikianer und Bulgarien im 9. Jahrhundert. (Geistgeschichtliche Einflüsse, dargestellt durch einen Vergleich paulikianischer und bogomilischer Lehrinhalte). – *MBFÖ*, 1986, No 1, 173–183.
853. Biget, J. L. Les bons hommes sont-ils fils des bogomiles? Examen critique d'une idée reçue. – *SO*, 16, 2003, 133–188.
854. Bihalji–Merin, O. et A. Benac. The Bogomils. London, 1962.
855. Bjelovučić, N. Z. Bogomilska groblja i hraril. – *HrZ*, 1910, № 2.
856. Bjelovučić, N. Z. Bogomilska vjera od XII do XIV vijka. Dubrovnik, 1926.

857. Bogomil. – In: *The New Encyclopaedia Britannica*. 2. Chicago, 1986, 324–325.
858. Bogomilen. – In: *Meyers grosse Univ. Lexikon*. 2. Manheim etc., 1981, p. 532.
859. Bogomiles. – In: *Dictionnaire univ. des noms propres*. 1. Paris, 1982, p. 373.
860. Bogomiles. – In: *Dictionnaire encyclopédique d'histoire*. 1. Paris, 1978, p. 587.
861. Bogomiles. – In: *Encyclopaedia Universalis*. T. 3. Paris, 1985, 760–761.
862. Bogomili. I. Istorija i dogma bogomilstva; II. Bogomilstvo u Bosni; III. Bogomilska umetnost. – In: *Enciklopedija Jugoslavje*. T. 1. Zagreb, 1955, 640–644.
863. Brandt, M. Utjecaji patristike u ranom bogomilstvu i islamu. – *RJAZU*, 330, 1962, 57–84, също и в: *BZ*, 56, 1963, 426–427.
864. Brockett, L. P. The Bogomils of Bulgaria and Bosnia or the Early Protestants of the East. An Attempt to Restore some Lost. Philadelphia, 1880, 143 p.
865. Browning, R. Byzantium and Bulgaria: a Comparative Study across the Early Medieval Frontiers. London, 1975.
866. Bućar, F. O bogomilima i njihovoj vjeri. – *Omladina*, 35, 1934.
867. Bylina, S. Bogomilizm u srednowiecznej Bułgarii. Uwarunkowania społeczne, polityczne i kulturalne. – *BalcP*, 2, 1985, 133–145.
868. Cankova-Petkova, G. Apparition et diffusion du bogomilisme et les rapports des Bulgares avec l'Europe occidentale au Moyen âge. – *EH*, 1975, 69–87.
869. Carozzi, P. Catarismo e bogomilismo e regioni dualistiche del Medioevo. – *SP*, 29, 1982, No 2, 371–383.
870. Causidis, N. J. Dualistijcki sliki: bogomilstvoto vo mediumot na slikata. Skopje, 2003. 426 p.
871. Challet, J. Bogomili i simbolica stečaka. – *NSt*, 10, 1965.

872. Čilingirov, A. Die Kunst des christlichen Mittelalters in Bulgarien – 4. bis 18. Jahrhundert. München, C. H. Beck, 1979. 403 p. ill.
873. Constantinescu, R. Une formule slave pour la réception des bogomiles. – *EB*, 1982, No 2, 69–83.
874. Čorda, A. Jesu li postojali bogomili u Bosne i Hercegovine u srednjoj vijeku? – *Gajret*, 17, 1937, № 6.
875. Cronia, A. Il bogomilismo. Roma, 1925.
876. Cronia, A. Il bogomilismo. – *EurO*, 6, 1926, No 12, 605–530.
877. Dando, M. Peut-on avancer de 240 ans la date de composition du traité de Cosmas le Prêtre contre les bogomiles? – *CEC*, 34, 1983, 3–25.
878. Davy, M. M. Bogomiles. – In: *Encyclopaedia Universalis*. 3. Paris, 1968, 387–388; 2. éd. 1985, 760–761.
879. Denkova, L. Les bogomiles: ontologie du Mal et orthodoxie orientale. – *Hérésis*, 13–14, 1989, 65–87.
880. Denkova, L. Bogomilism and Literary. An Attempt of a General Analysis of a Tradition. – *EB*, 1993, No 1, 90–96.
881. Đerić, M. Oko bogomilstva. – *Razvitak*, 4, 1973, № 6.
882. Dracopoulos, Th. L'aspect ascétique du bogomilisme. – *SO*, 16, 2003, 67–78.
883. Dragojlović, D. Bogomil Political Role among the Balkan Nations. – *Balkanica*, 1, 1970, 43–69.
884. Dragojlović, D. Bogomilisme et mouvements hérétiques dualistes du Moyen âge. – *Balkanica*, 4, 1973, 121–143.
885. Dragojlović, D. Bogomilstvo i orfička tradicija. – In: *Mélanges Čubrilović*. Beograd, 1968, 193–210.
886. Dragojlović, D. Bogomilstvo i počeci scenske umjetnosti kod južnih Slovena. – *KI*, 4, 1972, № 1.
887. Dragojlović, D. Klasna komponenta bogomilskog pokreta kod južnih Slovena. – *NP*, 1, 1971–1972.
888. Dragojlović, D. Ulogata na bogomilite vo vostaničketo dviženie na Makedonskite sloveni za vremeto na car Samoil. Skopje, 1971.

889. Dujčev, I. I Bogomili nei paesi slavi e la loro storia. – In: *L'Oriente cristiano nella storia della civiltà*. Roma, 1964, 619–643.
890. Dujčev, I. Zur Datierung der Homilie des Kosmas. – *WSI*, 8, 1963, 1–24.
891. Duvernoy, J. Météorologie et Bulgarie. – *BHR*, 2003, № 1–2, 254–255.
892. Džonov, B. Le modèle de confession chez les bogomiles et les cathares. – *PBg*, 1980, No 4, 87–92.
893. Engelhardt, J. G. V. Kirchengeschichtliche Abhandlungen. Erlangen, 1832.
Die Bogomilen, p. 151–206.
894. Esin, E. The Conjectural Links of Bogomilism with Central Asian Manichaeism. – В: *Богомилството на Балканот во светлината на најновите истражувања*. Скопје. 1982, 105–112.
895. Fabricius, J. A. Dissertatio de haeresi et moribus Bogomilorum. Hamburg, 1702.
896. Fine, J. V. A. Bogomilisme. – In: *Dictionary of the Middle Ages*. 2. New York etc., 1983, 294–297.
897. Fine, J. V. A. The Bulgarian Bogomil Movement. – *EEQ*, 11, 1977, No 4, 385–412.
898. Fine, J. V. A. The Early Medieval Balkans. A Critical Survey from the Sixth to the Late Twelfth Century. Ann Arbor, Univ. of Michigan Press, 1983. 336 p.
The Bogomil Heresy, p. 171–179.
899. Fine, J. V. A. A Fresh Look at Bulgaria under Tsar Peter (927–969). – *ByzSt*, 5, 1978, No 1–2, 88–95.
900. Fonzo, L. di. Bogomili. – In: *Enciclopedia cattolica*. 2. Roma, 1949, 1759–1760.
901. Gagov, J. Theologia antibogomilistica Cosmae presbyteri bulgari (saec. X). Roma, Officium libri catholici, 1942. 196 p.
902. Gaster, M. Bogomils. – In: *The Encyclopaedia Britannica*. 4. New York, 1910, 119–120.

903. George, J. M. The Dualistic-Gnostic Tradition in the Byzantine Commonwealth with Special Reference to the Paulician and Bogomil. Ph. D. Diss. Detroit, Wayne State Univ., 1979. 416 p.
904. Georgiev, S. Les bogomiles et les hérésies chez les Jougo-slaves. Lausanne, 1920.
905. Georgiev, S. Les bogomiles et Presbyter Kosma. These. Lousanne, Giesser et Held, 1920. III, 115 p.
906. Glušac, V. Istina o bogomilima. Istoriska rasprava. Beograd, 1945.
907. Glušac, V. Probleme bogomilstva. – *GIDBH*, 5, 1953, 105–138.
908. Grønhaug, R. De syriske kristnen stilling i Tyrkia. – *Samtiden*, 86, 1977, No 1, 45–57.
909. Grumel, V. Remarques d’une église de Grèce. – *REB*, 6, 1948, 67–73.
910. Hadžijahić, M. Bogomilstvo i patarenstvo. – *MSv*, 1, 1936.
911. Hagman, I. Le rite d’initiation chrétienne chez les cathares et les bogomiles. – *Hérésis*, 20, 1993, 13–31.
912. Hamilton, B. The Origin of the Dualist Church of Dragunthia. – *EChR*, 5, 1973, 115–124.
913. Hamilton, J. The Bogomil Commentary on St. Matthew’s Gospel. – *Byzantion*, 75, 2005, 171–198.
914. Ilić, J. A. Die Bogomilen in ihrer geschichtlichen Entwicklung (Paulicianer, Bogomilen und die bosn. christ. Kirche). Sremski Karlovici, Serbische Klösterdruckerei, 1923. IV 92 p.
915. Ivanka, E. von. Gerardus Moresannus, der Erzengel Uriel und Bogomilen. – *OChP*, 21, 1955, 143–146.
916. Ivanka, E. von. Ezent Gellert Deliberatiója. – *Szazadok*, 76, 1942, 497–500.
917. Ćablanović, Ć. Bogomilstvo kao vjersko–politički i prosvjetno kulturni problem. – *Napredak*, 22, 1933.
918. Ćablanović, Ć. Bogomilstvo ili Patarenstvo. Mostar, 1936.
919. Jues y Gálvez, F. Javier, Un aspecto de la palabra **βογόμιλος** en griego. – In: *Τῆς φίλις τάδε βῶρα Misellánea léxica en memoria de Conchita Serrano*. Madrid, 1999.

920. Jugie, M. Phundagiagiten et Bogomilen. – *EO*, 12, 1909, 257–262.
921. Koledarov, P. On the Initial Hearth and Centre of Bogomil Teaching. – *BBg*, 6, 1980, 237–242.
922. Kovačević, B. O takozvanim bogomilima. – *NPr*, 1971.
923. Krleža, M. Bogomilski mramorovi. – *KN*, 1, 1954, № 21.
924. Krleža, M. The Funerary Art of the Bogomiles: the Stones with Raised Hands. – *UC*, 24, 1971, 17–22.
925. Kutzli, R. Die Bogomilen. Geschichte, Kunst, Kultur. Stuttgart, 1977. 261 p.
926. La Calmontie, Y. de. Le bogomilisme. – *RR*, 2, 1890, 411–425.
927. Lacko, M. Bogomilismo. – In: *Enciclopedia della religioni. 1.* Firenze, 1970, 1168–1169.
928. Lavrin, J. The Bogomils and Bogomilism. – *SEER*, 8, 1929, № 23, 269–283.
929. Lazarov, S. Die Bogomilen und die Musik. – In: *Beiträge zur Musikkultur des Balkans. 1.* Graz, 1975.
930. Léger, L. L'hérésie des bogomiles en Bosnie et en Bulgarie au Moyen âge. – *RQH*, 8, 1870, 479–516.
931. Lemerle, P. Du manichéisme au bogomilisme: l'histoire de la religion des Pauliciens d'Asie Mineure (VII–IX siècles). – *RHR*, 1965, 120–123.
932. Loos, M. Zur Frage des Paulikanismus und Bogomilismus. – In: *Byzantinische Beiträge.* Berlin, 1964, 323–332.
934. Loos, M. Le prétendu témoignage d'un traité de Jean Exarque intitulé „Šestodnev“ et relatif aux Bogomiles. – *BSI*, 13, 1952–1953, No 1, 59–88.
935. Loos, M. Le question de l'origine du bogomilisme (Bulgarie ou Byzance?). – In: *I Congr. int. des études balk. et sud-est europ. Sofia, 1966. Act. 3. S.*, 1969, 265–270.
936. Loos, M. Satan als erstgeborener Gottes. Ein Beitrag zur Analyse des bogomilischen Mythos. – *BBg*, 3, 1970, 23–35.
938. Manselli, R. Bogomilen. – In: *Lexicon des Mittelalters. 2.* München, 1983, 327–331.

939. Manselli, R. Paulicani e bogomili. – *Humanitas*, 9, 1954, 891–902.
940. Meyerovitch, E. de V. et D. Bogdanović. Les bogomiles. – *Archeologia*, 74, 1974, 62–69.
941. Minissi, N. La tradizione apocrifa e la origini del bogomilismo. – *RS*, 3, 1954, 97–113.
942. Moore, R. I. Nicéas émissaire de Dragovitch a-t-il traversé les Alpes? – *AM*, 85, 1973, No 111, 85–90.
943. Mühlpford, G. Bogomilenforschungen zur Zeit der Aufklärung. Deutsche Arbeiten über die Bogomilen im Wiederstreit zwischen konfessionellen und aufgeklärten Denken 1088 bis 1754. – *WZHU*, 17, 1968, No 2, 255–262.
944. Mutafčiev, P. Der Byzantinismus im mittelalterlichen Bulgarien. – *BZ*, 30, 1929–1930, 387–394; на бълг. ез.: Към философията на българската история. Византинизъмът в средновековна България. – *ФП*, 3, 1931, № 1, 27–36.
945. Nelli, R. Note sur le „pentagone“ bogomile et cathare. – *Folklore*, 24, 1971, No 1, 31–32.
946. Nikolov, A. Kion donis Bulgarujo supreniranta vojeto de Bulgarujo. Sevlievo, Frateco, 1940. 31p.
947. Nikolov, N. The Bogomil Movement: an Investigation of the Essentiel Characteristics of the „Bulgarian Heresy“ with Special Reference to its Puritan Aspect and Social Implications. Diss. New York, 1956. 135 p.
948. Obolensky, D. A History of Bogomilism in Bulgaria. Diss. Cambridge, 1943.
949. Obolensky, D. The Bogomils. A Study in Balkan Neo-Manichaesism. Cambridge, Univ. Press, 1948. XIV, 317 p.; 2. éd. Twickenham Hall, 1972. XIV, 317p.
950. Obolensky, D. The Bogomilis. – *EChQ*, 6, 1945, No 4.
951. Öder, J. L. Dissertatio inauguralis prodromum historiae Bogomilorum criticae exhibens. Göttingen, 1734.
952. Okiç, T. Balkanlarda Bogomilism hareketi. – *ITED*, 5, 1973, No 1–4.

953. Onasch, K. Zur Frage der Hierarchie in der Bogomilenkirche. – In: *Studien zum Menschenbild in Gnosis und Manichäismus*. Halle, 1979, 211–222.
954. Papadopulos-Keramens, A. Bogomilika. – *BBp*, 2, 1895, № 4.
955. Papasov, K. Christen oder Ketzler – die Bogomilen. Stuttgart, Ogham Verl., 1983.
956. Patri, S. Le nom de „Bogomilu“. – *SO*, 16, 2003, 17–25.
957. Pavlov, P. Les lois de la dynastie Macédoine et la politique sociale du tsar bulgare Pierre (927–969) selon le traité contre les Bogomiles du prêtre Cosmas et quelques autres sources. – In: *Stefanos*. Prag, 1995, 103–105.
958. Pilar, I. Bogomilstvo kao religiozno-povjestni, te kao socijalni i politički problem. Zagreb, 1927.
959. Popović, M. Bogomilen und Patarener. Ein Beitrag zur Geschichte des Sozialismus. – *NZ*, 24, 1905, Bd. 1, 348–360.
960. Powicke, F. J. Bogomils. – In: *Encyclopaedia of Religion and Ethics*. 2. Edinburgh, 1909, 784–785.
961. Primov, B. Influenza del bogomilismo bulgaro sul catarismo in Italia e nell'Europa occidentale. – In: *Relazioni storiche e cult. fra l'Italia e la Bulgaria*. Napoli, 1982, 39–51.
962. Primov, B. Medieval Bulgaria and the Dualistic Heresies in Western Europe. – *EH*, 1, 1960, 79–106.
963. Prohaska, D. Husitestvi a bogomilstvo. – *ČMF*, 5, 1915, No 1.
964. Puech, H. Ch. Catharisme médiéval et bogomilisme. – In: *XII Convegno „Volta“*. Roma, 1956. *Atti* 12. Roma, 1957, 56–84; 154–157.
965. Puech, H. Ch. et A. Vaillant. Le prêtre Cosmas et le Concile de Gangres. – *RES*, 21, 1944.
966. Rački, F. Bogomili i Patareni. – *RJAZU*, 24, 1873, 80–150; 25, 1873, 180–244; 27, 1874, 77–131; 28, 1874, 147–183; 30, 1875, 75–138; 31, 1875, 196–240; също и в: *ПИСКАДИС*, 38, 1931, 337–599.
967. Rački, F. L'hérésie des Bogomiles en Bosnie et en Bulgarie au Moyen âge. Trad. L. Léger. – *RQH*, 8, 1870, 479–517.

968. Radojičić, Đ. Lična imena bogomil i Bogomili. – *NJ*, 4, 1952.
969. Radojičić, N. O bogomilstvu. – *LMS*, 1928.
970. Rakova, S. Le bogomilisme et l'église bosniaque. – *Hérésis*, 19, 1992, 19–29.
971. Ratsin, K. The Dragovitian Bogomils. – *MR*, 6, 1976, No 1, 9–27.
972. Reitzenstein, R. Die Vorgeschichte der Christlichen Taufe. Mit Beiträgen von L. Troje. Leipzig, 1929.
973. Rigo, A. Il patriarca Germano II (1223–1240) e i Bogomili. – *REB*, 51, 1993, 91–110.
974. Rigo, A. Messalianismo = Bogomilismo: un'equazione dell'eresiologia medievale Bizantina. – *OChP*, 56, 1990, 53–82.
975. Rigo, A. Monaci esicasti e monaci bogomili. Le accuse di messalianismo e bogomilismo rivolte agli esicasti ed il problema dei rapporti tra esicasmo e bogomilismo. Firenze, 1989. XII, 299 p.; [2. ed.]. Cambridge etc., 1991. XII, 740 p.
976. Rónay, G. Bogomilismus Magyarorszagou a XI szazad elejen. Gellart püspök „Deliberatio“ janak tukreiben. – *IK*, 60, 1956, No 4, 471–474.
977. Runciman, S. A History of the First Bulgarian Empire. London, Bell, 1930. X, 337 p.; на бълг. ез.: История на Първото българско царство. С., Ив. Вазов, 1993. 295 с.
978. Runciman, S. Bogomil and Jeremiah. – В: *Сб. в памет на П. Ников*. С., 1940, 379–383.
979. Runciman, S. The Eastern Schism. A Study of the Papacy and the Eastern Churches during the XIth and XIIth Centuries. Oxford, 1955.
980. Sadnik, L. Bogomilen Slaven. – In: *Religiöswissenschaftliches Wörterbuch*. Freiburg, 1956.
981. Sadnik, L. Religiöse und soziale Reformbewegungen bei den slavischen Völkern. I. Das Bogomilentum in Bulgarian. – *BIO*, 1, 1948, No 3–4, 46–54.
982. Scharenkoff, V. A Study of Manichaesism in Bulgaria (with Special Reference to the Bogomil). New York, Garanza, 1927. XXV 85 p.

983. Šegvić, K. Bogomili i umjetnost. Nadgrobni spomenici. – *HL*, 6, 1925.
984. Semkov, G. Der Einfluss, der Bogomilen auf die Katharer. – *Saeculum*, 32, 1981, 349–373.
985. Šidak, J. Bogomili. – In: *Hrvatska enciklopedija*. 2. Zagreb, 1941, 379–383.
986. Šidak, J. Bogomilstvo i heretička crkva bosanska. – *HP*, 6, 1958, 101–114.
987. Šidak, J. Oko pitanja Crkve bosanske i bogomilstva. – *HisZb*, 3, 1950, 316–348.
988. Šidak, J. Problem popa Bogomila u suvremenoy nauci. – *Slovo*, 9–10, 1960, 193–197.
989. Šišić, F. Bogomili i njihov nauk s osobitim obzirom na Bosnu. – *NN*, 65, 1899.
990. Skok, P. Bogomili u svjetlosti lingvistike. – *JIC*, 1, 1935, No 3–4, 462–472.
991. Solovjev, A. Autoure des bogomiles. – *Byzantion*, 22, 1952, 81–104.
992. Solovjev, A. Les Bogomiles. – *Synthèses*, 13, 1958, No 147–148, 82–97.
993. Solovjev, A. Bogomili. 1. Istorija i dogma bogomilstva; 2. Bogomilstvo u Bosni; 3. Bogomilska umetnost. – In: *Enciklopedija Jugoslavije*. 1. Zagreb, 1955, 640–645.
994. Solovjev, A. Jesu li bogomili postovali krst? – *GZM*, 3, 1948, 81–102; на фр. ез.: Les Bogomiles vénérèrent-ils la croix? – *BARB*, Ser. 5, 35, 1949, 47–62.
995. Solovjev, A. Le symbolisme des monuments funéraires bogomiles. – *CEC*, 5, 1954, 92–114.
996. Solovjev, A. Le symbolisme des monuments funéraires bogomiles et cathares. – In: *X Congr. int. des études byz. Istanbul, 1955. Act.* Istanbul, 1957, 162–165.
997. Stričević, Đ. Bogomilsko slikarstvo. – *Jugoslavije*, 7, 1953.

998. Szwat – Gylybowa, G. Pytanie o *conditio bulgarica* w kontekście mitu bogomilskiego. – In: *Problemy tożsamości kulturowego w krajach słowańskich*. Warszawa, 2003.
999. Taškovski, D. Bogomilism in Macedonia. *Skopje, Maced. Rev.*, 1975. 128 p.
1000. Taškovski, D. Koja je prva domovina bogomila. – *Pregled*, 43, 1953.
1001. Taube, M. Solomon's Chalice, the Latin Scriptures and the Bogomils. – *Slovo*, 37, 1987, 161–169.
1002. Thomson, F. Cosmas of Bulgaria and His Discourse Against the Heresy of Bogomil. – *SEER*, 54, 1976, 262–269.
1003. Topenčarov, V. Questions of Bogomilism. – *SEE*, 8, 1981, No 1–2, 48–63.
1004. Trummer, M. Bogomilen, Pomaken, Pavlikaner, Franziskaner. Skizzenhafte Betrachtungen. – *MBFÖ*, 4, 1981, Bd. 1, 110–126.
1005. Tulia, G. B. I Eklisia tis Bulgarias kata ton meseon (Bogomili – Kosmas). Athene, 1957. 73 p.
1006. Vaillant, A. Le traité contre les Bogomiles du prêtre Cosmas. – *RES*, 1944, No 1–4, 46–89.
1007. Vasilescu, D. Der Bogomilismus. – *StT*, Ser. 2, 15, 1963, 444–460.
1008. Vasilev, G. Bogomils and Lollards. Dualistic Motives in England during the Middle Ages. – *EB*, 1993, No 1, 97–111.
1009. Verlinden, Ch. Patarins ou bogomiles réduits en esclavage. – *SHG*, 59, 1967, 683–700.
1010. Vernet, F. Bogomiles. – In: *Dictionnaire de théologie catholique*. 5. Paris, 1909, 926–930.
1011. Weber, N. Bogomili. – In: *The Catholic Encyclopedia*. New York, 1917, 611–613.
1012. Weingart, M. Počatky bogomilství prvního opravného hnutí u slovanů. – *SIP*, 16, 1913–1914, No 1.
1013. Werner, E. Adamitische Praktiken in spätmittelalterlichen Bulgarien. – *BSI*, 20, 1959, 20–27.

1014. Werner, E. Bogomil, ein literarische Fiktion? – *FF*, 33, 1959, 24–28.
1015. Werner, E. Die Bogomilen in Bulgarien. Forschungen und Fortschritte. – *SM*, 3, 1962, 249–278.
1016. Werner, E. Neue Lösungsversuche des Bogomilenproblem. – *ZG*, 3, 1955, No 5, 795–802; също и в: *WZKMU-L.*, 4, 1954–1955, 369–374.
1017. Werner, E. Spätbogomilisch-adamitisch Spekulationen und Praktiken in religions-historischer Sicht. – *ByzSt*, 1, 1974, No 1, 40–53.
1018. Werner, E. Theophilos – Bogomil. – *BSt*, 7, 1966, 49–60.
1019. Wilcke, G. Über die Bedeutung einer Symbol; an den Bogomilendenkmälern. – *GZM*, 36, 1924, 27–36.
1020. Wild, G. et H. Lixfeld. Bogomilen. – In: *Enzyklopädie des Märchens*. 2. Berlin etc., 1978, 580–586.
1021. Wild, G. Bogomilen und Katharer in ihrer Symbolik. Grundfragen der bogomilischen Symbolik und das Symbolik des katharischen Symboldarstellungen. T. 1. Die Symbolik des Katharertums und das Problem des heterodoxen Symbols im Rahmen der Abendländischen Kultureinheit. Wiesbaden, F. Stein Verl., 1970. XVI, 236 p.
1022. Wild, G. „Bogumili“ als Ausdruck des Selbverständnis der mittelalterlichen Sektionkirche. – *KO*, 6, 1963, 16–33.
1023. Wild, G. Die Darstellung des bogomilischen „Perfectus“ auf den mittelalterlichen Grabdenkmälern (Stečci) Bosniens und der Herzegowina. – *Balkanica*, 4, 1973, 110–119.
1024. Wild, G. Symbol und Dogma im Bogomilentum. – *Saeculum*, 21, 1970, No 4, 383–392.
1025. Wolf, J. Bogomilen und Katharen in ihrer Symbolic. I. Wiesbaden, 1970.
1026. Wolf, J. Ch. *Historia Bogomilorum, qua potissimum ex Pannoplia dogmatica Euthymii Zigabeni eiusque codice graeca non edito eorum fata, doctrinae et mores ita exponuntur*. Vitembergae, 1712.

1027. Wos, J. W. Il bogomilismo. Un'eresia medioevala bulgara. – *Sapienza*, 38, 1985, 51–61.
1028. Zidaroff, B. Bogomilism and its Literary Heritage in Medieval Bulgaria. Diss. Montreal, 1963.

РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА БОГОМИЛСТВОТО ИЗВЪН БЪЛГАРСКИТЕ ЗЕМИ

БАЛКАНСКИ ПОЛУОСТРОВ ОБЩИ СЪЧИНЕНИЯ

ИЗВОРИ

1029. Grégoire, H. Les inscriptions hérétiques d'Asie Mineure. – *Byzantion*, 1, 1924, 695–710.
1030. Miklošić, F. Monumenta Serbica spectantia historiam Serbiae, Bosnae, Ragusii. Vindobonae, 1858.
1031. Millet, G. La religion orthodoxe et les hérésies chez les Yougoslaves. – *RHR*, 75, 1917, 277–294.
1032. Solovjov, A. Svedočanstva pravoslavnih izvora o bogomilstvu na Balkanu. – *GIDBH*, 5, 1953, 1–100.

ИЗСЛЕДВАНИЯ

1033. Ангеловска, М. Богомилството во духовната култура на Македонија. Скопје, Аз – Буки, 2004. 210 с.
1034. Голувинский, Е. Е. Краткий очерк истории православных церквей болгарской, сербской и ромынской или молдовлашской. Москва, 1871. 416 с.
1035. Драгојловиќ, Д. Богомилството на Балкану и у Малој Азју. Т. 1. Богомилски родоначалници; Т. 2. Богомилство на православном истоку. Београд, 1974–1982, XVI, 233 с.; 234 с. (Посебна изд. Балканолог. инст. № 2, 15).
1036. Драгојловиќ, Д. Еретичката македонска црква на Балканот и Мала Азија. – *ГИНИ – Ск.*, 17, 1973, № 2, 147–154.

1037. Драгојловиќ, Д. Почeci богомилства на Балкану. – В: *Богомилството на Балканот во светлината на најновите истражувања*. Скопје, 1982, 19–29.
1038. Драгојловиќ, Д. Рудогери код балканском народа. – *Balkanica*, 8, 1974, 129–135.
1039. Ђоровић, В. Богомиши (патарени, бабуни). – В: *Нар. енциклопедија. Српско-хрватска-словеначка. 1*. Загреб, 1927, 213–214.
1040. Angelov, D. Der Bogomilismus in den Balkanländern und die Häresien in Frankreich und Italien im 11. Jahrhundert. – *EB*, 1991, № 4, 107–120.
1041. Angelov, D. Le mouvement bogomile dans les pays slaves balkaniques et Byzance. – In: *L'Oriente cristiano nella storia della civiltà*. Roma, 1964, 607–618; също в: *PASC*, 62, 1964, 607–618; и в кн. му: *Les Balkans au Moyen âge*. London, 1978, 607–616.
1042. Angelov, D. Le mouvement bogomile dans les pays balkaniques et son influence en Europe occidentale. – In: *Colloque int. de civilisation balk. Sinaïa, 1962, Act. Sinaïa*, 1962, 173–182.
1043. Dragojlović, D. Bogomil Political Role among the Balkan as Byzantinische Erbe. – *Balkanica*, 1, 1970, 43–69.
1044. Dragojlović, D. Bogomilstvo i počeci scenske umjetnosti kod južnih Slovena. – *KI*, 4, 1972, № 1.
1045. Dragojlović, D. Klasna komponenta bogomilskog pokreta kod južnih Slovena. – *NP*, 1, 1971–1972.
1046. Dujčev, I. L'interprétation typologique et les disensions entre hérétiques et orthodoxes des Balkans. – *Balkanica*, 6, 1975, 37–50.
1047. Fine, J. V. A. The Late Medieval Balkans: a Critical Survey from the Late Twelfth Century to the Ottoman Conquest. Ann Arbor, 1987.
1048. Fuji, M. On the Bogomilstvo in the Balkan Peninsula after the Invasion of the Ottoman Empire. – *BFL*, 78, 2002.

1049. Georgiev, S. Les bogomiles et les hérétiques chez les yougo-slaves. Lausanne, 1920.
1050. Glušač, V. Bogomilsko pitanje u istoriji južnih Slovena. – *Prosveta*, 21, 1937, 76–86.
1051. Hadžijahić, M. O vezema islamiziranih bogomila s hrvatskim i slovenskim protestantima. – *HisZb*, 29–30, 1976–1977, 127–132.
1052. Kemp, P. Healing Rituel. Studies in the Technique and Tradition of Southern Slaves. – *Irenikon*, 20, 1947, № 1–2.
1053. Millet, G. La religion orthodoxe et les hérésies chez les yougo-slaves. – *RHR*, 75, 1917, 277–294.
1054. Šidak, I. Heretički pokret i odjek hustitisma na Slovenskom jugu. – *ZMSDN*, 31, 1962, 5–24.
1055. Solovjev, A. Bogomilentun und Bogomilengräber in den Südslawischen Ländern. – In: *Völker und Kulturen Südosteuropas*. München, 1958, 173–198.
1056. Spinka, M. A History of Christianity in the Balkans. Chicago, 1939.
1057. Trdan, F. O slovenskik bogomilima. – *Čas*, 8, 1914.
1058. Tufescu, V. O măruntă populație balcanica. – *Balcanica*, 4, 1941.
1059. Werner, E. Patarenoi – patarini. Ein Beitrag zur Kirchen und Sektengeschichte des XI Jahrhunderts. – In: *Vom Mittelalter zur Neuzeit*. Berlin, 1957, 404–419.
1060. Zeiler, J. Paganisme oriental et hérésie chrétienne en pays danubiens. – In: *Le Correspondant*. Paris, 1923, 1009–1018.

ВИЗАНТИЯ

ИЗВОРИ

1061. Каждан, А. П. Новые материалы о богомилах в Византии XII в. – *BBg*, 2, 1966, 275–277.
1062. Anna Comnena. Alexias. Ed. A. Reifferscheid. Т. 1–2. Lipsiae, 1884; Alexiade. Ed. V. Leib. Т. 1–3. Paris, 1937–1945; 2. éd. 1945–1967; на рус. ез.: Алексиада. Вступ. статья, пер., коммент. Я. Н. Любарского. Москва, 1956; на англ. ез.: The Alexiad of the Princess Anna Comnena. New York, 1978; извадки в: *ГИБИ*, 8, 1972, 7–149.
1063. Browning, R. Unpublished Correspondence between Michael Italicus, Archbishop of Philippopolis and Theodore Prodromos. – *BBg*, 1, 1962, 279–297.
1064. Cancova-Petkova, G. Zur den Nachrichten der byzantinischen Quellen über die Ketzerbewegung in Bulgarien und den byzantinischen Gebieten während des 11. und 12. Jahrhundert. – In: *Byzanz in der europäischen Staatenwelt*. Berlin, 1983, 200–204.
1065. Cristian Dualist Heresies in the Byzantine World. Selected Sources translated and annotated by J. Hamilton and B. Hamilton. Manchester – New York, 1998.
1066. Ficker, G. Die Phundagiagiten. Ein Beitrag zur Sektengeschichte des byzantinischen Mittelalters. Leipzig, 1908. 273 p.
1067. German Patriarcha Constantinopolitana. Epistola ad Constantinopolitanos contra bogomilos. – In: *Ficker, G. Die Phundagiagiten*. Leipzig, 1908, 89–111; на бълг. ез.: Послание на Цариградския патриарх Герман до цариградчаните срещу богомитите. – *ГИБИ*, 10, 1980, 77–84.
1068. Nicephorus Gregoras. Byzantina historia. Ed. L. Schopen. 1–3. Bonnæ, 1829–1855; извадки на бълг. ез.: 48. За богоми-

- лите, задържани около Атон. 53. Патриархът обвинява мнозина в богомилска ерес. 60. За Палама и за богомилите. – *ГИБИ*, 11, 1983, 182–185; 188–189; 192.
1069. Rochow, I. Antihäretische Schriften byzantinischer Autoren aus der Zeit zwischen 843 und 1025. Ein Überblick. – In: *Besonderheiten der byzantinischen Feudalentwicklung*. Berlin, 1983, 96–118.
1070. Symeon Thessalonicensis archiepiscopus. Adversus omnes haeresis. – *PGr*, 155, col. 33–176.
1071. Theophylactus bulgariae archiepiscopus. Oratio in imperatorem dominium Alexium Comnenum. – *PGr*, 126, col. 287 C–306 C; Epistolae. – *PGr*, 126, col. 307A – 558D; на бълг. ез.: Писма на Теофилакта Охридски, архиепископ Български. Изд. Симеон митрополит Варненски и Преславски. – *СББАН*, 27, 1931, 1–238.

ИЗСЛЕДВАНИЯ

1072. Ангелов, Д. Църковно-православната идеология в новелите на Лъв VI и еретическите възгледи. – *ЗБРВИ*, 8, 1963, 27–37.
1073. Бегунов, Ю. „Беседа на новоявувшуяся ересь Богомиль“ Козма Презвитера Болгарского в Византии и Германии. – In: *Stefanos*. Prag, 1995, 605–615; също и в: *Болг. Е*, 2, 1996, 79–91.
1074. Велковска, Е. Василий Врач. – В: *Старобълг. лит. Енцикл. речник*. С., 1992, с. 75; 2 прераб и доп. изд. С., 2003, 87–88.
1075. Гроссу, Н. К истории византийских богомилов XII века. Киев, 1913.
1076. Каждан, А. П. Социальный состав господствующего класса Византии XI–XII вв. Москва, Наука, 1974. 292 с.

1077. Кочев, Н. Философската мисъл във Византия IX–XII в. (Проблеми на философската мисъл във Византия и българската държава). С., Наука и изкуство, 1981. 203 с.
Космогоничните възгледи на представителите на гностико-дуализма във Византия. IX–XII в., с. 138–147; Арменската ерес, с. 147–159.
1078. Лебедев, А. П. Очерки истории византийско-восточной церкви от конца XI до половины XV в. Москва, 1892.
1079. Лебедев, А. П. Собрание церковно-исторических сочинения. Т.6. Очерки внутренней истории византийско-восточной церкви в IX–XV века. 2. доп. изд. Москва, 1902. 381 с.
1080. Липшиц, Е. Е. Новые зарубежные публикации источников и исследования по истории еретических движений в Византии. – В: *Пробл. источниковедения западно-европ. средневековья*. Ленинград, 1979, 71–108.
1081. Литаврин, Г. Г. Болгария и Византия в XI–XII вв. Москва, АН СССР, 1960. 472 с.; на бълг. ез.: България и Византия в XI–XII в. С., Наука и изкуство, 1987. 381 с.
1082. Литаврин, Г. Г. Византийское общество и государство X–XI вв. Проблемы истории одного столетия 976–1081 гг. Москва, Наука, 1977. 311 с.
1083. Любарский, Я. Н. Расправа императора Алексея Комнина с богомилами. – *ВИРА*, 12, 1964, 310–319.
1084. Радченко, К. Ф. К истории философско-религиозного движения в Византии и Болгарии XIV в. – В: *Науч.-лит. сб. Галицко-русс. матицы*. 2. Львов, 1902, 1–7; отпеч. 1902. 7 с.
1085. Успенский, Ф. И. Богословское и философское движение в Византии XI–XII века. – *ЖМНП*, 277, 1891.
1086. Успенский, Ф. И. Очерки по истории византийской образованности. Санкт-Петербург, 1891. 395, III с.
1087. Alexander, P. J. Religions and Political History and Thought in the Byzantine Empire. 16 études en angl., fr. et russe 1940–1974. London, Variorum Repr., 1978. 360 p.

1088. Angelov, D. Der Bogomilismus auf dem Gebiet des Byzantinischen Reiches – Ursprung, Wesen und Geschichte. – *ГСУиФФ*, 44, 1948, № 2, 1–72; 46, 1950, № 2, 1–57; също и в кн. му: *Les Balkans au Moyen âge*. London, 1978, Па, 2–66; II“ 3–57.
1089. Angold, M. Church and Society in Byzantium under the Comneni, 1081–1261. Cambridge, 1995.
1090. Beck, H.-G. Kirche und theologische Literatur in byzantinischen Reich. München, Beck'sche Verlagsbuch, 1959. XVI, 835 p.
1091. Beck, H.-G. Vorsehung und Vorherbestimmung in der theologischen Literatur der Byzantiner. – *OChA*, 114, 1937.
1092. Browning, R. Byzantium and Bulgaria: a Comparative Study across the Early Medieval Frontiers. London, 1975.
1093. Chalandon, F. Essais sur règne d'Alexis I Comnène. 1081–1118. Paris, A. Picard, 1900. LII, 346 p.
1094. Deparis, V. Vassili le bogomile. Paris, Alternativ, 2003. 79 p.
1095. Dölger, F. Die mittelalterliche Kultur auf dem Balkan als byzantinische Erbe. – In: *Byzanz und die europäische Staatenwelt*. Darmstadt, 1964, 261–280.
1096. Dujčev, I. Aux origines des courants dualistes à Byzance et chez les slaves méridionaux. – *RESEE*, 7, 1969, 51–62.
1097. Ferrari, C. A. Formulari notarili inediti dell'età bizantina. – *BISI*, 33, 1913.
1098. Ficker, G. Der Heretiker Eleutherius. – *ThSK*, 1906, 591–614.
1099. Ficker, G. Die Phundagiagiten. Ein Beitrag zur Sektengeschichte des byzantinischen Mittelalters. Leipzig, 1908. 273 p.
1100. Garsojan, N. G. Byzantine Heresy. A Reinterpretation. – *DOP*, 25, 1971, No 3, 85–117.
1101. Gouillard, J. Constantinos Chrysomallos sous le masque de Symeon le nouveau theologien. – *TM*, 5, 1973, 313–327.
1102. Gouillard, J. L'hérésie dans l'Empire byzantin des origines jusqu'au XII siècle. – *TM*, 1, 1965, 299–324.

1103. Gouillard, J. Quatre procès de mystiques à Byzance (vers 960–1143). Inspirations et autorité. Paris, 1978. 81 p.
1104. Gress-Wright, D. Bogomilism in Constantinople. – *Byzantion*, 47, 1977, 163–185.
1105. Hamilton, B. The Cathar Churches and the Seven Churches of Asia. – In: *Byzantium and the West, c. 850–1200*. Amsterdam, 1988, 269–295.
1106. Hamilton, J. et B. Hamilton. Christian Dualist Heresies in the Byzantine World c. 650 – c. 1405. Manchester – New York, 1998.
1107. Krumbacher, C. Geschichte der Byzantinische Literatur. 2. ed. München, C. H. Beck'sche Verlagsbuch, 1897. 1193 p.
1108. Leib, B. Les patriarches de Byzance et la politique religieuse d'Alexis Ier. – In: *Mélanges J. Lebreton. Vol. 1–2*. Paris, 1953.
1109. Lemerle, P. Cinq études sur le XIe siècle byzantin. Paris, Ed. du Centre nat. rech, sci., 1977. 331 p. (Le monde byzantin).
1110. Loos, M. Certains aspects du bogomilisme byzantine des 11e et 12e siècles. – *BSI*, 28, 1967, 39–53.
1111. Magdalino, P. The Empire of Manuil I Komnenos, 1143–80. Cambridge, 1993.
1112. Meyendorff, J. Ideological Crises (1071–1261) Athen, 1976. 19 p.
1113. Mühlpfordt, G. G. Arnold als Apologet der byzantinischen Bogomilen, Ost und West in der Geschichte des Denkens und der kulturellen Beziehungen. – In: *Festschrift E. Winter*. Berlin, 1966, 164–179.
1114. Mühlpfordt, G. Die Bogomilen unter Alexios I in Urteil deutscher Aufklärer „Studia byzantina“. (Zum XIII. Byzantinischen Kongress. Oxford, 1966). – *WBUH*, 23, 1966, 185–210.
1115. Mühlfordt, G. Pietistische Okumene. Die Bogomilen als ostliche Pietisten in der Sicht Gottfried Arnolds. Wiesbaden, Harrassowitz, 1995. 436 p.

1116. Obolensky, D. Bogomilism in the Byzantine Empire. – In: *VI Congr. int. études byz. Paris, 1948. Actes.* Paris, 1950, 289–297.
1117. Obolensky, D. The Byzantine Commonwealth. Eastern Europe, 500–1453. London, 1971. XIV, 445 p.; на итал. ез.: *Il Commonwealth byzantino. Europe orientale del 500 al 1453.* Roma, 1974. VIII, 654 p.
1118. Obolensky, D. Papa Nicetas: a Byzantine Dualist in the Land of the Cathars. – *HUSt*, 7, 1983, 489–500.
1119. Oeconomus, L. La vie religieuse dans l'Empire byzantin au temps des Comnènes et des Anges. Paris, 1918.
1120. Paraskevopoulou, V. Some Aspects of the Phenomenon of Heresy in the Byzantine Empire and in West during the 11th and 12th Centuries. Phil. D. Diss. New York, 1976. 271 p.
1121. Rigo, A. Il bogomilismo bizantino in eta Paleologa (XIII–XV secolo). *Fonti e problemi.* – *RSLR*, 32, 1996, No 3, 627–641.
1122. Rigo, A. Messalianismo = Bogomilismo: un'equazione dell'eresiologia medievale bizantina. – *OchP*, 56, 1990, 53–82.
1123. Rigo, A. Il processo del Bogomilo Basilio (1099 ca): una riconsiderazione. – *OchP*, 58, 1992, 185–212.
1124. Runciman, S. Byzantine Civilization. London, Arnold, 1966. 320 p.; [2. ed.] Cleveland etc., The World Publ. Co., 1967. 256 p.
1125. Runciman, S. Byzantine, Style and Civilization. Harmondsworth, Penguin Books, 1975. 238 p.
1126. Runciman, S. Kunst und Kultur in Byzans. Ein Überblick. München, Beck, 1978. 302 p.
1127. Vasiliev, A. A. Histoire de l'Empire byzantin. Trad. de russe. T. 2 (1081–1453). Paris, A. Picard, 1932. 482 p.
1128. Werner, E. Volkstümliche Häretiker oder sozial-politische Reformer? Probleme der revolutionären Volksbewegungen in Thessalonike 1342–1349. – *WZKMU–L.*, 8, 1958–1959, No 1, 45–83; на рус. ез. в: *BBp*, 17, 1960, 155–202.

БОСНА

ИЗВОРИ

1129. Папазова, Е. Богомилски надгробни паметници в Босна и Херцеговина. С., Бълг. художник, 1971. 116 с. с ил.
1130. Радойчић, Ђ. Одломак богомилског јевањћела босанског тепачи је Батала из 1393 године. – *ИИИ*, 14–15, 1964, 495–509.
1131. Соловјев, А. Символика средњевијековних гробних споменика у Босни и Херцеговини. – *GIDBH*, 8, 1956, 5–67.
1132. Веšлагич, С. Stećci centralne Bosne. Sarajevo, 1967. 116 p. ill.
1133. Fermeđžin, E. Acta Bosnae potissimum ecclesiastica. Zagreb, 1892. (Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium. XXIII).
1134. Gaković, P. Testament Gosta Radina. – *Razvitak*, 7, 1940, No 11.
1135. Hoffer, A. Dva odlomaka iz povećeg rada o kršćanskoj crkvi u Bosni. – In: *Spomen-knjiga iz Bosne*. Zagreb, 1901, 59–142.
1136. Hörnes, M. Alte Gräber in Bosnien und der Herzegovina. – *MAG*, 13, 1883.
1137. Kählig, E. Über die Bogomilengräber in Bosnien und der Herzegowina. – *DRGS*, 17, 1895.
1138. Kniewald, D. Vjerodostojnost latinskih izvora o bosanskim krstjanima. – *RJAZU*, 270, 1949, 115–276.
1139. Korošec, P. Srednjevekovne nekropole okolina Travnika. – *GZM*, 1952.
1140. Lauterbach, S. Das Testament des Gost Radin. Studien zur „Bosnische Kirche“ des ausgehenden Mittelalters. Diss. Breslau, 1944.
1141. Matasović, J. Tri humanista o patarenima [Mavro Orbini, Marcantonius Coccius Sabellicius (1436–1506), Raphaelus Volaterranus (1451–1522)]. – *ГСФФ*, 1, 1930, 235–251.

1142. Okiç, T. Les Kristians (Bogomiles Parfaits) de Bosnie d'après de documents turcs inédit. – *SOF*, 19, 1960, 109–115.
1143. Prohaska, D. Das kroatisch-serbisch Schrifttum in Bosnien und der Herzegovina. Zagreb, 1911.
1144. Rački, F. Dva nova priloga za poviest bosanski Patarena. 1. Kardinal Ivana Torquemada razprava proti bosanskim patarenom. 2. Rukopis bosanskoga krstjanina Radosava. – *Starine*, 14, 1882, 1–29.
1145. Šidak, J. Franjevečka „Dubia“ iz g. 1372–1373 kao izvor za poviest Bosne. – *IC*, 20, 1955, 207–231.
1146. Šidak, J. Kopitarovo bosansko evangelje u sklopu pitanja „crkve bosanske“. – *Slovo*, 4–5, 1955, 47–63.
1147. Šidak, J. Marginalia iz jedan rukopis „crkve bosanske“ u mletačkoj Marciani. – *Slovo*, 6–8, 1957, 134–153.
1148. Šidak, J. Nova grada o akciji Rimske kurije u Bosni 1245. – *HisZb*, 27–28, 1974–1975, 319–329.
1149. Šidak, J. O autentičnosti i značeniju jedne isprave bosanskog „djeda“ (1427). – *Slovo*, 15–16, 1965, 282–297.
1150. Solovjev, A. Le témoignage de Paul Ricaut sur les restes du Bogomilisme en Bosnie. – *Byzantion*, 23, 1953, 73–86.
1151. Šunjić, M. Jedan novi podatak o Gostu Radinu i njegovoj sektu. – *GIDBH*, 11, 1960, 265–268.
1152. Torquemada, J. de. Symbolum por informatione manichaeorum (El Bogomilismo en Bosnia). Ed. N. L. Martinez e V. Proano. Burgos, 1958.
1153. Torquemadas. Schrift gegen die Patarener nach Cod. Vat. lat. 976. – *CrS*, 3, 1932, 27–93.
1154. Truhelka, Č. Die bosnischen Grabendenkmäler des Mittelalters. – *WMBH*, 1895.
1155. Truhelka, Č. Još o testamentu Gosta Radina i o patarenima. – *GZM*, 21, 1913, 363–382.
1156. Truhelka, Č. Starobosanski mramorovi. – *GZM*, 1891–1894.
1157. Truhelka, Č. Testament Gosta Radina. – *GZM*, 1911, 353–375.

1158. Vrana, V. Književna nastojanja u srednovječnoj Bosni. – In: *Povjest hrvatskih zemalja Bosne i Hercegovine. 1.* Sarajevo, 1942, 794–822.
1159. Wenzel, M. Bosnian and Herzegovinian Tombstones – Who Made Them and Why. – *SOF*, 21, 1962, 102–143.
1160. Wenzel, M. Ukrasni motivi na stećcima. Sarajevo, 1965.

ИЗСЛЕДВАНИЈА

1161. Глушац, В. Средњовековна црква босанска била је православна. – *ПКЈИФ*, 4, 1924, 1–55.
1162. Динић, М. Државни сабор средновековне Босне. – *ПИСАН*, 231, 1955, 1–86.
1163. Динић, М. Један прилог за историју патарена у Босни. – *ЗбФФ*, 1, 1948, 33–44.
1164. Драгојловић, Д. Крстјани и јеретичка црква босанска. Београд, 1987. 281 с. (Посебна изд. Балканолошки инст. САНУ. Кн. 30).
1165. Ковачевић, Б. „Богомили“, црква босанска. – *СКГ*, 54, 1938.
1166. Косановић, С. Несугласице о босанским богумилима. – *БосВ*, 6, 1891.
1167. Петрановић, Б. Богомили. Црква босанска и крстјани. Задар, 1867. 180 с.
1168. Петрановић, М. Владислав Граматик о богомилима у Сребреници у XV веку. Београд, 2000.
1169. Петрановић, М. Кудугери – богомили у византијским и српским изворима и „Црква босанска“. Београд, 1998.
1170. Соловјев, А. Настанак богумилства и исламизација Босне. – *GIDBH*, 1, 1949, 42–79.
1171. Томић, С. Каква је била средњовековна босанска црква? – *БосВ*, 1892; 1984.

1172. Ђирковић, С. „Верна служба“ и „Вјера господска“. – *ЗбФФ*, 6, 1962, № 2, 95–112.
1173. Ђирковић, С. Глосе срећковићевог јеванђеља и учење Босанске цркве. – В: *Богомилството на Балканот во светлината на најновите истражувања*. Скопје, 1982, 207–222.
1174. Ђирковић, С. Историја средњовековне Босанске држава. Београд, 1964. 415 с.
1175. Аџелић, Г. Patareni u Bosni i Hercegovini. – *Beseda*, 1868, No 1.
1176. Алић, С. Н. Босански крстјани и питање njihovог поријекла и односа према манихејству. – В: *Богомилството на Балканот во светлината на најновите истражувања*. Скопје, 1982, 153–193.
1177. Анђелић, Р. Kulturna istorija Bosne i Herzégovine. Doba srednjovekovne bosanska država. Sarajevo, 1966.
1178. Andric, I. The Development of Spiritual Life in Bosnia under the Influence of Turkish Rule. Chapel Hill, Duke Univ. Press, 1990.
1179. Asbóth, J. A bosnyâk bogumilik az Arpâdok es Anjouk korâban. – *BSz*, 1885, No 1.
1180. Asbóth, J. An Official Tour Through Bosnia and Herzegovina. London, 1890.
1181. Бабић, А. Босански heretici. Sarajevo, 1963. 163 p.
1182. Бабић, А. Из историје средњевјековне Босне. Sarajevo, 1972. 304 p.
1183. Бабић, А. Нови погледи у научни о питању средњевјековне Цркве босанске. – *Pregled*, 44, 1954, No 2.
1184. Бабић, А. Средњевјековни heretici. – *Pregled*, 14, 1962, No 3, 141–155.
1185. Барада, М. „Црква босанска“ и problem богомилства у Босни. – *NV*, 6, 1898.
1186. Барада, Н. Шidakov problem „босанске цркве“. – *NV*, 49, 1941, 398–411.

1187. Bašagić, S. Patareni i islam. – *JN*, 5, 1921.
1188. Basler, Đ. Bosanska crkva od 1203 godine. – *Pregled*, 63, 1973, No 2–3.
1189. Basler, Đ. Bosanska crkva za vladavine bana Kulina. – *PII*, 9, 1973.
1190. Basler, Đ. Gnostički elementi u temeljima Crkve Bosanske. (Problem porijekla i starosti manihejske hereza u Bosni). – In: *Radovi za simpozija „Srednjovekovna Bosna i evropska kultura“*. Zenica, 1973.
1191. Basler, Đ. Porijeklo naziva „pataren“. Prilog istraživanju naziva za heretike u srednjem vijeku. – *Pregled*, 64, 1979, No 11.
1192. Basler, Đ. Visoko učilište Crkve bosanske u mjestu Bosna. – *Pregled*, 65, 1975, No 4.
1193. Benković, R. Socijalna i politička uloga i značenje Crkve bosanske. – *GPF*, 5, 1981, 307–333.
1194. Bešker, I. Bosanska crkva i patareni. Split, 1934.
1195. Bešlagić, Š. Stećci i bogomili. – *Odjek*, 24, 1971, No 19.
1196. Bešlagić, Š. Stećci – kultura i umjetnost. Srajevo, 1982.
1197. Bešlagić, S. Les stećci médiévaux: recherches et études. – *AJ*, 5, 1964, 113–126 p. ill.
1198. Bešlagić, Š. Stećci i njihova umjetnost. Srajevo, 1971.
1199. Bettrak, L. Jesu li Bošnjaci ispovijedali dualizam. – *Križ*, 1942–1943, No 3.
1200. Black, E. Bosna: Fracture Region. Minneampolis, 1999. 34 p.
1201. Brandt, M. Die bosnische dualistische Bewegung. Ihre dogmatischen Besonderheiten und Beziehungen zu anderen spätmittelalterlichen ketzerischen Ideensystem. – *Kairos* (N. F.), 21, 1979, 300–319.
1202. Brandt, M. Dubrovnik i heretička Bosna u prvoj polovini XIII stoljeca. – *AHIJA*, 12, 1970, 27–57.
1203. Čapin, Đ. Mit o bogomilima. – *Pregled*, 1995, No 179, 24–25; също и в: *Vidoslav*, 1996, No 9, 59–62.
1204. Čelić, M. Je li postojao bogomilski pokret u Bosni? Prilog jednoj naučnoj diskusiji. – *Novosti*, 1927.

1205. Challet, J. Bogomili i simbolica stećaka. – *NSt*, 10, 1965.
1206. Čirkovič, S. Bosanska crkva u bosanskoj državi. – In: *Prilozi za istoriju Bosne i Hercegovine. 1.* Sarajevo, 1987, 191–254.
1207. Čirkovič, S. Die Bosnische Kirche. – In: *L'Oriente cristiano nella storia della civiltà.* Roma, 1964, 547–575.
1208. Čirkovič, S. Istorija srednjovekovne bosanske države. Beograd, 1964.
1209. Čirkovič, S. Von der Ketzerbewegung zur Landeskirche. Die „Bosnische Kirche“. – In: *XVI Congr. int. des sci. hist. Stuttgart, 1985. Rapp. 1.* Stuttgart, 1985, 355–357.
1210. Corda, A. Jesu li postojali bogomili u Bosne i Hercegovine u srednjoj vijeku? – *Gajret*, 17, 1937, No 6.
1211. Čremošnik, G. Oko bogomilstva u srednjovekovnoj Bosni. – *Pregled*, 21, 1937, No 1.
1212. Čremošnik, G. Zadnja raziskovanja o bosanskih bogomilih. – *ZČ*, 18, 1964, 229–236.
1213. Čurovič, V. Kako su naši bogomilski pređi stekli i prevozili svoje nadgrobne spomenike. – *Napredak*, 9, 1934, No 3–4.
1214. Čurovič, V. Konji krilaši na našim sredovječnim (bogomilskim) spomenicima u Bosni. – *Obzor*, 75, 1934.
1215. Davidović, S. Srednjovekovna „bosanska crkva“ nije bila bogomilska ni patarenska. – *Bratstvo*, 14, 1938.
1216. Denkova, L. Bibliographie sur l'histoire de l'église Bosnienne pour le period 1963–1987. – *Hérésis*, 12, 1989, p. 87.
1217. Dragojlović, D. Zbornik krstjana Hvala i problem „crkve bosanske“. – *Balkanica*, 13–14, 1982–1983, 73–84.
1218. Dušanić, S. O „starcima“ u srednjovekovnoj „Bosanskoj crkvi.“ – *HD*, 21, 1936.
1219. Duvernoy, J. Le passé religieux de la Bosnie. – In: *Mémoires de l'Acad. des J. Floraux.* Toulouse, 1995, 159–171.
1220. Fine, J. V. A. Aristodios and Rastudije. – *GIDBH*, 16, 1965, 223–229.
1221. Fine, J. V. A. The Bosnian Church. A New Interpretation. New York, 1975.

1222. Fine, J. V. A. Zaključci mojih poslednjih istraživanja o pitanju Bosanske crkve. – В: *Богомилството на Балканот во светлината на најновите истражувања*. Скопје, 1982, 127–133.
1223. Firdus, A. Bosanski heretici (bogomili). – *GVIS*, 28, 1965.
1224. Hadžijahić, M. Bogomilstvo i patarenstvo. – *MSv*, 1, 1936.
1225. Hadžijahić, M. Jedan bogomilski relikv u kulturi bosanskih Muslimana. – *Pregled*, 59, 1969, No 4.
1226. Hadžijahić, M. O jednom manje poznatom domaćem vulu za proučavanje crkve bosanske. – *PII*, 10, 1974.
1227. Hadžijahić, M. O nestajaniu crkve bosanske. – *Pregled*, 65, 1975, No 11–12.
1228. Hadžijahić, M. O vezema islamiziranih bogomila s hrvatskim i slovenskim protestantima. – *HisZb*, 29–30, 1976–1977, 127–132.
1229. Hadrovics, L. Les problèmes de la Bosnie medievale. – *RHC*, 23, 1945, T. 3.
1230. Hamm, J. Apokalipsa bosanskih krstjana. – *Slovo*, 9–10, 1960, 43–104.
1231. Handžić, M. Glavni uzrok prelaza bogomile na islam. – *NI*, 3, 1934.
1232. Hodinka, A. Az egyház küzdelmeni a bosnyák bogomil eretnekekkel. Budapest, 1887.
1233. Ilić, J. A. Die Bogomilen in ihrer geschichtlichen Entwicklung (Paulicianer, Bogomilen und die bosn. christ. Kirche). Sremski Karlovci, Serbische Klösterdruckerei, 1923. IV, 92 p.
1234. Ćablanović, Ć. Posljedica islamizacije bogomila u Bosni. – *Vrhbosna*, 47, 1933, No 8.
1235. Jagić, V. Ein neu Endener urkundlicher Beitrag zur Erklärung des Bosnischen Patarentums. – *ASPh*, 23, 1912, No 3–4.
1236. Jalimam, S. Eshatologija i kosmologija bosanskih bogomila. – *GRIZ*, 60, 1998, No 1–2.
1237. Jalimam, S. Historija bosanskih bogomila. Tuzla, 1999. 315 p.

1238. Jalimam, S. Politički položaj bosanskih bogomila. – *GRIZ*, 59, 1997, No 9–10.
1239. Jalimam, S. Studija o bosanskim bogomilima. Tuzla, 1996.
1240. Jelavić, V. Oporuka gosta Radina. Prilog istoriji bosanskih patarena. – *HrZ*, 90, 1911, No 3.
1241. Jelenić, J. De Patarenis Bosnae dissertatio. Sarajevo, 1908.
1242. Kamber, D. Kardinal Torquemada i tri bosanska bogomila (1411). – *CrS*, 3, 1932, 26–93.
1243. Klaić, V. „Bosanska crkva,, i patareni. – In: *Critice iz hrvatske prošlosti*. Zagreb, 1928.
1244. Klaić, V. Geschichte Bosniens. Leipzig, 1885.
1245. Kniewald, D. Hierarschie und Kult bosnischer Christen. – *QANL*, 62, 1964, 579–605.
1246. Lecaque, P. Contribution à l'étude des stećci de Bosnie et Herzégovine. Les steles du Lauragais sont-elles cathares? – B: *Богомилството на Балканот во светлината на најновите истражувања*. Скопје, 1982, 135–142.
1247. Léger, L. L'hérésie des bogomiles en Bosnie et en Bulgarie au Moyen âge. – *RQH*, 8, 1870, 479–516.
1248. Loos, M. Les derniers cathares de l'Occident et leurs relations avec l'église patarine de Bosnie. – *HisZb*, 29–30, 1976–1977, 113–126.
1249. Loos, M. „L'église bosnienne“ dans le contexte du mouvement hérétique européen. – *Balkanica*, 4, 1973, 145–161.
1250. Lovrenovic, D. Bosansko-humski mramorovi – stećci. – *BF*, 7, 1997.
1251. Lovrenovic, D. Utjecaj Ugarske na odnos Crkve i države u srednjovjekovnoj Bosni. Sambor, 1994.
1252. Lovrenovic, D. Vitez herceg i pataren (Ideološki stereotipi i životna stvarnost). – *FB*, 8, 2000.
1253. Lučić, J. Prilog pitanju nestanka bogomila (patarena). – *HisZb*, 14, 1961.
1254. Mandić, D. Bogomilska crkva bosanskih krstjana. Chicago, The Croatias hist. inst., 1962. VIII, 508 p.

1255. Mandić, D. „Bosanski krstjani,, u turskim izvorima. – In: *Rasprave i prilozi u stare hrvatske povijesti*. Roma, 1963.
1256. Manselli, R. Les „chrétiens“ de Bosnie: le catharisme en Europe orientale. – *RHE*, 72, 1977, 600–614.
1257. Matiljević, M. A. Jedan detalj iz prošlosti bosanskog bogomilstva. – *NB*, 6, 1932.
1258. Miletić, N. Stećci. Mostar, 1982.
1259. Millet, M. I „krstjani“ di Bosna alla luce dei loro monumenti di pietra. – *OChA*, 149, 1957, 1–185.
1260. Milovac, F. Ban Rulin i patarenstvo. – *GZM*, 15, 1903.
1261. Okiç, T. Les kristians (Bogomiles) de Bosnie. – In: *X Congr. int. des études byz. Istanbul, 1955. Act.* Istanbul, 1957, 234–237.
1262. Pervan, M. Prilog rješenju problema bosanske crkve ili bogomila u Bosni. – *DP*, 4–5, 1955.
1263. Petrović, L. Kršćani bosanske crkve. Sarajevo, 1953. 2. ed. Sarajevo – Mostar, 1999.
1264. Petrović, M. Pomen bogomila – babuna u zakonopravilu Svetoga Save i „crkva bosanska“. Beograd, 1995.
1265. Popović, M. Bogomilen und Patarener. Ein Beitrag zur Geschichte des Sozialismus. – *NZ*, 24, 1905, Bd. 1, 348–360.
1266. Popović, C. Đ. Manji prilozi za pitanje bogomila u Bosni. – *GZM*, 12, 1957.
1267. Pudlo, P. Patareni u Bosni i Hercegovini. – *VSC*, 32, 1927, No 1.
1268. Rački, F. Bogomili i Patareni. – *RJAZU*, 24, 1873, 80–150; 25, 1873, 180–244; 27, 1874, 77–131; 28, 1874, 147–183; 30, 1875, 75–138; 31, 1875, 196–240; същото в: ПИСКАДИС, 38, 1931, 337–599.
1269. Rački, F. L’hérésie des Bogomiles en Bosnie et en Bulgarie au Moyen âge. Trad. L. Léger. – *RQH*, 8, 1870, 479–517.
1270. Rački, F. Prilozi za povjest bosanskih Patarena. – *Starine*, 1, 1869, 93–140.
1271. Radojčić, S. Les stećci de Bosnie et d’Herzegovine et leurs reliefs. – *AIFZ*, 3, 1976, No 3, 49–62.

1272. Rakova, S. The Historiography on Medieval Bosnia. – *EB*, 1993, No 2, 98–106.
1273. Sadnik, L. Religiöse und soziale Reformbewegungen beiden slavischen Völkern. 2. Die bosnischen Kirche. – *BIO*, 2, 1952, No 4, 261–266.
1274. Šahinović, M. E. Bogomilsko – muslimanski grobovi iz prijelaznog perioda u Bosni. – *Svijet*, 11, 1936.
1275. Šanjek, F. Albigeois et chrétiens bosniaques. – *RHEF*, 2, 1973.
1276. Šanjek, F. Bosansko-humiski krstjani u povijesnim vrelima, 13–15 st. Zagreb, Barbat, 2003. XLVI, 397 p.
1277. Šanjek, F. Bosansko-humiski (hercegovački) krstjani i katarsko-dualistički pokret u srednjem vijeku. Zagreb, 1975.
1278. Šanjek, F. Les „chrétiens“ (krstjani) bosniens un amalgame de catharisme et de valdéisme. – *SO*, 16, 2003, 91–112.
1279. Šanjek, F. Les chrétiens bosniaques et le mouvement cathare au Moyen âge. – *RHR*, 182, 1972, 131–181.
1280. Šanjek, F. Les chrétiens bosniaques et le mouvement cathare, XIIe–XVe siècles. Bruxelles etc., Nawelaerts, 1976. 263 p. ill. 9 faks. ill.
1281. Šidak, J. Bogomilstvo i heretička crkva bosanska. – *HP*, 6, 1958, 101–114.
1282. Šidak, J. „Bosanska crkva“. Problem bosanskoga „bogomilstva“ i sredovječna „crkva bosanska“. – *Savremenik*, 26, 1937.
1283. Šidak, J. Bosna i zapadni dualisti u prvoj polovini XIII stoljeća. – *ZC*, 6–7, 1952, 290–293.
1284. Šidak, J. Crkva bosanska i problem bogomilstva u Bosni. Zagreb, 1940. 104 p.
1285. Šidak, J. Današnje stanje pitanja „Crkve bosanske“ u novijoj literaturi. – *HisZb*, 7, 1957, 129–142.
1286. Šidak, J. L’Eglise de Bosnie au Moyen âge. – *AIFZ*, Ser. 3, 1976, No 2, 7–36.
1287. Šidak, J. Heretička „Crkva bosanska“. – *Slovo*, 27, 1977.
1288. Šidak, J. O pitanju heretičkog „pape“ u Bosni 1223 i 1245. – In: *Hauptmanov zb.* Ljubljana, 1966, 145–160.

1289. Šidak, J. Oko pitanja „crkve bosanske“ i bogomilstva. – *HisZb*, 3, 1950, 316–348.
1290. Šidak, J. Patareni (patarini, paterini). – In: *Enciklopedija Jugoslavije*. 6. Zagreb, 1965, p. 438.
1291. Šidak, J. Pitanje „Crkva bosanske“ i novijoj literaturi. – *GIDBH*, 5, 1953, 139–160.
1292. Šidak, J. Pravoslavni istok i „crkva bosanska“. – *Savremenik*, 27, 1938, 769–793.
1293. Šidak, J. Das Problem des Bogomilismus in Bosnien. – In: *X Congr. int. di. sci. storiche. Roma, 1955, Rel. 7*. Florence, 1955, 213–215; също и в: *Atti*, 365–369.
1294. Šidak, J. Problem bogomilstva u Bosni. – *ZC*, 9, 1955, 154–162.
1295. Šidak, J. Problem „bosanske crkve“ u našoj historiografiji od Patranovića do Gluška. Prilog rješenju t. zv. bogomilskog pitanja. – *RJAZU*, 259, 1937, 37–182.
1296. Šidak, J. Studije o „crkvi bosanskoj“ i bogomilstvu. Zagreb, Liber, 1975. 406 p.
1297. Šišić, F. Bogomil i njihov nauk s osobitim obzirom na Bosnu. – *NN*, 65, 1899.
1298. Solovjev, A. Bogomili. 1. Istorija i dogma bogomilstva. 2. Bogomilstvo u Bosni. 3. Bogomilska umetnost. – In: *Enciklopedija Jugoslavije*. 1. Zagreb, 1955, 640–645.
1299. Solovjev, A. La doctrine de l'église de Bosnie. – *BARB*, Ser. 5, 34, 1948, 481–534.
1300. Solovjev, A. Gost Radin i njegov testament. – *Pregled*, 2, 1947, No 7, 310–318.
1301. Solovjev, A. Nestanak bogomilstva i islamijacija Bosne. – *GIDBH*, 1, 1949.
1302. Solovjev, A. Novi podatoci za istoriju neomanihejskog pokreta u Italiji i Bosni. – *GZM*, n. s. 8, 1953, 329–333.
1303. Solovjev, A. Postanak i propast „bosanske crkve“. – *PR*, 2, 1947, No 6.

1304. Solovjev, A. Le testament du Gost Radin. – In: *Mandičev zb.* Rim, 1965, 141–156.
1305. Solovjev, A. Vjersko učenje „bosanske crkve“. – *RJAZU*, 270, 1948, 5–46; също и в: *Pregled*, 3, 1948, 195–205.
1306. Stojanović, L. Jedan prilog k poznavanju bosanskijeh bogomila. – *Starine*, 18, 1886, 230–232.
1307. Thallóczy, L. de. Studien zur Geschichte Bosniens und Serbiens im Mittelalters. München, 1914.
1308. Thallóczy, L. de. Tanulmányok a bosnyák bánság kezdetéről. Budapest, 1905.
1309. Thomas, P.-L. L'église médiévale de Bosnie était-elle dualiste ? – *SO*, 16, 2003, 113–131.
1310. Truhelka, Č. Bosanska narodna (patarenska) crkva. – In: *Povjest hrvatskih zemalja Bosne i Hercegovine. 1.* Sarajevo, 1942, 767–793. Repr. Sarajevo, 1991, 1992.
1311. Vego, M. Patarenstvo u Hercegovini u svjetlu arheoloških spomenika. – *GZM*, n. s., 18, 1963, 196–215.
1312. Vego, Z. Patarenstvo u srednjovjekovnoj Hercegovini u svjetlu likovnih ostvarenja nadgrobnim spomenicima. – *Most*, 5, 1978.
1313. Wild, G. Die Darstellung des bogomilischen „Perfectus“ auf den mittelalterlichen Grabdenkmälern (Stećci) Bosnien und der Herzegovina. – *Balkanica*, 4, 1973, 111–119.
1314. Zuljić, M. Crtice o bogomilima uopće a napose u Bosni i Hercegovini. – *SV*, 1906.

СЪРБИЯ

ИЗВОРИ

1315. Мошин, В. А. Сербская редакция Синодика в неделю православия. Анализ текстов. Тексты. – *ВВр*, 16, 1959, 317–394; 17, 1960, 278–349.
1316. Петровић, М. Кудугери – богомили у византијским и српским изворима и „Црква босанска“. Београд, 1998.
1317. Bihalji-Merin, O. Fresken und Ikonen. Mittelalterliche Kunst in Serbien und Makedonien. München, Reich, 1958. 84 p. Ill.
1318. Kačanovski, V. Njekoliko spomenika za srbski i bugarski poviest. – *Starina*, 12, 1880, 230–259.
1319. Pučić, M. Spomenici srbski od g. 1395–1423. Beograd, 1858.

ИЗСЛЕДВАНИЯ

1320. Богдановић, Д. Српска прерада Козмине беседе у зборнику попа Драгоља. – *Balkanica*, 7, 1976, 61–90.
1321. Будимир, М. Триклети бабуни и бабице патаранска. – *ГИДБХ*. 10, 1959, 73–86.
1322. Милтенова, А. Бабуни. – В: *Старобълг. лит. Енцикл. речник*. С., 2003, 57–58.
1323. Митрановић, Ј. О проклетству на Бабуне. – *БосВ*, 9, 1894.
1324. Новаковић, Ј. Законик Стефана Душана. Београд, 1898.
1325. Ровенский, П. Материалы для истории богомилов в сребских землях. – *ЖМНП*, 220, 1882.
1326. Скарић, В. Кудугери. – *ПКЛИФ*, 6, 1926, № 1, 107–110.
1327. Babuni (bogumili) u Srbiji. – In: *Enciklopedija Jugoslavije*. Т. 1. Zagreb, 1955, p. 268.
1328. Dragojlović, D. Poreklo o geneza babunske jeresi u Srbii. – *ЛС*, 3–4, 1968, 103–111.

1329. Petrović, M. Pomen bogomila – babuna u zakonopravilu Svetoga Save i „crkva bosanska“. Beograd, 1995.
1330. Šidak, J. Babuni. – In: *Hrvatska enciklopedija. 1.* Zagreb, 1941, 74–75.
1331. Thallóczy, L. de. Studien zur Geschichte Bosniens und Serbiens im Mittelalters. München, 1914.

ДАЛМАЦИЈА

ИЗСЛЕДВАНИЈА

1332. Antoljak, S. „Heretici“ u srednjevjekovnom Zadru i njegovoj okolici. – *RJAZU*, 21, 1974, 19–27.
1333. Brandt, M. Dubrovnik i heretička Bosna u prvoj polovini XIII stoljeca. – *АНИЈА*, 12, 1970, 27–57.
1334. Brandt, M. Susret viklifizma s bogomilstvom u Srijemu. – *SPr*, 5, 1956, No 3.
1335. Brandt, M. Wiclifova hereza i socijalni pokret u Splitu krajem XIV stoljeća. Zagreb, 1955.

РУМЊНСКИ ЗЕМИ

ИЗВОРИ

1336. Cantacuzino, G. Les tombes de bogomiles découvertes en Roumanie et leurs rapports avec les communautés hérétiques byzances et balkaniques. – In: *XIV Congr. int. des études byz. Bucarest, 1971. Act.* Bucarest, 1975, 515–528.

ИЗСЛЕДВАНИЯ

1337. Balotă, A. Bogomilismul și cultura maselor populare din Bulgaria și țările Romîna. – *RSI*, 10, 1964, 19–71.
1338. Cartoian, N. Cărțile populare în literatura romînescă. București, 1929.
1339. Hasdeu, V. P. Cărțile populare ale romînilor în sec. XVI în legătura cu literatura poporană cea necrisă. București, 1879.
1340. Tripcea, Th. N. Carasovinii o „măruntă” populație în țara noastră. – *SRI*, 10, 1957.

ЕВРОПА ОБЩИ СЪЧИНЕНИЯ

ИЗВОРИ

1341. Примов, Б. Съществени групи от извори, показващи богомилското влияние в Западна Европа. – В: *I Международн. конгр. по българистика. София, 1981. Докл. Кръгли маси.* С, 1982, 34–46.
1342. Alanus. *Adversus Haereticos et Waldenses.* Ed. J. Masson. Paris, 1612.
1343. *Anonymi Gesta Francorum et aliorum Hierosily mitanorum.* Ed. B. A. Lees. Oxford, 1924.
1344. Baluze, J. C. de. *Concilia Galliae Narbonensis.* Paris, 1668.
1345. Baluze, J. C. de. *Miscellanea.* Vol. 1–7. Paris, 1678; Nouvelle éd. par J. D. Mansi. Lucques, 1761.
1346. Bonacursus. *Manifestatio haeresis catharorum.* – *PL*, 204, col. 776–792; под загл.: *La Manifestatio haeresis catharorum quam fecit Bonacursus.* Ed. I. da Milano. – *Aevum*, 12, 1938, 310–325.

1347. Brevis summula contra errores haereticorum. Ed. C. Douais. – In: *La somme des autorités à l'usage des prédicateurs méridionaux aux XIIIe siècle*. Paris, 1896, 114–143.
1348. Cegna, R. „Oportet et haeresis esse“: Guido Terreni su Catari e Valdesi. – *RSLR*, 3, 1967, 28–64.
1349. Coussord, C. Valdensium ac quarandam aliorum errores, praecipuas, ac pene omnes, quae vigent, haereseis continentes. Paris, 1548.
1350. Dondaine, A. Aux origines du Valdéisme. Une profession de foi de Valdès. – *AFP*, 16, 1946, 191–235.
1351. Eymeric, N. Directorium inquisitionis. Ed. F. Peña. Roma, 1347. La manuel des inquisiteurs. Paris etc., Mouton, 1973. 249 p.
1352. Frischius, J. De Waldensium origine, doctrina, moribus, persecutionibus. Wittenberg, 1663, 1675.
1353. Gonnet, G. Enchiridion fontium Valdensium. Recueil critique des sources concernant les vaudois au Moyen âge. Du IIIe concile de Latran au Synode de Chanforan (1179–1532). Torre Pellice, 1958. 188 p.
1354. Grasser, J. J. Waldenser Chronick. Von den Verfolgungen, so die Waldenser, Albigenser, Pikarder und Hussisten Fünffthalbhundert Jahr lang durch ganz Europa über dem Heiligen Evangelie haben aussgestanden. Basel, 1623.
1355. Kiesling. De variis Waldensium nominibus et sectis. Jena, 1739.
1356. Ludwig, J.-P. Vicissitudines et fata Waldensium. Wittenberg, 1690.
1357. Moneta Cremonensis. Adversus Catharos et Valdenses. Ed. Th. A. Riccini. Romae, 1743; 2. ed. Ridgewood, N. Jersey, 1964.
1358. Monumenta Catarensia. T. 1. Zagrebiae, 1951.
1359. Quellen zur Geschichte der Waldenzer. Ed. by A. Patschovsky et K. V. Selge. – In: *Texte zur Kirchen- und Theologiegeschichte*. 18. Gütersloh, 1973. 106 p.

1360. Rainieri ordinis praedicatorum contra Waldenses Haereticos Liber. – В: *Сб. паметников по историји раннего вальденства*. Москва, 1910, 5–20.
1361. Raynierius Sacchoni. Summa de Catharis et Leonistis. Ed. A. Dondaine. Un traité, néomanichéen du XIIIe siècle: Le „Liber de duobus principiis“ suivi d’un fragment de Rituel cathare. Roma, Inst, storico domenicano, 1939. 172 p.
1362. Šanjek, F. Reynierius Sacconi O. P. Summa de catharis. – *AFP*, 44, 1974, 32–60.

ИЗСЛЕДВАНИЯ

1363. Ангелов, Д. Богомили и катарии. – В кн. му: *Из средновековното ни минало*. С., 1990, 322–336; на рус. ез.: Богомиши и катарии. – В: *Слав. култури и Балкани*. I. С., 1978, 84–99.
1364. Ангелов, Д. Богомилството в историјата на славјанските народи и влијанието му в Западна Европа. – *СФ*, 5, 1963, 167–178.
1365. Ангелов, Д. Богомилството и неговата рола в Средновековна Европа. – *ЗМ*, 1975, № 5, 46–52.
1366. Бернар, Р. Приносът на бугарите в духовниот живот на Европа. – *СпБАН*, 1981, № 5, 16–23.
1367. Богданов, С. Ересите в Западна Европа през XI век – проиход, съшност и општествено значениe. Дис. Рец. Д. Ангелов и Н. Кочев. В. Търново, 1985. 391 л.
1368. Богданов, С. Ересите в Западна Европа през првата половина на XI век. Възникване, съшност, светоглед. – *ТВТУ „КМ“*, 21, 1984, № 3, 7–39.
1369. Богданов, С. Ранните катарии в Западна Европа и богомилското влијание върху тях. – В: *Сб. на младите науч. работници от В. Търново в чест на 1300 г. В. Търново*, 1994.

1370. Богданов, С. Спорът „Донден–Морген“ по въпроса за произхода на средновековните ереси през XI в. и неговото отражение в съвременната буржоазна историография. (Историогр. обзор). – В: *Науч. изсл. на преподавателите във ВТУ „КМ“*. В. Търново, 1979, 33–60.
1371. Вернер, Е. Богомилството и ранносредновековните ереси в Латинския запад. – *ИП*, 1957, № 6, 16–31.
1372. Зайцев, В. К. К вопросу о взаимоотношении богомилства и некоторых западных еретических движений. – *ВЛУсиял*, 14, 1964, 109–116.
1373. Лазаров, С. Богомилиите и една стара музикална традиция в Западна Европа. – *БМуз*, 1990, № 1, 20–33.
1374. Лазаров, С. „онова, що е създал човекът...“ Размисли върху ролята на богомили и катари в развитието на европейската култура. – *Отечество*, 1990, № 1, 30–31; № 2, 34–35, 38.
1375. Лазаров, С. Проучвания върху културата на богомили и катари: театър, музика. Автореф. дис. ВИТИЗ. С., 1989. 62 с.
1376. Николов, Й. Ересите в Западна Европа XII–XIII век. Социално-политически проблеми. С., Унив. изд. „Климент Охридски“, 1989. 300 с.
1377. Пейчев, Б. Богомилството в духовната история на Европа. По повод на един стар „Принос към проучване на европейската история на идеите“. – *ПК*, 1980, № 1, 58–71.
1378. Пикио, Р. Мястото на старобългарската литература в средновековната европейска култура. – *СпБАН*, 1981, № 5, 24–40; също и в: *ЛМ*, 1981, № 8, 19–36; и в: *I Международн. конгр. по българистика. София, 1981. Докл. Пленарни докл. С.*, 1982, 110–160.
1379. Покровский, М. Средновековные ереси и инквизиция. – В: *Книги для чтения по ист. средних веков. 2*. Москва, 1897.
1380. Примов, Б. България като център на антицърковна и еретическа дейност в средновековна Европа. – *ИП*, 1959, № 2, 36–72.

1381. Примов, Б. Българското богомилство и европейската реформация. – *ИП*, 1969, №1, 29–51.
1382. Примов, Б. Българското богомилство в историята на Европа. – *ИО*, 1980, № 1, 3–12.
1383. Примов, Б. Българското народно име в Западна Европа във връзка с богомилите. – *ИИБИ*, 6, 1956, 359–403.
1384. Примов, Б. За името „попеликани“ на еретиците в Западна Европа. – В: *Изсл. в чест на Д. Дечев. С.*, 1958, 763–777.
1385. Примов, Б. Отношението на богомилите и на тяхните западни последователи към труда, частната собственост и държавата. – *ИП*, 1956, № 1, 36–58.
1386. Примов, Б. Разпространение и влияние на богомилството в Западна Европа. – В: *Богомилството на Балканот во светлината на најновите истражувања*. Скопје, 1982, 223–232.
1387. Примов, Б. Сведения от анонимен извор за влиянието на българското богомилство в Западна Европа. – *ИИИ*, 14–15, 1964, 299–313.
1388. Примов, Б. Средновековна България и Западна Европа (VII–XIV в.). – В: *България в света от древността до наши дни. I. С.*, 1979, 253–262.
1389. Томов, Т. Разпространение и влияние на богомилството в Западна Европа. – В: *Изсл. в чест на М. Арнаудов. С.*, 1970, 487–498.
1390. Шкодров, В. Богомилството и Парижкият университет. – В: *I Междунар. конгр. по българистика. София, 1981. Докл. Развитие на науката и образованието в България. С.*, 1982, 612–618.
1391. Шкодров, В. Космологията на Аристотел, богомилската ерес и Парижкият университет. – *ПК*, 1987, № 5, 80–91; на англ. ез.: *The Cosmology of Aristotel. Bogomilism and the University of Paris*. – In: *Средновековна християнска Европа. Изток и Запад. С.*, 2000, 315–323.

1392. Abry, Ch. et A. Joisten. Béatrice de Planissoles et les théories populaires de la génération en Europe. – *Hérésis*, 35, 2001, 129–137.
1393. Alphandéry, P. De quelques faits de prophétisme dans les sectes latines antérieures au joachimisme. – *RHR*, 52, 1905, 177–218.
1394. Alphandéry, P. Les idées morales chez le hétérodoxes latins au début du XIIIe siècle. Paris, 1903. XXXIV, 198 p. (Bibl. de l'Ecole des Hauts études – sciences religieuse. 16).
1395. Alphandéry, R. Remarques sur le type sectaire dans l'hérésiologie médiévale latin. – In: *III Int. Congr. for the History of Religions. Trans. 2*. Oxford, 1908, 354–357.
1396. Angelov, D. Le bogomilisme envergure bulgare et européenne. – *Hérésis*, 19, 1992, 1–18.
1397. Angelov, D. Der Bogomilismus in den Balkanländern und die Häresien in Frankreich und Italien im 11. Jahrhundert. – *EB*, 1991, No 4, 107–120.
1398. Angelov, D. Los bogomilos bulgares y su papel en el medioevo europeo. – *RUC*, 1988. Vol. extraord. Bulgaria, 82–90.
1399. Angelov, D. Le mouvement bogomile dans les pays balkaniques et son influence en Europe occidentale. – In: *Colloque int. de civilisations balk. Sinana, 1962. Act.* Sinaïa, 1962, 173–182.
1400. Baier, L. Die grosse Ketzerei. Verfolgung und Ausrottung der Katharer durch Kirch und Wissenschaft. Berlin, 1984. 206 p.
1401. Barber, M. C. Women and catharism. – *RMS*, 3, 1977, 45–62.
1402. Barthe, R. Histoire et iconographie du catharisme au Musée Goya de Castres. – In: *Concours médiéval. 78*. Paris, 1956.
1403. Biller, P. Cathar Peacemaking. – In: *Christianity and Community in the West*. Aldershot, 2001.
1404. Biller, P. Medieval Waldensian Abhorrence of Killing pre-1400. – *SChH*, 20, 1983, 129–146.

1405. Blair, A. History of the Waldenses. With an Introductory Sketch of the History of the Christian Churches in the South of France and North of Italy. T. 1–2. Edinburgh, 1833.
1406. Böhmer, H. Waldenser. – In: *Realencyklopädie für protestantische Theologie und Kirche*. T. 20. 3. ed., Berlin, 1908, 799–840.
1407. Borst, A. Die Katharer. Stuttgart, 1953. X, 372 p. (Schriften der Monumenta Germaniae historica, 12); 2. ed. 1991. 334 p.; на фр. ез.: Les cathares. Paris, Payot, 1974. 290 p.; 2. éd. 1988. 287 p.
1408. Borst, A. Neue Funde und Forschungen zur Geschichte der Katharer. – *HZ*, 174, 1952, 17–30.
1409. Bosworth, L. E. The two churches typology in medieval heresiology. – *Hérésis*, 24, 1995.
1410. Brabander, J. Historie van de waere afkomst van het leven en de leere der Waldenzen, Albigenzen, Hussisten en Wiclefiten. s. l., 1740.
1411. Brenon, A. Les archipels cathares. Dessidence chrétienne dans l'Europe médiévale. Cahor, Dire Edition, 2000. 410 p.
1412. Brenon, A. Les fonctions sacramentelles du consolament. – *Hérésis*, 20, 1993, 33–50.
1413. Brenon, A. Hérésies au Moyen âge, il y a deux Eglises. – *Concilium*, 271, 1997, 87–92.
1414. Brunn, U. Cathari, catharistae et cataphrygae ancêtres des cathares du XIIe siècle. – *Hérésis*, 36–37, 2002, 183–200.
1415. Calvino, P. Die Waldenser. Stuttgart, 1912.
1416. Cameron, E. The Reformation of the Heretics. The Waldenses of the Alps 1480–1580. Oxford, 1984.
1417. Cankova-Petkova, G. Apparation et diffusion du bogomilisme et les rapports des Bulgares avec l'Europe occidentale au Moyen âge. – *EH*, 1975, 69–87.
1418. Carbonnier, L. Protestantisme et catharisme. – *BSHPPF*, 1955.
1419. Charvaz, A. Recherches historiques sur la véritable origine des Vaudois et le caractère de leurs doctrine primitives. Paris, 1836.

1420. Comba, E. Storia dei Valdesi. Florence, 1893. VII, 427 p.; 2. ed. Torre Pellice, 1923. 291 p.; 4. ed. 1950. 379 p.; на фр. ез.: Histoire des Vaudois. Paris, Fischbacher, 1901. 775 p.
1421. Comba, E. Sulle fonti della storia dei Valdesi. – *ASI*, 1893, 95–138.
1422. Le consolament. Initiation chrétienne et sacrement. – *Hérésis*, 20, 1993, 7–11.
1423. Cracco, G. Riforma ed eresia in momenti della cultura europea tra X e XI secolo. – *BSLR*, 7, 1971, 411–477.
1424. Dando, M. Les origines du catharisme. Paris, 1967. 40 p.; 2. éd. 1968. 47 p.
1425. Davy, M.-M. Cathares. – In: *Encyclopaedia Universalis*. 3. Paris, 1968, 1059–1062.
1426. Dieckhoff, A. W. Die Waldenser im Mittelalter. Göttingen, 1851.
1427. Dondaine, A. Les hérésies et l'Inquisition, XIIe–XIIIe siècles. Londres, Variorum Reprint, 1990. X, 340 p.
1428. Douais, C. L'Inquisition, ses origines, sa procédure. Paris, 1906. 366 p.
1429. Droes, F. De katharen: grens van een cultar? Amsterdam, 1982. 173 p.
1430. Duprè-Theseider, E. Introduzione delle eresie medievale. Lezioni di storia medievale. Bologna, 1953.
1431. Duvernoy, J. Catharisme e politica a Europa. – *Nexus*, 14, 1995, 10–15.
1432. Duvernoy, J. Les églises cathares en Europe occidentale. – *Hérésis*, 1992, No 3, 11–26 ; също и в: *Europe et Occitanie. Les pays cathares*. Arques, 1992.
1433. Duvernoy, J. Le mouvement vaudois, origines. – *Hérésis*, 13–14, 1989, 173–198.
1434. Duvernoy, J. Napoléon Peyrat, historien du catharisme. – *SASLA*, 41, 1986, 103–110.
1435. Džonov, B. Le modèle de confession chez les bogomiles et les cathares. – *PBg*, 1980, No 4, 87–92.

1436. Eber, K. Franziskus von Assisi und die Katharer seiner Zeit. – *AFH*, 51, 1958.
1437. Fossier, R. Les mouvements populaires en Occident au XIe siècle. – *CAS*, 1971, avril-juin, 257–269.
1438. Frugoni, A. L'eresia cathara nel occidente medievale. Roma, 1966. 155 p.
1439. Gay, T. Esquisse d'histoire vaudoise. – *BSHV*, 24, 1907, 10–53.
1440. Gay, T. Histoire des Vaudois d'après les plus récentes recherches. Florence, 1912. 413 p.
1441. Gonnet, G. Fonti per la storia del Valdismo medioevale. Roma, Facoltà Valdese di teologia, 1951.
1442. Gonnet, G. Il Padre Ilarino da Milano e i suoi studi sul catarismo medioevale. – *BSHV*, 80, 1943.
1443. Gonnet, G. Il valdismo medioevale. Torre Pellice, 1942. 134 p.
1444. Gonnet, G. Nature et limites d'épiscopat Vaudois au Moyen âge. – *CV*, 2, 1959, 311–323.
1445. Gonnet, G. Sulle fonti del valdismo medioevale. – *Protestantismo*, 1, 1957, 17–32.
1446. Gonnet, G. et A. Molnár. Les vaudois au Moyen âge. Turin, Claudiana, 1974. VII, 510 p.
1447. Gonnet, G. Waldensia. – *RHPPhR*, 33, 1953, 202–254.
1448. Guiraud, J. Histoire de l'Inquisition au Moyen âge. T. 1–2. Paris, A. Picard, 1935–1938.
1449. Guiraud, J. L'inquisition médiévale. Paris, B. Grasset, 1928. 253 p. (Collection de la vie chrétienne).
1450. Hagman, I. Catharisme, a Medieval Echo of Manichaeism or Primitiv Christianity? Ph. Diss. Lund, 1988.
1451. Hagman, I. Le catharisme: un néo-manichéisme? – *Hérésis*, 21, 1993, 47–59.
1452. Hagman, I. Le rite d'initiation chrétienne chez les cathares et les bogomiles. – *Hérésis*, 20, 1993, 13–31.
1453. Hahn, Ch. U. Geschichte der Waldenser und verwandter Sekten quellenmässig bearbeitet. Stuttgart, 1847.

1454. Hamilton, B. The Cathars and Christian Perfection. – *SChH*, 11, 1975, 5–23.
1455. Hamilton, B. Wisdom from the East. The Reception by the Cathars of Eastern Dualist Texts. – In: *Heresy and Literacy. 1000–1530*. Cambridge, 38–60.
1456. Hamman, G. Waldenser in Ungarn, Siebenbürger und der Slowakei. – *ZOF*, 20, 1971, 428–441.
1457. Hamman, G. Waldenser in Ungarn, Siebenbürger und der Slowakei. – *ZOF*, 20, 1971, 428–441.
1458. Hannedouche, S. A propos de la Gnose cathare sur le Pater. – *CEC*, 48, 1970–1971.
1459. Hannedouche, S. Le catharisme, résurgence du manichéisme. – *CEC*, 5, 1954; 6, 1955.
1460. Hannedouche, S. Manichéisme et catharisme. Arques, 1967. 94 p.
1461. Hannedouche, S. Le probleme du Mal chez les manichéens et les cathares. – *CEC*, 8, 1957.
1462. Hannedouche, S. Réalite spirituelle du Bien et du Mal dans le catharisme. – *CEC*, 18, 1967, No 33, 54–62.
1463. Haupt, H. Neue Beiträge zur Geschichte des Mittelalters Waldensertums. – *HZ*, N. F. 25, 1888.
1464. Haupt, H. Waldensia. – *ZKG*, 10, 1889, 311–329.
1465. Herzog. Die romanischen Waldenser. Halle, 1853.
1466. Hubac, P Aux origines du catharisme. – *CEC*, 7, 1956–1957, 199–210.
1467. Hüek, Ch. Dogmenhistorischer Beitrag zur Geschichte der Waldenser. Freiburg in Brisgau, 1897.
1468. Hugon, A. et G. Gonnet. Bibliografia valdese. Torre Pellice, 1953. 275 p.
1469. Ilarino da Milano. Le eresie popolari del secolo XI nell'Europa occidentale. – *SG*, 2, 1947, 43–89.
1470. Ilarino da Milano. Per una storia dell' Inquisizione medioevale. – *SC*, 67, 1939.

1471. Jiménez Sanchez, P. Aux commencements du catharisme: La communauté d'„apôtres hérétiques„, dénoncée par Evervin de Steinfeld en Rhénanie. – *Hérésis*, 35, 2001, 17–44.
1472. Jones, W. The History of the Christian Church, from the Birth of Christ to the Eighteenth Century, Including the Very Interesting Account of the Waldenses and the Albigenses. London, 1816.
1473. Jones, W. The History of the Waldenses. T. 1–2. London, 1819.
1474. Klockenbring, G. Die Kultur und Schicksal der Katharer. – *Die Christengemeinschaft*, 22, 1950, 11–12.
1475. Koch, G. Die Frau im mittelalterlichen Katharismus und Waldensertum. – *SM*, 3. Ser. 1964, 741–774; на итал. ез.: La donna nel catarismo e nel valdismo medioevali. – In: *Medioevo ereticale*. Bologna, 1977, 245–275.
1476. Koch, G. Frauenfrage und Ketzertum im Mittelalter. Die Frauen Frage im Rahmen des Katharismus und des Waldensertums und ihre sozialen Wurzeln (XII–XIV Jahr.). Berlin, Acad. Verl., 1962. 211 p.
1477. Koch, G. Neue Quellen und Forschungen über die Anfänge der Waldenser. – *FF*, 32, 1958, 141–149.
1478. Koch, G. Waldensertum und Frauenfrage im Mittelalter. – *FF*, 36, 1962, 22–26.
1479. Kühner, H. Die Katharer. – In: *Die Wahrheit der Ketzer*. Stuttgart, 1968, 50–59, 242–250.
1480. Lambert, M. The Motives of the Cathars: Some Reflections. – In: *Religions Motivation*. Oxford, 1978, 49–59.
1481. Lea, H. Ch. A History of the Inquisition of the Middle Ages. Vol. 1–3. London, 1888; 2. ed. New York, Russel a. Russel, 1977. XIV, 583 p.; X, 587 p.; IX, 736 p.; на фр. ез.: Histoire de l'Inquisition au Moyen âge. Ouvrage trad. sur l'exemplaire revu et corr. de l'auteur par S. Reinach. T. 1–3. Paris, Soc. nouv. de libr. et éd., 1900–1902. XL, 631 p.; XIX, 682 p.; V 898 p.; на рус. ез.: История инквизиции в средние века. Пер. с фр.

- А. В. Башикирова. Т. 1–2. Санкт-Петербург, Брокгауз-Ефрон, 1911–1912. XVI, 559 с. 24 л. ил.; 602 с. 49 л. ил. 2 л. факс.
1482. Lea, H. Ch. The Inquisition of the Middle Ages. Its Organization and Operation. With an Historical Introduction by W. Ullmann. London, Eyre a. Spottiswood, 1963. 326 p.
1483. Le Cour, P. Les cathares. – *Atlantis*, 43, 1969, No 254, 87–94.
1484. Léger, J. Histoire générale des Eglises vaudoises. Т. 1–2. Leyde, 1669.
1485. Leutrat, P. Les Vaudois. Paris, Ed. sociales, 1966. 252 p.
1486. Lindeboom, J. Nieuwe Studien over de katharen. – *NAK*, 43, 1959–1960, 87–118.
1487. Loos, M. Les derniers cathares de l'Occident et leurs relations avec l'église patarine de Bosnie. – *HisZb*, 29–30, 1976–1977, 113–126.
1488. Maisonneuve, H. Etudes sur les origines de l'Inquisition. Paris, 1942; 2. éd. Vrin, 1960. 386 p.; 3. éd. 1980.
1489. Manselli, R. Les „Chrétien“ de Bosnie: le catharisme en Europe orientale. – *RHE*, 72, 1977, 600–614.
1490. Manselli, R. Dolore e morte nella esperienza religiosa catara. – In: *Dolore e la morte nella spiritualità dei secoli XII e XIII*. Todi, 1967, 233–259.
1491. Manselli, R. Eglises et théologies cathares. – *CF*, 3, 1968, 129–176.
1492. Manselli, R. L'eresia del Male. Napoli, Morano, 1963. 355 p.; 2. éd. 1980.
1493. Manselli, R. Evangélisme et mythe dans la foi cathare. – *Hérésis*, 5, 1985, 5–17.
1494. Manselli, R. Il miracolo e i catari. – *BSSV*, 140, 1976, 15–19.
1495. Manselli, R. Per la storia dell'eresia nel secolo XII. – *BISI*, 67, 1992, 189–264.
1496. Manselli, R. Il principe del male nell'eresia catara. – In: *Archivio di filosofia*. Roma, 1980, 141–153.

1497. Manselli, R. Profilo dell'eresia medievale (catari e valdesi). – *Humanitas*, 5, 1950, 385–396.
1498. Manselli, R. Spirituels et béguins du Midi. Trad. de ital. par J. Duvernoy. Toulouse, 1993. 336 p.
1499. Manselli, R. Studi sulle eresie del secolo XII. Roma, 1953. VII, 124 p. (Studi storici. 5.).
1500. Manselli, R. Testi per lo studio dell'eresie catara. Turin, Lauri, 1964. 83 p.
1501. Manselli, R. Un'abiura del XII secolo e l'eresia catara. – In: *Studi sulle eresie del secolo XII*. Roma, 1975, 182–191.
1502. Manselli, R. Una designazione dell'eresia catara: „Arriana heresis“. – *BISI*, 68, 1956, 233–246.
1503. Manteuffel, T. Nascita dell'eresia. Firenze, 1975.
1504. Marchand, J. W. On the Origin of the Term Popelican(t). – *MS*, 38, 1976, 496–498.
1505. Milva, L. Violenza, guerra, pena di morte: Le proposte degli eretici medievali. – *RSchI*, 43, 1989, No 1, 123–144.
1506. Mohr, W. Waldes und das frühe Waldensertum. – *ZRGG*, 9, 1957, 337–363.
1507. Molnàr, A. Valdenšti: evropsky rosměr jejich vzdoru. Praha, Kalich, 1973 [1974]. 327 p.
1508. Molnàr, A. Vue nouvelle sur le Valdisme médiéval. – *CV*, 4, 1961, 273–279; също и в: *BSSV*, 1962, 51–59.
1509. Moor, R. I. The Formation of a Persecuting Society. Oxford, 1987.
1510. Moore, R. L. A la naissance d'une société persécutrice: les clercs, les cathares et la formation de l'Europe. – In: *La persécution du catharisme XIIIe–XIVe siècles*. Carcassonne, 1996.
1511. Moore, R. L. La persécution, sa formation en Europe, 950–1250. Paris, Les Belles Lettres, 1991.
1512. Moore, R. L. Popular violence and popular heresy in Western Europe c. 1000–1179. – *SChH*, 21, 1984, 43–50.

1513. Morghen, R. Aspetti ereticali dei movimenti religiosi popolari. I laici nella *societas christiana* dei secoli XI ed XII. – In: *Miscellanea del Centro di studi medievali*. Milano, 1968, 582–596.
1514. Morghen, R. *Civiltà medioevale al tramonto*. Roma etc., La terza, 1974.
1515. Morghen, R. *Grigorio VII e la riforma della chiesa nel secolo XI*. Palermo, 1974.
1516. Morghen, R. *Movimenti religiosi popolari nel periodo della riforma della chiesa*. – In: *X Congr. int. di sci. storiche. Roma, 1955. Rel. 3*. Firenze, 1955, 333–356.
1517. Morghen, R. *L'origine dell'eresia medioevale in Occidente*. – *RSR*, 1, 1951, 1–24.
1518. Morghen, R. *Problèmes sur l'origine de l'hérésie au Moyen âge*. – In: *Hérésies et sociétés dans l'Europe pré-industrielle (XIe–XVIIIe s.)*. Paris, 1968, 121–135.
1519. Muston, A. *Aperçu de l'antiquité des Vaudois des Alpes*. Pignerol, 1881.
1520. Muston, A. *Histoire populaire des Vaudois*. Paris, 1862.
1521. Muston, A. *Histoire des Vaudois*. T. 1. Strasburg, 1834.
1522. Nelli, R. *Réflexions sur le dualisme, le principe du mal et l'éternité du monde dans le catharisme médiéval*. – *CS*, 61, 1966, 181–195.
1523. Perrone, G. *Valdesi primitivi, mediani e contemporanei*. Turin, 1871.
1524. Peters, E. *Heresy and Authority in Medieval Europe*. London, 1980.
1525. Peters, E. *Inquisition*. New York – London, 1986.
1526. Pezet, M. *L'épopée des vadois: Dauphiné, Provence, Languedoc, Piémont, Suisse*. Paris, Seghers, 1976. 256 p.
1527. Poupin, R. *De métempsychose en réincarnation ou la transmission des âmes des temps cathares à nos jours*. – *Catharisme: l'édifice imaginaire*. Carcassone, 1998, 145–164.

1528. Preger, W. Beiträge zur Geschichte der Waldensier im Mittelalters. – *AKBAW*, 13, sec. 1, 1875, 181–250.
1529. Preger, W. Über das Verhältnis der Taburiten zu den Waldensiern des 14. Jahrhunderts. – *AKBAW*, 18, sec. 1, 1889.
1530. Primov, B. La Bulgarie et l'Europe occidentale au début du XIII siècle. – *EH*, 2, 1965, 101–116.
1531. Primov, B. Medieval Bulgaria and the Dualistic Heresies in Western Europe. – *EH*, 1, 1960, 79–106.
1532. Primov, B. Spread and Influence of Bogomilism in Europe. – *BBg*, 6, 1980, 317–337.
1533. Puech, H. Ch. Catharisme médiéval et bogomilisme. – In: *XII Convegno „Volta“*. Roma, 1956. *Atti 12*. Roma, 1957, 56–84.
1534. Quispel, G. Alle origini del catarismo. – *SMSR*, 52, 1986, 101–112.
1535. Recherches sur le catharisme. – *AIEO*, 12, 1952, 1–80.
1536. Reinach, S. Les survivances européennes du catharisme. – In: *V Congr. int. des sci. hist.* Bruxelles, 1923, 188–189.
1537. Rigola, P. Il monachismo dell'alto medioevo e la formazione della civiltà occidentale. Spoleto, 1957.
1538. Roché, D. Le problème du mal et du salut de la Pistis – Sophia aux manichéens Prolégomènes à l'étude du catharisme. – In: *Spiritualité de l'hérésie: catharisme*. Toulouse, 1953, 167–204.
1539. Roll, E. Die Katharer. Stuttgart, 1979. 249 p.
1540. Rottenwöhler, G. Der Katharismus. Vol. 1–4. Bad Honnef, 1982–1993. 468 p.; XX, 901 p.; 655 p.
1541. Rousseau, H. L'interprétation du catharisme. – *AESC*, 1, 1969, 138–141.
1542. Sairo, C. E Valdesi, catari, templari. Turin, 1937. 140 p.
1543. Šanjek, F. Albigeois et chrétiens bosniaques. – *RHEF*, 2, 1973.
1544. Šanjek, F. Bosansko-humski (hercegovački) krstjani i katarsko-dualistički pokret u srednjem vijeku. Zagreb, 1975.
1545. Šanjek, F. Les chrétiens bosniaques et le mouvement cathare au Moyen âge. – *RHR*, 182, 1972.

1546. Šanjek, F. Les chrétiens bosniaques et le mouvement cathare, XIIe–XVe siècle. Bruxelles etc., 1976. 263 p. ill.
1547. Šanjek, E L'initiation cathare dans l'Occident medieval. – *Hérésis*, 5, 1985, 19–27.
1548. Šanjek, E Katarsko-dualistička inicijacija u Srednjem vijeku. – *HisZb*, 29–30, 1976–1977, 101–111.
1549. Schmidt, Ch. Histoire et doctrine des cathares. Vol. 1–2. Bayonne, J. Curutchet, 1983. XII, 391 p.; 318 p.
1550. Schmitz-Valckenberg, G. Grundlehren katharischer Sekten des 13. Jahrhunderts, eine theologische Untersuchung mit besonderer Berücksichtigung von „Adversus catharos at valdenses“ des Moneta von Cremona. München, Paderborn, 1971. XX, 351 p.
1551. Sekendorf. Histoire des Eglise esclavonnes et vaudoises. Bale, 1875.
1552. Selge, K. V. Die ersten Waldenser mit Edition des Liber Antiheresis des Durandus von Oska. 1. Untersuchungen und Darstellung. 2. Der Liber Antiheresis des Durandus von Oska. Berlin, deGruyter, 1967. XVIII, 320 p.; XXVI, 287 p. (Arbeiten zur Kirchengeschichte. 37).
1553. Selge, K. V. Discussions sur l'apostolicité entre vadois, catholiques et cathares. – *CF*, 2, 1967, 143–162.
1554. Šemkov, G. Der Einfluss der Bogomilen auf die Katharer. – *Saeculum*, 32, 1981, 349–373.
1555. Shriver, G. H. Images of Catharisme and the Historical Task. Ed.... – In: *Contemporary Reflections on the Medieval Christian Tradition*. Durham, N. C., 1974, 67–80.
1556. Šidak, J. Bosna i zapadni dualisti u prvoji polovici XIII stoljeća. – *ZČ*, 6–7, 1952, 290–293.
1557. Siegwart, J. Die Pataria des 11. Jahrhunderts und der heilige Nikolaus von Patara. – *ZSKG*, 71, 1977, 30–92.
1558. Söderberg, H. R. La religion des cathares. Etudes sur le gnosticisme de la basse antiquité et du Moyen âge. Uppsala, Almqvist et Wiksells, 1949. 301 p.; Repr. New York, 1978. 300 p.

1559. Solovjev, A. Le symbolisme des mouvements funéraires bogomilles et cathares. – In: *X Congr. int. des études byz. Istanbul, 1955. Act.* Istanbul, 1957, 162–165.
1560. Stephens, P. *The Waldensian Story: A Study in Faith, Intolerance and Survival.* Lewes, 1998.
1561. Steude, G. Über den Ursprung der Katharer. – *ZKG*, 5, 1882.
1562. Stoodt, H. C. *Catharismus im Untergrund.* Tübingen, 1997.
1563. Swiggers, P. Entre le Bien et le Mal: le catharisme comme doctrine spirituelle. – *MSt*, 1, 1991, 343–349.
1564. Talbot, L. Le verbe et des cathares. – *Atlantis*, 225, 1970, janvier–février, 167–172.
1565. Teunis, H. The Failure of the Patarine Movement. – *JMH*, 5, 1979, 177–184.
1566. Turberville, A.-S. Heresies and the Inquisition in the Middle Ages. – *CMH*, 6, 1936, 699–726.
1567. Turberville, A.-S. *Medieval Heresy and the Inquisition.* London, 1920. 264 p.; Repr. Hamden, Conn., Archon, 1964. VI, 264 p.
1568. Varga, L. Les cathares sont-ils des néo-manichéens ou de néo-agnostiques? – *RHR*, 120, 1939, 175–193.
1569. Varga, L. Un problème de méthode en histoire religieuse: le catharisme. – *RevS*, 11, 1936, 133–143.
1570. Vesce, T. E. On Identifying the Popelican(t). – *MS*, 32, 1970, 352–353.
1571. Werner, E. Eretici e reformatori radicali nel secolo XI. – *QS*, 64, 1987, 61–79.
1572. Werner, E. Die Stellung der Katharer zur Frau. – *SM*, 2, 1961.
1573. Wild, G. Bogomilen und Katharer in ihrer Symbolik. Grundfragen der bogomilischen Symbolik und das Symbolik des katharischen Symboldarstellungen. T. 1. Die Symbolik des Katharismus und das Problem des heterodoxen Symbols im Rahmen der Abendländischen Kultureinheit. Wiesbaden, Franz Steiner Verl., 1970. XVI, 236 p.

1574. Wolf, J. Bogomilen und Katharen in ihrer Symbolic. I. Wiesbaden, 1970.
1575. Wolf, Ph. Rôle de l'essor économique dans le rattachement social et religieux (des cathares). – *CF*, 20, 1985, 243–255.
1576. Wolf, Ph. Villes et campagnes dans l'hérésie cathare. – In: *Hérésies et sociétés dans l'Europe pré-industrielle (XIe–XVIIIes.)*. Paris, 1968, 203–208.
1577. Wylie, J. A. History of the Waldenes. Edinburgh, 1880.
1578. Zambon, F. Angelogia catara e mito del Graal. – In: *L'Angelo dell'immaginazione*. Trente, 1992, 175–193.
1579. Zambon, F. La cena segreta. – In: *Tratti e rituali catari*. Milano, 1997.
1580. Zambon, F. Dolore e male nella dottrina catara. – In: *Il mio nome e sofferenza. Le forme e la rappresentazione del dolore*. Trente, 1993, 189–204.
1581. Zambon, F. El legado de los cataros. Madrid, Siruela, 1997.

ИТАЛИЯ

ИЗВОРИ

1582. Aldrovandi, L. Acta S. Officii Bononiae ab anno 1291 usque ad annum 1309. – In: *Atti e memorie della R. Deputazione di storia patria per la Provincie di Romagna. Ser. 3, 14*. Roma, 1896.
1583. Annoni, C. Documenti spettanti alla storia della S. Chiesa Milanese. Como, 1839.
1584. Cantú, C. Les hérétiques d'Italie. Discours historiques de... Trad. de ital. par A. Digard et E. Martin. T. 1–5. Paris, Adrien le Clere, 1867–1870. 655 p.; 752 p.; 666 p.; 527 p.; 630 p.

1585. D'Alatri, M. Archivio uffici e titolari dell'inquisizione toscana verso la fine del Duocento. – *CFr*, 40, 1970, 169–190.
1586. Dondaine, A. De heresi catharorum in Lombardia. Ed. ... – *AFP*, 19, 1949, 306–312.
1587. Dondaine, A. La hiérarchie cathare en Italie. I. Le De heresi catharorum; 2. Le Tractatus de hereticis d'Anselme d'Alexandrie, O. E; 3. Catalogue de l'hiérarchie cathare d'Italie. – *AFP*, 19, 1949, 280–312; 20, 1950, 234–324.
1588. Esposito, M. Sur quelques manuscrits de l'ancienne littérature religieuse des vadois du Piémont. – *RHE*, 46, 1951, 127–159.
1589. Fussenegger, G. De manipulo documentorum ad usum inquisitoris haereticae pravitatis in Romandiola saec. XIII. – *AFH*, 44, 1951.
1590. Ilarino da Milano. Fr. Gregorio O. P., vescovo di Fano, e la „Disputatio inter Catholicum et Paterinum hereticum“. – *Aevum*, 14, 1940.
1591. Ilarino da Milano. Il „Liber supra stella“ del Piacentino Salvo Burci contro i catari e altre correnti ereticali. – *Aevum*, 17, 1943, 90–146; 19, 1945, 309–341.
1592. Ilarino da Milano. La „Summa contra haereticos“ di Giacomo Capelli O. F. M. e un suo „Quaresimale“ inedito (saecolo XIII). – *CFr*, 10, 1940.
1593. Joachimus Florensis (Joachim von Fiore). Concordia Novi ac Veteris Testamenti. Venedig, 1519; Repr. Frankfurt a. M., Minerva, 1964. IV, 135 p.
1594. Joachimus Florensis (Joachim de Fiore). Expositio in Apocalipsim. Venise, 1527; Repr. Frankfurt a. M., 1964. 224 p.
1595. Joachimus Florensis (Joachim de Fiore). Scriptus Esaiam prophetem. Venetiae, 1523.
1596. Joachimus Florensis (Joachim de Fiore). Tractatus super quatuor Evangelia. Ed. E. Bounainti. Roma, 1930.
1597. Mansi, J. D. Sacrorum consiliorum nova et amplissima collectio. Vol. 21–26. Florentiis, 1759–1798.

1598. Mercati, A. Documenti dall'archivio segreto Vaticano. – In: *Miscellanea Pio Paschini*. 2. Roma, 1949.
1599. Merlo, G. G. Eretici e inquisitori nella società piemontese del trecento, con l'edizione dei processi tenuti a Giavena dall'inquisitore Alberto del Castellarlo (1335) nelle valli di Lanzo dall'inquisitore Tommaso di Casasco (1373). Turin, Clandiana, 1977. 316 p.
1600. Molinier, Ch. Etudes sur quelques manuscrits de bibliothèques d'Italie concernant l'Inquisition et les croyances hérétiques du XIIe et du XIIIe siècle. Paris, 1887. 208 p.
1601. Montet, E. Histoire littéraire des vaudois du Piémont, d'après les manuscrits originaux conservés à Cambridge, Dublin, Genève, Grenoble, Munich, Paris, Strasbourg et Zürich. Paris, 1885; Repr. Genève, Slatkine, 1977. XII, 245 p.
1602. Muratori, L. A. Antiquitates Italicae mediae aevi. T. 5. Milan, 1741.
1603. Muratori, L. A. Rerum italicarum scriptores. Milan, 1723–1751.
1604. Preger, W. Das Evangelium aeternum und Joachim vom Floris. – *AKBAW*, 12, 1874.
1605. Reltgen, A. Les Traités antihérétiques italiens du XIIIe s. – In: *Mémoire de maîtresse sous la direction d'André Vanchez*. Paris, 1989.
1606. Rivoire, P. L'inquisition et les hérétiques du Nord d'Italie d'après des Archives du Vatican. – *BSHV*, 56, 1930.
1607. Rorengo-Lucerna, A. M. Breve narratione dell'introduzione degli eretici nelle valli del Piemonte. Torino, 1632.
1608. Rorengo-Lucerna, M. A. Memorie storiche dell'introduzione dell'eresie nelle valli di Lucerna, Marchesato di Saluzzio et altre di Piemonte. Torino, 1649.
1609. Tocco, F. Nuovi documenti sui noti eretici. – *ASI*, 1901.
1610. Tollius, J. Insignia itinerarii Italici. Traiecti ad Rhenum, 1696.
1611. Tondelli, L. Il libro della figura dell'abate Gioachimo da Fiore. 1. Torino, 1939.

ИЗСЛЕДВАНИЯ

1612. Ангелов, Д. Българското богомилство и италианският катаризъм. – В: *България, Италия и Балканите*. С., 1988, 21–33.
1613. Бортник, Н. А. Еретические секты Италии первой половины XIII в. – *СрВ*, 10, 1957, 101–123.
1614. Дончев, С. Булгари и богомили в Италия и епохата, предшествуваща Ренесанса. – *ПК*, 1980, № 5, 51–74.
1615. Зайцев, В. К. Богомилское движение и общественная жизнь Северной Италии эпохи Дуеченто. Минск, Наука и техника, 1967. 48 с.
1616. Карсавин, Л. П. Очерки религиозной жизни Италии, XII–XIII в. Санкт-Петербург, 1912.
1617. Патария. – В: *Сов. ист. энциклопедия*. Т. 10, М., 1967, 921–922.
1618. Пейчев, Б. Йоахим от Фиоре и България. – В: *България, Италия и Балканите*. С., 1988, 168–171.
1619. Пейчев, Б. Йоахим от Фиоре и българските мотиви в творчеството му. – *ПК*, 1984, № 1, 31–39.
1620. Рутенбург, В. И. Народные движения в городах Италии. Москва, 1958.
1621. Скоти, Д. Българите в Италия и влиянието на богомилството и „Славянската политика“ на Римската църква. – *ЕЛ*, 1985, № 3, 58–61.
1622. Токко, Ф. Религиозные ордена и ересь. – В: *Флорентинские чтения*. I. Москва, 1914.
1623. Acland, H. D. A Brief Sketch of the History and Present Situation of the Waldenses in Piemont. London, 1825.
1624. Adriani, M. Catari. – In: *Enciclopedia della religioni*. I. Firenze, 1970, 1522–1524.
1625. Allix, P. Some Remarks upon the Ecclesiastical History of the Ancient Churches of Piémont. London, 1690.

1626. Amati, A. Il ristorimento del commune di Milano. Milano, 1863.
1627. Amati, A. Processus contra Waldenses in Lombardia Superior anno 1387. – *ASI*, Ser. 1–2, 1865, 3–52; 3–61.
1628. Anemüller, E. Geschichte der Verfassung Mailand in den Jahren 1075 bis 1117. Halle, 1881.
1629. Angelov, D. Der Bogomilismus in den Balkanländern und die Häresien in Frankreich und Italien im 11. Jahrhundert. – *EB*, 1991, No 4, 107–120.
1630. Angelov, D. L'influence du bogomilisme sur les Cathares d'Italie et de France. – *EH*, 4, 1968, 175–190; също и в кн. му: *Les Balkans au Moyen âge*. London, 1978, 175–190.
1631. Aničkov, E. Joachim de Flor et les milieux courtois. Roma, 1931.
1632. Appia, P. Notice historique sur les Vaudois des vallées du Piémont. Genève, 1824.
1633. Aubert, A. Valdesianismo ed evangelismo italiano alcuni studi recenti. – *RSchI*, 41, 1987, No 1, 152–175.
1634. Baggiolini, Ch. Dolcino e i Patareni. Novara, 1838.
1635. Balzani, U. Italia papato e impero nella metà del secolo XII. Messina, 1930.
1636. Barbero, A. I catari di Chieri. – In: *Testi i problemi di storia del cristianismo*. Torino, 1967, 94–111.
1637. Bazzocchi, D. L'eresia catara. Saggio storico filosofico con un appendice: Disputationes nonnullae adversus haereticos. Codice inedito del secolo XIII delle Bibl. Malatestiana di Casena. Bologna, 1919–1920. 105 p. Appendice CCXIV p.
1638. Bertora, G. Il tribunale inquisitorio di Genova. – *CC*, 104, 1953, No 2.
1639. Biscardo, G. Eretici ed inquisitori nella Marca Trevisiana (1280–1308). – *AV*, Ser. 5, 11, 1932, 148–180.
1640. Biscardo, G. Inquisitori ad eretici a Firenze (1319 a 1334). – *SM*, N. s., 2, 1929, 347–375; 3, 1930, 266–287.

1641. Biscardo, G. Inquisitori ed eretici Lombardi (1292–1318). – *MSI*, 19, 1922, 445–557.
1642. Bizioli, C. Ancora di Giovanni Luzio e dei catari bergamaschi. – *Bergomum*, 48, 1954, Vol. 28.
1643. Boffito, G. Cuneo. Albigesi a Genova nel sec. XIII. – *ARAST*, 22, 1896–1897, 161–170.
1644. Boffito, G. Eretici in Piemonte al tempo del gran scisma. – In: *Studi e documenti di storia e diritto*. 18. Torino, 1897.
1645. Boffito, G. Gli eretici di Cuneo. – *BSBS*, 1, 1895, 324–333.
1646. Boni, Ph. de. Inquisizione di Calabro-Valdesi. Milano, 1864.
1647. Bosisio, A. Origini del comune di Milano. Messina etc., 1933.
1648. Bridel, E. De l'origine des Vadois du Piemont. Lausanne, 1886.
1649. Brown, S. M. Movimenti politico-religiosi a Milano al tempi della Pataria. – *ASL*, 58, 1931, 227–278.
1650. Brusa, A. Federico II e gli eretici. – *AFLF*, 17, 1974, 289–326.
1651. Campi, P. M. Dell'istoria ecclesiastica di Piacenza. T. 1–2. Piacenza, 1651–1662.
1652. Cantimori, D. Appunti sulle eresie del secoli XI–XIII. Pisa etc., 1945. 200 p.
1653. Cantimori, D. Eretici italiani del Cinquecento. Firenze, 1939.
1654. Cantú, C. Les hérétiques d'Italie. Discours historiques. Vol. 1–5. Trad. par ital. Paris, 1866–1870.
1655. Capitani, O. Le istituzioni ecclesiastiche medievali: tra ideologia e metodologia. Appunti. – *RSChI*, 30, 1976, No 1, 345–362.
1656. Capitani, O. Legislazione antieretica e strumento di costruzione politica nelle decisioni normative di Innocenzo III. – *BSSV*, 140, 1976, 31–53.
1657. Cherubini, W. Movimenti patarini in Orvieto. – *BISAO*, 15, 1959.
1658. Cipolla, C. Il patarenismo a Verona nel secolo XIII. – *AV*, 25, 1883, 64–86; 267–287.
1659. Cipolla, C. Nuove notizie sugli eretici veronesi, 1273–1310. – *RAL*, ser. 5, 5, 1896.

1660. Comba, E. Histoire des Vaudois d'Italie depuis leurs origines jusqu'à nos jours. Paris, Fischbacher, 1887. 378 p.
1661. Comba, E. History of the Waldenses of Italy from their Origin to the Reformation. London, 1888; Repr. New York, 1978. VIII, 357 p.
1662. Cowdrey, H. E. J. The Papacy, the Patarians and the Church of Milan. – *TRHS*, Ser. 5, 18, 1968, 25–48.
1663. Cracco, G. Gli eretici nella „societas christiana“ dei secoli XI e XII. – In: *La cristianità dei secoli XI e XII in Occidente*. Milano, 1983, 356–364.
1664. Cracco, G. Pataria: opus e nomen (Tra verità e autorità). – *RSChI*, 18, 1974, 357–387; също и в: *The Concept of Heresy in the Middle Ages (11th–13th c.)*. Louven, 1976, 167–171; и в: *Medioevo ereticale*. Bologna, 1977, 153–184.
1665. Crema, G. I catari nel territorio veronese e il loro rifugio di Sirmione (secolo XII). Diss. Univ. Cattolica del Sacro Cuore. Milan, 1973.
1666. Cremaschi, G. Giovani Luzio e i catari a Bergamo. – *Bergomum*, 47, 1953, Voi. 27.
1667. D'Alatri. „Eresie“ perseguite dall'Inquisizione in Italia nel corso del Duecento. – In: *The Concept of Heresy in the Middle Ages (11th–13th c.)*. Louven, 1976, 211–224.
1668. D'Amico, V. I Bulgari stangiati nelle terre d'Italia nell'alto medio evo. – *Bulgaria*, 3, 1941, 40–182.
1669. Dal Pino, Ph. Il laicato italiana tra eresia e proposta pauperistico-evangelica nei secoli XII–XIII. Padova, 1984.
1670. De Boni, Ph. L'inquisizione e i Calabro-Valdesi. Milan, 1864.
1671. Delaruelle, E. La pieta popolari nel secolo XI. – In: *X Congr. int. di sci storiche*. Roma, 1955. Rel. 3. Firenze, 1955, 309–332.
1672. De Stefano, A. Catari. – In: *Enciclopedia italiana di scienze, lettere e arti*. 9. Milano, 1931, 434–436.
1673. De Stefano, A. Saggio sull'eresia medievale dei secoli XII–XIII. – *Bilychnis*, 4, 1914, 163–175; 5, 1915, 24–47.

1674. De Stefano, A. I tedeschi e l'eresia medievale in Italia. – *Bilychnis*, 6, 1916.
1675. Dupré-Theseider, E. Le catharisme languedocien et l'Italie. – *CF*, 3, 1968, 299–316; на итал. ез: Il catarismo della Linguadoca e l'Italia. – В кн. му: *Mondo cittadino e movimenti ereticali nel Medioevo*. Bologna, 1978.
1676. Dupré-Theseider, E. L'eresia a Bologna nei tempi di Dante. – In: *Studi storici in onore di G. Volpe*. Firenze, 1958; също и в кн. му: *Mondo cittadino e movimenti ereticali nel Medioevo*. Bologna, 1978.
1677. Dupré-Theseider, E. Gli eretici nel mondo comunale italiano. – *BSSV*, 114, 1963, 3–23; също и в кн. му: *Mondo cittadino e movimenti ereticali nel Medioevo*. Bologna, 1978.
1678. Elenterì, P. et A. Rigo. Eretici, dissidenti, musulmani ed ebrei a Bizanzio: una raccolta eresiologica del XII secolo. Venice, 1993.
1679. Esser, K. Franciscus von Assisi und die Katharer seiner Zeit. – *AFH*, 51, 1958.
1680. Ferrari, C. A. Gli annali di Dazio e i Patarini. – *ASL*, 19, 1892.
1681. Florowsky, C. Etudes sur la vie religieuse en Italie dans le XIIe et XIIIe siècles. – *AFH*, 7, 1915.
1682. Föss, L. Il caso Belibasta. Fine dell'ultimo perfetto cataro. Milano, Trento, 1997.
1683. Föss, L. I catari. Gli eretici del male. Milano, Xenia Edizioni, 1999, 126 p.
1684. Frugoni, A. Due schede: „pannosus“ e „patarinus“. – *BISI*, 65, 1953, 129–135.
1685. Fumi, L. Eretici e ribeli nell'Umbria, studio storico di un decennio 1320–1330. Umbri, 1916. (Biblioteca Umbra. No 6).
1686. Fumi, L. L'Inquisizione romana e lo Stato di Milano. – *ASL*, Ser. 4, 13, anno 37, 1910.
1687. Fumi, L. I Patarini in Orvieto. – *ASL*, Ser. 3, 22, 1875, 52–81.
1688. Gabotto, F. Valdesi, catari e Streghe in Piemonte dal secolo XIV–XVI. – *BSHV*, 18, 1900.

1689. Golinelli, P. La Pataria. Lotte religiose e sociali nella Milano dell' XI secolo. Milano, 1984.
1690. Gonnet, G. Casi di sincretismo ereticale in Piemonte nei secoli XIV e XV. – *BSSV*, 108, 1960, 3–36.
1691. Gonnet, G. Gioacchino da Fiore e gli eretici del suo tempo. – In: *Storia e massaggio in Gioacchino da Fiore*. Milano etc., 1980.
1692. Gonnet, G. Note sur la „Summa contra hereticos“ de Jacques Capellis (milieu XIIIe siècle). – *Hérésis*, 20, 1993, 3–5.
1693. Gonnet, G. Sur la présance cathare dans le sud de l'Italie vers la fin du XIIe siècle. – *Hérésis*, 15, 1990, 45–49.
1694. Gonnet, G. Y a-t-il une „Question Joachimite“. (A propos des derniers recherches sur Joachim de Fiore et les Joachites). – *Hérésis*, 8, 1987, 15–27.
1695. Götz, J. Beiträge zur Geschichte der Pataria. – *AKG*, 12, 1914–1916.
1696. Götz, W W. Die Entstehung der italianischen Kommunen im frühen Mittelalter. München, 1944.
1697. Greco, A. Mitologia catara. Il favoloso mondo delle origini. Spoleto, 2000, 246 p.
1698. Grégoire, H. Cathares d'Asie Mineure, d'Italie et de France. – In: *Mémorial L. Petit*. București, 1948.
1699. Gritsch, H. Die Pataria von Mailand. 1057–1075. Diss. Univ. Innsbruck, 1972.
1700. Grundmann, H. Eresie e nuovi ordini religiosi nel secolo XII. – In: *Movimenti religiosi popolari ed eresie del Medioevo*. Firenze, 1955, 357–402.
1701. Grundmann, H. Studi su Gioacchino da Fiore. – *Florensia*, 3–4, 1989–1990, 113–119.
1702. Hauser, R. Zur Spiritualität der Mailänder Pataria (1045–1065). Diss. Univ. Freiburg im Breisgau, 1974.
1703. Henderson, J. M. „Piety“ and Heresy in Medieval Orvieto: the Religious Life of the Laity c. 1150–1350. Ph D thesis. Univ. of Edinburgh, 1990, 70–117.

1704. Ilarino da Milano. Il dualismo cataro in Umbria al tempo di S. Francesco d'Assisi. – In: *Convegno studi Umbri. Atti*. Perugia, 1967, 175–216.
1705. Ilarino da Milano. Episodio dell'inquisizione francescana a Treviso. – *CFr*, 5, 1935.
1706. Ilarino da Milano. L'eresia popolari nel secolo XI. – *SG*, 2, 1947.
1707. Ilarino da Milano. L'eresia di Ugo Speroni nella confutazione del maestro Vacario. – *ST*, 115, 1945.
1708. Ilarino da Milano. L'istituzione dell'inquisizione monastico-papale a Venezia nel sec. XIII. – *CFr*, 5, 1935.
1709. Kaepelli, T. Un processo contro i Valdesi di Piemonte-Giaveno, Coazze, Valgioie nel 1335. – *RSChI*, 1, 1947, 285–291.
1710. Keller, H. Pataria und Stadtverfassung, Stadtgemeinde und Reform: Mailand im „Investiturstreit“ – In: *Investiturstreit und Reichsverfassung. Vorträge und Forschung*. 17. Berlin, 1973, 321–350.
1711. Krone, J. Fra Dolcino und die Patarener. Episode aus den Piemontischen Religionskriegen, mit Kirchen, Kultur und rechtsgeschichtlichen Erläuterungen. Leipzig, 1844.
1712. Krüger, A. Die Pataria in Mailand. Teil 1–2. – In: *Jahresberichte des königl. Friedrichs-Gymnasiums*. Leipzig, 1844.
1713. Lami, G. Della eresia de Paterini in Firenze. Lezioni di antichità Toscane e specialmente della città di Firenze. 2. Firenze, 1766.
1714. Lansing, C. Power and Purity. Cathar Heresy in Medieval Italy. New York – Oxford, Oxford Univ. Press, 1998: X, 267 p.
1715. Leger, J. Histoire générale des églises évangéliques des Vallées de Piémont ou Vaudoises. Leyde, 1669.
1716. Maccarrone, M. Riforma e sviluppo della vita religiosa con Innocenzo III. – *RSChI*, 16, 1962, 29–72.
1717. Manselli, R. La fin du catharisme en Italie. – *CF*, 20, 1985, 110–118.

1718. Manselli, R. Grundzüge der religiösen Geschichte Italiens im 12. Jahrhundert. – In: *Beiträge zur Geschichte Italiens im 12. Jahrhundert*. Sigmaringen, 1971, 3–35.
1719. Manselli, R. Les hérétiques dans la société italienne du XIIIe siècle. – In: *Hérésies et sociétés dans l'Europe pré-industrielle (XIe–XVIIIe s.)*. Paris, 1968, 199–202.
1720. Manselli, R. Il Monaco Enrico e la sua eresia. Ed. ... – *BISI*, 65, 1953, 1–63.
1721. Manselli, R. I passagini. – *BISI*, 65, 1953, 1–63.
1722. Manselli, R. Per la storia dell'eresia catara nella Firenze del tempo di Dante: Il processo contro Saraceno Paganelli. – *BISI*, 62, 1950, 123–138.
1723. Manselli, R. I vescovi italiani, gli ordini religiosi e i movimenti popolari religiosi nel secolo XIII. – In: *Vescovi e diocesi in Italia nel Medioevo (secoli IX–XIII)*. Padova, 1964.
1724. Marchetti, V. Gruppi ereticali sensi del Cinquecento. Firenze, 1975.
1725. Martineau, F. Deux principes antagonistes et un sauveur: les cathares italiens du XIIIe siècle et le Livre de duobus principus. – *Hérésis*, 29, 1998, 7–38.
1726. Maselli, D. Il valdismo e i movimenti francescani: appunti di una ricerca di équipe. – *BSSV*, 136, 1974, 93–98.
1727. Mazzi, A. Aspetti di vita religiosa e civile nel secolo XIII a Bergamo. – *BC*, 16, 1922.
1728. Meille, G. La chiesa Valdese e l'Italia. Firenze, 1911.
1729. Merlo, G. G. Eretici e inquisitori nella società piemontese del Trecento. Torino, 1977.
1730. Merlo, G. G. Eretici nel mondo comunale italiano. – In: *Eretici ed eresie medievale*. Bologna, 1999, 233–259.
1731. Merlo, G. G. Sopravvenienze ereticali e nuovi fermenti eterodossi nel Trecento. – *BSBS*, 74, 1976, 145–238.
1732. Merlo, G. G. Sul valdismo „colto“ tra il XIII e XIV secolo. – In: *I Valdese e l'Europe*. Torre Pelice, 1982.

1733. Miccoli, G. Per la storia della pataria milanese. – *BISI*, 70, 1958, 43–123; също и в: *Medioevo ereticale*. Bologna, 1977, 89–151.
1734. Molnár, A. Luc de Prague et les vaudois d'Italie. – *BSSV*, 70, 1949, 40–64.
1735. Muratari, L. A. Dissertatio LX, Quaenam haereses saeculis rudibus Italiam divexarint. – In: *Antiquitates Italicae Medii Aevi*. Milan, 1741, 79–153.
1736. Mussoni, G. I patarini in Ramini. – *La Romagna*, 2, 1905.
1737. Paech, H. Die Pataria in Mailand. 1056–1077. Sonderhausen, 1872.
1738. Paolini, L. Domus e zona degli eretici l'esempio di Bologna nel XIII secolo. – *RSChI*, 35, 1981, No 2, 370–387.
1739. Paolini, L. et R. Orioli. L'eresia a Bologna fra XIII e XIV secolo. Vol. 1–2. Roma, 1975. 174 p.; 158 p.
1740. Paolini, L. L'eresia catara alle fine del Duecento. – In: *L'eresia a Bologna fra XIII e XIV secolo. I*. Roma, 1975.
1741. Paolini, L. Eretici de Medioevo. – In: *L'albero selvatico*. Bologna, 1989.
1742. Paolini, L. Gli ordini mendicanti e il'Inquisizioni. Il „Comportamento“ degli eretici e il giudizio sui frati. – *TMod*, 89, 1977, 695–709.
1743. Paolini, L. Italian catharism and written culture. – In: *Heresy and Literacy (1000–1530)*. Cambridge, 1994, 83–103; coreted 1990.
1744. Pataria. – In: *Dictionnaire univ. des noms propres. 3*. Paris, 1982, p. 650.
1745. Patarini. – In: *The New Encyclopaedia Britannica. 9*. London, 1986, 192–193.
1746. Perrens, F. Saint Pierre martyr et l'hérésie des patarins à Florance. – *RH*, 2, 1876.
1747. Petkanov, I. Bulag(us) e suknja nella parlate italiane e neolatine. – *RS*, 2, 1954, 43–50.
1748. Petkanov, I. Orme bulgare in Italia ed in occidente. – *Bulgaria*, 3, 1941, No 2, 95–102.

1749. Primov, B. Influenza del bogomilismo bulgaro sul catarismo in Italia e nell'Europa occidentale. – In: *Relazioni storiche e cult. fra l'Italia e la Bulgaria*. Napoli, 1982, 39–51.
1750. Reltgen, A. Dissidentes et contradictions en Italie. – *Hérésis*, 13–14, 1989, 89–113.
1751. Ricolti, A. La setta dei catari a Firenze e la „Mandeta“ di Guido Cavalcanti. – *NRS*, 14, 1930.
1752. Rigo, A. Il processo del Bogomilio Basilio (1099 ca): una riconsiderazione. – *OChP*, 58, 1992, 185–211.
1753. Ristori, G. B. I paterini in Firenze nella prima metà del secolo XIII. – *RSCStH*, 1, 1905.
1754. Sacchetti Sasseti, A. I patareni a Rieti nel secolo XIII. – *ASRSP*, 89, 1966, 87–99.
1755. Sarpi. Historia dell'inquisizione nella città e dominio di Venetia. S. 1., 1675.
1756. Savini, S. Il catarismo italiano ed i suoi vescovi nei secoli XIII e XIV. Ipotesi sulla cronologia del catarismo in Italia. Firenze, 1958. 184 p.
1757. Savio, C. F. Waldesi, catari, templari. Annotazioni di storia generale e piemontese. Torino, 1937.
1758. Scharff, T. Schrift zur Kontrolle – Kontrolle der Schrift. Italienische und französische Inquisitoren – Handbücher des 13. und frühen 14. Jahrhunderts. – *DA*, 54, 1998, 547–584.
1759. Schwartz, G. Die Herkunft des Namens Pataria. – *AKG*, 12, 1914–1916.
1760. Scuderi, G. I fondamenti teologici della non violenza nel Valdismo anteriore al XIV secolo. – *BSSV*, 129, 1971.
1761. Šemkov, G. Die Katharer von Florenz und Umgebung in der ersten Hälfte des 13. Jahrhunderts. – *Hérésis*, 7, 1986, 59–75.
1762. Serena, A. Fra gli eretici trevigiani. – *AVT*, 3, 1923, 169–203.
1763. Severino, G. „Medioevo ereticale“ e istituzioni ecclesiastiche. A proposito di una recente antologia. – *RSchI*, 33, 1979, No 2, 519–532.

1764. Severino, G. Note sull'eresia a Siena fra i secoli XIII e XIV. – In: *Studi sul Medioevo cristiano*. 2. Roma, 1974, 889–905.
1765. Solovjev, A. Novi podatoci za istoriju neomanihejskog pokreta u Italiji i Bosni. – *GZM*, n. s., 8, 1953, 329–333.
1766. Stephens, J. H. Heresy in Medieval and Renaissance Florence. – *PP*, 54, 1972, 25–60.
1767. Tabacco, G. La „Pataria milanese“ in una recente opera. – *BSBS*, 54, 1956.
1768. Taviani, H. Naissance d'une hérésie en Italie du nord au XIe siècle. – *AESC*, 29, 1974, 1224–1252.
1769. Tocco, F. L'eresia nel medio evo. Florence, 1884.
1770. Tocco, F. Quel che non c'è nella Divina Commedia o Dante e l'eresia. Bologna, 1889.
1771. Toubert, P. Hérésies et Réforme ecclésiastique en Italie aux XIe et XIIe siècles. – *REI*, n. s., 8, 1961, 58–71.
1772. Turreni, A. La condizione giuridica degli eretici patarini in Orvieto. Diss. Univ. di Perugia, 1967.
1773. Vasilev, G. Les innovations bogomiles et la protorenaissance italienne. (Il duecento). – *EB*, 1992, No 2, 67–78.
1774. Violante, C. Hérésies urbaines et hérésies rurales en Italie du XIe au XIIIe siècles. – In: *Hérésies et sociétés dans l'Europe pré-industrielle (XIe–XVIIIe s.)*. Paris, 1968, 171–201; на итал. ез.: Eresie urbane e eresie rurale in Italia dall' XI al XIII sec. – In: *Medioevo ereticale*. Bologna, 1977, 185–212.
1775. Violante, C. I laici nel movimento patarino in Italia. I laici nella societas christiana dei secoli XI et XII. – In: *Studi sulle cristianità medioevali*. Milano, 1972, 597–687.
1776. Violante, C. I movimenti patarini e la riforma ecclesiastica. – *AUCSC*, 1957, 207–223.
1777. Violante, C. La pataria milanese e la riforma ecclesiastica. 1. Le premesse (1045–1057). Roma, 1955. X, 221 p. (Studi storici. 11–13).
1778. Violante, C. La società milanese nell'età precomunale. – *PIISS*, 4, 1953.

1779. Visconti, A. Note per la storia della società Milanese nei secoli XI e XII. – *ASL*, 61, 1934.
1780. Volpe, G. Eretici e moti ereticali dal XI al XIV secolo. – In: *Il Rinascimento*. Firenze, 1907.
1781. Volpe, G. Movimenti religiosi e sette ereticali nella società medioevale italiana, secoli XI–XIV. Florence, 1922. XII, 276 p.; Nouvelle éd. Florence, 1961. XVI, 284 p.
1782. Webb, D. M. The Pope and the Cities. Anticlericalism and Heresy in Innocent III's Italy. – *SChH*, 9, 1972, 135–152.
1783. Wicherkiewicz, W Die kirchliche Stellung der Erzbischöfe von Mailand zur Zeit der Pataria. Diss. Breslau, 1875.
1784. Zambon, F. La cena segreta. Trattati e rituali catari. Milan, Adelphi, 1997.
1785. Zambon, F. L'hérésie cathare dans la Marche de Trévis. – *Hérésis*, 18, 1992, 21–44.
1786. Zambon, F. L'hérésie cathare dans la société et la culture italienne du XIIIe siècle. – *Hérésis*, 1992, No 3, 27–52.
1787. Zanella, G. La culture des hérétiques italiens (XIIe–XIIIe siècles). – In: *Cultures italiennes (XIIe–XVe siècles)*. Paris, 2000, 345–373.
1788. Zanella, G. L'eresia catara fra XIII e XIV secolo in margine al disagio di una storiografia. – *BISI*, 88, 1974, 239–258.
1789. Zanella, G. Itinerari ereticali patari e catari tra Rimini e Verona. Roma, 1986.
1790. Zanella, G. Malessere ereticale in valle Padovana (1260–1308). – *RSLR*, 14, 1978.
1791. Zanon, L. Valdesi a Milano nel secolo XIII. – *ASL*, Ser. 4, 17, 1912, 5–22.

ФРАНЦИЯ

ИЗВОРИ

1792. Нели, Р. Ръкописите на катарите. С., Мириам, 1999. 244 с.
1793. Anecdotes historiques légendes et apologiques tirées du recueil inédit d'Etienne de Bourbon, dominicaine du XIIIe siècle. Publ. par A. Lecoq de la Marche. Paris, 1877.
1794. Anglade, J. Anthologie des troubadours. Paris, 1927. 187 p.; 2. éd. 1953.
1795. Archives historiques de l'Albigeois. Fasc. 4. Paris, etc., 1896.
1796. Aurell, M. Les sources de la croisade albigeoise: bilan et problématiques. – In: *La Croisade albigeoise*. Carcassonne, 2004, 21–38.
1797. Badham, F. P. et F. C. Conybeare. Fragments of an Ancient Gospel Used by the Cathars of Albi. – *HJ*, 11, 1913.
1798. Barrau, J. J. et B. Darragon. Histoire des croisades contre les Albigeois. Nouveaux documents sur l'histoire de France. T. 1–2. Paris, 1840.
1799. Barrau, J. J. et B. Darragon. Nouveaux documents sur l'histoire de France aux XIe et XIIIe siècles. Histoire des croisades contre les Albigeois. Paris, 1872.
1800. Belhomme, G. M. Documents inédits concernant hérétiques Bons Hommes de la secte des Albigeois. Toulouse, 1850.
1801. Belhomme, G. M. Documents inédits sur l'hérésie des Albigeois. – *MSAMF*, 6, 1852, 101–146.
1802. Berger, S. Les bibles provençales et vaudoises. – *Romania*, 18, 1889.
1803. Bessé, G. Cathare de Niquita, Antipape des hérétiques albigeois contenant les Ordinations des Eusques de la secte par Luy Faites en Languedoc, a moy communiquée par feu M. Casenue, Prebendier au Chapite de l'Eglise de Saint Estienne de Tolose en l'an 1652. Ed. ... Toulouse, 1652.

1804. Beyssier, J. Guillaume de Puylaurens et sa chronique. – In: *Mélanges d'histoire du Moyen âge*. 13. Paris, 1904, 85–175.
1805. Bouquet, M. Recueil des historiens de Gaules et de la France. T. 14. Paris, 1806.
1806. Brenna, A. De haeresi Albigensium... Roma, 1756.
1807. Brenon, A. Les manuscrits littérés vaudois : présentation d'ensemble. – *CN*, 38, 1978, 105–128.
1808. Brenon, A. „Las tribulations. Un traité vaudois“ (manuscrits de Cambridge et de Dublin. Texte A. – *Hérésis*, 1, 1983, 25–32; Texte B. – *Hérésis*, 2, 1984, 21–33; Textes C, D, E. – *Hérésis*, 3, 1984, 35–43; Texte F. – *Hérésis*, 4, 1985, 25–36.
1809. Brenon, A. Survivances „cathares,, dans les manuscrits vaudois du XVe siècle. – *CF*, 20, 1985, 135–156.
1810. Brenon, A. Synchrétisme hérétique dans les refuges alpins? Un livre cathare parmi les recueils de la fin du Moyen âge: le Manuscrit 269 de Dublin. – *Hérésis*, 7, 1986, 5–23.
1811. Cabié, E. Episodes de la croisade contre les albigeois (1205–1228). – *RHSL*, 1897–1898.
1812. Cabié, E. Sur un passage du poème de la croisade contre les albigeois par G. De Tudèle. – *AM*, 9, 1898.
1813. Catel, G. Mémoires d'histoire du Languedoc. Toulouse, 1638.
1814. Les cathares: documents et articles. Ed. R. Nelli, F. Niel, D. Roché et J. Duvernoy. Paris, Delphes, 1964. 455 p.
1815. Cayla, P. Fragment inédit d'un registre de l'Inquisition. – *MSASC*, 3. ser., 6, 1941–1943, 282–290.
1816. La chanson de la croisade contre les albigeois, commencée par Guillaume de Tudèle et continuée par un poète anonyme. Vol. 1–2. Ed. et trad. par P. Meyer. Paris, 1875–1879; éd. et trad. par E. Martin-Chabot. Vol. 1–3. Paris, 1931–1961; Reissued, 1972; trad. d'après le texte établi par E. Martin-Chabot par H. Gougaud. Paris, 1984.
1817. Chassanion, J. Histoire des Albigeois touchant leur doctrine et religion contre les faux bruits qui ont été semés d'eux et les écrits dont ou les à torts diffamés et de la cruelle et longue

- guerre qui leur a été faite, pour ravir les terres et seigneuries d'autrui: sous couloir de vouloir extirper l'hérésie. T. 1–4. Genf, 1595.
1818. La chronique de Guillaume Pelhisson. Trad. par J. Duvernoy, Toulouse, Ousset, 1958.
1819. Chronique de Guillaume de Puylaurens, XIIIe s. Croisade contre les albigeois. 1. Trans. F. Guizot. Toulouse, 1970. 148 p.
1820. Clédat, L. Le Nouveau Testament traduit au XIIIe siècle en langue provençale suivi d'un Rituel cathare. Reproduction photographique du manuscrit de Lyon, publ. avec un nouvelle éd. du Rituel par... Paris, E. Leroux, 1887. 3, XXXIII, 485 p.; Repr. Genève, Slatkine, 1968. XXVII, 486 p.
1821. Compayré, C. Etudes historiques et documents inédit sur l'albigeois, le Castrais et l'ancien diocèse de Lavaur. Albi, 1841.
1822. Cunitz, E. Ein katharische Rituel. – *BThW*, 4, 1852.
1823. Davis, G. W. The Inquisition at Albi 1295–1300. Text of Register and Analysis. New York, Columbia Univ. Press, 1948. 322 p.
1824. D'Heur, J.-M. Notes sur l'histoire du manuscrit de la Chanson de la Croisade albigeoise de Guillaume de Tudèle. – *AM*, 114, 1973, 443–450.
1825. Delmaire, B. Un Sermon arrageois inédit sur les „Bougres“ du Nord de la France (vers 1200). – *Hérésis*, 7, 1991, 1–15.
1826. Documents de l'histoire du Languedoc publ. sous la dir. de Ph. Wolf. Toulouse, Privat, 1969.
1827. Domairon, L. Code pénal de l'albigéisme. – *CH*, 10–12, 1864–1866.
1828. Dondaine, A. Les Actes du Concile albigeois de Saint Félix de Caraman. – *ST*, 125, 1946, 324–355.
1829. Dondaine, A. Le Manuel de l'inquisiteur, 1230–1330. – *AFP*, 17, 1947, 85–194.
1830. Dondaine, A. Un traité néo-manichéen du XIIIe siècle le „Liber de duobus principiis“ suivi d'un fragment de Rituel cathare. Publ. par... Paris, 1939.

1831. Dorbes, R. Les stèles manichéennes et cathares du Lauragais. – *CEC*, 1, 1949, No 4, 3–6.
1832. Dorbes, R. Les symboles manichéennes et cathares des stèles discoidales du Lauragais. – *CEC*, 21, 1955.
1833. Dossat, Y. Le chroniqueur Guillaume de Puylaurens. – *AM*, 65, 1953, 343–353.
1834. Dossat, Y. Le plus ancien manuel de l'inquisition méridionale, le Processus d'Inquisition (1248–1249). – *BPhH*, 1948; 1949; 1950.
1835. Douais, C. Acta capitulorum provincialium ordinis fratrum Praedicatorum. Toulouse, 1894.
1836. Douais, C. Documents pour servir à l'histoire de l'Inquisition dans le Languedoc au XIIIe et au XIVe siècles. Vol. 1–2. Ed.... Paris, 1900. (Registre du griffier de l'Inquisition de Carcassonne, 1250–1287, p. 115–300.)
1837. Douais, C. Les manuscrits du château de Merville. Paris, 1890.
1838. Douais, C. Les sources de l'histoire de l'Inquisition dans le Midi de la France aux XIIIe et XIVe siècles. – *RQH*, 30, 1881.
1839. Douais, C. Un nouveau manuscrit de Bernard Gui. – *MSAMF*, 14, 1889.
1840. Douais, C. Un nouvel écrit de Bernard Gui: Le Synodal de Lodève. Paris, 1894.
1841. Duvernoy, J. Les Actes de Saint-Félix sont ils des faux? – *CEC*, 19, 1968–1969, No 40, 16–20.
1842. Duvernoy, J. La chronique de Guillaume Pelhisson. Trad. et publ. par... Toulouse, Ousset, 1958.
1843. Duvernoy, J. Confirmation d'aveux devant les inquisiteurs Ferrier et Pons Gary (juillet-août 1243). Fragment de registre. – *Hérésis*, 1, 1983, 9–23.
1844. Duvernoy, J. Le dossier de Montségur. Interrogatoires d'Inquisition (1242–1247). Toulouse, Le Pérégrinateur, 1998, 205 p.; Milan, CVPM, 1998, 223 p.

1845. Duvernoy, J. L'Inquisition à Pamiers (choix de textes tirés du Registre d'Inquisition de J. Fournier). Trad. et présentés par... Toulouse, Privat, 1966. 237 p.
1846. Duvernoy, J. Registre de Bernard de Caux, Pamièrs 1246–1247. Ed. trad. par... Foix, 1990.
1847. Duvernoy, J. Un traité cathare du début du XIIIe siècle. Trad. et publ. par... – *CEC*, 13, 1962, 32–54.
1848. Ecbertus Schonauigiensis. Sermones adversus catharos. 13. – *PL*, 195, col. 11–102, 159.
1849. Ermengaud de Beziers. Contra haereticos (Languedoc vers 1200). – *PL*, 204, col. 1235–1272.
1850. Ermengaud de Saint-Gilles. Traité contre les cathares et vaudois (ms. Troyes Bibl. Munic 1068 ff. 115ra– 130vb). De Valdensibus. – *RHPPhR*, 3, 1953.
1851. Esposito, M. Le „Liber de duobus principiis“ suivi d'un fragment du rituel cathare. Publ. par A. Dondaine. – *RHE*, 38, 1942.
1852. Esposito, M. On some Waldensian Mss Preserved in the Library of Trinity College, Dublin. – *JThS*, 18, 1917, 177–184.
1853. Fournier, J. L'histoire des guerres faictes en plusieurs lieux de la France tant en la Guienne et Languedoc contre les hérétiques que ailleurs contre certains ennemis de la couronne. Toulouse, 1562.
1854. Gay, J. L'histoire des scismes et hérésies des albigeois conforme à celle de présent, par laquelle appert que plusieurs grans princes et seigneurs, sont tombez en extrêmes désolations et ruines pour avoir favorisé aux hérétiques. Paris, 1561.
1855. Germain, A. Ch. Inventaire inédit concernant les archives de l'Inquisition de Carcassonne (1241–1247). – *MSAM*, 4, 1855–1858, 287–308.
1856. Gieseler, J. K. L. De Rainerii Sacconi Summa de catharis et Leonistis. Göttingen, 1834.
1857. Gui, B. Manuel de la inquisiteur. Ed. et trad. par G. Mollat avec collabor. de G. Drioux. T. 1–2. Paris, Libri Champion, 1926–1927. LXVIII, 198 p. ill.; 171 p.

1858. Gui, B. *Practica Inquisitionis heretice Privatis*. Documents publiés pour première fois par C. Douais. Paris, A. Picard, 1886. 370 p.
1859. Guibal, J. *Le poème de la croisade contre les albigeois, ou l'Épopée nationale de la France du Sud au XIIIe siècle*. Toulouse, 1863. 616 p.
1860. Guillaume de Lorris et Jean de Meung. *Le roman de la rose*. Mis en français moderne par A. Mary. Paris, Gallimard, 1949; Dans la version attribuée à C. Marot. Publ. par S. E. Baridou. Avec une introd. d'A. Viscardi. T. 1–2. Milano etc., Cisaplin, 1954–1957. 211 p.; 495 p.
1861. Guillaume de Podio Laurentii. *Chronica super historia negotii Francorum sive bellorum adversus albigenenses ab a. 1092–1271*. – In: *Duchesne. Scriptores historiae Franciae*. 5. Paris, 1649.
1862. Guillaume de Puylaurens. *Histoire de la guerre des Albigeois*. Trad. par F. Guizot. Paris, 1824; Trad. par Ch. Lagarde. Paris, 1864. XXXIII, 354 p.; Ed. et trad. par J. Duvernoy. Paris, 1976. 230 p.
1863. Guillaume de Tudèle. *La Croisade contre les albigeois, épopée nationale*. Trad. par M. Lafon. Paris, 1968. 385 p.
1864. Guillaume de Tudèle. *Histoire de la croisade contre les hérétiques albigeois écrite en vers provençaux par un poète contemporain...* Trad. et publ. par M. C. Fauriel. Paris, 1837. CXXXIV, 738 p.
1865. Hauréau, J.-B. *Bernard Délicieux et l'Inquisition albigeoise (1300–1320). Pièces justificatives*. Paris, Hachette, 1877. 219 p.; 2. éd. Préface et trad. de pièces justificatives par J. Duvernoy. Toulouse, Loubatières, 1992.
1866. Hauréau, J.-B. *Le procès de Bernard Délicieux 1319*. Trad. ann. près. J. Duvernoy. Toulouse, Le Périgrinauteur, 2001. 383 p.
1867. Jas, P. *Disputatio academica de Valdensium secta ab Albigenensibus bene distinguenda*. Leyden, 1834. IV, 127 p.

1868. Kaepelli, T. Une somme contre les hérétiques de S. Pierre Martyr (?). – *AFP*, 17, 1947, 295–335.
1869. Kienzle, B. M. Cistercian Preaching Against the Cathars: Helinand's Unedited Sermon for Rogation. BN ms. Lat. 14. – *Coteaux*, 39, 1988, No 3–4, 297–314.
1870. Kunitz, E. Ein katharisches Ritual. – In: *Beiträge zu den theol. Wissenschaften*. 4. Wien, 1852.
1871. Lavaud, R. et J. Machicot. Boecis poème sur Boèce, fragment. [Quelques traces-contestées de catharisme]. Toulouse, Inst. d'études occitanes, 1950.
1872. Legendre, O. L'hérésie vue de Clairvaux. Témoignage inédit d'un recueil cistercien d'exemples sur les mouvements hérétiques de la fin du XIIe siècle. – *Hérésis*, 33, 2000.
1873. Limborch, Ph. A. van. *Historia Inquisitionis, qui subjungitur Liber sententiarum Inquisitionis Tholosonae ab anno Christi 1307 ad annum 1323*. Vol. 1–2. Amsterdam, 1692.
1874. Lucae Tudensis Ep. De altera vita, fideique controversiis adversus Albigensium errores libri III, nunc primum in lucem prolati, notisque illustrati a P. Joanne Mariana. S. I. Ingolstadt, 1612; също и в: *MBVP*, 25, 1677, 193–251.
1875. Magi, abbé. Mémoire historique sur l'Inquisition de Toulouse. – In: *Mémoires de l'Acad. de Toulouse*. 4. Toulouse, 1790.
1876. Maitland, S. R. *Facts and Documents, Illustrative of the History, Doctrine and Rites of the Ancient Albigenses and Waldenses*. London, 1832.
1877. *Manifestatio haeresis albigensium et luydensium*. Ed. A. Don-daine. – *AFP*, 29, 1959, 268–274.
1878. *Manifestatio haeresis catharorum*. Ed. d'Achery: *Spicilegium veterum aliquot scriptorum*. T. 1. Paris, 1723.
1879. Manselli, R. Per la storia della fada albigese nel secolo XIV: quattro documenti dell'Inquisizione di Carcassona. – In: *Studi sul Medioevo cristiano*. 1. Roma, 1974, 499–518.
1880. Martinez Casado, A. *Cataros en Leon*. Testimonio de Lucas de Tuy. – *AL*, 74, 1983, 263–311.

1881. Melia, P. The Origin, Persecutions and Doctrines of the Waldenses from Documents, Many Now to First Time Collected and ed. by... London, 1870. XVI, 138 p.
1882. Molinier, Ch. L'inquisition dans le midi de la France aux XIIIe et au XIVe siècles. Etude sur les sources de son histoire. Toulouse, 1880. XXVII, 467 p.; 2. éd. Marseille, Laffitte, 1973. XXVIII, 483 p.
1883. Molinier, Ch. Un texte de Muratori concernant les sectes albigeoises. [Brevis summula contra errores notatos hereticorum]. – *AM*, 22, 1910, 197–211.
1884. Molinier, Ch. Un traité inédit du XIIIe siècle contre les hérétiques cathares. Bordeaux, 1883. 30 p.
1885. Muesing, C. Les sermons de Jacques de Vitry contre les Cathares. – *CF*, 32, 1997, 69–83.
1886. Nelli, R. Dictionnaire des hérésies méridionales et des mouvements hétérodoxes ou indépendants apparus dans le Midi de la France depuis l'établissement du christianisme. Toulouse, Privat, 1968. 304 p.
1887. Nelli, R. Ecritures cathares. La cène secrète. Le Livre des deux principes. Traité cathare. Le Rituel occitan. Le Rituel latin. Texte précathares et cathares. Présentés, traduit et commentés avec une introduction sur les origines et l'espris du catharisme. Trad. et comment, par... Paris, Denoël, 1959. 257 p.; Nouv. éd. rev. et augmentée par... Planète, 1968. 255 p. Nouv. éd. actualisée et augmentée par A. Brenon. Paris, Le Rocher, 1995 ; на бълг. ез. Ръкописите на катарите. С., Мириам, 1999. 244 с.
1888. Percin, J. J. Monumenta conventus Tolosani O. P Opusculum de haeresi albigenium. Toulouse, 1693.
1889. Petrus de Pilichdorf. Tractatus contra sectam Waldensium. – *MBVP*, 1618.
1890. Pierre des Vaux de Cernay. Histoire des Albigeois et gestes de noble Simon de Monfort discripte par ... Randue de latin en franç. par A. Sorbin. Tolose, 1568. 173 p.; Paris, 1569.

- 198 p.; Trad. par F. Guizot. Paris, 1824; Ed. par P. Guèbin et E. Lyon. T. 1–3. Paris, 1926–1939; Trad. par P. Guèbin et H. Maisonneuve. Paris, 1951.
1891. Le Registre d’Inquisition de J. Fournier, évêque de Pamiers (1318–1325). T. 1–3. Ed. J. Duvernoy. Toulouse, Privat, 1925; [2. éd.] trad. de latin et annotée par J. Duvernoy. Vol. 1–2. Paris, La Haye, 1977–1978, 42, 1346 p.
1892. Rihs, W. Le manuscrit de Montségur. Genève, Bettex, 1976. 187 p.
1893. Roché, D. Les textes cathares. – In: *Spiritualité de l’hérésie: le catharisme*. Paris, 1953.
1894. Roché, D. Un traité cathare inédit du début du XIIIe siècle d’après le „Liber contra manicheos“ de Durand de Huesca. – *CEC*, 12, 1961, No 10, 3–17.
1895. Roger, R. A. Archives historiques de l’Albigeois et du Pays Gastrais. Albi, 1841. 181 p.
1896. Shahar, S. Ecrits cathares et commentaire d’Abraham Abulafia sur le Livre de la Création. Images et idées communes. – *CF*, 12, 1977, 345–362.
1897. Smedt, Ch. de. Les sources de l’histoire de la croisade contre les albigeois. – *RQH*, 16, 1874, 433–481.
1898. Smedt, Ch. de. Les sources de l’histoire de la doctrine et des pratiques de l’hérésie albigeoise. – *RQH*, 9, 1874, No 16.
1899. Sorbin, A. Conciles de Toulouse, Béziers et Narbonne, ensemble les ordonnances du conte Raymond, fils de Raymond, contre les albigeois et l’instrument d’accord entre le dit Raymond et Saint Louis, roi de France. Paris, 1569.
1900. Tamizey de Larroque, Ph. Mémoire sur le sac de Béziers dans la guerre des albigeois et sur le mot „Tuez les tous“ attribué au légat du pape Innocent III. Paris, 1862.
1901. Thouzellier, Ch. Livres des deux principes. New éd. Et transl. par... Paris, Ed. du Cerf, 1973. 504 p. (Sources chrétiennes, 198).

1902. Thouzellier, Ch. Rituel cathare. Complément du Livre cathare des deux principes (1973). Introd., texte crit., trad. par... Paris, Ed. du Cerf, 1977. 344 p.
1903. Thouzellier, Ch. Une somme anti-cathare. Le „Liber contra manicheos“ de Durand de Huesca. Texte inédit publ. et annoté par... Louvain, 1964. 376 p.
1904. Thouzellier, Ch. Un traité cathare inédit du début du XIIIe siècle d'après le „Liber contra manicheos“ de Durand de Huesca. Louvain, Publ. Universitaires, 1961. 120 p.
1905. Tillet, J. du. *Historiae belli contra albigense initi compendium*. Ed. A. Dressel. Berlin, 1845. VIII, 73 p.
1906. Tillet, J. du. Sommaire de l'histoire de la guerre faite contre les hérétiques albigeois. Extraite du Trésor de Carhars du Roy. Paris, 1590.
1907. Venckeleer, T. Un recueil cathare: le manuscrit A. 6.10. de la „Collection vaudoise“ de Dublin, I: „Une apologie“. II. „Une glose sur Peter“. – *RBPhH*, 38, 1960, 815–834; 39, 1961, 759–793.
1908. Vidal, A. L'ancien diocèse d'Albi d'après les registres de notaires. Textes et mémoires relatifs à l'histoire des anciens diocèses du Tarn. Paris, 1913.
1909. Vidal, J. M. Pierre tumulacres et croix cathare dans la région de Moissac. – *CLPA*, 5, 1956.
1910. Wagner, K. La croisade albigeoise vue par le chroniqueur Raoul de Coggeshale. Une interprétation de l'histoire sous l'angle du „patriotisme“ anglais. – *Hérésis*, 35, 2001, 83–89.
1911. Wilmart, A. Une lettre sur les cathares du Nivernais (1221). – *RB*, 47, 1935, 72–74.

ИЗСЛЕДВАНИЯ

1912. Альбигойцы. – В: *Сов. ист. энциклопедия. Т. 1. М., 1961, 422–423.*

1913. Блум, Ж. и Р. Нели. Последние еретики. Тайното учение на катарите. Философия. Апокрифи. Легенди. С., Мириам, 2005, 344 с.
1914. Альбигойские войны. – В: *Сов. ист. энциклопедия. Т. 1.* М., 1961, 421–422.
1915. Катары. – В: *Энцикл. словарь. 14 а.* Санкт-Петербург, 1895, 832–835.
1916. Катары. – В: *Сов. ист. энциклопедия. Т. 7.* М., 1965, с. 19.
1917. Керов, В. Л. Народные восстания и еретические движения во Франции в конце XIII – начала XV века. Москва, 1986. 138 с.
1918. Лазаров, С. Трубадури и катары. – *МХ*, 1989, № 1, 49–58.
1919. Осокин, Н. А. История альбигойцев и их времени. Т. 1. История альбигойцев до кончины папы Иннокентия III. Т. 2. Первая инквизиция и завоевание Лангедока французами. Казань, 1869–1872. III, 595 с.; 527 с.; 2. изд. Казан, 2000. 892 с.
1920. Сидорова, Н. А. Народные еретические движения во Франции в XI–XII веках. – *СрВ*, 4, 1953, 74–102.
1921. Abbé, J. L. La société urbaine languedocienne et le catharisme au XIIIe siècle : le cas de Limoux (Aude). – In: *Religion et soc. urbaine au Moyen âge.* Paris, 2000, 119–140.
1922. Abels, R. et E. Harrison. The Participation of Women in Languedocian Catharisme. – *MS*, 41, 1979, 215–251.
1923. Adel, A. Albigeois et cathares. Paris, 1976.
1924. Adriani, M. Albigesi. – In: *Enciclopedia della religioni. 1.* Firenze, 1970, 137–138.
1925. Albaret, L. L’Inquisition. Paris, 1999.
1926. Albe, E. L’hérésie albigeoise et l’Inquisition en Quercy. – *RHEF*, 1, 1910, 271–293; 412–428.
1927. Albert, A. Les vaudois de la Vallouise. Grenoble etc., 1891.
1928. Albigenser. – In: *Meyers grosse Univ. Lexikon. 1.* Manheim etc., 1981, p. 237.
1929. Albigenses. – In: *The New Encyclopaedia Britannica, 1.* London, 1986, p. 220.

1930. Albigeois. – In: *Dictionnaire encyclopédique d'histoire. 1.* Paris, 1978, 119–121.
1931. Albigeois. – In: *Dictionnaire univ. des noms propres. 1.* Paris, 1982, p. 53.
1932. Albigeois, e. – In: *Grand Larousse en 5 vol. 1.* Paris, 1987, p. 73.
1933. Aldegnier, J. B. A. de. Histoire de la ville de Toulouse depuis le conquête des Romains jusqu'au règne de Charles X. T. 1–4. Toulouse, 1830–1835.
1934. Alfarić, P. Le catharisme. Paris, 1948.
1935. Alimena, A. La crociata contro gli albigesi nelle lettere di Innocenzo III. Diss. Univ. di Roma, 1968.
1936. Allix, R. Remarks upon the Ecclesiastical History of the Ancient Churches of the Albigenes. London, R. Chriswell, 1692; 2. éd. Oxford, Clarendon, 1821.
1937. Alphandéry, P. Albigenes. – In: *The Encyclopaedia Britannica. 1.* New York etc., 1910, 505–506.
1938. Alphandéry, P. et A. Dupront. La chrétienté et l'idée de croisade. T. 1–2. Paris, 1954–1959. XXXII, 246 p.; XII, 337 p.
1939. Amado, C. Faible impact de l'hérésie dans le Languedoc central méditerranéen. Le Paradoxe bitterrois (1170–1209). – *Hérésis*, 1992, No 3, 83–103.
1940. Ambert, P. Cathares en Minervois. Minervois, 1978. 22 p.
1941. Andrieu, M. T. La doctrine néo-cathare en haute Ariège. Thesis for D. E. S. (History). Univ. of Toulouse, 1967.
1942. Angelbert, J. Catharisme et mystique solaire. Paris, Inst. d'Herméneutique, 1973. 27 p.
1943. Angelov, D. Der Bogomilismus in den Balkanländern und die Häresien in Frankreich und Italien im 11. Jahrhundert. – *EB*, 1991, No 4, 107–120.
1944. Angelov, D. L'influence du bogomilisme sur les cathares d'Italie et de France. – *EH*, 4, 1968, 175–190; също и в кн. му: *Les Balkans au Moyen âge.* London, 1978, 175–190.
1945. Anglade, J. La bataille de Muret d'après la chanson de la croisade. Toulouse, 1913.

1946. Anjek, F. Le catharisme: l'unité des rituels. – *Hérésis*, 21, 1993, 29–46.
1947. Anjek, F. L'initiation cathare dans l'Occident médiéval. – *Hérésis*, 5, 1985, 19–27.
1948. Anjek, F. Le rassemblement hérétique de Saint-Félix Caraman (1167) et les églises cathares au XIIe siècle. – *RHE*, 67, 1972, 767–799.
1949. Arendzen, J. P. The Albigenses. – *The Philosopher*, 1925, Jan.-March.
1950. Arès, J. d'. Cathares et albigeois, hérésie ou retour aux sources? Paris, 1972. 22 p.
1951. Armana, J. Etudes cathares. Paris, 1953.
1952. Arnaud, E. Histoire des persécutions endurées par les vaudois du Dauphiné aux XIIIe, XIVe et XVe siècles. – *BSHV*, 12, 1895.
1953. Arnaud, H. Histoire de la glorieuse rentrée des vaudois dans leurs vallées. s. 1., 1710.
1954. Arnold, J. H. „A Man Takes an Ox by the Horn and a Peasant by the Tongue“. Literacy, Orality and Inquisition in Medieval Languedoc. – In: *Literacy and Learning in the Middle Ages*. Turnhout, 2001.
1955. Arnold, J. H. The preaching of the Cathars. – In: *Medieval Monastic Preaching*. Boston – Cologne, 1998, 183–205.
1956. Assié, P. 12 septembre 1213. Bataille des Muret. Toulouse, 1895.
1957. Astruc, J. L'albigéisme et la prise de Carcassonne par les croisés en 1209. Carcassonne, 1908.
1958. Astruc, J. La conquête de la vicomté de Carcassonne par Simon de Monfort. Carcassonne, 1912.
1959. Audisio, G. Inquisition et pouvoir. Marseille, Univ. de Provence, 2004, 371 p.
1960. Audran, P. La vie et l'oeuvre du troubadour Raimon Miraval. Paris, 1902.

1961. Azaïs, G. L'histoire de l'Albigeois à travers le drame cathare aux XIe, XIIe, XIIIe siècles. – *RT*, 31, 1963, 339–356; 32, 1963, 454–466.
1962. Balma, Th. La ville de Strasbourg et les vadois. – *BSSV*, 67, 1937.
1963. Barber, M. The Cathars in Languedoc. Dualist Heretics in Languedoc in the High Middle Ages. Harlow, 2000, XVI, 282 p.
1964. Barber, M. Crusades and Heretics, 12th–14th centuries. Aldershot, 1995.
1965. Barber, M. Women and Catharism. – *RMS*, 3, 1977, 45–62.
1966. Barboteu, D. et M. Roulleau. Le croisade contre albigeois. Cannes, L'impr. à l'école, 1951. 24 p.
1967. Barrau, J. et B. Darragon. Monfort et les albigeois. Vol. 1–2. Paris, 1840.
1968. Bascoul, L. La croisade contre les albigeois: le sac de Béziers. L'inquisition. – *AM*, 6, 1895.
1969. Baudis, D. Raimond „le Cathare“. Paris, Michel Lafon, 1996, 350 p.
1970. Baudoin, A. De l'histoire et de l'organisation des tribunaux de l'Inquisition dans le Midi de la France aux XIIIe et XIVE siècles. – *MAT*, 10, 1878.
1971. Baudon de Mony, Ch. Relations politiques des Comtes de Foix avec la Catalogne, jusqu'au commencement du XIVE siècle. Vol 1. Paris, A. Picard, 1986.
1972. Bauer, R. Der Strafprozess der Inquisition in Südfrankreich. Diss. Heidelberg, 1917.
1973. Bautier, R. H. L'hérésie d'Orléans et le mouvement intellectuelle au début du XIe siècle. – In: *XCV Congr. nat. des soc. savants. Reims, 1970. Act 1*. Paris, 1975, 63–88.
1974. Becamel, M. A propos de Saint-Juliane note. – *CF*, 3, 1968, 253–258.
1975. Becamel, M. Le catharisme dans le diocèse d'Albi. – *CF*, 3, 1968, 237–252.

1976. Bejick, U. De Katharerinnen. Freiburg, 1993.
1977. Belperron, P. La croisade contre les albigeois et l'union du Languedoc à la France (1209–1249). Paris, Pion, 1943. XXI, 449 p.; 2. éd. 1948. XXI, 495 p.; Repr. Perrin, 1967. 477 p.
1978. Benad, M. Domus und Religion in Montailou. Katholische Kirche und Katharismus im Überlebenskampf der Familie des Pfaffers Petrus Clerici im Anfang des 14. Jahrhunderts. Spätmittelalter und Reformation. Tübingen, 1990. 398 p.
1979. Benad, M. Religion morale chez le peuple cathare dans le Languedoc: le curé hérétique Petrus Clerici de Montailou (mort 1321). – *JRC*, 39, 2000.
1980. Benoist, J. Histoire des albigeois et des vaudois ou Barbets. Vol. 1–2. Paris, Le Fèvre, 1691. 372 p.; 332 p.
1981. Benoist, J. Suit de l'histoire des albigeois, contentant la vie de Saint Dominique, patriarche de l'Ordre des Frères prescheurs et les services importants que son Ordre a rendus l'Eglise. Toulouse, 1693. 259 p.
1982. Bérard, A. O. Les vaudois. Leur histoire sur les deux versants des Alpes du IVe au XVIIIe siècle. Lyon, 1892.
1983. Berlioz, J. Les erreurs de cette doctrine pervertie. Les croyances des cathares selon le dominicien et inquisiteur Etienne de Bourbon (mort v. 1261). – *Hérésis*, 32, 2000, 53–67.
1984. Berlioz, J. Exemplum et histoire: Césaire de Heisterbach (v. 1180 – v. 1240) et la Croisade Albigeoise. – *BECh*, 147, 1989, 49–86.
1985. Berlioz, J. La prédication des cathares selon l'inquisiteur Etienne de Bourbon (mort vers 1261). – *Hérésis*, 31, 1999, 9–35.
1986. Bernard, V. La légende d'Esclarmonde. Toulouse, 1936.
1987. Berne-Lagarde, P. de. Bibliographie du catharisme languedocien. Toulouse, 1957. 86 p.
1988. Bertrand, M. Le soleil des cathares. Paris, Atlas, 1982.
1989. Beuzart, P. Les hérésies pendant le Moyen âge et la réforme jusqu'à la mort de Philippe II, 1598, dans le région de Douais d'Arras et au pays de l'Alleu. Le Puy, 1912.

1990. Beyssier, J. Guillaume de Puylaurens et sa chronique. – In: *Mélanges d'histoire du Moyen âge*. 13. Paris, 1904, 85–175.
1991. Biget, J.-L. Autour de Bernard Délicieux. Franciscanisme et société en Languedoc entre 1295 et 1330. – *RHEF*, 1984, 75–93.
1992. Biget, J.-L. Les bons hommes sont-ils fils des bogomiles? Examen critique d'une idée reçue. – *SO*, 16, 2003, 133–188.
1993. Biget, J.-L. Les cathares mise à mort d'une légende. – *Histoire*, 94, 1986.
1994. Biget, J.-L. Cathares des pays de l'Agout (1200–1300). – *Hérésis*, 1992, No 3, 259–310.
1995. Biget, J.-L. L'extinction du Catharisme urbain: les points chauds de la répression. – *CF*, 20, 1985, 305–340.
1996. Biget, J.-L. Hérésie, politique et société en Languedoc (v. 1120 – v. 1320). – In: *Le Pays Cathare*. Paris, 2000, 17–64.
1997. Biget, J.-L. Mythographie du catharisme (1870–1960). – *CF*, 14, 1979, 271–342.
1998. Biget, J.-L. Un procès d'inquisition à Albi en 1300. – *CF*, 6, 1971, 237–341.
1999. Biget, J.-L. Un faux du XIIIe siècle? Examen d'une hypothèse. – In: *L'histoire du catharisme en discussion. Le concile de Saint-Félix (1167)*. Nice, 2001, 105–133.
2000. Biller, P. The Cathars of Languedoc and Written Materials. – In: *Heresy and Litaracy*. Cambridge, 1994.
2001. Biller, P. Cathars and Material Women. – In: *Medieval Theology and the Natural Body*. York, 1997, 61–107.
2002. Biller, P. Women and Texts in Languedocian Catharism. – In: *Women. The Book and the Godly. Vol. 1*. Cambridge, 1995.
2003. Blade, J. F. Géographie juive, albigeoise et calviniste de la Gascogne. Bordeaux, 1877.
2004. Blank, J. Vision critique des clercs face au catharisme. – In: *Catharisme: l'édifice imaginaire*. Carcassonne, 1998, 39–45.
2005. Blaquière, H. et Y. Dossat. Les cathares au jour le jour. Confessions inédites de cathares quercynois. – *CF*, 3, 1968, 259–298.

2006. Blum, J. A la recherche des cathares. s. l., 1997.; на бълг. ез.: Тайното учение на катарите. С., Мириам, 2002, 242 с.
2007. Blum, J. Les cathares. Monaco, 1989. 280 p.; 2. éd. 1991.
2008. Blum, J. Le message des cathares. Brassac, 1982. 204 p.
2009. Bonenfant, P. Un clerc cathare en Lotharingie eu milieu du 12e siècle. – *MA*, 69, 1963, 271–280.
2010. Bonnassie, P. et R. Laudes. Une nouvelle hérésie est née en ce monde. – In: *Les sociétés méridionales autour de l'An Mil*. Paris, CNRS éd., 1992, 435–459.
2011. Bonnet, G. Drame cathare et destinées occitanes. Paris, Roblot, 1977. 127 p.
2012. Bordenave, J. Le culte des morts en albigeois médiéval et ses conséquences. – *Subterranea*, 51–52, 1984, 194–231.
2013. Bordenave, J. et M. Vialelle. La mantalité religieuse des paysans d'albigeois: Aux racines du mouvement cathare. Toulouse, Privat, 1973. 350 p. ill.
2014. Bordes, R. En Périgord, l'hérésie cathare. Fédérop, l'Hydre, 1996.
2015. Bordonove, G. La tragédie cathare. Paris, Pygmalion, 1991. 463 p.
2016. Botineau, P. Les tribulations de Raymond Barrau. O. P. (1295–1338). Les Durant et de Frédol. L'hérésie dans le diocèse de Beziers (env. 1315 – 1330). – *MAH*, 76, 1965.
2017. Bouges, Th. A. Histoire ecclésiastique et civile de la ville et diocèse de Carcassonne. Paris, 1741. XI, 664 p.
2018. Bouillierie, M. de la. Le bienheureux Pierre de Castelnaud et les albigeois au XIIIe siècle. Paris, 1867.
2019. Bourin, M. Tensions sociales et diffusion du catharisme en Languedoc oriental au XIIIe siècle. – *Hérésis*, 1993, No 3, 105–130.
2020. Bousquet, J. L'église cathare et le Rouergue. – *RevR*, 9, 1955.
2021. Boutaric, E. La guerre des albigeois et Alphonse de Poitiers. – *RQH*, 2, 1867, 155–180.

2022. Bozoky, E. Les cathares comme étrangers. Origines, contact, exil. – In: *L'étranger au Moyen âge*. Paris, 2000. 107–118.
2023. Bozoky, E. La part du mythe dans la diffusion du catharisme. – *Hérésis*, 35, 2001, 45–58.
2024. Brehier, L. L'Eglise et l'Orient au Moyen âge: les croisades. New York, AMS Press, 1978.
2025. Breillat, P. L'albigeois et Rouergue à travers les âges. Paris, 1946–1948.
2026. Breillat, P. Le Graal et les albigeois. – *RT*, n. s., 10, 1944, 458–470; 11, 1945, 99–109.
2027. Breillat, P. Le Graal et les albigeois. – *RHLL*, 1945, mars, 75–84; déc., 418–428, 1946, mars, 59–61; déc., 255–264.
2028. Breillat, P. Recherches albigeoises: la croisade des albigeois. Albi, 1948. 120 p.
2029. Brenon, A. Les cathares: bons chrétiens et hérétiques. – *Hérésis*, 13–14, 1989, 115–170.
2030. Brenon, A. Les archipels cathares. Dessidence chrétienne dans l'Europe médiévale. Cahor, Dire Edition, 2000. 410 p.
2031. Brenon, A. Les cathares; Pauvres du Christ ou Apôtres du Satan? Paris, Gallimard, 1997.
2032. Brenon, A. Les cathares: une Eglise chrétienne au bûcher. Toulouse – Milan, Les Essentiels, 1998.
2033. Brenon, A. Les cathares: Vie et mort d'une Eglise chrétienne. Paris, J. Graucher, 1996, 370 p.
2034. Brenon, A. et P.- J. Ruff. Le christianisme des Bon Hommes. Paris, éd. de l'Eglise réformée de la Bastille, 1995.
2035. Brenon, A. Le catharisme dans la famille en Languedoc aux XIIIe et XIVe siècles d'après les sources inquisitoriales. – *Hérésis*, 28, 1997, 39–62.
2036. Brenon, A. Catharisme in the Family in Languedoc (XIIIth – XIVth cen.). An Investigation Based on Inquisition Sources. – In: *Medieval Urban and Rural Communities in France: Provence and Languedoc, 1000–1500*. Leyde, 1998; също и в: *Hérésis*, 28, 1997, 39–62.

2037. Brenon, A. Le catharisme méridional, questions et problèmes. – In: *Le Pays cathare*. Paris, Le Seuil, 2000.
2038. Brenon, A. Le catharisme des Montagnes. A la recherche d'un catharisme populaire. – *Hérésis*, 11, 1988, 53–74.
2039. Brenon, A. Le catharisme un ordre épiscopal. – In: *Les archipels cathares*. Cahor, 2000, 173–190.
2040. Brenon, A. Christianisme et tolérance dans les textes cathares et vaudois du bas Moyen âge. – In: *V Colloque J. Boisset. Montpellier; 1987. Act.* Montpellier, 1988, 18–36.
2041. Brenon, A. La Croisade contre les Albigeois. Toulouse, Le Pérégrinateur, 1999.
2042. Brenon, A. Le dico des cathares. Toulouse – Milan, Les Essentiels, 2000.
2043. Brenon, A. L'Eglise de l'Esprit Saint. (Etude sur la notion d'Esprit dans la théologie cathare). – *Hérésis*, 17, 1991, 17–33.
2044. Brenon, A. Le faux problème du dualisme absolu. – *Hérésis*, 21, 1993, 61–71; също и в: *Les archipels cathares*. Cahor, 2000, 71–83.
2045. Brenon, A. Les femmes cathares. Paris, Perrin, 1992. 410 p.
2046. Brenon, A. Fin' Amors et catharisme: Pierre Vidal et Raimond de Miraval entre Laurac et Cabaret. – In: *Les troubadours et l'état toulousain avant la croisade (1209)*. Cambridge, 1994, 139–154.
2047. Brenon, A. Les hérésies de l'An Mil. Nouvelles perspectives sur les origines du catharisme. – *Hérésis*, 24, 1995, 21–36.
2048. Brenon, A. L'hérésie en Languedoc aux XIIIe–XIIIe siècles: une religion pour les femmes? – In: *La femme dans l'histoire et la société méridionale (IX–XIX s.)* Montpellier, 1995, 103–116.
2049. Brenon, A. Hérétiques et mouvance pauvre dans la seconde moitié du XIIe siècle. – In: *Les cathares devant l'histoire*. Paris, L'Hydre, 2005.
2050. Brenon, A. L'hiver du catharisme. T. 1. L'impénitente. T. 2. Les fils du malheur. T. 3. Les cités carrasines. Toulouse, L'Hydre, 2000–2001.

2051. Brenon, A. Inquisition à Montailou. Guillelme et Père Maury, deux croyants cathares devant l'histoire. (1300–1325). Paris, L'Hydre, 2004, 144 p.
2052. Brenon, A. L'inquisition en Quercy. Le registre des pénitences de Pierre Cellan 1241–1242. Paris, L'Hydre, 280 p.
2053. Brenon, A. Jordane, petite fille cathare de Fanjeaux. Toulouse, Loubatières, 1999.
2054. Brenon, A. Localisation des manuscrits vaudois. – In: *Lingue e dialetti nell'arco alpino occidentale*. Torino, 1978, 193–204.
2055. Brenon, A. La maison cathare. Une pratique de vie religieuse communautaire entre la règle et le siècle. – *Hérésis*, 1992, No 3, 213–232.
2056. Brenon, A. Montségur. 1244–1994. Mémoire d'hérétique. Portet-sur-Garonne, Loubatières, 1994. 93 p. ill.
2057. Brenon, A. Mort et effacement du catharisme. – *ETHR*, 1, 1994, 67–79.
2058. Brenon, A. Le petit livre aventureux des prénoms occitans au temps du catharisme. Portet-sur-Garonne – Toulouse, Loubatières, 1994.
2059. Brenon, A. Petit précis du catharisme. Portet-sur-Garonne – Toulouse, Loubatières, 1996.
2060. Brenon, A. Le sermon des hérétiques. Modes et pratiques de la prédication cathare méridionale aux XIIIe et XIVe siècles d'après les archives inquisitoriales. – *SO*, 16, 2003, 259–271.
2061. Brenon, A. Le souvenir perdu du catarisme. – In: *La percécution du catharisme*. Ariège, 1996.
2062. Brenon, A. Les Trop chrétiens. Les cathares dans la nébuleuse hérétique européenne, XIe–XIVe s. Portet-sur-Garonne, Loubatières, 1994.
2063. Brenon, A. Vaudoisie en Languedoc, XII–XIII s. – In: *Le pays cathare*. Paris, 2000.
2064. Brenon, A. Le vrai visage du catharisme. Portet-sur-Garonne, 1988. 312 p.

2065. Brockett, L. P. The Bogomils of Bulgaria and Bosnia or the Early Protestant of the East. An Attempt to Restore some Lost. Philadelphia, 1888. 143 p.
2066. Broeckx, E. Le catharisme; étude sur les doctrines, le vie religieuse et morale, l'activité littéraire et les vicissitudes de la croisade. Diss. Hoogstraten, 1916. XXIV, 308 p.
2067. Brownlee, W. C. Sketch of the History of the Western Apostolic Churches. P. 2. The Antiquity, the Tenets and the Suffering in the Cause of our Blessed Redeemer of the Albigenses and Waldenses. New York, 1841.
2068. Bru, Ch. P. Eléments pour une interprétation sociologique du catharisme occitan. – In: *Spiritualité de l'hérésie: le catharisme*. Paris, 1953, 23–59.
2069. Bru, Ch. P. Notes en vue d'une interprétation sociologique du catharisme occitan. – *AIEO*, 1952, aug.
2070. Bru, Ch. P. Sociologie du catharisme occitan. – In: *Spiritualité de l'hérésie: le catharisme*. Paris, 1953.
2071. Brunet, P. Les campagnes toulousaines. Etude géographique. 3e partie: „Un mal qui vient du loin“. Toulouse, 1965.
2072. Brunet, P. Vaudois languedociens et pauvres catholiques. – *CF*, 1, 1967.
2073. Cabié, E. Compte des inquisiteurs de Toulouse, d'Albi et de Cahors, 1255–1256. – *RT*, 22, 1905, 110–133, 215–229 et à part.
2074. Cabié, E. Droits et possessions du comté de Toulouse dans l'Albigeois au milieu du XIIIe siècle. Paris, 1900. (Archives historiques de l'Albigeois, 6).
2075. Cabié, E. Episodes de la croisade contre les Albigeois 1205–1228. – *RHSL*, 1897, 1898.
2076. Cabié, E. La Salvetat-sur-Garrone, théâtre de l'un des combats de la guerre des Albigeois. – *RG*, 1, 1885.
2077. Cameron, E. The Reformation of the Heretics. The Waldenses of the Alps 1480–1580. Oxford, Oxford Univ., 1981. 292 p.
2078. Camp, J. Le siège de Montségur. – *MHis*, 102, 1958.

2079. Canet, V. Simon de Monfort et la croisade contre les albigeois. Lille, 1891. 295 p.
2080. Carayon, Ch. L'Inquisition à Carcassonne au XIIIe et au XIVe siècles. Diss. Mazamet, 1903. 118p.
2081. Carrières, M. Nos ancêtres, les cathares. – *BSSV*, 1949.
2082. Cartier, J.-P. Histoire de la croisade contre les albigeois. Paris, Grasset, 1968. 373p.
2083. Cassé, P. Mes ancêtres, les cathares. Paris, Cascade, 1968. 303 p. ill.
2084. Castillon, H. Histoire du comté de Foix depuis les temps anciens jusqu'à nos jours. T. 1–2. Toulouse, 1852.
2085. Catel, G. Histoire des Comptes de Toloso. Toulouse, 1623.
2086. Cathare. – In: *Grand Larousse en 5 vol. 1*. Paris, 1987, p. 544.
2087. Cathares. – In: *Dictionnaire univ. des noms propres. 1*. Paris, 1982, p. 535.
2088. Cathares et catharisme. Vincennes, 1969. 112 p.
2089. Cathari. – In: *The New Encyclopaedia Britannica. 2*. London, 1986, p. 951.
2090. Le catharisme en Occitanie. Paris, Fayard, 1982. 480 p. ill. auteurs: M. Roquebert, R. Lafont, J. Duvernoy, P. Label, Ph. Martel, R. Pech.
2091. Caumont, B. Siège et capitulation de Montségur. – *RHT*, 1944.
2092. Cauvin, A. Découvrir la France cathare. Paris, 1974. 188, 16 p. ill.
2093. Cauzons, Th. de. Les albigeois et l'inquisition. Paris, Blord, 1908. 124 p.
2094. Cauzons, Th. de. Le vaudois et l'Inquisition. Paris, 1908. 125 p.
2095. Cavallier, Ch. Les albigeois, leurs origines, action de l'Eglise au XIIe siècle par l'abbé Douais. Etude bibliographique. Montpellier, 1885. 35 p.
2096. Cazeau-Varagnac, M. Exposé sur la doctrine de cathares. – *RevS. n. s.*, 23, 1948, 9–14.

2097. Cazenave, A. Bien et Mal dans un mythe cathare languedocien. Ed. by... – *MM*, 11, 1977, 344–387.
2098. Cazenave, A. La chasse aux cathares. – *History*, 56, 1983, 22–31.
2099. Cazenave, A. De l'opportunité du sens critique: à propos des Pauvres catholiques. – In: *Les cathares devant l'histoire*. Paris, L'Hydre, 2005.
2100. Cazenave, A. L'entraide cathare et le chasse à l'hérétique en Languedoc au XIIIe siècle. – In: *XCVI Congr. nat. des. soc. savants. Toulouse, 1971. Act.* Paris, 1978, 97–125.
2101. Cazenave, A. L'histoire révée. – In: *Catharisme: l'édifice imaginaire*. Carcassonne, 1998.
2102. Cazenave, A. Langage catholique et discours cathare: les écoles de Montpellier. – In: *L'art des confins*. Paris, 1985, 137–152.
2103. Cazenave, A. La résistance cathare des la défaite à l'exile. – In: *Histoire et clandestinité du Moyen âge*. Albi, 1979, 337–352.
2104. Chénon, E. L'hérésie à la Charité-sur-Loire et les débuts de l'Inquisition monastique dans la France du Nord au XIIIe siècle. – *NRHDFE*, 40, 1917, 299–345.
2105. Cheyette, F. L. Cathares. – In: *Dictionary of the Middle Ages*. 3. New York etc., 1983, 181–191.
2106. Chiffolleau, J. Vie et mort de l'hérésie en Provence et dans la vallée du Rhône du début du XIIIe au début du XIVe siècle. – *CF*, 20, 1985, 73–99.
2107. Coincy–Saint Palais, S. Esclarmonde de Foix, princesse cathare. Toulouse, 1956. 195 p.
2108. Coincy–Saint Palais, S. La main de la dame de Castel-Gaillard. – *MHis*, 108, 1958.
2109. Coincy–Saint Palais, S. La ville sainte des cathares. Paris, 1960. 293 p.
2110. Comte, F. Cathares. – In: *Dictionnaire de la civilisation chrétienne*. Paris, 1999.
2111. Comte, F. Croisade des Albigeois. – In: *Dictionnaire de la civilisation chrétienne*. Paris, 1999.

2112. Comte, F. Inquisition. – In: *Dictionnaire de la civilisation chrétienne*. Paris, 1999.
2113. Conybeare, F. Cathares. – In: *The Encyclopaedia Britannica*. 5. New York, 1910, 515–517.
2114. Costen, M. The Cathars and the Albigensian Crusades. Manchester, Manchester Univ., 1997.
2115. Coulton, G. G. The Death Penalty for Heresy from 1184 to 1221. London, 1924.
2116. Coutant, G. Un lien cathare: Baraigne. – *CEC*, 1951, No 8, 211–216.
2117. Couvard, D. Les cathares. Paris, Magnard, 1980. 45 p.
2118. Crapella, V. Des cathares à Arques ou la vie quotidienne d’émigrés du Sabarthès de 1300 à 1305. Nîmes, Lacour Rediviva, 1999. 195 p.
2119. Crouzel, H. Origène est-il la source de catharisme? – *BLE*, 180, 1979, No 1, 3–28.
2120. Curie-Seimbres, L. Cordes sous le joug de l’inquisition. – *MHis*, 83, 1956.
2121. Cursente, B. La Gascogne réfractaire à l’hérésie: une société différente? – *Hérésis*, 1992, No 3, 131–147.
2122. Czeski, A. et M. Sabatier. Monségur (Ariège) compte rendus des activités de repérages et de relevés engaces sur les structures de castrum de 1993–1997. – *Hérésis*, 33, 2000.
2123. D’Alverny, M. Th. Un fragment du procès des Amoricains. – *AHDL*, 26, 1951, 325–336.
2124. Dando, M. The Conception of Hell, Purgatory and Paradise in Medieval Provansal Literature and in Documents Relating to the Cathar, Vaudois and other Heresies in the South of France. Londres, 1965.
2125. David, P. Un credo cathare? – *RHE*, 35, 1939, No 1.
2126. Debru, A. Les albigeois. Origine, développement et disparition de l’albigéisme dans la France méridionale. Béziers, s. a.
2127. De Cour, P. et P. Bassaiaux-Defrance. Les cathares. – *Atlantis*, 13, 1940, No 87, 65–88.

2128. Delaruelle, E. Les avatars du catharisme du XIVe au XXe siècle. – *Archeologia*, 19, 1967, 34–41.
2129. Delaruelle, E. Le catharisme en Languedoc vers 1200: une enquête. – *AM*, 72, 1960, 149–167.
2130. Delaruelle, E. L'état actuel des études sur le catharisme. – *CF*, 3, 1968, 19–41.
2131. Delaruelle, E. L'idée de croisade dans la Chanson de Guillaume de Tudèle. – *AIEO*, 1962–1963, 49–63.
2132. Delaruelle, E. La ville de Toulouse vers 1200 d'après quelques travaux récents. – *CF*, 1, 1966, 107–132.
2133. Delattre, L. Les cathares. Mont-de-Marsan, 1966. 26 p.
2134. Delpoux, Ch. Le catharisme en l'albigeois. La croisade et l'inquisition aux XIIIe et XIVe siècles. – *CEC*, 5, 1954, 81–91; 145–156.
2135. Delpoux, Ch. Les cathares et l'Inquisition dans la région de Béziers. – *CEC*, 4, 1953, 91–100.
2136. Delpoux, Ch. Les cathares et l'Inquisition à Toulouse et dans sa région. – *CEC*, 7, 1956, 83–95.
2137. Delpoux, Ch. Le catharisme dans la région de Narbonne. – *CEC*, 7, 1956.
2138. Delpoux, Ch. Les comtes de Toulouse et le catharisme. – *CEC*, 22, 1971, No 49, 42–55; No 50, 28–40; 23, 1972, No 53, 30–45; 24, 1973, No 60, 28–37; 25, 1974, No 61, 18–23; No 62, 46–52; No 64, 22–44; 26, 1975, No 67, 38–48.
2139. Desazars de Montgailhard, M. L. Les évêques d'Albi aux XIIIe et XIIIe siècles. Toulouse, 1882.
2140. Desazars de Montgailhard, M. L. L'hérésie des albigeois et la croisade contre les hérétiques. – *MSAMF*, 1883.
2141. Desazars de Montgailhard, M. L. Histoire authentique des inquisition tués à Avignon en 1242. Toulouse, 1869.
2142. Despy, G. Hérétiques ou anticléricaux? Les „catahres“ dans nos régions avant 1300. – In: *Aspects de l'anticléricisme du Moyen Age à nos jours. T. 18*. Bruxells, 1988.

2143. Dessalles, J. L. Influence de la croisade des albigeois sur le langue et la littérature romane en général. – In: *Recueil des actes de l'Acad. des sci., belle-lettres et arts de Bordeaux*. 19. Bordeaux, 1857.
2144. Dieltiens, D. Châteaux et forteresses en pays cathare. Portet-sur-Garonne, Loubatières, 2003, 308 p.
2145. Dmitrevsky, M. Fr. Bernard Délicieux, O. F. M. Sa lutte contre l'Inquisition de Carcassonne et d'Albi, son procès, 1297–1319. – *AFH*, 17, 1924.
2146. Dmitrevsky, M. Notes sur le catharisme et l'Inquisition dans le Midi de la France. – *AM*, 35–36, 1923–1924, 294–311; 37–38, 1925–1926, 190–213.
2147. Dondaine, A. Durand de Huesca controversiste. – In: *X Congr. int. di sci. storiche. Roma, 1955. Rel. 7*. Florence, 1955, 218–222.
2148. Dondaine, A. Durand de Huesca et la polémique anticathare. – *AFP*, 29, 1959, 228–278.
2149. Dossat, Y. A propos du concile cathare de Saint-Felix: Les Milingues. – *CF*, 3, 1968, 201–214.
2150. Dossat, Y. Albigenser. – In: *Lexikon des Mittelalters*. 1. München etc., 1980, 302–307.
2151. Dossat, Y. Les cathares d'après les documents de l'Inquisition. – *CF*, 3, 1968, 71–104.
2152. Dossat, Y. Cathares et vaudois à la veille de la croisade albigeoise. – *RHLL*, 2, 1945, 390–397; 3, 1946, 70–83.
2153. Dossat, Y. Le Clergé méredional à la veille de la croisade des albigeois. – *RHLL*, 1, 1944, 263–278.
2154. Dossat, Y. Le Comté de Toulouse et la féodalité languedocienne à la veille de la croisade albigeoise. – *RT*, 9, 1943, 75–90.
2155. Dossat, Y. Les crise de l'inquisition toulousaine au XIIIe siècle (1233–1273). Bordeaux, 1959. 403 p.
2156. Dossat, Y. En marge de la prise de Montségur. – *RHLL*, 1, 1944, 356–367.

2157. Dossat, Y. Etudes sur l'inquisition toulousaine de 1243 à 1273. Toulouse, 1953.
2158. Dossat, Y. L'évolution des rituels cathares. – *RevS*, n. s., 23, 1948, 27–30.
2159. Dossat, Y. L'Inquisition toulousaine de 1243 à 1273. – *RHEF*, 37, 1951, 188–191.
2160. Dossat, Y. L'opposition toulousaine à l'inquisition en 1235–1236. – In: *Congr. des soc. savantes de Languedoc*. Toulouse, 1952.
2161. Dossat, Y. Les origines de la querelle entre Prêcheurs et Mineurs provençaux: Bernard Délicieux. – *CF*, 10, 1975, 315–354.
2162. Dossat, Y. Remarques sur les pénalités de l'inquisition toulousaine en 1246. – *BPhH*, 1952.
2163. Dossat, Y. Remarques sur un prétendu évêque cathare du val d'Aran en 1167. – *BPhH*, 1955–1956, 339–347.
2164. Dossat, Y. La société méridionale à la veille de la croisade des albigeois. – *RHLL*, 1, 1944, 66–87.
2165. Dossat, Y. Les vaudois méridionaux d'après les documents de l'Inquisition. – *CF*, 2, 1967, 207–226.
2166. Douais, C. L'albigisme et les frères prêcheurs à Narbonne aux XIIIesiècle. Paris, A. Picard et fils, 1894. VII, 149 p.
2167. Douais, C. Les albigeois, leurs origines, actions de l'Eglise au XIIIe siècle. Paris, Didier, 1879. XII, 615, XXXIX p.; 2. éd. 1880. XII, 608, XXXIV p.
2168. Douais, C. L'Eglise et la croisade contre les albigeois. Lyon, A. Waltner, 1882.55p.
2169. Douais, C. Essai sur l'organisation des études dans l'ordre des Frères prêcheurs au XIIIe et au XIVe siècles (1213–1342). Paris, 1884.
2170. Douais, C. Les Frères prêcheurs en Gascogne au XIIIe et au XIVe siècles. Paris, 1885.
2171. Douais, C. Les hérétiques du comté de Toulouse dans la première moitié du 13e siècle d'après l'enquête de 1245. – In:

- II Congr. de cei. int. des catholiques*. Paris, 1891, 148–162; също и в: *BThSL*, 3, 1907, 161–173; 206–209.
2172. Douais, C. Les hérétiques du Midi au XIIIe siècle. Toulouse, Privat, 1891. 15 p.
2173. Douais, C. L'inquisition en Roussillon 1315–1564. Cinq pièces inédites. Toulouse, 1892.
2174. Douais, C. La procédure inquisitoriale en Languedoc au XIVe siècle, d'après un procès inédit de l'année 1337. Paris, 1900.
2175. Dubuc, J.-P. Histoire du christianisme cathare du Ier au XX s. Narbonne, Croix de vie, 1970. 200 p.
2176. Dufenil, M.-M. Guillaume de Saint Amour et la polémique universitaire Parisienne. 1250–1259. Paris, 1972.
2177. Dulaurier, E. Les albigeois ou les cathares du Midi de la France. – *CH*, 26, 1880, 5–19; 97–112; 145–162; 193–207.
2178. Du-Mège, A. Histoire générale de Languedoc. Toulouse, Paya, 1840.
2179. Dupré-Theseider, E. La catharisme languedocien et l'Italie. – *CF*, 3, 1968, 299–316; на итал. ез.: Il catharismo della Linguadoca e l'Italia. – In: *Mondo cittadino e movimenti erti-cali nel Medioevo*. Bologna, 1978.
2180. Durban, P. Actualité du catharisme. Toulouse etc., 1968. 232 p.
2181. Durban, P. Itinéraires en pays cathare. Cap a cap, 1976. 127 p.
2182. Dusan, B. Les interrogatoires ou les cathares dans le Lauragais en 1245–1246. – *RAMF*, 1867.
2183. Duvernoy, J. L'acception: „haereticus“ (iretge) = „Parfait cathare“ en Languedoc au XIIIe siècle. – In: *The Concept of Heresy in the Middle Ages (11th–13th c.)*. Louven, 1976, 198–210.
2184. Duvernoy, J. Albigeïsme ou catharisme? – *CS*, 53, 1966, 197–220.
2185. Duvernoy, J. Albigeois et vaudois en Quercy d'après le Registre de pénitences de Pierre Sellan. – In: *XIX Congr. d'études régionales. Moissac, 1963, Act.* Paris, 1964, 110–121.

2186. Duvernoy, J. Les albigeois dans la vie sociale et économique de leur temps. – *AIEO*, 1962–1963, 1966, 64–72.
2187. Duvernoy, J. Les cathares. Toulouse, Le Pérégrinateur, 1999.
2188. Duvernoy, J. Cathares et faidits en albigeois vers 1265–1275. – *Hérésis*, 3, 1984, 5–34.
2189. Duvernoy, J. Cathares ou Ketter? – *AM*, 87, 1975.
2190. Duvernoy, J. Cathares et vaudois sont-ils des précurseurs de la Réforme ? – *EThR*, 62, 1987, No 3, 377–384.
2191. Duvernoy, J. Le catharisme en Languedoc au début du XIVe siècle. – *CF*, 20, 1985, 27–56.
2192. Duvernoy, J. Le catharisme. T. 1. La religion des cathares. T. 2. L'histoire des cathares. Toulouse, Privat, 1976–1979. 412 p.; 398 p.; 2. éd. T. 2. 1989. 398 p.
2193. Duvernoy, J. Le catharisme: l'unité des Eglises. – *Hérésis*, 21, 1993, 15–27.
2194. Duvernoy, J. Les derniers comtes de Toulouse et la croisade. – *RevR*, 56, 1998, 487–495.
2195. Duvernoy, J. Des Discoïdales du Lauragais aux Anges funéraires du Comminges. – In: *XVIII Congr. d'études régionales. Saint Gaudens, 1962. Act.* Tarbes, 1963, 62–71.
2196. Duvernoy, J. Dissidents du Pays d'Oc (cathares, vaudois et béguins). Toulouse, Privat, 1994.
2197. Duvernoy, J. Le Donnezan à l'époque cathare. – *Hérésis*, 10, 1988, 51–56.
2198. Duvernoy, J. Le dossier de Montségur. Toulouse, Le Pérégrinateur, 1998.
2199. Duvernoy, J. Le droit de cugitia et la paréage d'Andorre. – *Hérésis*, 18, 1992.
2200. Duvernoy, J. L'Eglise cathare à Montségur. – In: *Montségur, la mémoire et la rumeur*. Foix, 1995, 41–51.
2201. Duvernoy, J. L'église dite bulgare du catharisme occidental et la problême de l'unité du catharisme. – *BBg*, 6, 1980, 125–148.
2202. Duvernoy, J. Les énigmes du catharisme albigeois. – In: *Pouvoirs et société en Pays albigeois*. Toulouse, 1997, 27–46.

2203. Duvernoy, J. Hérésie et tolérance dans le Midi au XIIIe siècle. – In: *Colloque liberté de conscience, consciences des libertés. Toulouse, 1987*. Paris, 1988, 15–20.
2204. Duvernoy, J. Inquisition à Pamiers: cathares, juifs, lépreux devant leurs juges. Paris, Payot, 1986. 237 p.
2205. Duvernoy, J. L’Inquisition en Quercy. Le registre des pénitences de Pierre Cellan, 1241–1242. Ed. et trad. Paris, L’Hydre, 2001.
2206. Duvernoy, J. La liturgie et l’Eglise cathares. – *CEC*, 18, 1967, No 33, 3–16; No 35, 17–30.
2207. Duvernoy, J. La noblesse cathare en Languedoc. – *BAENF*, 181, 1984, 20–43.
2208. Duvernoy, J. La noblesse du comté de Foix au début du XIVE siècle. Suivi d’un extrait du registre d’Inquisition de Pamiers: Les aveau de Béatrice de Planissoles (1320). Auch, F. Cocharoux, 1961. 44 p.
2209. Duvernoy, J. Les noms et la chose. – *SO*, 16, 2003, 189–198.
2210. Duvernoy, J. La nourriture en Languedoc à l’époque cathare. – In: *XIV Congrès d’études régionales. Carcassonne, 1968. Act.* Carcassonne, 1970, 236–241.
2211. Duvernoy, J. Le problème des origines du catharisme. – *CCER*, 120, 1981, 66–78.
2212. Duvernoy, J. Note relative à la terminologie des hypogées et autres retraites des hérétiques d’après les registres de l’Inquisition toulousaine. – *Chathonia*, 1964, No 4, 14–18.
2213. Duvernoy, J. La religion cathare en Occitanie. – In: *Les cathares en Occitanie*. Paris, 1982, 201–262.
2214. Duvernoy, J. et Ch. Thouzellier. Une controverse sur l’origine du mot „cathare“. – *AM*, 87, 1975, 341–349.
2215. Duvernoy, J. L’unité du valdéisme en France à la fin du XIIIe siècle. – *BSSV*, 136, 1974, 73–83.
2216. Duvernoy, J. La vie des prédicateurs cathares en Lauragais et dans l’albigeois vers le milieu du XIIIe s. – *RT*, ser. 3, 1986, No 122, 256–277; No 123, 454–506.

2217. Effacement du catharisme. – *CF*, 20, 1985. (collectif).
2218. Efimoff, G. Von einer Reise ins Albigeneserland. – *Die Christengemeinschaft*, 7–8, 1949.
2219. Emery, R. W Heresy and Inquisition in Narbonne. New York, 1941. 184 p.; Repr. 1967. 184 p.
2220. Ennesch, C. Les cathares dans la cité. Paris, Picard, 1969. 145 p. ill.
2221. Ennesch, C. L'épopée albigeoise. 2. éd. Esch-sur-Alzette, 1962. 111 p. ill.
2222. Esnault, R. Le procès de l'albigéisme. – In: *Etudes théologiques et religieuses*. Montpellier, 1949.
2223. Evans, A. P. The Albigensian Crusade. – In: *A History of the Crusades*. 2. Philadelphia, Univ. of Philadelphia Press, 1962, 277–324.
2224. Evenhuis, J. R. Rol en lot der Katharen. – *De Gids*, 106, 1942, 46–66; 101–115.
2225. Faber, G. S. An Inquiry into the History and Theology of the Ancient Valdenses and Albigenses, as Exhibiting Agreeably to the Promises, the Perpetuity of the Sincere Church of Christ. London, 1838.
2226. Faure, J.-R. Réflexions sur l'albigisme. – *Europe*, 28, 1950, No 59.
2227. La Femme dans la vie religieuse du Languedoc, XIII–XIV. – *CF*, 23, 1988.
2228. Fernandez Conde, F.-J. Un noyau actif d'albigeois en Léon au début du XIIIe siècle? Approche critique d'une œuvre de Luc de Tuy écrite entre 1230 et 1240. – *Hérésis*, 17, 1991, 35–50.
2229. Fliche, A. La vie religieuse à Montpellier sous le pontificat d'Innocent III. – In: *Mélanges d'histoire du Moyen âge*. Paris, 1951.
2230. Flori, J. Comment diaboliser l'adversaire? – In: *Les cathares devant l'histoire*. Paris, L'Hydre, 2005.

2231. Forado, S. Catharisme et kabbale dans le pays nîmois. – *BSAN*, 88, 1983, 160–173.
2232. Foreville, R. Innocent III et la croisade des Albigeois. – *CF*, 4, 1969, 198–217.
2233. Fornarion, E. Le Mystère cathare. Paris, Flammarion, 1964. 235 p. ill.; на итал. ез.: La tragedia dei catari. Milan, Sugar, 1969. 288 p.
2234. Frayssenge, J. Perspectives sur le catharisme en Rouergue: état de la question et interrogations. – In: *Autour de Montailhou*. Cahor, L'Hydre, 2001, 267–281.
2235. Frederichs, J. Robert le Bougre, premier inquisiteur générale en France. Liège, 1892.
2236. Friedlander, A. Les agents du roi face aux crises de l'hérésie en Languedoc. – *CF*, 20, 1985, 199–220.
2237. Friedlander, A. Bernard Délicieux, le „Marteau des Inquisiteurs“. – *Hérésis*, 34, 2001, 9–34.
2238. Friedlander, A. The Hammer of the Inquisitors, Brother Bernard Délicieux and the Struggle against the Inquisition in Fourteenth Century France. Leiden, 2000.
2239. Friedlander, A. Heresy, Inquisition and the Crusader Nobility of Languedoc. – *MP*, 4, 1983, 45–67.
2240. Friedlander, A. Processus Bernardi Delitiosi. Philadelphia, 1996.
2241. Frossard, L. Les vaudois de Provance. Avignon, 1848.
2242. Galabert, F. Le rôle des Bons-hommes dans le pays du Tarn et-Garonne aux XIe et XIIe siècles. – *BHPH*, 1901.
2243. Galibert, J.-P. Fondation de la pensée cathare: La métaphysique des deux principes. – *CHis*, 70, 1998, 49–62.
2244. Ganson, Th. de. Les albigeois et l'Inquisition. Paris, 1908.
2245. Gardelle, M. Nous, les albigeois. Toulouse, 1978. 170 p.
2246. Gardelle, M. Rituels catares. Paris, La Table ronde, 1996.
2247. Gay, J. L'histoire des schismes et hérésies des Albigeois. Paris, 1561. IV, 53p.

2248. Gerre, R. H. *The Troubadours Heresy and the Albigensian Crusade*. New York, 1956.
2249. Gilmont, J.-F. Les vaudois des Alpes: mythes et réalités. – *RHE*, 83, 1988, No 1, 69–89.
2250. Girou, J. La pensée médicale chez les cathares ou albigeois. – *REM*, 1931, mai.
2251. Girou, J. *Simon de Monfort, du catharisme à la conquête*. Paris, La Colombe, 1953. 207 p.
2252. Given, J. B. *Inquisition and Medieval Society. Power, Discipline and Resistance in Languedoc*. Itaca – London, Cornell Univ. Press, 1997, XIII, 255 p.
2253. Given, J. B. The Inquisitors of Languedoc and the Medieval Technology of Power. – *AHR*, 94, 1989, 336–403.
2254. Given, J. B. A Medieval Inquisitor at Work: Bernard Gui, 3 March 1308 to 19 June 1323. – In: *Portraits of Medieval and Renaissance Living*. Aun Arbor, 1990, 207–232.
2255. Gonnet, G. A propos du „nichil“: une controverse désuète mais courtoise sur la conception cathare du bien et du mal. – *Hérésis*, 2, 1984, 5–14.
2256. Gonnet, G. Cathares et vaudois au sein de l’Eglise du Moyen âge. – *Concillium*, 220, 1988, 105–109.
2257. Gonnet, G. Della varie tappe e correnti della protesta valdese in Europa da Lione à Chandoran. Problemi vecchie e nuovi (1176–1532). – *BSSV*, 102, 1954.
2258. Gonnet, G. Les „Glosa Pater“ cathares et vaudoises. – *CF*, 3, 1968, 59–67.
2259. Gonnet, G. La protesta valdese da Lione à Chandoran (sec. XII–XVI). – In: *Facolta Valdese di teologia*. Roma, 1951–1952, 296–312.
2260. Gordon, J. D. *The Laity and Catholic Church in Cathar Languedoc*. Oxford, 1992.
2261. Gouron, A. *La réglementation des métiers en Languedoc*. These. Paris, Minard, 1958.

2262. Gratiias, L. Montségur et les derniers cathares. – *RF*, 73, 1955.
2263. Gregoire, H. Cathares d'Asie Mineure, d'Italie et de France. – In: *Mémorial L. Petit*. Bucarest, 1948, 142–151.
2264. Griffe, E. Albigeois. – In: *Catholicisme. 1*. Paris, 1947.
2265. Griffe, E. Les cathares et l'Inquisition (1229–1329). Paris, 1980.
2266. Griffe, E. Le catharisme dans le diocèse de Carcassonne et le Lauragais au XIIe siècle. – *CF*, 3, 1968, 215–236.
2267. Griffe, E. Les débuts de l'aventure cathare en Languedoc, 1140–1190. Paris, Letouzey et Ané, 1969. 225 p.
2268. Griffe, E. Les débuts de l'implantation cathare en Toulousain et en albigeois. – *BLE*, 68, 1967, 107–127.
2269. Griffe, E. Le Languedoc cathare. Vol. 1–4. Paris, Letouzey et Ané, 1969–1980.
2270. Griffe, E. Le Languedoc cathare de 1190 à 1210. Paris, Letouzey et Ané, 1971. 320 p.
2271. Griffe, E. Le Languedoc cathare au temps de la croisade (1209–1229). Paris, Letouzey et Ane, 1973. 254 p.
2272. Griffe, E. Le Languedoc et l'Inquisition (1229–1329). Paris, 1977; 2. éd. 1980. 322 p.
2273. Grisart, M. Les cathares dans le Nord de la France. – *RN*, 194, 1967, 509–519; също и в: *CEC*, 22, 1971, No 50, 12–31.
2274. Gröes, F. De Kathares. Grens van ee cultuur. Amsterdam, 1982. 173 p.
2275. Grosse, E. U. Sens et portée de l'Évangile de St. Jean pour les cathares. – *Hérésis*, 10, 1988, 9–19.
2276. Guibal, G. Le poème de la croisade contre les albigeois ou l'épopée nationale de la France du Sud au XIIIe siècle. Etude historique et littéraire. Paris, 1863.
2277. Guilhe, H. Ch. Histoire de Carcassonne. Bordeaux, 1838.
2278. Guilhe, H. Ch. Histoire du pays de Toulouse et du Lauragais. Bordeaux, 1837.
2279. Guillot, R.-P. Le défi cathare. Paris, R. Laffont, 1975. 251 p. ill.

2280. Guiraud, J. Albigeois et la croisade des albigeois. – In: *Dictionnaire d'hist. et de geogr. eccl.* Paris, 1909, 1609–1694.
2281. Guiraud, J. Cartulaire de Notre Dame de Prouilles précédé d'une étude sur l'albigéisme languedocien au XIIe et XIIIe siècles. T. 1–2. Ed.... Paris, A. Picard et fils, 1907.
2282. Guiraud, J. Le Consolamentum cathare. – *RQH*, n. s., 31, 1904, 74–112.
2283. Guiraud, J. La croisade des albigeois. – *RQH*, 79, 1906.
2284. Guiraud, J. La morale des albigeois. – In: *Questions d'histoire et d'archéologie chrétiennes*. Paris, 1906.
2285. Guiraud, J. La Répression de l'hérésie au Moyen âge, la morale des albigeois. Paris, 1906. 304 p.
2286. Guirdham, A. D. The Cathars and Reincarnation. London, Spearman, 1969. 208 p.; 2. éd. London, 1990; на фр. яз: Les cathares et la Réincarnation. Paris, Payot, 1971. 224 p.
2287. Hagman, I. Le catharisme: contre-Eglise et ordre religieux concurrent. – In: *La persécution du catharisme*. Paris, 1996, 49–64.
2288. Hagman, I. La cosmogonie de l'Ecclesia Sclavonive et les controverses sur la Charte de Niquinta. – *SO*, 16, 2003, 247–258.
2289. Hamillon, B. The Albigensian Crusade. London, Hist. Association, 1974. 40 p.
2290. Hamillon, B. The Cathar Council of Saint-Felix Reconsidered. – *AFP*, 48, 1978, 23–53.
2291. Hamillon, B. Monastic Reform, Catharism and the Crusade, 900–1300. London, Variorum reprint, 1979. III, 376 p.
2292. Hancke, G. Les belles hérétiques: Etre femme, noble et cathare. Cahor, L'Hydre, 2001.
2293. Hancke, G. Les femmes nobles cathares. Cahor, Dire éd., 2000.
2294. Hancke, G. La prédication féminine chez les cathares. – In: *Les cathares devant l'histoire*. Paris, L'Hydre, 2005.
2295. Hannedouche, S. Le rituel cathare. – *CEC*, 18, 1967, No 35, 31–46.

2296. Hanssler, M. Katharismus in Südfrankreich. Regensburg, 1991.
2297. Harris, M. R. La localisation de la scripta du Rituel cathare occitan. – In: *Ier Congr. int. de l'Assoc. int. d'études occitanes. Act.* Londres, Westfield College, 1987, 234–250.
2298. Harris, M. R. Le problème des Bonshommes devant l'animal piégé dans le rituel cathare occitan. – *Hérésis*, 2, 1984, 15–19.
2299. Harris, M. R. Prolégomènes à l'histoire textuelle du Rituel cathare occitan. – *Hérésis*, 6, 1986, 5–13.
2300. Haskins, Ch. H. The Inquisition of 1171 in the Avranchin. – *EHR*, 26, 1911.
2301. Haskins, Ch. H. Robert le Bougre and the Beginnings of the Inquisition in Northern France. – *AHR*, 7, 1902, 437–457, 631–652.
2302. Hauréau, J. B. Bernard Délicieux et l'inquisition albigeoise. 1300–1320. Paris, 1887.
2303. Hauréau, J. B. Bernard Délicieux et l'inquisition dans le Languedoc. Paris, 1877.
2304. Higounet, Ch. A propos de la Guillaume de Tudèle. – *AM*, 50, 1938, 377–379.
2305. Holmes, E. The Albigensian or Catharist Heresy. A Story and a Study. London, 1925. 138 p.; ново изд. под загл.: *The Holy Heretics. The Story of the Albigensian Crusade.* London, 1948.
2306. Hurter, F. Geschichte Papst Innocenz des Dritten und seiner Zeitgenossen. T. 1–4. Hamburg, 1834–1842.
2307. Imbs, P. A la recherche d'une littérature cathare. – *RM AL*, 5, 1949.
2308. Jalby, R. Les hérésies en Albigeois du XIIe au XIVe siècle. – *RT*, 168, 1997, 649–657.
2309. Jarry, D. Catharisme et médecine. – *LM*, 39, 1956, No 3.
2310. Jas, M. Braises cathares. Filiation secrète à l'heure de la Réforme. Préf. de J. Duvernoy. Toulouse, Loubatières, 1992. 208 p. ill., Index.

2311. Jas, M. Cathares et protestants: le Colloque de Montréal. – *Hérésis*, 26–27, 1997, 23–42; също и в: *Autour de Montailou*. Cahor, 2001, 345–355.
2312. Jeanjeau, J. F. La croisade contre les albigeois à Carcassonne. Carcassonne, 1941.
2313. Jeutet, J. Le catharisme en Champagne. – *Atlantis*, 255, 1970, février, 159–166.
2314. Jiménez Sanchez, P. A propos de la controverse sur la nature du Nihil cathare. – In: *Les cathares devant l'histoire*. Paris, L'Hydre, 2005.
2315. Jiménez Sanchez, P. Le catharisme: une origine orientale à deux tendances? – *SO*, 16, 2003, 207–227.
2316. Jiménez Sanchez, P. L'Eglise cathare: une Eglise alternative au Moyen âge. – *CHis*, 70, 1998, 19–34.
2317. Jiménez Sanchez, P. L'évolution doctrinale du catharisme XIIe–XIIIe siècles. Thèse de doctorat d'Histoire soutenue à l'Université de Toulouse – Le Mirail. Toulouse, 2000.
2318. Jiménez Sanchez, P. Relire la charte de Niquinta. I. Origine et problématique de la charte; II. Etude et portée de la charte. – *Hérésis*, 22, 1994, 1–26 ; 23, 1994, 1–28.
2319. Jiménez Sanchez, P. Le „traité cathare anonyme“: un recueil d'autorités à l'usage de prédicateurs cathares? – *Hérésis*, 31, 1999, 73–100.
2320. Jolivet, J. Logique cathare: la scission de l'universel. – In : *Artistarium supplementa II. Medieval semantics and metaphysics*. Nijmegen, 1985, 143–160.
2321. Jouhate, J. La croisade contre les albigeois. Etude bibliographique. – *RHSL*, 23, 1906, No 2, 101–121.
2322. Jullien, L. Cathares et catharisme. Saint-Jean-de-Braye, Danglas, 1990. 254 p.
2324. Jullien, L. Itinéraire en terre cathare. – *CEC*, 5, 1954.
2325. Jullien, L. La société occitane et le catharisme. – *CEC*, 37, 1986, No 111, 18–25.

2326. Kienzle, B. M. *Cisterians, Heresy and Crusade in Occitania, 1145–1229*. Rochester, N.Y. 2001.
2327. Kienzle, B. M. *Inimics crusis: la théologie de la Croix et la percéption du catharisme*. – In: *Autour de Montailhou*. Cahor, 2001, 283–299.
2328. Kleber, H. *Les cathares font toujours parler d’eux*. Paris, 1969.
2329. Kolmer, L. *Ad capiendas vulpes. Die Ketzerbekämpfung in Südfrankreich in der ersten Hälfte des 13. Jahrhunderts und die Herausbildung des Inquisitionsverfahrens*. Rom, 1982.
2330. La Boullerie, F. A. *Le bienheureux Pierre de Castelnau et les albigeois au XIIIe siècle*. Paris, 1867.
2331. Lacaze, J. *Le vaudois d’après le Registre de Jacques Fournier*. Diss. Toulouse, Univ. of Toulouse, s. a.
2332. Lacger, L. de. *L’albigeois au siècle de St. Louis*. – *RHE*, 52, 1957, No 1.
2333. Lacger, L. de. *L’albigeois pendant la crise de l’albigéisme*. – *RHE*, 29, 1933, 272–315; 586–633; 849–904.
2334. Lacger, L. de. *Bernard de Constanet, évêque d’Albi*. – *BLE*, 55, 1954.
2335. Lacger, L. de. *Le catharisme en pays albigeois (XIIIe–XIVe siècles)*. – In: *Spiritualité de l’hérésie: le catharisme*. Paris, 1953, 91–116.
2336. Lacger, L. de. *Gaillac en albigeois, son évolution historique*. Paris, 1924.
2337. Lacger, L. de. *Histoire religieuse de l’Albigeois*. Albi, Sud-Oest, 1962. 375 p.
2338. Ladame, P. A. *Le mystère de Saint-Felix (Concile cathare de Saint-Felix de Caraman, Haut Garonne en mai 1167)*. – *CEC*, 37, 1986, No 110, 27–35.
2339. La Farge, B. *La voie cathare. Aux sources du Christianisme: le message de la Colombe*. Château d’Omenville, 2000, 583 p.
2340. Lafitte-Houssat, J. *Troubadours et cours d’amour*. Paris, 1950.

2341. Lafou, J.-M. Une mémoire disputée? Les avatars du catharisme albigeois sous Vichy. – *Hérésis*, 33, 2000, 79–98.
2342. Lafont, R. Guilhem de Tudela, ses origines, les origines de son art. – In: *Les troubadours et l'Etat toulousain avant la Croisade*. Cambridge, 1994, 219–228.
2343. Lafont, R. Las ideologias dins la part anonima de la chanson de la Crosada. – *AIEO*, 1964, 87–94.
2344. Lamarque, R. Le catharisme est-il une religion? – *CEC*, 29, 1978, 32–42.
2345. Lambert, M. *The Cathars*. Oxford – Malden, MA, Blackwell Publishers, 1998. 344 p.
2346. Lambert, M. Catharisme et bon sens populaire. – In: *Persécution du catharisme XIII–XIVe siècles*. Arques, 1993, 193–214.
2347. Lamothe-Languon, E. L. de. Histoire de l'Inquisition en France. T. 1–3. Paris, 1829.
2348. Långfors, A. Un partisan anonyme du grand inquisiteur Robert le Bougre. – In: *Recueil de travaux offert à M. C. Brunel*. 2. Paris, 1955.
2349. Langlois, J. Olivier de Termes: Le cathare et le croisé (vers 1200–1274). Toulouse, Privat, 2001.
2350. Langlois, J. B. Histoire des croisades contre les albigeois, depuis la naissance de cette hérésie en 1106 jusqu'en 1270. Rouen, 1703. 458 p.
2351. Lataillade, J. B. Catharisme en Comminges, Couseraus et Armagnac. – *RevC*, 86, 1973, 212–216.
2352. Lauragais, M. Le Pays cathare. Paris, 1976. 64 p. ill.
2353. Lebedel, C. Comprendre la tragédie des cathares. Paris, 1998.
2354. Leclerq, J. L'hérésie d'après les écrits de S. Bernard de Clairvaux. – In: *The Concept of Heresy in the Middle Ages (11th–13th c.)*. Louven, 1976, 12–26.
2355. Le Goff, J. Albigeois. – In: *Encyclopaedia Universalis*. 1. Paris, 1968, 566–569; [2. éd.] 1985, 640–643.
2356. Le Goff, J. Points de vue sur le catharisme. – *AESC*, 24, 1969, p. 128.

2357. Lequennes, F. Le drame cathare ou l'hérésie nécessaire. Paris, Julliard, 1954. 295 p.
2358. Le Roy Ladurie, E. Histoire de Languedoc. Paris, 1962.
2359. Le Roy Ladurie, E. Montailou. – *QS*, 40, 1979.
2360. Le Roy Ladurie, E. Montailou, village occitan de 1294–1324. Paris, Gallimard, 1975. 642 p.; 2. éd. revue et corrigée 1982. 646 p.; на англ. яз.: Montailou. Cathars and Catholics in a French village. 1294–1324. London, Scolar Press, 1979. XVIII, 383 p.
2361. Le Roy Ladurie, E. Montailou: the Promised Land of Error. New York, Braziller, 1978. VII, 383 p.
2362. Le Roy Ladurie, E. Les paysans de Languedoc. Paris, Flammarion, 1969. 384 p.
2363. Le Roy Ladurie, E. Storia di un paese. Montailou. Milan, 1977.
2364. Lignières, M. L'hérésie albigeoise et la croisade. Paris, Scorpion, 1964. 192 p.
2365. Limouzin-Lamothe, R. La commune de Toulouse. Toulouse, 1932.
2366. Lombard, A. Pierre Valdo et les vaudois du Briançonnais. Genève, 1880.
2367. Luchaire, A. L'albigèisme Languedocien. – *JS*, 6, 1908.
2368. Luchaire, A. Avant la croisade contre les albigeois. – *AP*, 1905.
2369. Luchaire, A. Croisade des albigeois. Paris, 1906.
2370. Luchaire, A. Innocent III et la croisade des albigeois. Paris, Hachette, 1905. 262 p.; 2. éd. 1906; Repr. Farnborough, Hants., Gregg, 1969. 262 p.
2371. Luchaire, A. Le tribunal d'Innocent III. – In: *Séances et travaux de l'Acad. des sci. morales et polit.* Paris, 1903.
2372. Madaule, J., R. Nelli et M. Roquebert. Albigeois et cathares. Tarn, 1976. 146 p.
2373. Madaule, J. La drame albigeois et le destin français. Paris, Grasset, 1962. 263 p.; 2. éd. Gallimard, 1973. 245 p.; на нем.

- ez.: Das Drama von Albi: der Kreuzzug gegen die Albigenser und das Schicksal Frankreichs. Freiburg in Breisgau, Walter Verl., 1964. 261 p.; на англ, ез.: The Albigensian Crusade: an Historical Essay. London, Burns a. Oates, 1967. 177 p.
2374. Madec, G. „Nihil“ cathare et „nihil“ augustinien. – *REA*, 23, 1977, 92–113.
2375. Maffre, J.- B. Etudes sur le poème roman de la guerre contre les albigeois avec une notice biographique sur les chefs de la croisade. Béziers, 1878, 74 p.
2376. Maffre, J.- B. Notices biographiques sur les principaux chefs de la croisade contre les hérétiques albigeois. – *BSAB*, 1877.
2377. Malafosse, J. de. Le siège de Toulouse par Simon de Monfort. – *RP*, 4, 1892.
2378. Mâle, E. L’art religieux du XIIIe siècle en France. Paris, A. Colin, 1922. 459 p. ill.
2379. Manselli, R. Evangelisme et mythe dans la foi cathare. – *Hérésis*, 5, 1985, 9–17.
2380. Mariel, P. Le trésor des albigeois. – *Historama*, 134, 1962, nov.
2381. Markale, J. Montségur et l’énigme cathare. Histoire de la France Cathare. Paris, Pygmalion, 1986. 317 p.
2382. Martura, J. F. B. A. Histoire des comtés de Toulouse. Castres, 1827.
2383. Marx, J. L’inquisition en Dauphiné. Etude sur le développement et la répression de l’hérésie et de la sorcellerie du XIVe siècle au début du règne de François 1-er. Paris, 1914.
2384. Mary-Lafon, J. B. La croisade contre les albigeois. Epopée national. Paris, 1868.
2385. Maurin, K. Les Esclamonde: La femme et la féminité dans l’imaginaire du catharisme. Toulouse, Privat, 1995. 236 p.
2386. Maycock, A. L. The Albigensian Heresy. T. 1–2. London etc., 1922–1928.
2387. Merlo, G. Valdesi et valdismi medievali. Itinerari e proposte di ricerca. Turin, 1984. 158 p.

2388. Merrifield, J. *The Perfect Heretics. Cathars and Catharism.* Dorsett, Enabler Publication, 1995.
2389. Mesuret, R. Les stèles discoïdales en Suède et en Lauragais. – *Folklore*, 16, 1953, No 2, 3–4.
2390. Meyer, P. Recherches sur les auteurs de la Chanson de la albigeoise. – *BECh*, 26, 1865, 401–422.
2391. Mierlo, J. van. Het vroegste optreden der Albigenzen. – *VMKVA*, 1935.
2392. Miolo, H. *Historia breve e vera degli affari dei Valdesi delle Valli.* – *BSHV*, 17, 1899.
2393. Moffat, J. C. *The Crusade against the Albigenses.* – *PRev*, 1886.
2394. Molinier, Ch. L’Eglise et la société cathares. – *RH*, 94, 1907, No 2, 225–248; 95, 1907, No 1, 1–22; No 2, 263–291.
2395. Molinier, Ch. L’„Endura“ costume religieux des derniers sectaires albigeois. Bordeaux, 1881. 20 p.
2396. Mollat, G. Les cathares en Corse. – *CRAIBL*, 2, 1956, 147–150.
2397. Monastier, A. *Histoire de l’église Vaudoise depuis son origine et des Vaudois du Piémont jusqu’à nos jours.* T. 1–2. Toulouse, 1847.
2398. Monner, J. *La descente aux enfers.* Paris, Librairie Fischbacher, 1904.
2399. Montégut, O. de. *Le drame albigeois. Dénouement tragique de l’histoire secrète du Moyen âge.* Paris, 1962. 190 p.
2400. Moore, R. L. St. Bernard’s Mission to the Languedoc in 1145. – *BIHR*, 47, 1974, 1–10.
2401. Moulignier, P. H. *Les albigeois.* Diss. Montauban, 1846.
2402. Müller, D. *Albigenser, die wahre Kirche? Ein Untersuchung zum Kierchen – verständnis der Ecclesia Dei.* Würzburg, A. Zehman, 1986.
2403. Müller, D. *Les albigeois – l’Eglise véritable? Recherche sur l’interprétation ecclésiologique de l’Ecclesia Dei.* – *Hérésis*, 6, 1986, 15–24.

2404. Müller, D. Les connotations féminines dans l'image cathare de Dieu. Ses conséquences dans la pratique. – *Hérésis*, 31, 1999, 55–72.
2405. Müller, D. L'Eglise cathare: rapport introductif. – In: *Les cathares devant l'histoire*. Paris, L'Hydre, 2005.
2406. Müller, D. Frauen for der Inquisition. Lebenformen, Glaubenszeichen und Aburteilung der deutschen und französischen Katharismus. Mainz, 1996. 477 p.
2407. Müller, K. Waldenser und Katharer. – *ThSK*, 60, 1887.
2408. Mundy, J. H. Charity and Social Work in Toulouse 1110–1250. – *Traditio*, 22, 1966, 203–287.
2409. Mundy, J. H. Le mariage et les femmes au temps des cathares. – *AESC*, 1987, 136–139.
2410. Mundy, J. H. Liberty and Political Power in Toulouse (1050–1230). New York, 1954. XIII, 402 p. ill.
2411. Mundy, J. H. Le mariage et les femmes à Toulouse au temps des cathares. – *AESC*, 1, 1997, 117–134.
2412. Mundy, J. H. Men and Women at Toulouse in the Age of the Cathars. Toronto, 1990.
2413. Mundy, J. H. Noblesse et hérésie. Une famille cathare: Les Maurand. – *AESC*, 29, 1974, No 5, 1211–1223.
2414. Mundy, J. H. The Repression of Catharisme at Toulouse. The Royal Diploma of 1279. Toronto, Pontifical Inst. of Medieval Studies, 1985. XIV, 336 p.
2415. Mundy, J. H. Society and Government at Toulouse in the Age of the Cathars. Toronto, Political inst. of Mediaval Studies, 1997.
2416. Mussy, J. Mouvements populaires et hérésies au XIe siècle en France. – *RH*, 253, 1975, No 1, 33–76.
2417. Nataf, A. Le miracle cathare. Paris, R. Laffont, 1968. 255 p. ill.; 2. éd. Genève, 1979. 248 p.
2418. Nelli, R. L'actualité du catharisme. – In: *Spiritualité de l'hérésie: le catharisme*. Toulouse, 1953, 225–229.

2419. Nelli, R. L'amour provençal et le catharisme. – *RevS*, n. s., 23, 1948.
2420. Nelli, R. Les cathares. Paris, 1973. 286 p. ill; [2. éd.] 1981. 223 p.
2421. Nelli, R. Les cathares ou l'éternel combat. Histoire des personnages mystérieux et des sociétés secrètes. Paris, Grasset, 1972. 286 p.
2422. Nelli, R. Le catharisme et l'opposition à la féodalité. – In: *VIII Congr. mond. d'Assoc. int. des sci. politiques. München, 1970. Bruxelles, 1970.*
2423. Nelli, R. Le catharisme vu à travers les troubadours. – *CF*, 3, 1968, 177–197.
2424. Nelli, R. La continence cathare. – In: *VII Congr. int. d'Avon. Travaux. Bruges, 1952, 139–151.*
2425. Nelli, R. La croix cathare. – *Folklore*, 16, 1963, No 3, 2–11.
2426. Nelli, R. De l'amour provençal. Le génie d'Oc et l'homme méditerranéen. – *CS*, 1943; също и в: *CEC*, 2, 1951.
2427. Nelli, R. Les Deux tentations chez les cathares du XIIIe siècle. – *CEC*, 4, 1949, 7–12.
2428. Nelli, R. Du catharisme à l'amour provençal. (d'après M. Briffault). – *RevS*, 23, 1948, 31–38.
2429. Nelli, R. Du libre arbitre. – *AIEO*, 1952, aug.-nov.
2430. Nelli, R. Der Dualismus der Katharer. – *Antaios*, 3, 1961, No 2, 145–157.
2431. Nelli, R. L'érotique des troubadours. Toulouse, 1963. 245 p.
2432. Nelli, R. „Exempla“ et mythes cathares. – *Folklore*, 23, 1970, No 3, 2–13.
2433. Nelli, R. Histoire du Languedoc. Paris, 1974.
2434. Nelli, R. Histoire secrète du Languedoc. Paris, 1978.
2435. Nelli, R. Journal spirituel d'un cathare d'aujourd'hui. Paris, Ed. Respa, 1970. 216 p.
2436. Nelli, R. Le Languedoc et le Comté de Foix: le Roussillou. Paris, Gallimard, 1958. 199 p.

2437. Nelli, R. Le musée du catharisme. Toulouse, Privat, 1966.
2438. Nelli, R. Naissance du catharisme. Situation de l'âme au XIIIe siècle. – In: *Spiritualité de l'hérésie: catharisme*. Toulouse, 1953, 13–22.
2439. Nelli, R. La nature cathare maligne dans le dualisme cathare du XIIIe siècle, de l'inégalité des deux principes. Carcassonne, 1969. 35 p.
2440. Nelli, R. Note sur le „pentagone“ bogomile et cathare. – *Folklore*, 24, 1971, No 1, 31–32.
2441. Nelli, R. Le phénomène cathare. Perspectives philos.-morales. Toulouse, Privat, 1964. 198 p.; 2. éd. 1967. 198 p.
2442. Nelli, R. La philosophie du catharisme. Le dualisme radical aux XIIIe siècle. Paris, Payot, 1975. 204 p.; 2. éd. 1977. 204 p.
2443. Nelli, R. Prophéties et mythes consolateurs dans les communautés cathares persécutées. – *Hérésis*, 9, 1987, 5–9.
2444. Nelli, R. Réflexion sur le dualisme, le principe de mal et l'éternité du monde dans le catharisme médiéval. – *CS*, 387–388, 1966, 181–195.
2445. Nelli, R. Sept troubadours des pays d'Aude. Carcassonne, 1948.
2446. Nelli, R. Situation de l'âme au XIIIe siècle. – In: *Spiritualité de l'hérésie: le catharisme*. Paris, 1953.
2447. Nelli, R. Les stèles discoïdales sont-elles cathares? – *RATP*, 2, 1956.
2448. Nelli, R. Sur quelques points obscures du „Livre des deux principes“. – *Folklore*, 1973, 1–8.
2449. Nelli, R. Survivances du catharisme. – In: *Spiritualité de l'hérésie: le catharisme*. Toulouse, 1953, 207–209.
2450. Nelli, R. Théorie de l'âme et de la liberté dans le catharisme occidental et Lombard. – In: *Spiritualité de l'hérésie: le catharisme*. Toulouse, 1953, 119–142.
2451. Nelli, R. et J. Lavaud. Les troubadours. Vol. 1–2. Paris, 1960–1966.

2452. Nelli, R. Les troubadours et le catharisme. – *CEC*, 1, 1949, 18–22.
2453. Nelli, R. La vie quotidienne des cathares du Languedoc aux XIIIe siècle. Paris, Hachette, 1969. 298 p.; Nouvelle éd. 1975. 297 p. Genève, 1979. 310 p.; Paris, 1980. 299 p.; 1983. 349 p.
2454. Nelli, S. Ceux de Montségur. – *Hérésis*, 16, 1991, 109–125.
2455. Nelli, S. Les Châteauvardun, une famille noble cathare du comté de Foix. – *Hérésis*, 7, 1986, 43–58.
2456. Nelli, S. Esclamonde de Foix. – *CEC*, 6, 1955.
2457. Nelli, S. L'évêque cathare Guilhabert de Castres. – *Hérésis*, 4, 1985, 11–24.
2458. Nelli, S. L'hérésiarque Guillaume de Nevers, alias Theodoric/Thierry, un polémiste cathare. – *Hérésis*, 10, 1988, 45–50.
2459. Nelli, S. Montségur. Mythe et Histoire. Paris, éd. Du Rocher, 1996.
2460. Nelli, S. Le troubadour Pierre Cardenal (1180–1278), une poésie satirique anticléricale et qui s'inspire des thèmes cathares. – *Hérésis*, 26–27, 1996, 115–125.
2461. Niel, F. Albigeois et cathares. Paris, P. U. F., 1955. 128 p.; 1965. 128 p.; 1967. 128 p.; 1970. 128 p.; 1976. 128 p.
2462. Niel, F. Béziers pendant la croisade contre les albigeois. – *CEC*, 4, 1953.
2463. Niel, F. Les cathares de Montségur. Paris, R. Laffont, 1973. 352 p.; 2. éd. Seghers, 1978. 325 p.
2464. Niel, F. La dernière forteresse cathare. Quéribus. – *CEC*, 2, 1951.
2465. Niel, F. Montségur, le site, son histoire. Grenoble, Allier, 1962. 309 p. ill.
2466. Niel, F. Montségur, la montagne inspirée. Paris, Le Colombe, 1954. 239 p.
2467. Niel, F. Montségur, temple et forteresse des cathares d'Occident. Grenoble, 1967. 402 p.
2468. Niel, F. Quéribus. Le dernière forteresse cathare. Paris, R. Laffont, 1988. 242 p.

2469. Obolensky, D. Papa Nicitas: a Byzantin Dualist in the Land of the Cathars. – *HUSI*, 7, 1983, 489–500.
2470. Oldenbourg, Z. Le Bûcher de Monségur, 16 mars 1244. Paris, Gallimard, 1959. 452 p.; 2. éd. 1967. 454 p. ill.
2471. O'Shea, S. The Perfect Heresy. The Revolutionary Life and Death of the Medieval Cathars. New York, Walter and Company, 2000.
2472. Ourliac, P. „La société languedocienne du XIIIe siècle et le droit romain“ dans le Credo, la morale et l'Inquisition. – *CF*, 6, 1971, 199–216.
2473. Pailhes, C. Le jeu du pouvoir en comté de Foix pendant et après la croisade contre les albigeois. – *BSASLA*, 1992, 113–158.
2474. Paix de Deux et guerre sainte en Languedoc au XIIIe siècle. – *CF*, 4, 1969, 1–366.
2475. Paladilhe, D. Les grandes heures cathares. Paris, Libr. acad. Perrin, 1969. 281 p. ill.
2476. Paladilhe, D. Simon de Monfort et le drame cathare. Paris, Libr. acad. Perrin, 1988. 323 p.
2477. Palauqui, L. Esclarmonde de Foix. Foix, 1911. 43 p.
2478. Palauqui, L. La vérité sur l'albigéisme. Précis de la métaphysique et de la morale de cathares ou albigeois. Bordeaux, s. a.
2479. Palau, M. Le catharisme et ses conséquences sur le statut politique de l'Andorre. – *BPhH*, 1972, 437–449.
2480. Palès-Gobillard, A. et G. Threepwood. Catharisme. – In: *Dictionnaire critique de théologie*. Paris, 1998.
2481. Palès-Gobillard, A. Le catharisme dans le comté de Foix, des origines au début du XIVe siècle. – *RHR*, 189, 1976, 181–200.
2482. Palès-Gobillard, A. La prière des cathares. – In: *Prière au Moyen Age*. Paris, 1991.
2483. Palès-Gobillard, A. L'inquisiteur Geofroy d'Ablis et les cathars du comté de Foix (1308–1309). Paris, CNRS éd., 1984.

2484. Parctelaine, M. Q. de. Histoire de la guerre contre les albigeois. Paris, Librairie universelle, 1833. 463 p.
2485. Passerat, G. Cathares en Bas – Quercy: Entre l’Eglise de l’Aganais et celle de l’Albigeois. – *Hérésis*, 1992, No 3, 149–165.
2486. Paterson, L. La Chanson de la Croisade albigeoise: mythes chevaleresques et réalités militaires. – In: *La Croisade. Réalités et fictions*. Göppingen, 1989, 193–203.
2487. Patschovsky, A. The Literacy of Waldensianism for Valdes to c. 1400. – In: *Heresy and Literacy, 1000–1530*. Cambridge, 1994, 112–136.
2488. Paul, J. Jacques Fournier inquisiteur. – *CF*, 26, 1990, 39–67.
2489. Paul, J. La procédure inquisitoriale à Carcassonne au milieu du XIII siècle. – *CF*, 29, 1994, 361–396.
2490. Pegg, M. G. On Cathars. Albigenes and Good Men of Languedoc. – *JMH*, 27, 2001, 181–195.
2491. Pegg, M. G. The corruption of Angels. The great inquisition of 1245–1246. Princeton – Oxford, 2001. 238 p.
2492. Péne, J. L. La conquête du Languedoc. Nizza, 1957.
2493. Perrin, J. P. Histoire des chrétiens albigeois, contenant les longues guerres et persécutions qu’ils ont souffert à cause de la doctrine de l’Evangile. Genève, 1618. 333 p.
2494. Perrin, J. P. Histoire des vaudois et des albigeois. Vol. 2. Genève, 1618.
2495. Peter of les Vaux de Cernay. The History of the Albigenian Crusade. Woodbridge, 1983.
2496. Petit-Radel, P. Pierre, moine de Vaux-de Cernay, historien de la croisade armée contre les albigeois. – In: *Histoire littéraire de la France. T. 17*. Paris, 1835–1895, 246–254.
2497. Peyrat, N. Histoire des albigeois. T. 1. La civilisation romane. T. 2–3. La croisade. Paris, G. Fischbacher, 1880–1882. XXIV, 422 p.; 492 p.
2498. Peyrat, N. Histoire des albigeois et l’Inquisition. Vol. 1–3. Paris, 1870–1872.

2499. Pezet, M. L'épopée des vaudois: Dauphiné, Provence, Languedoc, Piémont, Suisse. Paris, F. Lanore, 1985. 256 p.
2500. Pfister, Ch. Etudes sur le règne de Robert le Pieux. Paris, 1885.
2501. Philippen, L. J. M. Les Béguines et l'hérésie albigeois. – *AARAB*, 73, 3, 1925.
2502. Picar, M. Les cathares. Paris, 1986. 166 p.
2503. Pierrefeu, N. de. Aperçus sur la doctrine et l'origine du catharisme. – *CEC*, 35, 1984, 36–42.
2504. Pierrefeu, N. de. Aspects philosophique et religieux du catharisme. – *CEC*, 6, 1955.
2505. Pijper, E. De bestrijding der Waldenzen en Albigenzen met het woord en het zwaard. – *NAK*, 5, 1908.
2506. Pitangue, F. Les troubadours furent-ils les missionnaires de l'albigéisme? Toulouse, 1946. 20 p.
2507. Portal, Ch. Cordes et l'inquisition. – *RT*, 1896.
2508. Portal, Ch. Histoire de la région albigeoise. Albi, 1913. V, 157 p.
2509. Poulain, E. Le catharisme et la croisade contre les albigeois. – *LarM*, 49, 1956, 14.
2510. Poupin, R. Les cathares, l'âme et la réincarnation. Portet-sur-Garrone, Loubatières, 2000.
2511. Poupin, R. Les cathares et l'Immaculée Conception. – In: *Autour de Montailou*. Cahor, 2001, 301–318.
2512. Poupin, R. Les cathares et la réincarnation. Toulouse, Loubatières, 2000.
2513. Poupin, R. Esquisse d'une histoire de la théologie du catharisme. – *Hérésis*, 19, 1992, 31–39.
2514. Poupin, R. L'exégèse cathare et la tradition origénienne. – *CPE*, 40, 1990, 21–26.
2515. Poupin, R. L'héritage de S. Sylvestre, la crise cathare et la réforme de Thomas d'Aquin. Thèse. Strasbourg, 1988.
2516. Poupin, R. La Papauté, les cathares et Thomas d'Aquin. Portet-sur-Garrone, Loubatières, 2000.

2517. Poupin, R. La spécificité occidentale du catharisme et les relations bogomilo-cathares. – *Hérésis*, 18, 1992, 81–sq.
2518. Poux, D. Cathare Country. Tha Cathare Religion. Albi. Ed. APA Poux, 1995.
2519. Preger, W. Über der Verfassung der französische Valdenser in der altern Zeit. München, 1890.
2520. Primov, B. Les Bogomiles aux origines du mouvement cathare? – *Archeologia*, 144, 1980, 34–39.
2521. Prince, J. L. de. La Chanson de Roland et les cathares. – *CEC*, 29, 1978, 27–30.
2522. Puech, H. et A. Vaillant. Le prêtre Cosmas et le Concile de Gaugres. – *RES*, 21, 1944.
2523. Rahn, O. La cour de Lucifer: les cathares gardiens du Graal. Paris, 1974. 226 p.
2524. Rahn, O. Kreuzzug gegen den Graal, die Tragödie des Katharismus. Stuttgart, 1964. 305 p.; 2. éd. 1974. 305 p.; на фр. ез.: La croisade contre le Graal: grandeur et chute des Albigeois. Paris, Stock, 1974. 331 p.
2525. Ramel-Cals, J. Le chevalier cathare. Albi, 1956.
2526. Randa, Ph. Alais: roman cathare. Pardès, Puiseaux, 1989. 193 p.
2527. Ratcliffe, Ch. et E. Connel. Cycling in Search of the Cathars. London, 1991.
2528. Raynonard, F. „Chronique des Albigeois,.. – In: *Lexique roman. T. I.* Paris, 1838.
2529. Reville, A. Les albigeois. Origines, développement et disparition du catharisme dans la France méridionale. – *RDM*, 1874, mai.
2530. Reznikov, R. Cathares et Templiers. Portet-sur-Garonne, Louthatières, 1991. 192 p.
2531. Riol, J. L. Dernières connaissances sur des questions cathares. Essai de critique historique. Albi, 1964. 83 p.
2532. Riol, J. L. Tels furent les cathares d’après les textes de l’époque et les traditions populaires. – *BSSABL*, 17, 1956, 560–589.

2533. Riparelli, E. La technique d'exégèse des cathares. – In: *Les cathares devant l'histoire*. Paris, L'Hydre, 2005.
2534. Roach, A. The Cathar Economy. – *RMS*, 12, 1986, 51–71.
2535. Roché, D. A propos du traité cathare du XIIIe siècle. – *CEC*, 12, 1961–1962, No 12, 29–40.
2536. Roché, D. La capitulation et le bûcher de Montségur. – In: *Mémoires de la Société archéologique de l'Aude*. Aude, 1944–1946.
2537. Roché, D. Les cathares et l'amour spirituel. – *CS*, 29, 1949.
2538. Roché, D. Les cathares, les Templiers et le Graal. – *CEC*, 21, 1970, No 47, 3–8.
2539. Roché, D. Le Catharisme. Toulouse, Inst. d'études occitanes, 1938; 2. éd. 1947; 3. éd. Narbonne, 1973. 224 p.
2540. Roché, D. Le catharisme, son développement dans le midi de la France et les croisade contre les albigeois. Carcassonne, 1937. 39 p.; 2. éd. Toulouse, 1947. 201 p.
2541. Roché, D. Catholicisme ou catharisme de Simon Weil. – *CEC*, 5, 1954.
2542. Roché, D. La doctrine des albigeois sur le problème du Mal et sur la rédemption. – *RSS*, 1931.
2543. Roché, D. L'Eglise romaine et les cathares albigeois. Arques, 1957. 204 p.; 2. éd. Narbonne, 1969. 327 p.
2544. Roché, D. Etudes Manichéennes et Cathares. Arques, 1952. 286 p.; 2. éd. Toulouse, 1953.
2545. Roché, D. Le Graal pyrénéen: Cathares et Templiers. – *CEC*, 54, 1972, 3–23; 55, 1972, 10–25.
2546. Roché, D. L'initiation spirituelle des chrétiens albigeois. – *RSS*, 1925.
2547. Roché, D. La médecine cathare. – *CEC*, 7, 1956.
2548. Roché, D. Le passé et l'avenir des cathares. – *CEC*, 9, 1958–1959.
2549. Roché, D. Le rituel cathare. – *CEC*, 5, 1954; 6, 1955.
2550. Roché, D. Sur un sarcophage cathare de Domazan. – *CEC*, 2, 1951, No 8, 216–217.

2551. Roché, D. Survivance et immortalité de l'âme, fantômes des vivants et des morts, vies successives, corps lumineux de résurrection. Arques, Aude, 1955.
2552. Roche, J. La Charte de Niquinta: un point sur la controverse. – *SO*, 16, 2003, 229–245.
2553. Roche, J. Enjeux et embûches de la recherche actuelle sur le catharisme: l'exemple de la charte de Nicetas. – In : *Autour de Montailou*. Cahor, la Chapelle, 2001, 249–265.
2554. Roche, J. Une Eglise cathare. L'évêché du Carcassès – Carcassonne, Béziers, Narbonne (1167–début du XIVE siècle). s. l. 576 p.
2555. Roquebert, M. et J. Madaule. Albigeois et cathares. Réalmond, 1976. 146 p.
2556. Roquebert, M. Cathares: La terre et les hommes. Paris, Place de Victoire, 2001.
2557. Roquebert, M. Les cathares: de la chute de Montségur aux derniers bûchers. 1244–1329. Paris, Perrin, 1998.
2558. Roquebert, M. Les cathares et le Graal. Toulouse, Privat, 1994.
2559. Roquebert, M. Les cathares à Puylaurens au XIIIe siècle. – *RT*, 94, 1979, 3–23.
2560. Roquebert, M. Le catharisme comme tradition dans la „Familia“ languedocienne. – *CF*, 20, 1985, 221–242.
2561. Roquebert, M. et Ch. Soula. Citadelles du vertige. Toulouse, Impr. régionale, 1966. 188 p.; 2. éd. Privat, 1990. 256 p.
2562. Roquebert, M. La crise albigeoise et la fin de l'autonomie occitane. – *AIEO*, 2, 1972, No 6, 119–171.
2563. Roquebert, M. La croisade contre les albigeois. Toulouse, Loubatières, 1987.
2564. Roquebert, M. La crosada albigeosa: de la „guerra santa“ a la conquista reiala; teoria canonica et dréit feudal. – *RV*, 30, 1973, 15–37.
2565. Roquebert, M. Le déconstructivisme et les études cathares. – In : *Les cathares devant l'histoire*. Paris, L'Hydre, 2005.

2566. Roquebert, M. L'épopée cathare. P. 1. La croisade contre les Albigeois. Vol. 1.1198–1212. L'invasion. Vol. 2.1213–1216. Muret ou la dépossession. Vol. 3.1216–1229. Le Lys et la croix. P. 2. L'inquisition en Languedoc. Vol. 4. 1229–1249. Mourir à Montségur. Vol. 5. Les cathares: de la chute de Montségur aux derniers bûchers. Toulouse, Privat, 1970–1998. 596 p.; 487 p.; 512 p.; 512 p.
2567. Roquebert, M. L'épopée cathare. T. 1. La croisade albigeoise. T. 2. L'inquisition. Paris, Perrin & Privat, 2001.
2568. Roquebert, M. Le Graal contre les cathares. – In: *La persécution du catharisme. XIIIe–XIVe siècles. Actes de la 6e session d'Histoire médiévale. Rennes-les-Bains. 1993.* Carcassonne, 1996.
2569. Roquebert, M. Histoire des cathares. Hérésie, croisade, Inquisition, du XIe au XIVe siècle. Paris, Perrin, 1999.
2570. Roquebert, M. Montségur: la castrum de 1204–1244. L'aport de sources écrites. – *Hérésis*, 13–14, 1989.
2571. Roquebert, M. Montségur. Les cendres de la liberté. Toulouse, Privat, 1992. 160 p.
2572. Roquebert, M. et C. Bibollet. Ombre et lumière en pays cathare. Toulouse, Privat, 1993. 128 p.; 2 éd. 2000, 126 p.
2573. Roquebert, M. Pélerinage et hérésie. – In: *Toulouse sur les chemins de Saint-Jacques.* Milan, Skira, 1999.
2574. Roquebert, M. Petites digressions sur le „Marteau des hérétiques“ (L'inquisiteur Bernard de Caux). – *Hérésis*, 25, 1995, 85–107.
2575. Roquebert, M. Le problème du Moyen Age et la Croisade albigeoise: les bases juridiques de l'Etat occitano-catalan de 1213. – *AIEO*, 5, 1978, No 4, 15–31.
2576. Roquebert, M. Recherches sur la société cathare au XIIIe siècle: Bèranger de Lavelanet et sa famille. – *Hérésis*, 18, 1992.
2577. Roquebert, M. La religion cathare. Toulouse. Ed. Loubatières, 1986. 32p.; 2 éd. 1994.

2578. Roquebert, M. La religion cathare. Le Bien, le Mal et le Salut dans l'hérésie médiévale. Paris, Perrin, 2001. 355 p.
2579. Roquebert, M. Un exemple de catharisme ordinaire: Fanjeaux. – *Hérésis*, 1992, No 3, 169–211.
2580. Rostaing, Ch. Une traduction en provençal moderne de la Chanson de la croisade. – In: *Mélanges Pierre Le Genti*. Paris, 1973, 745–751.
2581. Rostaing, Ch. Le vocabulaire courtois dans la deuxième partie de la Chanson de la Croisade albigeoise. – In: *Mélanges Albert Henri*. Strasbourg, 1970, 129–163.
2582. Röttenwöher, G. Foi et théologie des cathares „Bagnolistes“. – *Hérésis*, 7, 1986, 25–32.
2583. Rouquette, Y. Cathares. Toulouse, Ed. Loubatères, 1992. 173 p. ill.
2584. Rousseau, H. Les cathares, le Mal et le Néant. – *Critique*, 213, 1965, 145–153.
2585. Roussel, G. Trésors cathares. Montpellier, Pelican, 1992. 148 p. ill.
2586. Russell, J. B. A propos du synode d'Arras en 1205. – *RHE*, 57, 1962, 66–87.
2587. Russell, J. B. Les cathares de 1048–1054 à Liège. – *BSAH*, 42, 1961, 1–8.
2588. Sabarthès, A. L'albigéisme à Limoux et le prétendu déplacement de sette ville. Paris, 1926.
2589. Sabarthès, A. Un épisode de l'albigéisme à Limoux. – *BPhH*, 1932–1933, 193–200.
2590. Saint Michel, J. de. L'histoire et le cours des hérésies des Albigeois et des Vaudois. Toulouse, 1676.
2591. Salvat, J. La crozada contra los albigezes. Castelnaudary, 1939.
2592. Šanjek, F. Le rassemblement hérétique de Saint-Félix-de-Caraman (1167) et les églises cathares au XIIe siècle. – *RHE*, 67, 1972, 767–799.

2593. Scharff, T. Schrift zur Kontrolle – Kontrolle der Schrift. Italienische und Französische Inquisitoren – Handbücher des 13. und frühen 14. Jahrhunderts. – *DA*, 54, 1998, 547–584.
2594. Schatzmiller, J. L'hérésie des albigeois vue par les juifs au XIIIe siècle. – *Hérésis*, 35, 2001, 59–81.
2595. Schmidt, Ch. Histoire et doctrine de secte des Cathares au Albigeois. T. 1. Histoire de la secte. T. 2. Doctrines et moeurs. Paris, Cherbulies, 1848–1849. XII, 391 p.; 320 p.
2596. Schmidt, Ch. Die Katharer in Südfrankreich in der ersten Hälfte des 13. Jahrhunderts. – In: *Beiträge zu den theol. Wissenschaften von den Mitgliedern der Fakultät zu Strassburg. 1.* Iena, 1847, 85–157.
2597. Séde, G. de. Le Sang de cathares: l'Occitanie rebelle du Moyen âge. Paris, Plon, 1976. 226 p.; 2. éd. 1978. 246 p.
2598. Séde, G. de. Le Secret de cathares. Paris, Ed. J'ai lu, 1974. 307 p. ill.
2599. Séde, G. de. Le Trésor cathare. Paris, 1966. 221 p. ill.; на исп. ез.: El tesoro cataro. Barcelona, Plaza y Janes, 1968. 269 p.
2600. Selge, K. V. Caractéristiques du premier mouvement vaudois et crises au cours de son expansion. – *CF*, 2, 1967, 110–142.
2601. Šemkov, G. Le contexte socio-économique du catharisme au Mas-Saintes-Puelles dans la première moitié du 13 siècle. – *Hérésis*, 2, 1984, 35–53.
2602. Sermet, H. Recherches historiques sur l'inquisition de Toulouse. – *MAT*, 1790.
2603. Serrus, G. Pays cathares. Portet-sur-Garonne, 1990. 93 p. ill.
2604. Shahaar, Sh. Le catharisme et le début de la cabale. – *AESC*, 29, 1974, No 5, 1185–1210.
2605. Simonde de Sismondi, J. C. L. History of the Crusades against the Albigenes in the Thirteenth Century. London, 1826; Repr. New York, 1973. XI, 266 p.
2606. Simonelli-Piccio, M. Quelques remarques sur les „Actes“ du consile cathare de Saint-Félix de Caramane. – В: *I Между-*

- нар. конгр. по българистика. София, 1981. Докл. Кръгли маси. С., 1982, 3–18.
2607. Simonnet, G. Mémoire cathare. Texte et photographies. Paris, Albin Michel, 1993. 181 p. ill.
2608. Smith, C. E. The University of Toulouse in the Middle Ages. Its Origins and Growth to 1500. Milwaukee, 1958.
2609. Solovjev, A. La messe cathare. – *CEC*, 12, 1952, 199–207.
2610. Sommariva, L. La compréhension historique de l'hérésie cathare. – In: *Spiritualité de l'hérésie: le catharisme*. Toulouse, 1953, 63–82.
2611. Sorbin, J. Histoire des albigeois. Paris, 1568.
2612. Stanley, F. An Inquiry into the History and the Theology of the Ancient Vallenses and Albigenses. Londres, 1838.
2613. Stojčev, H. Les bougres (ancienne colonie de bulgares en France). S., Impr. de la cour, 1926. 39 p.
2614. Strayer, J. R. The Albigensian Crusade. New York, Dial Press, 1971. X, 201 p.
2615. Sullor, M. Le Triumphus Sancti Lamberti de Castro Bullonio et le catharisme à Liège au milieu du XIIIe siècle. – *MA*, 2, 1985, 227–264.
2616. Sumption, J. The Albigensian Crusade. London, Faber and Faber, 1978. 269 p.
2617. Tanon, L. Histoire des tribunaux de l'Inquisition en France. Depuis le haut Moyen âge jusqu'à la Réforme. Paris, 1893.
2618. Taviani, H. Le mariage dans l'hérésie de l'An Mil. – *AESC*, 6, 1977, 1074–1089.
2619. Taylor, C. Heresy in Medieval France: Dualism in Aquitaine and the Agenais (1000–1249). London, 2005. 328 p.
2620. Théry, J. Les Albigeois et la procédure inquisitoire: le procès pontifical contre Bernard de Constant, évêque d'Albi et inquisiteur (1307–1308). – *Hérésis*, 33, 2000, 7–48.
2621. Théry, J. Cléricalisme et hérésie des bons hommes: l'exemple d'Albi et de l'Albigeois (1276–1329). – *CF*, 38, 2003.

2622. Théry, J. L'hérésie des bons hommes. Comment nommer la dissidence religieuse non vaudoise ni béguine en Languedoc (XIIe – début du XIVe siècle)? – *Hérésis*, 36–37, 2002.
2623. Thomas, L. J. Quelques aspects peu connus de la croisade contre les albigeois. – *CHA*, 1931, 257–265.
2624. Томов, Th. Influence bogomiles bulgare dans le „Rituel cathare“ de Lyon. – In: *Colloque int. de civilisations, littératures et langues romanes. Bucarest, 1959. Act.* Bucarest, 1959, 58–75; също и в: *RLLP*, 1961, No 7–8, 42–67.
2625. Thompson, J. W. Catharist Social Ideas in Medieval French Romance. – *RomR*, 27, 1936, 99–104.
2626. Thouzellier, Ch. Albigenes. – In: *Medioevo ereticale*. Bologna, 1977, 277–314.
2627. Thouzellier, Ch. Cathares. – *AM*, 87, 1975, No 123, 346–349.
2628. Thouzellier, Ch. Cathares. – In: *Encyclopaedia Universalis*. 4. Paris, 1985, 379–385.
2629. Thouzellier, Ch. Les cathares languedociens et le Nichil (Jean 1.3). – *AESC*, 24, 1969, 128–138.
2630. Thouzellier, Ch. Cathares et moines basilien. – In: *Byzance et les slaves*. Paris, 1979, 437–443.
2631. Thouzellier, Ch. Catharisme et valdéisme en Languedoc à la fin du XIIe et au début du XIIIe siècle. Politique pontificall, contraverses. Paris, P. U. F., 1965. 526 p.; 2. éd. Louvain etc., 1969. 525 p.; 3. éd. Marseille, Laffitte, 1982. XII, 525 p.
2632. Thouzellier, Ch. Controverse médiévale en Languedoc relative au sens du mot „nichil“. – *AM*, 82, 1970, 321–347.
2633. Thouzellier, Ch. Controverses vaudoises-cathares à la fin du XIIe siècle d'après le livre II du Liber Antiheresis. – *AHDL*, 35, 1960, 137–227, също и в: *Hérésie et hérétiques*. Rome, 1969, 81–188.
2634. Thouzellier, Ch. L'emploi de la Bible par les cathares aux XIIIe siècle. – In: *The Bible and Medieval Culture*. Leuven, 1979, 141–156.

2635. Thouzellier, Ch. Hérésie et croisade au 12e siècle. – *RHE*, 49, 1954, 855–872.
2636. Thouzellier, Ch. Le Liber antiheresis de Durand de Huesca et le Contra hereticos d’Ermengaud de Béziers. – *RHE*, 55, 1960, 130–141.
2637. Thouzellier, Ch. La pauvreté arme contre l’albigéisme en 1206. – *RHR*, 151, 1957, 79–92.
2638. Thouzellier, Ch. La profession trinitaire du vaudois Durand de Huesca. – *RThAM*, 27, 1960, 267–289; също и в: *Hérésie et hérétiques*. Roma, 1969, 53–79.
2639. Thouzellier, Ch. Le vocable „cathare“ et la théorie des deux fils. – In: *Mélanges offerts à E. Perroy*. Paris, 1973, 650–660.
2640. Timbal, P. L’aplication de la coutume de Paris au pays d’albigois. Paris etc., 1950.
2641. Tourault, Ph. Saint-Dominique face aux cathares. Paris, Perrin, 1999.
2642. Tremp, K. U. Parmi les hérétiques: la Vierge Marie dans l’Inquisition de l’évêque Jacques Fournier de Pamiers (1317–1326). – In: *Marie. Le culte de la Vierge*. Paris, 1996, 533–560.
2643. Tremp, K. U. Waldenser und Widergänger. Das Fegefeuer in Inquisition register des Bischofs Jaques Fournier von Pamiers. – In: *Himmel, Hölle, Fegefeuer*. Freiburg, 1994, 125–134.
2644. Twigge, R. Albi and the Albigensians. – *DR*, 1894.
2645. Vacandard, E. Les origines de l’hérésie albigois. – *RQH*, 55, 1894, 50–83.
2646. Vaissete, D. C. Histoire de la guerre des albigeois, écrite en languedocien par un ancien auteur anonyme. – In: *Histoire générale de Languedoc. T. 3*. Paris, 1737, 1–104.
2647. Varagnac, A. Croisade et marchandise: pourquoi Simon de Monfort s’en alla défaire les albigeois. – *AESC*, 1, 1946, 209–218.
2648. Vauchez, A. Les origines de l’hérésie cathare en Languedoc d’après un archevêque de Pise, Federico Visconte (1277). – In: *Società, istituzioni, spiritualità*. Spoleto, 1994, 1023–1030.

2649. Ventadour, J. Les mystères de la tradition cathare: le fantastique enseignement des albigeois. Paris, De Vecchi, 1988.146 p.
2650. Vernet, F. Albigeois. – In: *Dictionnaire de théologie catholique*. 5. Paris, 1909.
2651. Verres, L. Le traite de l'abbé Bernard de Fontcaude contre les vaudois et les ariens. – *AP*, 31, 1955.
2652. Vialet, T. Le catharisme en Toulousian au XIIIesiècle d'après les témoignages recueillis par l'Inquisition. Thèse. Paris, 1974.
2653. Vicaire, M.-H. „L'affaire de paix et de foix“ du Midi de la France. – *CF*, 4, 1969, 102–127.
2654. Vicaire, M.-H. Les cathares albigeois vus par les polémistes. – *CF*, 3, 1968,105–128.
2655. Vicaire, M.-H. Le catharisme: une religion. – *CF*, 14, 1979, 381–409.
2656. Vicaire, M.-H. Rencontre à Pamiers des courants vaudois et dominician (1207). – *CF*, 2, 1967, 163–194.
2657. Vicaire, M.-H. et H. Gilles. Rôle de l'Université de Toulouse dans l'effacement du catharisme. – *CF*, 20, 1985, 257–276.
2658. Vicaire, M.-H. Les vaudois et pauvres catholiques contre les cathares (1190–1223). – *CF*, 2, 1967, 244–272.
2659. Vidal, J.-M. La fin de l'albigéisme en Languedoc: ministres et doctrines. – *RQH*, 40, 1906, 57–107.
2660. Vidal, A. Révolte des albigeois contre l'évêque Louis d'Amboise. Albi, 1892.
2661. Vidal, H. Episcopatus et pouvoir episcopal à Béziers à la veille de la croisade albigeoise (1152–1209). Thèse. Toulouse, 1951. 110 p.
2662. Vidal, J.-M. Les derniers ministres de l'albigéisme en Languedoc. – *RQH*. 35, 1906, 57–107.
2663. Vidal, J.-M. Doctrine et morale des derniers ministres albigeois. – *RQH*, n. s., 41, 1909, 357–409; 42, 1909, 5–48.
2664. Vidal, J.-M. Meuet de Robécourt, commissaire de l'Inquisition de Carcassonne 1320–1340. – *MA*, 16, 1904.

2665. Vidal, J. -M. Le tribunal d'Inquisition de Pamiers. Toulouse, 1906.
2666. Vidal, J. -M. Un inquisiteur jugé par ses „victimes“: Jean Galand et les Carcassonnais. 1285–1286. Paris, 1903.
2667. Vielles, J. Les cathares albigeois et leur Bible. – *RTh*, 14, 1888.
2668. Vilandrau, C. Inquisition et „Sociabilité cathare“ d'après le Registre de l'Inquisiteur Geoffroy d'Ablis (1308–1309). – *Hérésis*, 34, 2001, 35–66.
2669. Wagner, K. Debellare Albigenes. Darstellung und Deutung des Albigenerskreuzzuges in der europäischen Geschichtsschreibung von 1209 bis 1328. Neuried, 2000.
2670. Wakefield, W. L. The family of Niort in the Albigensian Crusade and before the Inquisition. – *Names*, 18, 1970, 97–117; 285–303.
2671. Wakefield, W. L. Friar Ferrier, inquisition at Caunes and Escapes from Prison at Carcassonne. – *CHR*, 58, 1972, 220–237.
2672. Wakefield, W. L. Heresy, Crusade and Inquisition in Southern France, 1100–1250. London, G. Allen, 1974. 288 p.
2673. Wakefield, W. L. Heretics and Inquisitors: the case of Le Mas-Saintes-Puelles. – *ChH*, 69, 1983, 209–226.
2674. Die Waldenser. Spuren einer europäischen Glaubensbewegung. Ed. G. Frank, A. de Lange, G. Schwing. Bretten, Marketing und Verlag Bretten, 1999. 170 p.
2675. Wallher, D. A Survey of Recent Research on the Albigensian Cathari. – *ChH*, 34, 1965, 146–177.
2676. Warner, H. J. The Albigensian Heresy. T. 1–2. London, Soc. for Promoting Christian Knowledge, 1922–1928. 94 p.; IX, 227 p.; Repr. New York, Russell and Russell, 1967.
2677. Weis, R. Les derniers cathares (1290–1329). Paris, Fayard, 2002. 547 p.
2678. Weis, R. The Yellow Cross. The story of the last Cathars (1290–1329). London, Penguin Books, 2000. 451 p.

2679. Werner, E. Die Entstehung der Kabbala und die südfranzösischen Katharer. – *FF*, 37, 1963, 86–89.
2680. Werner, E. Die Stellung der Katharer zur Frau. – *SM*, ser. 3, 2, 1961, 295–301.
2681. Wilde, C. De strijd tegen de Katharen tot de invoering de pauselijke inquisitie. – *SGWL*, 70, 1908.
2682. Wolf, Ph. Histoire de Toulouse. Toulouse, Privat, 1958. 418 p.
2683. Wolff, E. Der Albigenskrieg und die Troubadours. 1209–1229. Königsberg, 1922.
2684. Zambon, F. Où en est le problème des Actes du Concile de St.-Félix? A propos de „L’histoire du catharisme en discussion.“ – In: *Les cathares devant l’histoire*. Paris, L’Hydre, 2005.
2685. Zambon, F. Paratge. Els trobadors i la croada contra els càtars. Barcelona. Columna, 1998.
2686. Zambon, F. La prise et le sac de Béziers dans la Chanson de la Croisade albigeoise de Guillaume de Tudèle. – In: *Guerre, voyages et quêtes au Moyen Age*. Paris, 2000, 449–463.
2687. Zambon, F. Variations sur le dualisme chez les derniers cathares du Languedoc et d’Italie. – In: *Autour de Montailou*. Cahor, 2001, 319–334.
2688. Zerner, M. La croisade albigeoise. Paris, Gallimard, 1979.
2689. Zerner, M. Principales positions sur la charte de Niquinta. – In: *Histoire du catharisme en discussion. Le „Concile“ de Saint-Félix. Vol. 3*. Nice, 2001, 27–35.

ИСПАНИЯ

ИЗВОРИ

2690. Cazenave, A. Les cathares en Catalogne et Sabarthès d’après les registres d’inquisition: La hierarchie cathare en Sabarthès après Monségur. – *BPhH*, 1962, 1972, 387–436.

ИЗСЛЕДВАНИЯ

2691. Baraut, C. Els inicis de la inquisició a Catalunya i les seves actuacions al bisbat d'Urgell (segles XII–XIII). – *Urgellia*, 13, 1996–1997, 407–438.
2692. Dalmau, A. Terra d'orbit: el vell camí desl catars. Barcelona, Columna, 1997.
2693. Delcor, M. La société cathare en Cerdagne: nobles et bergers du XIIe au XIIIe siècle. – *BLE*, 80, 1979, 274–287.
2694. Esteve, C. A. Càtars y Occitanos en el reino de Mallorca. Palma de Mallorca, 1978.
2695. Maestra, F. F. et F. Vilagrassa. L'últim càtar. Conversa amb Jordi Ventura. Oicos – Tau, Villassar de Mar, 1998.
2696. Menendez y Pelayo, M. Edición nacional de las obras completas. Dir. por Rafael de Balbin. T. 2. Periodo de la recoguista. Madrid, 1965. 496 p. (Historia de los hétérodoxes españoles).
2697. Mitre Fernandez, E. Hérésie et culture dirigeante dans la Castille de la fin du XIIIe siècle: le modèle d'Alphonse X. – *Hérésis*, 9, 1987, 33–47.
2698. Pérez Llamazares, J. Los albigenses y la teología española en os albores del siglo XIII. – *REcl*, 2, 1930, 385–403.
2699. Sabate, F. Un précurseur des études sur le catharisme en Catalogne: Jordi Ventura i Subirats (1932–1999). – *Hérésis*, 34, 2001, 131–145.
2700. Tasis, A.M.A. et P. C. I. Roca. Càtars i catarisme a Catalunya. Barcelona, 1996.
2701. Ventura Subirats, J. El catharismo en Cataluña. – *BRABLB*, 38, 1959–1960, 75–158.
2702. Ventura Subirats, J. Le catharisme en Catalogne. – *CEC*, 14, 1963, No 19, 3–25.
2703. Ventura Subirats, J. Catarismo i valdesia als paisos catalans. – In: *VII Congr. de historia de la Corona de Aragon*. 3. Barcelona, 1964, 123–134; на фр. ез.: Catharisme et valdisme en pays catalan. – *CEC*, 25, 1974, No 63, 30–39.

2704. Ventura Subirats, J. Les derniers contacts entre le catharisme et la Catalogne. – *CEC*, 16, 1965, No 26, 8–19; No 28, 26–37.
2705. Ventura Subirats, J. Els heretges catalans. With preff. littr. by M. Batllori. Barcelona, Selecta, 1963. 248 p.; 2. éd. 1976. 258 p.
2706. Ventura Subirats, J. Inquisició espanyola i cultura renaixentista al País Valencià. València, 1978.
2707. Ventura Subirats, J. La Valdesia de Catalunya. – *BRABLB*, 39, 1961–1962, 275–317.
2708. Vourzay, M. G. Les conditions de vie des émigrés cathares en Catalogne d'après le Registre d'inquisition de Jacques Fournier. (1313–1328). Thèse. Marseille, 1969.

ГЕРМАНИЯ

ИЗВОРИ

2709. Bayer, H. Abälard-Heloise-Briefwechsel und Conte du Gaal in ihrer Zeit. Ein Beitrag zur Funktion der Literatur in den Glaubenkämpfen des Hochmittelalters. – *ZKG*, 100, 1989, 3–32.
2710. Kienzle, B. M. Operatrix in Vinea Domini: Hildegard of Bingen's Preaching and Polemics against the Cathars. – *Hérésis*, 26–27, 1996, 43–56.
2711. Roth, F. W. E. Die Visionen und Briefe der hl. Elisabeth, Sowie die Schriften der Abte Ekbert und Emecho von Schönau. 2. Aufl. Brünn, 1886.
2712. Wattenbach, A. Deutschland Geschichtsquellen im Mittelalter. Bd. 1–2. Weimar, 1953.
2713. Wild, G. Stèles discoïdales en Allemagne. – *CEC*, 15, 1964, No 23, 44–47.

ИЗСЛЕДВАНИЯ

2714. Бегунов, Ю. К. „Беседа на новоявившуся ересь. Богомилы“ Козма Пресвитер Болгарского в Византии и Германии. – In: *Stefanos*. Prag, 1995, 605–615; също и в: *БългЕ*, 2. 1996, 79–91.
2715. Вернер, Е. Идеология немецко-австрийского вальденства в XIV в. – *СрВ*, 25, 1964, 113–126.
2716. Джонов, Б. Един отзвук на „Беседа против богомилите“ в Германия. [Послание на монаси антиреформисти от немския манастир Лорш до Хайнрих V, 1106 г.] – *СБЛ*, 18, 1985, 167–171.
2717. Brunn, U. L'hérésie dans l'archevêché de Cologne (1100–1233). Thèse de l'Université de Nice. 2000.
2718. Brünner, G. Ketzler und Inquisition in der Mark Brandenburg im späteren Mittelalter. Diss. Berlin, 1904.
2719. Dieterici, K. F. Die Waldenser und ihre Verhältnisse zu den brandenburgisch-preussischen Staate. Berlin, 1831.
2720. Falk, F. Waldensertum in Mainz zu Ende des XIV Jahrhunderts. – *Der Katholik*, 2, 1903.
2721. Fearn, J. V. Peter von Bruis und die religiöse Bewegung des 12. Jahrhunderts. – *AKG*, 47, 1966, 311–335.
2722. Finke, H. Ein Waldenserprozess in Regensburg, 1385. – *DZGW*, 4, 1890.
2723. Förg, L. Die Ketzerverfolgung in Deutschland unter Gregor IX. Ihre Herkunft, ihre Bedeutung und ihre rechtlichen Grundlagen. Berlin, 1932. (Historische Studien. H. 218).
2724. Hamann, G. Mittelalterliche Waldenser in Hessen. Nachrichten und Spuren. – *JHKV*, 27, 1976, 93–128.
2725. Geseman, W. Bogomilentum in Niedersachsen. – В: Диалог и духовност. 1. С., 2006, 178–192.
2726. Haupt, H. Deutsch-böhmische Waldenser um 1340. – *ZKG*, 14, 1893.

2727. Haupt, H. Waldensertum und Inquisition im südöstlichen Deutschland seit der Mitte des 14. Jahrhunderts. – *DZGW*, 1, 1889, 285–330; 3, 1890, 337–411.
2728. Haupt, H. Der Waldensische Ursprung des Codex Teplensis und der vorlutheranischen deutschen Bibeldrucke. Würzburg, 1886.
2729. Jostes, F. Die Waldenser und die vorlutherische deutsche Bibelübersetzung. Münster, 1885.
2730. Kaltner, B. Konrad von Marburg und die Inquisition in Deutschland. Leipzig, 1882.
2731. Keller, L. Die Waldenser und die deutschen Bibelübersetzung. Leipzig, 1886.
2732. Kieckhefer, R. A. The Repression of Heresy in Medieval Germany. Pennsylvania, 1979.
2733. Manselli, R. Amicizia spirituale ed azione pastorale nella Germania del sec. XII: Ildegard di Bingen, Elisabetta ed Ecberto di Schönau contro l'eresia catara. – *SMSR*, 38, 1967, No 1–2, 302–313.
2734. Manselli, R. Ecberto di Schönau e l'eresia catara in Germania alla metà del secolo XII. – In: *Arte e storia*. Torino, 1965, 309–338.
2735. Merzdorf, T. Die deutschen Historienbibeln des Mittelalters. Tübingen, 1870.
2736. Mohr, W. Der Kampf gegen Kirche und Scholastik und die Anfänge der wissenschaftlichen Denkens im deutschen Hochmittelalters. – In: *Festschrift E. Winter*. Berlin, 1966.
2737. Müller, D. Conrad de Marbourg et les cathares en Allemagne. – *Hérésis*, 1992, No 3, 53–80.
2738. Müller, D. Frauen for der Inquisition, Lebenformen Glaubenszeichen und Aburteilung der deutschen und französischen Katharismus. Mainz, 1996. 477 p.
2739. Müller, K. Die Waldenser und ihre einzelnen Gruppen bis zum Anfang des 14. Jahrhunderts. Gotha, 1886.
2740. Oschenbein. Der Inquisitionprocess gegen die Waldenser zu Freiburg im Jahre 1430. Bern, 1881.

2741. Patschovsky, A. Beginen, Begarden und Terziaren in 14. und 15. Jahrhundert. Das Beispiel des Basler Beginenstreits (1400/04–1411). – In: *Festschrift für E. Hlawischka zum 65. Geburtstag*. Kallmünz, 1993, 403–418.
2742. Patschovskij, A. Gli eretici davanti al tribunale. A proposito dei processi verbali inquisitoriali in Germania e in Boemia nel XIV secolo. – In: *La parola all'accusato*. Palermo, 1991, 242–267.
2743. Patschovsky, A. Über die politische Bedeutung von Häresie und Heräsieverfolgung im mittelalterlichen Böhmen. – In: *Aufänge der Inquisition im Mittelalter*. Köln etc., 1993, 235–251.
2744. Schmidt, K. Über die Sekten zu Strassburg im Mittelalter. – *ZHTh*, 10, 1840.
2745. Suttor, M. La répression du catharisme dans les provinces de Cologne et de Reims aux XIIe et XIIIe siècle. – *VR*, 3, 1998, 170–190.
2746. Wattenbach, A. Deutschland Geschichtsquellen im Mittelalter. Bd. 1–2. Weimar, 1953.
2747. Wattenbach, W. Über die Inquisition gegen die Waldenser in Pommern und der Mark Brandenburg. Berlin, 1886. 102 p.
2748. Wattenbach, W. Über Ketzergeschichte in Pommern und der Mark Brandenburg. – *SKPAW*, 1886.
2749. Wattenbach, W. Über die Sekte der Brüder von Freien Geiste. Mit Nachträgen über die Waldenser in der Mark und in Pommern. – *SKPAW*, 1887.

АВСТРИЯ

ИЗСЛЕДВАНИЯ

2750. Вернер, Е. Идеология немецко – австрийского вальденства в XIV в. – *СрВ*, 25, 1964, 113–126.

2751. Friess, G. Patarener, Begarden und Waldenser in Österreich während des Mittelalters. – *ÖVKT*, 2, 1872, 257–261.
2752. Haupt, H. Ein deutsche Traktat über die österreichischen Waldenser des XIII. Jahrhunderts. – *ZKG*, 23, 1902.
2753. Ilwof, F. Die Waldenser in Österreich. – *ÖUR*, 1891, Nov.–Dec.
2754. Segel, P. Ketzer in Österreich: Untersuchungen über Häresie und Inquisition im Herzogtum Österreich im 13. und beginnenden 14. Jahrhunderts. Paderborn, 1984.

ХОЛАНДИЯ

ИЗВОРИ

2755. Frédéricq, P. Corpus documentarum inquisitionis haereticae pravitatis Neerlandicae. T. 1–5. Gand, 1889–1906.

ИЗСЛЕДВАНИЯ

2756. Luitse, N. Les cathares aux Pays-Bas. – *CEC*, 20, 1969, No 43, 17–22; 21, 1970, No 45, 36–40.

АНГЛИЯ

ИЗВОРИ

2757. Borenius, T. et F. W. Tristram. English Medieval Painting. London, 1927.

2758. Gage, J. Letters... for the Supression of the Lollards. – *Archaeologia*, 23, 1831, 339–343.
2759. Heresy Trials in the Diocese of Norwich. 1428–31. Ed. for the Royal Historical Society from Westminster Diocesan Archives MS. B. 2 by N. P. Tanner. London, Univ. College, 1977. VI, 231 p. (Camden Forth series. Vol. 20).
2760. Lagland, W. Piers the Ploughman. Transl. into modern English with an introd. by J. F. Goodridge. London, Penguin books, 1977. 318 p.
2761. William of Newburgh. *Historia Anglicana*. London, English hist. soc., 1856.
2762. William of Newburgh. *Historia rerum Anglicarum*. 1. Ed. by R. Howlett. 1. London, 1884–1885.

ИЗСЛЕДВАНИЯ

2763. Василев, Г. Богомилски идеи и образи в творчеството на Уилям Тиндал. – *МО*, 2002, № 5–6, 133–164.
2764. Христова, Р. Влияние на древни неофициални доктрини върху творчеството на Уилям Блейк. – *Везни*, 2005, № 9, 77–83.
2765. Aston, M. E. Lollard Women Priest? – *JEH*, 31, 1980, 441–461.
2766. Aston, M. E. Lollardy and Literacy. – *History*, 62, 1977, 347–371.
2767. Aston, M. E. Lollards and the Cross. – In: *Lollards and their Influence in Late Medieval England*. London, 2003, 99–113.
2768. Aston, M. E. Lollardy and the Reformation: Survival or Revival. – *History*, 49, 1964, 149–170.
2769. Aston, M. E. Lollardy and Sedition. – *PP*, 17, 1960, 1–44.
2770. Aston, M. E. Were the Lollard a Sect? – *SChH*, 11, 1975, 163–191.

2771. Aston, M. E. William White's Lollard Followres. – *CHR*, 98, 1982, 469–497.
2772. Barber, M. Catharism and the Occitan Nobility: the Lordships of Cabaret, Minerve and Termes. – In: *The Ideals and Practice of Medieval Knighthood*. Woodbridge, 1990, 1–19.
2773. Biller, P. Northern Cathars and Higher Learning. – *SChH*, 11, 1975, 25–53.
2774. Biller, P. William of Newburgh and the Cathar Mission to England. – *SChH*, 12, 1975, 11–30.
2775. Brandt, M. Wiclifova hereza i socijalni pokret u Splitu. XIV stoljeća. Zagreb, 1955.
2776. Clopper, L. M. Francisans, Lollards and the Reforms. – In: *Lollards and their Influence in Late Medieval England*. London, 2003, 177–196.
2777. Clot, A. Les Vaudois en Irlande. – In: *L'Echo de Vallées*. s. 1., 1898.
2778. Cole, A. William Langland and the Invention of Lollardy. – In: *Lollards and their Influence in Late Medieval England*. London, 2003, 37–58.
2779. Davies, R. G. Lollardy and Locality. – *TRHS*, 6 ser. 1, 1991, 191–212.
2780. Davis, J. F. Heresy and Reformation in the Southeast of England. 1520–1559. London, 1983.
2781. Dickens, A. G. Heresy and the Origine of English Protestantism. – In: *Britain and the Netherlands*. 2. Groningen, 1964, 47–66.
2782. Dickens, A. G. Lollards and Protestants in the Diocese of York 1509–1558. London, 1959.
2783. Drout, M. Piers's Good Vill: Langland's Politics of Reform and Inheritance in the C – Text. – In: *Social Practice in Middle Ages*. Chicago, 1990.
2784. Farrer, A. The Medieval Waldenser and the Early English Baptists. – In: *Studies in History and Religion*. London, 1942.

2785. Fines, J. Heresy Trial in the Diocese of Coventry and Lichfield, 1511–12. – *JEH*, 14, 1963, 160–174.
2786. Fuessly, J. C. *Dissertatio de Fanaticis seculo XII in Anglia repertis*. Bern, 1761. 125 p.
2787. Hanna, R. English Biblical Texts before Lollardy and their Fate. – In: *Lollards and their Influence in Late Medieval England*. London, 2003, 141–153.
2788. Härtel, H. *Lollardische Lehrelemente im 14. und 15. Jahrhundert*. Göttingen, 1969. 165 p. Diss.
2789. Houlbrooke, R. A. Persecution of Heresy and Protestantism in the Diocese of Norwich under Henry VIII. – *NA*, 35, 1973, 309–312; 319–321.
2790. Hudson, A. The Examination of Lollardy. – *BIHR*, 66, 1973, 145–159.
2791. Hudson, A. „Laicus literatus“: the Paradox of Lollardy. – In: *Heresy and Literacy 1000–1530*. Cambridge, 1994/1996.
2792. Hudson, A. *Lollard Preaching*. – In: *Christendom and its Discontents*. Cambridge, 1996.
2793. Hudson, A. *Lollards and their Book*. London, 1985.
2794. Jurkowski, M. Lollardy in Oxfordshire and Northamptonshire. The two Thomas Compworths. – In: *Lollards and their Influence in Late Medieval England*. London, 2003, 73–93.
2795. Jusserand, J. J. *L'épopée mystique de William Langland*. Paris, 1893.
2796. Kelly, H. A. Lollard Inquisition: Due and Udue Process. – In: *Devil, Heresy and Witchcraft in the Middle Ages*. Leiden, 1998, 279–304.
2797. Kelly, H. A. Trial Procedures against Wyclif and Wycliffites in England and the Council Constance. – *HLQ*, 61, 1998.
2798. Larsen, A. Are all Lollards Lollards? – In: *Lollards and their Influence in Late Medieval England*. London, 2003, 59–72.
2799. Lechler, G. V. *Wiclilif und die Lollarden*. – *ZHTh*, 23–24, 1853–1854.

2800. Lollards of Coventry 1486–1522. Ed. and translated by Sh. Mc Sheffrey and N. Tanner. London, Cambridge Univ. Press, 2003. 361 p. (Camden Fifth Ser. Vol. 23).
2801. McFarlane, K. B. John Wycliffe and the Beginnings of English Nonformity. London, 1952.
2802. McSheffrey, Sh. Literary and the Gender Gap in the Late Middle Ages: Women and Reading in Lollard Communities. – In: *Women, the Book and the Godly. Vol. 1.* Cambridge, 1995.
2803. Scase, W. „Heu! Quanta desolatio Angliae praestatur“: A Wycliffite Libel and the Naming of Heretics. Oxford, 1382. – In: *Lollards and their Influence in Late Medieval England.* London, The Boydell Press, 2003, 19–36.
2804. Summers, W. The Lollards of Chiltern Hills. London, 1906.
2805. Thompson, J. A. F. The Later Lollard. 1414–1520. Oxford, 1965.
2806. Thompson, J. A. F. A Lollard Rising in Kent: 1431 or 1438? – *BIHR*, 37, 1964, 100–102.
2807. Thompson, J. A. F. Orthodox Religion and the Origine of Lollardy. – *History*, 74, 1989, 39–55.
2808. Travalyan, G. M. England in the Age of Wycliff. London, 1899.
2809. Vasilev, G. Bogomils and Lollards. Dualistic Motives in England during the Middle Ages. – *EB*, 1993, No 1, 97–111.
2810. Vasilev, G. Dualist Ideas in the English Pre-Reformation and Reformation. Bogomil–Cathar Influence on Wycliffe, Tyndale, Langland and Milton. S., Bul Koreni, 2005, 207 p.
2811. Vasilev, G. Idées et images dualistes dans l’œuvre de William Tyndale. – *SO*, 16, 2003, 293–310.
2812. Vasilev, G. Traces of the Bogomil Movement in English. – *EB*, 1994, No 3, 85–94.
2813. Vattier, V. John Wycliff. Sa vie – ses oeuvres – sa doctrine. Paris, 1886.
2814. Warkmen, H. John Wycliff (a Study of the English Medieval Church). Oxford, 1926.

ЧЕХИЯ

ИЗСЛЕДВАНИЯ

2815. Borst, A. Histoire des frères de Bohême et de Moravie. Paris, 1844.
2816. Christoffel. Die Waldenser und ihre Brüder. Hamburg, 1873.
2817. Gindely, A. Geschichte der böhmischen Brüder. Bd. 2. Prag, 1868.
2818. Goll, J. Quellen und Untersuchungen zur Geschichte der böhmischen Brüder. Prag, 1878.
2819. Haupt, H. Zur Geschichte der Waldenser in Böhmen. – *ZKG*, 16, 1895.
2820. Horák, J. Bogomilská povídka v česke lidove tradici. – *ČZid*, 1957, No 2, 59–62.
2821. Keller, L. Die böhmischen Brüder und ihre Vorläufer. Leipzig, 1894.
2822. Palacký, F. Über die Beziehungen und das Verhältniss der Waldenser zu den ehemaligen Sekten in Böhmen. Prag, 1869.
2823. Patschovsky, A. Die Aufänge einer Ständigen Inquisition in Böhmen. Ein Prager Inquisitoren- Handbuch aus der ersten Hälfte des 14. Jahrhunderts. Berlin – New York, 1975. XVIII, 319 p.
2824. Patschovsky, A. Gli eretici davanti al tribunale. A proposito dei processi verbali inquisitoriali in Germania e in Boemia nel XIV secolo. – In: *La parola all' accusato*. Palermo, 1991, 242–267.
2825. Ričan, R. Die böhmischen Brüder. Berlin, 1961.
2826. Spuren böhmischer Ketzeverfolgung in Schlesien am Ende des 14. Jahrhunderts. – In: *Historia docet*. Praha, 1992, 357–387.

УНГАРИЯ

ИЗВОРИ

2827. Theiner, A. Vetera monumentahistorica Hungariam sacrum illustrantia. T. 1–2. Romae, 1859–1860.

ИЗСЛЕДВАНИЯ

2828. Eckhardt, F. A Short History of the Hungarian People. London, 1931.

2829. Homan, B. Geschichte des ungarischen Mittelalters. T. 1–2. Berlin, de Gruyter, 1940–1943. XVI, 439 p.; VIII, 400 p.

2830. Mezey, L. Irodalmi anyanelvüségünk kezdetei az Arpadkor végén. Budapest, 1955.

2831. Rónay, G. Bogomilizmus Magyarországon a XI század elején Geliert püspök „Deliberatio“. – *IK*, 60, 1956, No 4.

2832. Szabó, P. Z. A kétezeréves. Pecs, Sorsunn, 1941.

2833. Székely, G. Az egybirtok ujjaszervezése. Harc az eguhàzi kirsàkmányolas elle. Budapest, 1953.

2834. Székely, G. A Huszitismus es a Magyar. – *Szazadok*, 90, 1956, 331–367.

РУСИЯ

ИЗВОРИ

2835. Радченко, К. Ф. Этюды по богомильству. Народные космогонические легенды славян и их отношении к богомильству. – *ИОРЯС*, 15, 1910, № 4, 73–131.

2836. Poláková, J. Nekteré ohlasy bogomilství ve staré ruské literatuře a ústní spolesnosti. – *SPFFBU, D.* 10, 12, 1963, 81–98.

ИЗСЛЕДВАНИЯ

2837. Ангелов, Д. Българското богомилство и руското стриголничество. – В: *Руско-бълг. връзки през вековете.* С., 1986, 23–38; също и в кн. му: *Из средновековното ни минало.* С., 1990, 337–355; съкр. на рус. ез.: Болгарское богомилство и русское стригольничество. – В: *Раннофеодальные слав. государства и народности.* С, 1991, 118–122.

2838. Бегунов, Ю. К. „Беседа на новоявившуся ересь Богомилу“ на Козма пресвитера и забрана на поклонническите пътувания в старата руска литература. – *ЕЛ*, 1966, № 1, 49–55.

2839. Бегунов, Ю. К. „Беседа пресвитера Козмы“ и ее „литературное отражение“ в древнерусских сборниках. – *ИНБ „КМ“*, 7(13), 1967, 111–120.

2840. Бегунов, Ю. К. Болгарские богомили и русские стригольники. – *ВВг*, 6, 1980, 63–72; на фр. ез.: Les bogomiles bulgares et strigolniks russes. – В: *Търново и среднов. бълг. държава.* В. Търново, 1980, 142–144.

2841. Бегунов, Ю. К. Болгарский писатель X века Козма пресвитер в древнорусской литературе. – В: *Всесоюз. конф. слав. филол. Ленинград, 1962. Progr. и тез. докл.* Ленинград, 1962, 15–16.

2842. Бегунов, Ю. К. Болгарский писатель X века Козма пресвитер в русском письменности конца XV–начала XVI вв. – *ТОДРЛ*, 19, 1963, 289–302.

2843. Бегунов, Ю. К. 3 історії русько-болгарських літературних взаємн XI віку (Козма пресвітер і Георгіі Грек). – В: *Слов'. літературознавство і фольклористика. Вып. 4.* Київ, 1968, 47–58.

2844. Бегунов, Ю. К. Отражения „Беседы“ Козмы Болгарского в „Молении Данила заточника“. – *СовС*, 1966, № 5, 71–74.
2845. Бегунов, Ю. К. Стефан Пермский и Козма пресвитер. – В: *Руско-бълг. връзки през вековете*. С., 1986, 46–55.
2846. Бъчваров, М. и В. С. Горский. Характер и основные направления взаимосвязи философских культур древней Руси и Болгарии. – В: *У истоков общности филос. культ, русс., укр. и болг. народов*. Киев, 1983, 3–18.
2847. Веселовский, А. Н. Калики переходные и богомильские странники. – *ВЕ*, 4, 1872, 682–722.
2848. Голувинский, Е. Е. История русской церкви. Т. 2. Москва, 1900. 919 с.
За стриголники, с. 396–409.
2849. Горский, В. С. Проблема целостности мира в философской культуре Киевской Руси и древней Болгарии. (К вопросу о восприятии богомильства и культуре Киевской Руси). – В: *ГМеждународ. конгр. по българистика. София, 1981. Докл. Кръгли маси*. С, 1982, 47–62; също и в: *У истоков общности филос. культ, русс., укр. и болг. народов*. Киев, 1983, 42–57.
2850. Жужанидзе, О. Г. К истории классовой борьбы в Киевской Руси в конце XI века. – *ВООН*, 1903, № 3, 127–140.
2851. Илинский, Ф. Русские богомилы XV века (жидовствующие). – *БВ*, 1905, № 7–8, 436–459.
2852. Казакова, Н. А. и Я. С. Лурье. Антифеодальные еретические движения на Руси XIV – начале XVI века. Москва, Акад. наук СССР, 1955. 644 с.
2853. Казачкова, Д. А. Зарождение и развитие антицерковной идеологии в древней Руси XI в. – *ВИРА*, 5, 1958, 283–314.
2854. Казачкова, Д. А. Към въпроса за богомилската ерес в древна Русия през XI в. – *ИП*, 13, 1957, № 4, 47–78.
2855. Клибанов, А. И. Идея свободы человека в учениях русских еретиков конца XV – первой половины XVI в. – *СрВ*, 25, 1964, 216–227.

2856. Клибанов, А. И. Реформационные движения в Руси в XIV–первой половине XVI в. Москва, 1960, 118–136; 167–173.
2857. Клибанов, А. И. Свободомыслие в Твери в XIV–XV вв. – *ВИРА*, 6, 1958, с. 246.
2858. Колосова, В. П. Герасим Смотрицкий і Козма пресвітер. До питання про укр.-болг. літ. зв'язкі. – В: *Укр. літ. XVI–XVIII ст.* Київ, 1984, 39–47.
2859. Костич, Д. Како саи пронашао у Москва Богомилов палимпсест? Пре Дантеовач „Раја“ описана је слична визија у старом рукопису писаном ћирилицом? – *Време*, 19, 1938, № 584.
2860. Лазарев, В. Н. Об одной новгородской иконе и ереси антитринитариев. – В: *Культура древней Руси.* Москва, 1966, 101–112.
2861. Лурье, Я. С. Идеологическая борьба в русской публицистике конца XV – начала XVI в. Москва, 1960.
2862. Милюков, П. Очерки по истории русской культуры. Т. 2. Церков и школы. Санкт-Петербург, 1897. VIII, 365 с.
2863. Попов, Н. П. Памятники литературы стригольников. – В: *Ист. записки. Т. 7.* Москва, 1940, 34–58.
2864. Поппэ, А. Еще раз о названии новгородско-псковских еретиков стригольниками. – В: *Культура древней Руси.* Москва, 1966, 204–208.
2865. Попруженко, М. Г. Козма пресвитер и новгородские еретики, XV в. – В: *Сб. Л. Милетич. С.*, 1933, 321–332.
2866. Рыбаков, Б. А. Антицерковное движение стригольников. – *ВИ*, 1975, № 3, 155–160.
2867. Рыбаков, Б. А. Войнствующие церковники XIV в. – *Антирелигиозник*, 31, 1934, № 3.
2868. Рыбаков, Б. А. Стригольники: русские гуманисты XIV столетия. М., 1993.
2869. Руднев, Н. А. Рассуждение о ересях и разколах бывших в русской церкви. Москва, 1838.

2870. Себельников, А. Д. Следы стригольнической книженности. – *ТОДРЛ*, 1, 1934, 121–136.
2871. Стригольники. – В: *Энциклопедический словарь. 31 а.* СПб, 1901, 796–798.
2872. Тихонравов, В. Н. О ереси стригольников. – В: *II Археол. съезд. Тр. вып. 2.* СПб, 1881.
2873. Храпченков, В. Ф. Влияние болгарского богомильства на развитие народных движений на Руси. – В: *II Межвуз. конф. по истории славян, стран. Великие Луки, 1964.* Великие Луки, 1964, с. 6.
2874. Вегунов, J. K. Les bogomiles bulgares et stregolniks russe. – В: *Търново и средновек. бълг. държава.* В. Търново, 1973, 142–144; на рус. ез.: Болгарские богомилы и русские стригольники. – *ВВг*, 6, 1980, 63–72.
2875. Сонуеаре, F. C. Russian Dissenters. Cambridge, Mass., 1908.
2876. Fine, J. V. A. jr. Were there Bogomiles in Kievan Rus? – *RHis*, 7, 1980, 21–28.
2877. Grass, K. K. Die russischen Sekten. Bd. 1–2. Leipzig, 1907–1909.
2878. Hösch, E. Orthodoxie und Häresie im alten Russland. Wiesbaden, 1975. 321 p.
2879. Hösch, E. Sowjetische Forschungen zur Häresiengeschichte Altrossland. Methodologische Bemerkungen. – *JGO*, N. F., 18, 1970, 279–312.
2880. Hösch, E. Zur Frage balkanischer Hintergründe altrussischer Häresien. – *Saeculum*, 27, 1976, No 3, 235–247; също и в: *Слав. культуры и Балканы. Т. 1.* С, 1978, 71–81.
2881. Kiessler, B.-W. Die Häresie der Strigol'niki. Phil. Diss. Saarbrücken, 1969.
2882. Zguta, R. The Pagan Priests of Early Russia. Some New Insights. – *SIR*, 33, 1974, 259–266.

АПОКРИФИ

АПОКРИФИ И ЛИТЕРАТУРА ЗА ТЯХ

2883. Ангелов, Б. С. Апокрифи. – В: *История на бълг. литература. 1. С.*, 1962, 178–192.
2884. Ангелов, Б. С. Богомилска и апокрифна книжнина. – В: *Бълг. лит. Учебник за I курс на учит. инст. С.*, 1953, 208–222; 2. изд. 1955, 192–206; 3. изд. 1958, 194–209.
2885. Ангелов, Б. С. За книжовното дело на поп Йеремия. – В: *Старобългарско книжовно наследство. С.*, 1983, 37–43.
2886. Ангелов, Б. С. Из старата българска, руска и сръбска литература. Т. 1. С., БАН, 1958. 239 с.
2887. Ангелов, Б. С. Книжовното дело на старобългарския писател Йеремия. – *ЕЛ*, 1976, № 1, 26–30.
2888. Ангелов, Б. С. Списък на забранените книги в старобългарската литература. – *ИИБЛ*, 1, 1952, 107–159.
2889. Ангелов, Д. Богомилска книжнина. – В: *Кирило-Методиевска енциклопедия. Т. 1. С.*, 1985, 209–212.
2890. Антиќ, В. Апокрифите во Македонија [XI–XIV в.]. – *Спектар*, 3, 1985, № 5, 5–22.
2891. Антиќ, В. Богомилската литература. – *Stremeć*, 1971.
2892. Антиќ, В. Кон средновековната книжевност. – *Разгледи*, 18, 1976, №8, 1005–1015.
2893. Антиќ, В. Низ страниците од јужнословенските книжевности. Скопје, Наша книга, 1977. 307 с.
2894. Антиќ, В. Од средновековната книжевност. Скопје, 1976. 163 с.
2895. Антиќ, В. Првиот анонимен антологичар од Македонија. – *Современост*, 29, 1979, № 1–2, 67–72.
2896. Апокрифна книжнина. – В: *Динеков, П., К. Куев и Д. Петканова. Христоматия по старобългарска литература. С.*, 1961, 110–144.

2897. Апокрифы Древней Руси. Сост. М. Рождественская. СПб, 2002.
2898. Арахангельский, А. С. К истории южнославянской и древнерусской апокрифической литературы. – *ИОРЯС*, 4, 1899, № 1, 101–147.
2899. Афиногенова, О. Греческий вариант апокрифа о борьбе архангела Михаила и Сатанаила. – *Scripta & E-scripta*, 2005–2006, № 3–4, 329–348.
2900. Бегунов, Ю. К. Сербская компиляция XIII века из „Беседы“ Козмы Пресвитера. – *Слово*, 18–19, 1969, 91–107.
2901. Безсонов, П. Калеки переходные. Сборник стихов и исследование. Т. 1–6. Москва, 1861–1863. VII, 268 с.; 524 с.; V, 824 с.; XLIX, 252 с.; XII, 260 с.; XXIII, 328 с.
2902. Блум, Ж. и Р. Нели. Последните еретици. Тайното учение на катарите. Философия. Апокрифи. Легенди. С., Мириам, 2005. 344 с.
2903. Богдановић, Д. Историја старе српске книжевности. Београд, 1980. 306 с.
2904. Богомилска книжнина. [Тайната книга, Адамов запис, Тайните на Еноха, Детството на Исуса, Разумник]. – В: *Старобълг. литература*. С., 1947, 89–109.
2905. Богомилска книжнина. – В: *Динев, П., К. Куев и Д. Петканова. Христоматия по старобългарска литература*. С., 1961, 144–155.
2906. Богомилска книжнина. – В: *Енциклопедия България. 1*. С., 1978, с. 321.
2907. Българската литература и книжнина през XIII в. Ред. И. Божилков и С. Кожухаров. С., Бълг. писател, 1987. 320 с.
2908. Василев, Г. Български богомилски и апокрифни представи в английската средновековна култура. (Образът на Христос Орач в поемата на Уилям Лангланд „Видението на Петър Орача“). С., Корени, 2001. 289 с.
2909. Василев, Г. Елементи на орфизма в богомолството. (По повод непубликуваните статии на Йордан Иванов „Богомил-

- ството. Прераждането на душите“ и „Никодимовото евангелие“). – *ИИМ – К*, 5, (1993), 1998, № 2, 61–70.
2910. Велчев, В. Богомилската книжнина. – В: *История на бълг. литература. 1. С.*, 1962, 208–220.
2911. Велчев, В. Към идейно-творческата проблематика на богомилската книжнина. – *ЕЛ*, 1962, № 5, 15–30.
2912. Веселовский, А. Н. Дуалистические поверья о мироздании. Разысквания в области русского духовного стиха. Санкт-Петербург, 1889.
2913. Веселовский, А. Н. Разысквания в области русского духовного стиха. 6. Духовные сюжеты в литературе и народной поэзии румын. – *ЗИАН*, 45,1883, № 1, 3–96.
2914. Веселовский, А. Н. Разысквания в области русского духовного стиха. 10. Западные легенды о древе креста и Слово Григория о трех крестных древах. – *ЗИАН*, 45,1883, № 1, 367–424.
2915. Вълчанов, С. Към въпроса за апокрифното начало в средновековната българска литература. (Специфика и аспекти). – В: *II Междунар. конгр. по българистика. София, 1986. Докл. 11. С.*, 1987, 253–264.
2916. Вълчанов, С. Отражение на старозаветната апокрифна традиция в средновековната българска култура. – *ГДА*, 28, 1986, 133–183.
2917. Вълчанов, С. Следи от апокрифни елементи в Кирило – Методиевата традиция на средновековна България. – В: *Медиевистика и културна антропология. С.*, 1998, 150–210.
2918. Галахов, А. История русской словестности. Т. 1. История древней русской словестности. Санкт-Петербург, 1883. X, 596 с.
2919. Георгиев, Е. Богомилска литература. – В кн. му: *Литература на изострени борби в средновековна България. С.*, 1966, 202–231.

2920. Георгиев, Е. В борба с апокрифната литература и богомилството. – В кн. му: *Литература на изострени борби в средновековна България*. С., 1966, 233–304.
2921. Георгиев, Е. Литература на изострени борби в средновековна България. С., 1966. 321 с.
Апокрифна литература, с. 76–161; Богомилска литература, с. 164–202; Поп Йеремя, с. 202–231; В борба с апокрифната литература и богомилството, с. 233–303.
2922. Георгиев, Е. Поп Василий Грагол. – В кн. му: *Литературата на Втората блг. държава. Литературата на XIII в.* С., 1977, 254–251.
2923. Георгиев, Е. Прокълнатият старобългарски писател поп Йеремя. – *ЕЛ*, 1964, № 1, 11–30.
2924. Грашева, Л. Йеремя, Еремия поп. – В: *Кирило–Методиева енциклопедия*. Т. 2. С., 1995, 146–149.
2925. Громов, М. Н. К истолкованию апокрифа о сотворение Адама. – *ТОДРЛ*, 42, 1989, 255–261.
2926. Гудзий, Н. К. История древней русской литературы. 7. изд. Москва, Просвещение, 1966. 544 с.
Апокрифы, с. 28–35.
2927. Гюзелев, В. Българската версия на Апокалипсиса – „Тайната книга“ на богомилите или Йоановото евангелие. – В: *Енев, М. Апокалипсисът на св. Йоан Богослов в стенописите, иконите и миниатюрите от християнските храмове*. С., 1996, 14–18; на англ. ез: The Bulgarian Version of the Apocalypse – the „Secret Book“ of the Bogomils or John’s Gospel. – In: *Enev, M. The Apocalypse by Saint John in the Frescos, Ikons and Miniatures of Christian Churches*. S, 1996, 14–18.
2928. Даничић, Ћ. Никольско јванђеље. Београд, 1864.
2929. Димитров, П. Презвитер Йеремя. Дис. С., 1990.
2930. Димитров, П. Средновековните известия за презвитер Йеремя. – В: *Изслед. в чест на С. Русалиев*. Шумен, 1982, 143–150.

2931. Димитрова, Д. Богомильската космогония в древнеславянската литературна традиция. – В: *От бытия к изходу*. М., 1998, 38–58.
2932. Димитрова-Маринова, Д. Богомилството и богомилската литература в културната традиция на X век. – В: *Преславска книж. школа. Т. 7. С.*, 2004, 316–328.
2933. Димитрова, Д. Космогоничната легенда за Тивериадското море и старобългарската апокрифна традиция. – *СБЛ*, 18, 1985, 184–192.
2934. Димитрова, Д. Към въпроса за историята на текста на апокрifa „Слово за Адам и Ева“. – *СБЛ*, 12, 1982, 70–81.
2935. Димитрова, Д. Някои наблюдения върху литературните особености на апокрifa „Слово за Адам и Ева“. – *СБЛ*, 11, 1982, 56–66.
2936. Димитрова, Д. Старобългарските апокрifi в изследванията на Йордан Иванов. – *ИИМ – К*, 4, 1992, 65–69.
2937. Димитрова, Д. Тайната книга на богомилите в системата на старобългарската апокрифна литература. – В: *1100 години Велики Преслав*. Шумен, 1995, 118–130.
2938. Димитрова, Д. Темата за произхода на злото в старобългарската апокрифна традиция. – В: *Литература, общество, идеи*. С., 1986, 25–47.
2939. Динеков, П. Апокрifi; Богомилство; Богомилска книжнина; Противобогомилска книжнина. – В кн. му: *Стара бълг. литература*. 1. С., 1950, 113–144; 167–214.
2940. Динеков, П. Българската литература XI–XII в. – В: *История на бълг. литература*. 1. С., 1962, 242–253.
2941. Динеков, П. Българският апокрифен летопис. (Из история на жанровете в старобългарската литература). – В кн. му: *Пробл. на старата бълг. лит.* С., 1989, 240–247; също и в кн. му: *По следите на бълг. лит. и наука*. С., 1988, 90–96.
2942. Динеков, П. Литературният живот през XIII в. – В: *История на бълг. литература*. 1. С., 1962, 254–266.

2943. Динеков, П. Старата българска литература и националната историческа съдба. – *СБЛ*, 1, 1971, 5–18; също и в кн. му: *Историческа съдба и съвременност*. С., 1972, 89–125; и в кн. му: *Похвала на старата българска литература*. С., 1979, 313–352.
2944. Драгојловић, Д. Историја средновековне босанске книжевности. – *КњиИ*, 61, 1983, 87–128; 62, 1983, 213–258; 63, 1983, 491–522.
2945. Дуйчев, И. Из старата българска книжнина. Кн. 1–2. С., Хемус, 1943–1944. XXIV, 236 с.; XXXVI, 436 с.
2946. Евангелие от Йоанна в славянској традиции. СПб., 1998. (колектив).
2947. Евсеев, И. Е. Книги пророка Исаии в древнеславянском переводе. Ч. 1. Славянский перевод книги пророка Исаии по рукописям XII–XVI в. Ч. 2. Греческий оригинал славянского перевода книги пророка Исаии. СПб., 1897.
2948. Иванов, Й. Богомилски книги и легенди. С., БАН, 1925. VII, 388 с.; 2. изд. С., Наука и изкуство, 1970. XV 400 с.; на фр. ез.: *Livres et légendes bogomiles. (Aux sources du Catharisme)*. Trad. de bulg. M. Ribeyrol. Pref. de R. Nelli. Paris, 1976. 398 p.
2949. Иванов, Й. Старобългарски разкази. Текстове, новобългарски превод и бележки. С., Придв. печ., 1935. VI, 322 с.
2950. Истрин, В. М. Откровения Мефодия Патарского и апокрифические видения Даниила. Москва, 1897.
2951. Кашанин, М. Српска књижевност у средњем веку. Београд, Просвета, 1975. 516 с.
2952. Кенанов, Д. Йордан Иванов и „Тайната книга“ на богомилите. – *ИИМ – К*, 4, 1992, 89–92.
2953. Книга на Енох. Етиопска и славянска версия. Състав. предг и прев. от старобълг. Б. Владимирова. С., 1994, 224 с.
2954. Книга Еноха. Подготовка текста, перев. и комм. Л. М. Навтанович. – В: *Библиотека литературы Древней Руси. Т. 3. XI–XII в.* СПб., 1999, 204–241; 287–392.

2955. Кобяк, Н. А. Индексы „ложных“ и „запрещенных“ книг и славянские апокрифические евангелия. – В: *Из истории, культуры и общественной мысли народов СССР*. Москва, 1984, 19–30.
2956. Кобяк, Н. А. Индексы отреченных и запрещённых книг в русской письменности. – В: *Древнерусская литература. Источниковедение. Сб. научных трудов*. Ленинград, 1984, 45–54.
2957. Коробка, Н. И. Обред птицы творящей мир в русской народной поэзии и письменности. 1. Сказание о Тивериадском море и колязка о двух голубях, творящих мир. – *ИОРЯС*, 14, 1909, № 4, 175–195, 15, 1910, № 1, 105–147.
2958. Коссова-Джамбелука, А. Един пренебрегнат ръкопис на „Видение Исайево“. Яцимирски препис. 19. – *PBg*, 1988, No 4, 13–25.
2959. Коссова-Джамбелука, А. Наблюдения върху старобългарската традиция за Възнесение Исайево: съответствия и различия в текстовата традиция на Възнесение Исайево. – *PBg*, 1983, No 2, 66–79; същото на итал. ез. в: *Atti del VIII Congr. di studi sull'alto medioevo. Spoleto, 1981*. Spoleto, 1983, 167–186.
2960. Костич, Д. Како саи пронашао у Москва Богомилов палимпсет? Пре Дантеовач „Раја“ описана је слична визија у старом рукопису писаном ћирилицом? – *Време*, 19, 1938, № 584.
2961. Костомаров, Н. Повести религиозного содержания древния поучения и послания извлечения из рукописей. Санкт-Петербург, 1862. 221 с.
2962. Кочев, Н. Цв. Още по вѣпроса за богомилството – беседата на презвитер Козма и т. нар. богомилски книги – апокрифи. – *ДК*, 1995, № 10, 19–29.
2963. Крикорян, Р. Психоаналитични измерения на доброто и злото [в павликянското учение]. – *Филос. изслед. Т. 2*. С., 1996, 69–72.

2964. Кръстев, Г. Мястото на „Детство Исусово“ в християнската традиция и апокрифната книжнина на Средновековна България. (Въпроси на композицията и рецепцията). – *PBg*, 1991, № 3, 91–101.
2965. Кузнецова, В. Ф. О море Тивериадском. – В: *Роль традиции в лит. процессе*. Новосибирск, 1999, 45–49.
2966. Лавров, П. А. Апокрифические тексты. – *СОРЯС*, 67, 1899, № 3.
2967. Мечев, К. Българска средновековна културно-историческа летопис. – *ПК*, 1985, № 6, 110–117.
2968. Мещерский, Н. А. История текста славянской книги Еноха. – *ВВр*, 24, 1964, 91–108.
2969. Мещерский, Н. А. Апокрифы в древней славянорусской письменности (ветхозаветные апокрифы). – В: *Методологические рекомендации по описанию славяно-русских рукописей для Сводного каталога рукописей, хранящихся в СССР. Вып. 2., Ч. 1*. М., 1976, 101–109.
2970. Мещерский, Н. А. Следы памятников Кумрана в старославянской и древнерусской литературе. (К изучению славянских версий книги Еноха). – *ТОДРЛ*, 19, 1963, 130–147.
2971. Милтенова, А. Апокрифът за борбата на архангел Михаил със Сатанаил в две редакции. – *СБЛ*, 9, 1981, 98–113.
2972. Милтенова, А. Апокрифен цикъл за Кръстното дърво. – В: *Старобълг. лит. Енцикл. речник*. С., 1992, 30–31; 2. прераб и доп. изд. С., 2003, 39–40.
2973. Милтенова, А. Апокрифни пророчества в средновековната българска литература. (XI–XIII в.). – В: *II Междунар. конгр. по българистика. София, 1986. Докл. 11*. С., 1987, 265–284.
2974. Милтенова, А. Богомилска книжнина. – В: *Старобълг. лит. Енцикл. речник*. С., 1992, 60–62; 2. прераб и доп. изд. С., 2003, 72–74.
2975. Милтенова, А. Видение Исайево. – В: *Старобълг. лит. Енцикл. речник*. 2. прераб и доп. изд. С., 2003, 91–92.

2976. Милтенова, А. Детство Исусово. – В: *Старобългар. лит. Енцикл. речник*. С., 1992, 121–122; 2. прераб и доп. изд. С., 2003, 136–137.
2977. Милтенова, А. Драголов сборник. – В: *Старобългар. лит. Енцикл. речник*. С., 1992, 131–132; 2. прераб и доп. изд. С., 2003, 147–148.
2978. Милтенова, А. Книга за Енох. – В: *Старобългар. лит. Енцикл. речник*. С., 1992, с. 228; 2. прераб и доп. изд. С., 2003, 255–256.
2979. Милтенова, А. Неизвестна редакция на апокрифа за борбата на Арахангел Михаил със Сатанаил. – В: *Литературознание и фолклористика*. С., 1983, 121–128.
2980. Милтенова, А. и М. Каймакамова. Неизвестно старобългарско летописно съчинение от XI век. (Сказание Исасво). – *PVg*, 1983, No 4, 52–73.
2981. Милтенова, А. Неофициалната книжнина през XIII в. в контекста на идейните и литературни тенденции на епохата. – В: *Търновска книж. школа*. 4. С., 1985, 102–114.
2982. Милтенова, А. Никодимово евангелие. – В: *Старобългар. лит. Енцикл. речник*. С., 1992, 294–295; 2. прераб и доп. изд. С., 2003, 325–326.
2983. Милтенова, А. Откровение Варухово. – В: *Старобългар. лит. Енцикл. речник*. С., 1992, 304–305; 2. прераб и доп. изд. С., 2003, с. 336.
2984. Милтенова, А. Разумник. – В: *Старобългар. лит. Енцикл. речник*. С., 1992, 387–388; 2. прераб и доп. изд. С., 2003, с. 426.
2985. Милтенова, А. Слово за Адам и Ева. – В: *Старобългар. лит. Енцикл. речник*. С., 1992, 417–418; 2. прераб и доп. изд. С., 2003, 465–466.
2986. Милтенова, А. Текстологически наблюдения върху два апокрифа. (Апокрифен цикъл за кръстното дърво, приписван на Григорий Богослов и апокрифа за Адам и Ева). – *СБЛ*, 11, 1982, 35–55.

2987. Милтенова, А. Тивериадското море. – В: *Старобълг. лит. Енцикл. речник*. С., 1992, 463–464; 2. прераб и доп. изд. С., 2003, 510–511.
2988. Милтенова, А. Цикълът от историко–апокалиптични творби в Драголювия сборник – произход, източници, композиция. – *СБЛ*, 25–26, 1991, 135–144.
2989. Мильков, В. В. Апокрифы в Древней Руси: тексты и исследования. М., 1997.
2990. Мильков, В. В. Древнерусские апокрифы. СПб., 1999.
2991. Минчева, А. Никодимово евангелие. (Проблеми на езиковата характеристика). – *PBg*, 1985, No 4, 30–40.
2992. Младенова, М. Върху лексиката на Никодимовото евангелие. – *Acta paleoslavica*, 1, 2000.
2993. Моллов, Т. „Сватбата“ на апокалиптичния змей в българското „Видение на Исаия пророк за последните времена“. – В: *Търновска книж. школа. Т. 6*. В. Търново, 1999, 113–129.
2994. Момина, М. Об одном фрагменте из болгарской рукописи XI–XII в. – *КМС*, 5, 1988, 109–130.
2995. Мороз, Й. За еволюцията на митологичния образ на „неопалимата къпина“ [в старобългарската канонична и апокрифна литература]. – *Култура*, 1990, № 4, 68–80.
2996. Мочульский, В. Н. Апокрифическое сказание о создании мира. – *ЛИФО*, 6, 1896, 345–364.
2997. Мочульский, В. Н. Следы народной библии в славянской и древнерусской письменности. Одесса, 1893. 281 с.
2998. Навтанович, Л. М. Лингво–текстологический анализ древнеславянского перевода Книги Еноха. Автореферат дис. СПб., 2000.
2999. Наумов, А. Апокрифите в системата на старата славянска литература. – *PBg*, 1980, No 2, 71–74.
3000. Нели, Р. Ръкописите на катарите. С., Мириам, 1999. 244 с.
3001. Никодимово евангелие. Гл. XVIII–XXVI. – *Везни*, 1993, № 1, 21–23.

3002. Никодимово евангелие. – В: *Апокрифи і легенди з українських рукописів. Т. 2.* Львів, 1899.
3003. Николов, Е. Апокрифна литература. С., Нар. култура, 1948. 56 с.
3004. Павлов, А. С. Номоканон при Большом Требнике. СПб., 1897.
3005. Павлов, И. Пролог Евангелия от Йоанна (І. 1–18) в славянском переводе. – *PVg*, 1987, № 4, 3–17,
3006. Памятники литературы древней Руси. Состав, и общ. ред. Л. Дмитриева и Д. С. Лихачева. Т. 2. Москва, 1980. 706 с.
3007. Памятники старинной русской литературы (Сказания, легенды, повести, сказки и притчи). Вып. 7. Под. ред. Н. Костомарова. СПб., 1860.
3008. Панайотов, В. Антиеретическият цикъл в Кормчията от XVI век. – В: *ГЛЖБИЧЪ КЪНИЖНИЦА 2. Архив за старобълг. извори.* Шумен, 2003, 123–137.
3009. Панайотов, В. Богомилски вариант на притчата за Еднорога. – В: *Медиевистични изслед. в памет на П. Димитров.* Шумен, 1996, 25–36.
3010. Панайотов, В. „Посланието на Панко“ и богомилството. – *Любословие*, 1996, № 1, 26–42.
3011. Панайотов, В. Системността в славянските богомилски текстове. – В: *Преславска книж. школа. Т. 7. С.*, 2004, 308–315.
3012. Панайотов, В. „Слово на ползу души“. Новооткрит богомилски паметник. – *PVg*, 1988, № 3, 113–119.
3013. Панайотов, В. Числовата системност в слово за Кръстното дърво на презвитер Йеремя. – В: *Преславска книж. школа. Т. 5. С.*, 2001, 257–266.
3014. Пейчев, Б. Тайната книга на богомилите във вариант от 1455 г. – *ПК*, 1982, № 1, 3–16.
3015. Петканова, Д. Апокрифи. – В: *Кирило–Методиевска енциклопедия. Т. 1. С.*, 1985, 85–93.

3016. Петканова, Д. Апокрифна книжнина. – В: *Старобълг. лит. Енцикл. речник*. С., 1992, 36–39; под загл. Апокрифна литература във 2. прераб. и доп. изд. С., 2003, 45–48.
3017. Петканова, Д. Апокрифни въпроси и отговори. – *СБЛ*, 21, 1987, 3–25.
3018. Петканова, Д. Апокрифните въпроси – отговори и фолклорът. – В: *Приемственост и развитие*. С., 1992, 65–73.
3019. Петканова, Д. Богомилството и апокрифната литература. – *PBg*, 1982, No 3, 143–153; на нем. ез.: *Das Bogomilentum und die apokryphe Literatur*. – In: *Beiträge zur Bulgaristik*. S., 1984, 43–48.
3020. Петканова, Д. Дамаскините в българската литература. С., БАН, 1965. 259 с.
3021. Петканова, Д. Йеремя, поп. – В: *Старобълг. лит. Енцикл. речник*. С., 1992, 201–202; 2. прераб и доп. изд. С., 2003, 226–227.
3022. Петканова, Д. Повест за Кръстното дърво. – В: *Старобълг. лит. Енцикл. речник*. С., 1992, 334–335; 2. прераб и доп. изд. С., 2003, с. 370.
3023. Петканова, Д. Прение на Исус с дявола. – В: *Старобълг. лит. Енцикл. речник*. С., 1992, с. 363; 2. прераб и доп. изд. С., 2003, с. 400.
3024. Петровић, М. Нови подаци Никодима химнографа о јереси у Србији и Боснии Средњега века. – *ИС*, 47, 2000, 59–76.
3025. Пыпин, А. Н. Для объяснения статьи о ложных книгах. – *ЛЗАК*, 1, 1862.
3026. Пыпин, А. Н. и В. Д. Спасович. История славянских литератур. В 2 т. Т. 1. 2. изд. Санкт-Петербург, 1879. 447 с.
3027. Пыпин, А. Н. Ложные и отреченные книги русской старины. – В: *Памятники старинной рус. лит.* 2–3. Санкт-Петербург, 1862, 91–105.
3028. Попмаринов, Д. Месиански и апокалиптични идеи в българската старозаветна апокрифна литература. – В: *Търновска книж. школа*. 7. В. Търново, 2000, 685–698.

3029. Попов, Н. П. Памятники литературы стригольников. – В: *Ист. записки*. 7. Москва, 1940, 34–58.
3030. Попов, С. „Книгата на Енох“ и българският битов календар. – *Авитохол*, 1997, № 8, 16–23.
3031. Порфирьев, И. Я. Апокрифические сказания о ветхозаветных лицах и событиях. Казань, 1872.
3032. Порфирьев, И. Я. Апокрифические сказания о ветхозаветных лицах и событиях по рукописям Соловецкой библиотеки. – *СОРЯС*, 17, 1866, № 1; 18, 1877, № 1; 22, 1890, № 4.
3033. Порфирьев, И. Я. Апокрифические сказания о новозаветных лицах и событиях по рукописем Соловецкой библиотеки. – *СОРЯС*, 52, 1890.
3034. Радойчић, Ђ. Одломак богомилског јеванђеље босанског тепеџије Батала из 1393 године. – *ИИИ*, 14–15, 1964, 495–509.
3035. Радченко, К. Ф. Этюды о богомильству. Видение пророка Исайи в пересказах катаров-богомиллов. – В: *Сб. статей по литературе и истории в честь Н. П. Дашкевича*. Киев, 1906, 229–234.
3036. Радченко, К. Ф. Этюды по богомильству. К вопросу об отношении апокрифов к богомильству. – В: *Изборник Киевский*. Киев, 1904, 29–38.
3037. Радченко, К. Ф. Этюды по богомильству. Народные космогонические легенды славян в их отношении к богомильству. – *ИОРЯС*, 15, 1910, № 4, 73–131.
3038. Рыстенко, А. В. К литературной истории апокрифа о „Восхождении Исайи“. Одесса, 1912.
3039. Себельников, А. Д. Следы стригольнической книжности. – *ТОДРЛ*, 1, 1934, 121–136.
3040. Смирнов, А. Книга Еноха. Казань, 1888.
3041. Соболевский, А. И. Церковно-славянские тексты моравского происхождения. – *РФВ*, 43, 1900, № 1, 150–217.
3042. Соколов, М. И. Апокрифическое откровение Варуха. – *Древности*, 4, 1907, № 2, 201–258.

3043. Соколов, М. И. Материалы и заметки по старинной славянской литературе. 1. Компиляция апокрифов болгарского попа Йеремя. – *МЗИСЛ*, 1888, № 1, 1–118.
3044. Соколов, М. И. Славянская книга Эноха Праведного. Тексты, лат. перевод и изслед. – *ЧОИДР*, 1899, № 4; 1910, № 4.
3045. Соколов, М. И. Феникс в апокрифах об Энохе и Варухе. – В: *Новый сб. статей по славяноведению состав. и изд. ученикам В. И. Ламанского*. СПб., 1905, 395–405.
3046. Сперанский, М. Н. Из истории отреченной литературы. 1. Гадание по псалтири. 2. Трепетники. 3. Лопаточник. 4. Аристотелевы врата или Тайная тайных. – В: *Памятники древней письменности и искусстве*. 129; 131; 137; 172. Москва, 1899; 1899; 1900; 1908.
3047. Сперанский, М. Н. Мелкие старинные тексты. Москва, 1910. 15 с.
3048. Сперанский, М. Н. Славянския апокрифическия евангелия. – В: *VIII Археол. съезд. Москва, 1890. Тр. 2*. Москва, 1895, 92–119. Отд. отпеч. 1895.
3049. Срећковић, П. С. Зборник попа Драгоља. Садржина и проштва. – *ССКА*, 5, 1890, 1–20.
3050. Срећковић, П. С. Најстарије књижевни споменик после Кирила и Методија. – *Братство*, 9–10, 1902.
3051. Стара българска литература. 1. Апокрифи. Състав, и ред. Д. Петканова. С., Българ. писател, 1981. 432 с.
3052. Стара српска књижевност. 1–3. Београд и др., 1970.
3053. Стефанов, П. Неизвестно произведение на поп Йеремя. – *ДК*, 1996, № 5, 13–18.
3054. Стојановић, Љ. Неколико рукописа из царска библиотека у Бечу. – *ГСУД*, 63, 1885, 89–120.
3055. Страници од средновековната књижевност. Избор, ред., предг. и заб. В. Антиќ и Х. Поленаковиќ. Скопје, 1978. 275 с.

3056. „Тайната книга на богомилите“ или „Откровение Йоаново“ (XII в.). – В: *Извори за средновековната история на България (VII–XV в.) в австрийските ръкописни сборки и архиви. Т. 2. Италиански, латински и немски извори.* С., 2000, 74–83. (Архивите говорят № 9). Прев. В. Гюзелев.
3057. Тихонравов, Н. С. Апокрифическая сказания. – *СОРЯС*, 58, 1894, № 4, 1–54.
3058. Тихонравов, Н. С. „Отреченные книги“. – В: *Древнорус. литература. Т. 1.* М., 1898.
3059. Тихонравов, Н. С. Памятники отреченной русской литературы. Собр. и изд.... Т. 1–2. Санкт-Петербург, 1863. XII, 312 с.; IV, 457 с.
3060. Трифуновић, Ђ. Азбучник српских средњевековних књижевних појмова. Београд, 1974.
3061. Тъпкова-Заимова, В. и А. Милтенова. Историко-апокалиптичната книжнина във Византия и средновековна България. С., 1996. 360 с.
3062. Успенский, Ф. Н. Синодик в неделю православия. Сводный текст с приложениями. Одесса, 1893.
3063. Франко, І. Апокрифи і легенди з українських рукописів. Т. 1–2. Львів, 1896–1899. LXVI, 394 с.; LXXVIII, 433 с.
3064. Хубанчев, А. Религиозно-философски космогонически възгледи в апокрифната книжнина на средновековна България. – *ДК*, 1967, № 5–6.
3065. Цибранска-Костова, М. Катарският требник и богомилската книжнина. – *PBg*, 2004, № 1, 42–67.
3066. Шепелевич, Л. Апокрифическое „**Видѣніе св. Павла**“. 1–2. Харьков, 1891–1892. IV 130 с.; II, 137 с.
3067. Щекин, А. Список „Видения Исаяи пророка о последнем времени“ в рукописном сборнике XV века Златая Матица – *Scripta & e-scripta*, 2005–2006, № 3–4, 307–328.
3068. Ягич, В. Богомильы; Ложныя книги и народныя сказанія. – В кн. му: *Исторія сербско-хорватском литературы.* Казань, 1879, 95–143.

3069. Яцимирский, А. И. Апокрифы и легенды. К истории апокрифов, легенд и ложных молитв в южнославянской письменности. Т. 1. СПб., 1915.
3070. Яцимирский, А. И. Апокрифическое евангелие ап. Фомы в славянских списках. – В: *Из славянской рукописей. Тексты и заметки*. М., 1898, 93–154.
3071. Яцимирский, А. И. Библиографический обзор апокрифов в южнославянской и русской письменности. 1. Апокрифы ветхозаветные. Петроград, 1921.
3072. Яцимирский, А. И. К истории ложных мотив в южнославянской письменности. – *ИОРЯС*, 18, 1914.
3073. Яцимирский, А. И. Мелкие тексты и заметки. – *ИОРЯС*, 13, 1908, 149–160.
3074. Acerbi, A. La Visione di Isaia nelle vicende dottrinali del catarismo lombardo e provenzale. – In: *Cristianismo nella storia. I*. Roma, 1980, 75–122.
3075. Aitzetmüller, R. Zur Frage einer kirchenslavischen Literatur im slovenisch-kroatischen Raum. – In: *Studia slovenica Monacensia*. München, 1969, 1–5.
3076. Alexander, P. J. Historical Interpolation in the Zbornik popa Dragolia. – In: *XIV Congr. int. des études byz. Bucarest, 1971. Act.* Bucarest, 1975, 23–38.
3077. Angelov, D. Byzantinische und altbulgarische eschatologische Apokryphen. – *Byzantina*, 13, 1985, 79–89.
3078. Angelov, D. The Eschatological Views of Medieval Bulgaria as Reflected in the Canonical and Apocryphical Literature. – *BHR*, 1990, № 4, 21–47.
3079. Apocrypha anecdota. A Collection of Thirteen Apocryphical Books and Fragments. Ed. by M. R. James. Cambridge, 1893.
3080. Ascension Isaiae. 1. Textus. 2. Commentaires (Corpus christianorum. Ser. apocryphorum; 7–8, Turnhout, 1995. Ed. P. Bettolo, A. Kosova Gianbeluca, C. Leonardi, E. Norelli et L. Perroke.

3081. Bardy, G. Apokryphen. – In: *Reallexikon für Antike und Christentum*. I. Stuttgart, 1950, 516–517.
3082. Berger, S. La Bible française au Moyen âge. Etude sur les plus anciennes versions de la Bible écrites en prose de langue d'oïl. Paris, 1884.
3083. Berger, S. La Bible française au Moyen âge. Paris, 1884.
3084. Berger, S. La Bible italienne au Moyen âge. – *Romania*, 23, 1894.
3085. Berger, S. Les Bibles provençales et vaudoises avec un appendice par E. Meyer. – *Romania*, 8, 1889.
3086. Berger, S. Nouvelles recherches sur les Bibles provençales et catalanes. – *Romania*, 19, 1890, 505–561.
3087. La Bible apocryphe. En merge de l'Ancien Testament. Textes choisis et présentés par D. Rops. Trad. J. Bonsirven. Paris, Cerf-Fayard, 1975.
3088. La Bible apocryphe. Evangiles apocryphes. Texte choisis et présentés par D. Rops. Trad. F. Amoit. Paris, Cerf-Fayard, 1975.
3089. La Bible au Moyen âge. Bibliographie par A. Vernet avec la collaboration d'A.-M. Genevois. Paris, 1989. 132 p.
3090. Bonnard, J. Traductions de la Bible en vers français au Moyen âge. Paris, 1884.
3091. Bonwetsch, N. Das slavische Henochbuch. – *AKGW*, I, 1896, No 3.
3092. Bozoki, E. Les apocryphes bibliques. – In: *Bible de tous les temps*. T. 4. Paris, 1984, 429–448.
3093. Bozoki, E. Le „Livre secret“ des cathares: un lieu entre l'Orient et l'Occident. – *SO*, 16, 2003, 199–205.
3094. Brenon, A. Christianisme et tolérance dans les textes cathares et vaudois du bas Moyen âge. – In: *Naissance et affirmation de l'idée de tolérance, XVIe–XVIIIe siècles*. Montpellier, 1998, 19–34.
3095. Brenon, A. La Parole Cathare: une catéchèse de l'Evangile. – In: *Actes du VIIe Colloque Jean Boisset*. Montpellier, 1995, 99–121.

3096. Brunet, P.-G. Les évangiles apocryphes traduit et annotés d'après l'édition de J. C. Thilo. Paris, 1848.
3097. Burch, V. The Literary Unity of the Ascensio Isaiaie. – *JThS*, 20, 1918, 17–23.
3098. Butler, Th. Isaiah's Vision. – В кн. му: *Monumenta Bulgarica*. Ann Arbor, Mi, 1996, 169–184.
3099. Butler, Th. The Secret Book of the Bogomils from the Codex Carcassoniensis. – В кн. му: *Monumenta Bulgarica*. Ann Arbor, Mi, 1996, 187–200.
3100. Carini, I. Le versioni della Biblia in volgare italiano. S. Pier d'Arena, 1894.
3101. Casey, R. P. et R. W. Thomson. A Dialogue between Christ and the Devil. – *JThS*, 6, 1955, 49–65.
3102. Charles, R. H. Apocrypha and Pseudoepigrapha of the Old Testament. Vol. 1–2. Oxford, 1913.
3103. Charles, R. H. The Ascension of Asaiah. Translated from Etiopic Version. Londres, 1900.
3104. Charles, R. H. The Book of Enoch Translated from professor Dillmann's Ethiopie Text. Oxford, 1893.
3105. Charles, R. H. et W. R. Morfill. The Book of the Secrets of Enoch. Oxford, Clarendon Press, 1896.
3106. Charles, R. H. et N. Farbes. The Book of the Secrets of Enoch. – In: *The Apocrypha and Pseudopigrapha of the Old Testament*. Vol. 2. Oxford, 1913, 425–469.
3107. Clavis Apocryphorum Novi Testamenti. Cura et studio M. Geerard. Brepols – Turnhont, 1992.
3108. Clavis Apocryphorum Veteris Testamenti. Cura et studio J.-C. Haelewyvik. Brepols – Turnhont, 1992.
3109. Clédat, L. Le Nouveau Testament traduit au XIIIe siècle en langue provençale suivi d'un Rituel cathare. Reproduction photolithographique du manuscrit de Lyon, publiée avec une nouvelle édition du Rituel par... Paris, Ernst Leroux, 1887.3, XXVII, 485 p.

3110. Coppens, J. Le don de l'Esprit d'après les textes de Qumrân et le quatrième Evangile. – In: *L'Evangile de Jean*. Paris, 1958.
3111. Dähnhardt, O. Natursagen I. Sagen zum Alten Testament. Leipzig, 1907.
3112. Dando, M. The Conception of Hell, Purgatory and Paradise in Medieval Provansal Literature and in Documents Relating to the Cathar, Vaudois and other Heresies in the South of France. Londres. Thèse, 1965. 582 p.
3114. Daničić, G. Dva apocrifna jevangjelja. [Jevangjelje Nikodimovo, Pripoviest Josipova]. – *Starine*, 4, 1872, 130–154.
3115. Deanesly, M. The Lollard Bible and Other Medieval Biblical Versions. Cambridge, Univ. Press, 1920; Repr. 1966. 483 p.
3116. Delcor, M. L'Ascension d'Isaie à travers la prédication d'un évêque cathare en Catalogne au XIVe siècle. – *RHR*, 185, 1974, 157–178.
3117. Dillmann, A. Ascensio Isaiæ. Leipzig, Brockhaus, 1877.
3118. Dillmann, A. Das Buch Henoch überetzt und erklärt. Leipzig, 1853.
3119. Dillmann, A. La Vision d'Isaie. Les cathares de la région d'Axles-Thermes (Ariège) connaissaient sans aucun doute ce petit ouvrage pénétré d'influences gnostiques (et manichéennes). Trad. E. Tisserant. Paris, 1909.
3120. Dimitrova-Marinova, D. Thèmes et sujets bogomiles dans la littérature médiévale écrite et la tradition orale bulgares. – *SO*, 16, 2003, 55–65.
3122. Duvernoy, J. L'exégèse cathare de Jean 1. 3. – *CEC*, 40, 1968–1969, 12–15.
3123. Duvernoy, J. Le livre secret des hérétiques. – *CF*, 31, 1996, 315–331.
3124. Elvezio. La Biblia francese al medio evo. – *RC*, 1884.
3125. Everyman and Medieval Miracle Plays. Ed. with an introd. by A. C. Cawley. London etc., J. M. Dent a. Sons, 1956. 266 p.; 2. ed. 1974. 266 p.

3126. Fabricius, J. A. Codex Apocryphus Novi Testamenti. 1–2. Hamburg, 1703–1819.
3127. Falk, F. Die Bibel am Ausgang des Mittelalters. Köln, 1905.
3128. Fleming, J. Das Buch Henoch äthiopischer Text. Leipzig, 1902.
3129. Förster, M. W. Adams Erschaffung und Namengebung Ein lateinisches Fragments s.g. slawischen Henoch. – *AR*, 11, 1907–1908, 477–529.
3130. Förster, M. W. L’Evangile de Jean. – *RLR*, 5.
3131. Gasquet, F. A. The Prereformation Bible. – *DR*, 1894.
3132. Gaylard, H. The Slavic Version of III Baruch Synoptic Edition. Groningen, 1984.
3133. Gerhardt, O. von. Die Ascensio Isaiae als Heiligen Legende aus cod. gr. 1534 der National Bibliothek zu Paris. – *ZWTh*, 21, 1878, 330–353.
3134. Grabar, B. Glagoliski odlomace Pseudo – Tomina evangelieja. – *Slovo*, 18–19, 1969, 213–232.
3135. Grabar, B. Über das Problem der längeren Fassung des Nikodimusevangelium in der älterem Slavischen Literatur. – In: *Byzance et les slaves*. Paris, 1979, 201–206.
3136. Grant, R. M. Heresy and Criticism. The Search for Authenticity in Early Christian Literature. Lonisville, Kentucky, 1993.
3137. Griesbach. Commentarius criticus in textum Novi Testamenti. Jena, 1798.
3138. Grosse, E. U. Sens et portée de l’évangile de Saint Jean pour les cathares. – *Hérésis*, 10, 1988, 9–19.
3139. Harnack, A. Marcion. Ein Evangelium vom fremden Gott. Leipzig, 1921.
3140. Hennecke, E. Neutestamentliche Apokryphen in deutscher Übersetzung. Hrsg. v. W. Schneemelcher. Bd. 1. Evangelien. Bd. 2. Apostolisches Apokalipsen und Verwandts. Tübingen, 1968–1971.
3141. Hercigonja, E. Videnje Varuhovo u Petrisovi zborbik iz 1468 godine. – *3ΦΠ*, 7, 1963, 63–93.

3142. Heussi, K. Die Ascensio Isaijae und ihr vermeintliches Zeugnis für ein römisches Martyrium des Apostels Petrus. – *WZ*, 12, 1963, 269–274.
3143. Jagić, V. Novi prilozi za literaturnu biblijskih apokrifa. – *Starine*, 5, 1873, 69–108.
3144. Jagić, V. Opisi i izvodi iz nekoliko južnoslovanskih rukopisa. – *Starine*, 6, 1874, 60–156.
3145. Jagić, V. Slavische Beiträge zu den biblischen Apokryphen. 1. Die altkirchenslavischen Texte. Wien, Temsky, 1893. 104 p.
3146. Jagić, V. Slovenski tekstovi kanona o knjigama Staroga i Novoga Zavjeta podjendno s indeksom lažnih knjiga. – *Starine*, 9, 1877, 91–116.
3147. James, M. R. The Apocryphical New Testament. Oxford, 1924.
3148. Jiménez Sanchez, P. La exégesis evangelica dualista en la Media edad: el catarismo. – In: *IV Simposio Biblico espanol*. Valencia – Granada, 1993, 105–116.
3149. Knibb, M. The Etiopic Book of Enoch. Vol. 1–2. Oxford, 1978.
3150. Kossova-Giambelluca, A. Osservazioni sulla tradizione paleoslava della Visione di Isaia: coincidenze e divergenze con la tradizione testuale dell'Ascensione di Isaia. – In: *Atti dell'8 Congr. int. di studi sull'alto Medioevo*. Spoleto, 1983, 168–169.
3151. Kossova-Giambelluca, A. Una testimonianza inesplorata della versione paleoslava della Visione di Isaia: il codice No 1448 della cattedra di S. Sofia di Novgorod. – In: *Studia slavico-byzantina et mediaevalia Europensia. Vol. 1*. S., 1988, 300–308.
3152. Kossova-Giambelluca, A. Visio Isaiae: versione paleobulgara. – In: *Corpus Christianorum. Ser. Apocryforum. Vol. 7–8*. Brepols, 1995, 235–319; 699–710.
3153. Kreševijaković, H. Bogomilska literatura u Bosni. – In: *Kužiževai pupoljci*. Sarajevo, 1912.
3154. Kretzenbacher, L. Südost-überlieferungen zum Apokryphen „Traum Mariens“. München, 1975. 170 p.

3155. Krupp, G. Die deutsche Bibelüberetzung des Mittelalters. – *HPB*, 115, 1895.
3156. Kuna, H. Bosanska književnost u srednjem vijeka. – *Zivot*, 23, 1974, No 9.
3157. Kuna, H. Jezičke karakteristike glosa u bosanskom jevanđelju iz Sredčkovićeve zaostavštine. – *Slovo*, 25–26, 1976.
3158. Kuna, H. Les manuscrits de l'„Eglise de Bosnie“ au Moyen âge. – *AIFZ*, 3, 1976, No 2, 37–48.
3159. Kuna, H. Radosavljev rukopis i bosanske srednjovjekovne književnost. – *GIJK*, 6, 1977.
3160. Lacau, P. Fragments de l'Ascensioin d'Isaïe en copte. – *Le Muséon*, 59, 1946, 453–467.
3161. Laurence, R. Ergatá Isâyysâs nabiy. Ascensio Isaiäie vatis opusculum pseudopegraphum multis abhim seculis ut videtur, deperditum, nunc autem apud Aethiopas Compertum et cum versione Latina Anglicanaque publici juris factum. Oxford, 1819.
3162. Lazar, M. La Légende de „L'Arbre de Paradis, ou „Bois de la croix“ – poème anglo – normand du XIIIe siècle et sa source latine, d'après le Ms66. Corpus Christi College. Cambridge. – *ZRPh*, 76, 1960.
3163. Léger, L. La littérature bulgare au Moyen âge. – *RCL*, 6, 1869.
3164. Le livre secret des cathares. Apocryphe bogomile (traduction grecque de la copie du manuscrit de Carcassonne fonds Doat No 36). Macedonia, Taihata, prima, 1999. 112 p.
3165. Le livre secret des cathares. Interrogatio Iohannis. Apocryphe d'origine bogomile. Ed., critique, trad., comment, par E. Bozoký. Préf. d'E. Turdeanu. Paris, Beauchesne, 1980. 246 p.
3166. Manselli, R. I comenti biblici. – In: *Fonti medioevali e problematica storiografica. 1*. Roma, 1976, 397–424.
3167. Martin, F. Le livre d'Hénoch traduit sur le texte éthiopien. Paris, 1906.
3168. Meyer, W. Die Geschichte des Kreuzholzes vom Christus. – *AKBAW*, 16, 1882, Bd. 2.

3169. Migne, J. P. Dictionnaire des Apocryphes ou collection de tous les livres apocryphes relatifs à l'Ancien et au Nouveau Testament. T. 1–2. Paris, 1856–1858. LXXI, 1295 p.; 1324 p.
3170. Milik, J. et M. Black. The Book of Enoch. Oxford, 1976.
3171. Miltenova, A. Littérature apocriphe bogomile et pseudo-bogomile dans la Bulgarie médiévale. – *SO*, 16, 2003, 37–54.
3172. Minissi, N. La tradizione apocrifa e la origini del bogomilismo. – *RS*, 3, 1954, 97–113.
3173. Morfill, W. R. The Book of the Secret of Enoch. Transl. from Slavonic by... With Introd., Notes and Indices by R. H. Charles. Oxford, 1896.
3174. Moser, Ch. A. A History of Bulgarian Literature 865–1944. The Hague etc., 1972. 282 p.
3175. Murko, M. D. Geschichte der ältern südslawischen Litteraturen. Leipzig, 1908.
3176. Nachtigal, R. Ein Beitrag zu den Forschungen über sogenannte Бесѣда трехъ святителей. – *ASPh*, 23, 1901, 1–95; 24, 1902, 321–408.
3177. Naumov, A. Apokryfy w systemie literatury cerkiewnosłowianskije. Wrocław etc., Ossoloneum, 1976. 123 p.
3178. Nelli, R. Le roman spirituel de Barlaam et Josaphat. Transl. of text by... – *CEC*, 18, 1967, No 36, 6–11; 1968, No 37, 25–55; No 38, 13–28; 19, 1969, No 40, 53–55; 20, 1969, No 43, 30–64.
3179. New Testament Apocrypha. Vol. 1–2. Ed. E. Henneave. London, 1963–1965.
3180. Norelli, E. Ascensio Isaiae. Textus. Turnhout, 1995.
3181. Novaković, St. Apokrif o Enohu. – *Starine*, 16, 1884, 67–81.
3182. Novaković, St. Apokrif o prepiranju Isusa Hrista sa djavolom. – *Starine*, 16, 1884, 86–89.
3183. Novaković, St. Bugarski zbornik, pisan prošloga vjeka narodnim jezikom. – *Starine*, 6, 1874, 47–55.
3184. Novaković, St. Otkrovenje Varuhove. – *Starine*, 18, 1886, 203–209.

3185. Orlov, A. A. The Enoch – Metatron Tradition. T. 1–2. Diss. Milwaukee, WI, Marquette Univ., 2005. 356 p.
3186. Panaïtov, V. Nové bogomilské texty. – In: *Medzinarodna vedecka konf. Bogomili – predhodcovia Renesanci a Reformacie v Evrope*. Bratislava, 2000.
3187. Paris, G. et A. Bose. Trois versions rimées de l’Evangile de Nicodeme. Paris, 1885.
3188. Petkanova, D. Apokryphen 4. Die Apokryphen in der byzantino-slavishe Welt. – In: *Enzyklopädie des Märchens. 1*. Berlin, 1976, 662–666.
3189. Polivka, J. Evangelium Nicodimovo v literaturách slovenských. – *CMKČ*, 64, 1890, No 2, 255–275; 65, 1891, No 1, 94–101; No 2, 440–460.
3190. Polivka, J. Opisi i izvodi iz nekoliko jugoslavenskih rukopisa u Pragu. – *Starine*, 24, 1891, 115–118; 124–129.
3191. Popovich, Th. S. Pop Jeremija. A Historical and Literary Profile. – In: *Proceedings of the Symposium on Slavic Culture*. S., 1983, 52–57.
3192. Reinsch, R. Die Pseudo-Evangelien von Jesu und Marias Kindheit in der romanischen und germanischen Literatur. Halle, 1879.
3193. Reuss, E. Fragments littéraires et critiques relatifs à histoire de la Bible française. – *RThPC*, 1851–1853.
3194. Riparelli, E. La „Glose du Pater“ du MS269 de Dublin. Description, histoire, édition et commentaire. – *Hérésis*, 34, 2001, 77–129.
3195. Le Roman de Barlaam et Josaphat. Die provenzialische Prosaredaktion des geistlichen Romans von Barlaam und Josaphat nebst einen Anhang über einige deutsche Drücke des XVII. Jahrhunderts. Hrsg. F. Henckenkamp. Halle, 1912.
3196. Rosén, T. The Slavonic Translation of the Apocryphal Infancy Gospel of Thomas. – *AUU. SSM*, 39, 1998.
3197. Rost, H. Die Bibel im Mittelalter. Beiträge zur Geschichte und Bibliographie der Bibel. Ausburg, 1939.

3198. Santos-Otero, A. de. Die handschriftliche Überlieferung der altslavischen Apokryphen. Bd. 1–2. Berlin, 1978–1981. XL, 227 p. 2. f. ili.; XLVI, 271 p. (Patristische Texte und Studien. Bd. 23).
3199. Santos-Otero, A. de. Das kirchenslavische Evangelium des Thomas. Berlin, 1967.
3200. Santos-Otero, A. de. Das Problem der kirchenslawischen Apokriphen. – *ZB*, 1, 1962, 123–132.
3201. Smalley, B. The Bible and Eternity: John Wicklif’s Dilemma. – *JWCI*, 27, 1964, 73–89.
3202. Smalley, B. The Study of the Bible in the Middle Ages. Oxford, 1941.
3203. Söder, R. Die apokriphen Apostelgeschichten und die romanhafte Literatur der Antike. Stuttgart, 1932.
3204. Thilo, J. C. Codex apocryphus. Novi Testamenti. T. 1. Lipsiae, 1832.
3205. Thomson, F. J. Apocrypha Slavica. – *SEER*, 58, 1980, No 2; 63, 1985, No 1, 91–96.
3206. Thouzellier, Ch. La Bible des cathares languedociens et son usage dans la contraverse au début du XIIIe siècle. – *CF*, 3, 1968, 42–58.
3207. Thouzellier, Ch. Les cathares languedociens et le „nichil“ (Jean 1, 3). – *AESC*, 24, 1969, 128–138.
3208. Tischendorf, C. Apocalypses apocryphae. Lipsiae, 1866.
3209. Tischendorf, C. Evangelia apocrypha. Lipsiae, 1876.
3210. Tisserant, E. Ascension d’Isaïe. Traduction de la version éthiopienne avec les principes variantes des version grecque, latines et slave. Paris, Letauzey et Ané, 1909.
3211. Trochon, Ch. Essai sur l’histoire de la Bible dans la France chrétienne au Moyen âge. Paris, 1878.
3212. Turdeanu, E. Apocryphes bogomiles et apocryphes pseudobogomiles. – *RHR*, 138, 1950, No 1, 22–52; No 2, 176–218.
3213. Turdeanu, E. Apocryphes slaves et roumains de l’Ancien Testament. Leiden, Brill, 1981. XII, 486 p.

3214. Turdeanu, E. La littérature bulgare du XIV siècle et sa diffusion dans les pays roumains. Paris, 1947.
3215. Turdeanu, E. La Vision d'Isaïe. Tradition orthodoxe et tradition hérétiques. – In: *Kyrillos kai Methodios*. 2. Thessalonique, 1968, 291–318.
3216. Vaillant, A. L'évangile de Nicodème. Texte slave et texte latin. Paris, 1968.
3217. Vaillant, A. Le livre des secrets d'Hénoch. Paris, 1952.
3218. Vaillant, A. Textes vieux-slaves. 1. Textes et glossier. 2. Traductions et notes. Paris, 1968.
3219. Vaillant, A. Un apocryphe pseudobogomile. La Vision d'Isaïe, – *RES*, 42, 1963, 109–121.
3220. Vanderkam, J. Enoch and the Growth of the Apocalyptic Tradition. Washington D. C., 1984.
3221. Van Ruymbek Stey, M. M. Au confluent du catharisme et du bogomilisme, le „Barlam et Jozaphas“ occitan. Approche culturelle et sémiologique. Diss. Columbia, Ohio, 1997.
3222. Vassiliev, A. V. Anecdota graeco-byzantina. Mosquae, 1893.
3223. La Vision d'Isaïe. Introduction, traduction et commentaire par E. Norelli. Paris, Brepols, 1996.
3224. Wakefield, W. L. Notes on some Antiheretical Writings of the Thirteenth Century. – *FS*, 27, 1967, 285–321.
3225. Werner, E. L'évangile de Jean et le dualisme médiéval. – *Hérésis*, 12, 1989, 13–26.
3226. Werner, E. Johannes Evangelium und mittelalterlicher Dualismus. – *Hérésis*, 12, 1989, 13–26.
3227. Westley, St. Quelques observations sur les variantes présentées par le Nouveau Testament cathare occitan et le Ms de Lyon (P. A. 36). – *Hérésis*, 26–27, 1966, 7–21.
3228. Wossler, K. Die Dichtung der Trobadors und ihre europäische Wirkung in südslavische Romania. – In: *Romönische Welt*. Leipzig, 1950, 42–69.
3229. Wright. Contributions to the Apocryphical Literature of the New Testament. s. 1, 1865.

АПОКРИФИ И ФОЛКЛОР

3230. Антиќ, В. Богомилскиот дуализм и фолклорот. – *Современост*, 26, 1976, № 7–8, 58–84.
3231. Антиќ, В. Дуалистически елементи во македонскиот фолклор. – В: *Богомилството на Балканот во светлината на најновите истражувања*. Скопје, 1982, 113–126.
3232. Антиќ, В. Средновековните текстови и фолклорот. Скопје, 1978. 269 с.
3233. Димитрова, Д. Медиаторът в старобългарската апокрифна традиция и в българския фолклор – въпроси на типологията. – В: *Медиевистика и култ. антропология*. С., 1998, 376–384.
3234. Димитрова, Д. Повест за Кръстното дърво на презвитер Йеремија в системата на старобългарската апокрифна литература и фолклор. – В: *Медиевистични изследвания в памет на П. Димитров*. Шумен, 1996, 37–43.
3235. Драгоманов, М. Забележки върху славянските религиозни и етически легенди. – *СбНУНК*, 7, 1892, 245–310; 8, 1892, 257–314; 10, 1894, 3–68; 11, 1894, 511–516.
3236. Йонова, М. Старобългарската белетристика в контекста на проблема за средновековната „народна литература“. – *ЛМ*, 1989, № 3, 119–127.
3237. Кузнецова, В. С. Дуалистические легенды о сотворении мира в восточнославянской фольклорной традиции. Новосибирск, 1998. 247 с.
3238. Кузнецова, В. С. Об отношении сибирских записей дуалистических легенд о сотворении мира к восточнославянской фольклорной традиции. – *ГНС*, 1994, № 4, 53–57.
3239. Кузнецова, В. С. Рассказ о творении ангелов и демонов в восточнославянской фольклорной традиции и книженности. – *ЖС*, 1996, № 1, 9–11.
3240. Кузнецова, В. С. Сотворение мира в восточнославянских легендах и апокрифической книженности. – В: *От Бытия к Исходу*. М., 1998, 59–78.

3241. Кузнецова, В. С. Сюжет о дуалистическом миротворении в апокрифе о Тивериадском море. Текстологические наблюдения традиции бытования. – В: *Роль традиции в лит. жизни эпохи. Сюжеты и мотивы*. Новосибирск, 1995, 24–39.
3242. Лавренов, В. А. Богомилское письменство. – В: *Лексикон загального та порівняльного літературознавства*. Чернівці, 2001, 73–75.
3243. Маринов, Д. Народна вяра и религиозни народни обичаи. – *СбНУНК*, 28, 1914, VIII, 575, XXXIV с. CVI л. ил. (Жива старина. Кн. 7).
3244. Петканова, Д. Апокрифна литература и фолклор. С., Наука и изкуство, 1978. 244 с.
3245. Петканова, Д. Към въпроса за връзките на фолклора с богомилството. – *ИИБЛ*, 6, 1956, 81–101.
3246. Петканова, Д. Фолклорът в апокрифните молитви. – *БФ*, 1976, № 2, 28–40.
3247. Пыпин, А. Н. Легенды и апокрифы в древней русской письменности. – *ВЕ*, 1894, № 3, 291–339.
3248. Полакова, Я. Материалы о развитии дуалистических народных сказок у славян. – *Slavia*, 34, 1965, № 3, 456–468.
3249. Рязановский, Ф. Демонология в древнерусской литературе. Москва, 1916.
3250. Сумцов, Н. Ф. Очерк истории южнорусских апокрифических сказаний и песен. Киев, 1888.
3251. Янчук, Н. А. К вопросу об отражении апокрифов в народном творчестве. – *ИОРЯС*, 12, 1907, № 1.
3252. Яцимирский, А. И. К истории апокрифов и легенд в южнославянской письменности. – *ИОРЯС*, 14, 1910, № 2, 267–322; 15, 1910, № 1, 1–62.
3253. Cartoian, N. Cărțile populare în literatura romînescă. București, 1929.
3254. Conte, P. Le catharisme dans les contes populaires de la Gascogne. – *BSAG*, 1953, 2140–2154.

3255. Čurovic, V. Konji krilaši na našim srednovjećnim (bogomilskim) spomenicima u Bosni. – *Obzor*, 75, 1934.
3256. Gaster, M. Ilchester Lectures on Greco-Slavonic Literature (and its Relation to the Folklore of Europe during the Middle Ages). London, Trübner, 1887. X, 229 p.
3257. Gurjewitsch, A. J. Mittelalterliche Volkskultur. München, C. H. Beck, 1992. 418 p.
3258. Henry, P. Folklore et iconographie religieuse. – *BIFHE*, 1927.
3259. Horák, J. Bogomilská povídka v české lidové tradici. – *ČZid*, 1957, No 2, 59–62.
3260. Koleva, T. Auffassungen der Bogomilen im Spiegel der bulgarischen Volkskultur. – *JVKG*, 21, N. E 6., 1978, 70–76.
3261. Léger, L. La mythologie slave. Paris, 1901.
3262. Perkowsky, J. L. Roots of Balkan Vampirism in Bogomil Tradition – In: *Western Slavic Assoc. Conf. in Honolulu*. Honolulu, 1982.
3263. Roché, D. Contes et légendes du catharisme. Arques, Ande, 1951. 75 p.; [2. éd.] 1966. 79 p.; [3. éd.] 1971. 142 p.
3264. Sadnik, L. Südosteuropäische Retselstudien. – In: *Wiener slav. Jahrbuch*. Graz, 1953, 1–185.
3265. Schmitt, J. C. „Religion populaire“ et culture folklorique. – *AESC*, 31, 1976.
3266. Wild, G. Die bogomilische Häresie in einigen südslavischen Volksliedern. – *WSI*, 9, 1964, No 3, 258–276.

ИСТОРИОГРАФИЯ

3267. Богданов, С. Някои основни проблеми на богомилството в съвременната английска и американска медиевистика. – В: *Изсл. по бълг. история*. В. Търново, 1981, 10–50.
3268. Богданов, С. Някои спорни латински извори за богомилството от XI и първата половина на XII век и западноевропейската историография. – В: *II Нац. конф. на младите историци. Държ.-полит. традиции по бълг. земи. Сб. матер.* В. Търново, 1979. В. Търново, 1980, 125–134.
3269. Богданов, С. Спорът „Донден–Морген“ по въпроса за произхода на средновековните ереси през XI век и неговото отражение в съвременната буржоазна историография. Историографски обзор. – В: *Науч. изсл. на преподавателите във ВТУ „КМ“*. В. Търново, 1979, 33–60.
3270. Истомин, К. Историческое исследование о богомилах. Харьков, 1876.
3271. Коларов, Х. Вклад Спиридона Н. Палаузова как историка богомилского учения. – *ВВг*, 6, 1980, 231–236.
3272. Лавров, П. А. Роль славян в истории мысли. Публичные чтения читаны в Цюрихе в Gesellschaftshaus zur Platte, 23–29 Dec. 1872. – В: *Историогр. изслед. по славяноведению и балканистике*. Москва, 1984, 309–372.
3273. Лаптева, Л. П. Изучение источников по истории богомилства в Болгарии в русской историографии XIX – начала XX в. – В: *Историогр. и источниковедение стран Центр. и Юго-Вост. Европы*. Москва, 1986, 140–165; също и в: *РВг*, 1986, № 1, 81–96, № 2, 88–100.
3274. Липшиц, Е. Е. Вопросы павликянского движения в освещении современной буржуазной историографии. – *ВВр*, 5, 1952, 235–242.

3275. Липшиц, Е. Е. Новые зарубежные публикации источников и исследования по истории еретических движений в Византии. – В: *Пробл. источниковедения западно-европ. средне вековья*. Ленинград, 1979, 71–108.
3276. Albaret, L. *Historiographie du catharisme, mémoire de maîtrise*. Nanterre, 1992.
3277. Albaret, L. et J. P. Audouy. Mythe cathare et néo-catharisme de Déodat Roché à nos jours. – *CHis*, 70, 1998, 35–48.
3278. Albaret, L. Le point sur l’historiographie du catharisme aujourd’hui. – *CHis*, 70, 1998, 7–18.
3279. Albaret, L. Les publications contemporaines à thème cathare: délire ésotérico-commercial et imaginaire catharophile. – In: *Catharisme: l’édifice imaginaire*. Carcassonne, 1998.
3280. Albaret, L. *Recherches sur l’historiographie du catharisme depuis 1970, mémoire de maîtrise*. Nanterre, 1972.
3281. Albaret, L. *Recherche sur l’historiographie du catharisme depuis 1970*. Paris – Nanterre, 1991–1992.
3282. Amargier, P. et A. R. de Fortanier. La contribution catholique à l’histoire de l’albigéisme (1866–1916). – *CF*, 14, 1979, 205–226.
3283. Aubert, A. Valdesianismo ed evangelismo italiano alcuni studi recenti. – *RSChI*, 41, 1987, No 1, 152–175.
3284. Audouy, J. P. Déodat Roché. Le tisserand des catharismes. Carcassonne, C. V. P. M., 1997.
3285. Basler, Đ. Istraživanja bogomilstva u XVII i XVIII vjeku. – *Pregled*, 64, 1974, No 6, 647–651.
3286. Bedouelle, G. Les albigeois, témoins du véritable évangile: historiographie protestante du XVIe et du début du XVIIe siècle. – *CF*, 14, 1979, 47–70.
3287. Benac, A. Jedan značajan problem naše istoriografije (pitanje bogomilstva). – *Pregled*, 43, 1953, No 4.
3288. Berger, S. Nouvelles recherches sur les Bibles provençales et catalanes. – *Romania*, 19, 1980, No 76, 505–561.

3289. Biller, P. La storiografia intorno all'eresia medievale negli Stati Uniti e in Gran Bretagna (1942–92). – In: *Eretici ed eresie medievali nella storiografia contemporanea*. Torre Pellice, 1994, 39–63.
3290. Borst, A. Neue Funde und Forschungen zur Geschichte der Katharer. – *HZ*, 174, 1952, 17–30.
3291. Brenon, A. Le catharisme. Nouvelles perspectives historiques. – In: *Les archipels cathares*. Cahor, 2000, 13–16.
3292. Cabanel, P. Cathares et Camisards. L'œuvre de Napoléon Peyrat (1809–1881). Montpellier, Presses du Languedoc, 1998. 264 p.
3293. Charvaz, A. Recherches historiques sur la véritable origine des vaudois et le caractère de leurs doctrines primitives. Paris, 1836.
3294. Delaruelle, E. L'état actuel des études sur le catharisme. – *CF*, 3, 1968, 19–41.
3295. Duvernoy, J. La contribution des ouvrages critiques récents à l'histoire de l'hérésie méridionale. – *BSASLA*, 24, 1968, 231–247.
3296. Duvernoy, J. Napoléon Peyrat, historien du catharisme. – *BSASLA*, 41, 1986, 103–110.
3297. Eretici ed eresie medievali nella storiografia contemporanea. Torre Pellice, Società di studi valdesi, 1994.
3298. Gonnet, G. Les débuts en Italie de l'historiographie des hérésies médiévales. Appendice I: liste chronologique abrégée des principaux ouvrages et articles parus sur l'hérésie médiévale de 1884 à 1993. [373 titres répertoriés]. Appendice II: liste chronologique abrégée des principales sources sur l'hérésie médiévale éditées de 1838 à 1993 [58 titres]. – *Hérésis*, 21, 1993, 117–128.
3299. Gonnet, G. Hérétiques et hérésies médiévale dans l'historiographie contemporaine. – *Hérésis*, 19, 1992, 81–83.
3300. Gonnet, G. Il Padre Ilarino da Milano e i suoi studi sul catarismo medioevale. – *BSHV*, 80, 1943.

3301. Gonnet, G. Sur les hérétiques et les hérésies du bas Moyen Age dans l'historiographie contemporaine. – *Hérésis*, 23, 1994, 121–123.
3302. Hamilton, B. The State of Research: the Legacy of Charles Schmidt to the Study of Christian Dualism. – *JMH*, 24, 1998, 191–214.
3303. Historiographie du catharisme. – *CF*, 14, 1979. (Collectif).
3304. Hösch, E. Sowjetische Forschungen zur Häresiengeschichte Altrusslands. Methodologische Bemerkungen. – *JGO, N.F.*, 18, 1970, 279–312.
3305. Inventer l'hérésie? Discours polémiques et pouvoirs avant l'Inquisition. Collection du Centre d'Etudes médiévales de Nice, 1998. (Collectif).
3306. Jiménez Sanchez, P. La vision médiévale du catharisme chez les historiens des années 1950: un néo-manichéisme. – In: *Catharisme: l'édifice imaginaire*. Carcassonne, 1998, 65–96.
3307. Lafon, J.-M. Les représentations du catharisme dans la bande dessinée francophone (1978–2001). – *Hérésis*, 35, 2001, 91–117.
3308. Lesourd, F. Le catharisme dans l'oeuvre de Lev Karsavin. – *SO*, 16, 2003, 338–348.
3309. Lindenboom, J. Nieuwe Studien over de Katharen. – *NAK*, 43, 1959–1960, 87–118.
3310. Manselli, R. I'comenti biblici. – In: *Fonti medioevali e problematica storiografica. 1*. Roma, 1976, 397–424.
3311. Martel, Ph. Les cathares et leurs historiens. – In: *Les cathares en Occitanie*. Paris, 1982, 403–477.
3312. Martel, Ph. Qui n'a pas son albigeois? Le souvenir de la Croisade et ses utilisations politiques. – In: *Catharisme: l'édifice imaginaire*. Carcassonne, 1998, 309–343.
3313. Martin, G. Wiclif, Lollards and Historians, 1384–1984. – In: *Lollards and their Influence in Late Medieval England*. London, 2003, 237–250.
3314. Matasović, J. Ogledi paulikijanske historiografije. – *GZM*, 32, 1920, 57–82.

3315. Merlo, G. G. Eretici ed Eresie Medievali nella Storiografia Contemporanea. Torre Pellice, 1994.
3316. Mizzi, M. La lecture du catharisme au XIXe siècle. C. Schmidt et N. Peyrat: leur conception de l'histoire. Aix, 1988.
3317. Mühlpford, G. Bogomilenforschung zur Zeit der Aufklärung. Deutsche Arbeiten über die Bogomilen im Wiederstreit zwischen konfessionellen und aufgeklärten Denken 1688 bis 1754. – *WZHU*, 17, 1968, No 2, 255–262.
3318. Müller, D. La perspective de l'historiographie allemande. – In: *Catharisme: l'édifice imaginaire*. Carcassonne, 1998, 47–53.
3319. Nelson, J. L. Religion in „histoire totale“: Some Recent Work on Medieval Heresy and Popular Religion. – *Religion*, 10, 1980, 67–70.
3320. Pegg, M. G. Historiographical Essay on Cathars, Albigenses and Good Men of Languedoc. – *JMH*, 27, 2001, 181–195.
3321. Rakova, S. The Historiography on Medieval Bosna. – *EB*, 1993, No 2, 98–106.
3322. Recherches sur le catharisme. – *AJEO*, 12, 1952, 1–80.
3323. Roquebert, M. Napoléon Peyrat, le trésor et le „Nouveau Montségur,„. – In: *Catharisme: l'édifice imaginaire*. Rennes-Bains, 1994.
3324. Šanjek, F. Le phénomène dualiste vu par les historiens balkaniques. – *CF*, 14, 1979, 249–270.
3325. Sermet, H. Recherches historiques sur l'inquisition de Toulouse. – *MAT*, 1790.
3326. Šidak, J. Današnje stanje pitanja „Crkve bosanske“ u novijoj literaturi. – *HisZb*, 1957, 129–142.
3327. Šidak, J. Pitanje „crkve bosanske“ u novijoj literaturi. – *GIDBH*, 5, 1953, 139–160.
3328. Šidak, J. Problem „bosanske crkve“ u našoj historiografiji od Petranovića do Gluška. Prilog rješenju t. zv. bogomilog pitanja. – *RJAZU*, 259, 1937, 37–182.

3329. Šidak, J. Problem popa Bogomila u suvremenoj nauci. – *Slovo*, 9–10, 1960, 193–197.
3330. Sommariva, L. Studi recenti sulle eresie medievali. (1939–1952). – *RSI*, 64, 1952, No 2, 237–268.
3331. Vauchez, A. L’historiographie des hérésies médiévales. – In: *L’Ogre historien. Autour de J. le Goff*. Paris, 1998, 243–258.
3332. Walther, D. A Survey of Recent Research on the Albigensian Cathari. – *ChH*, 34, 1965, No 1–2, 146–177.
3333. Wonuczka-Wnuk, M. Modernistyczna wersja bogomilskich mitów. – *PHL*, 1, 1992.

БИБЛИОГРАФИИ

3334. Гечева, К. Богомилството. С., Акад. изд., 1997. 232 с.
3335. Яцимирский, А. И. Библиографический обзор апокрифов в южнославянской и русской письменности. Т. 1. Апокрифы ветхозаветные. Петроград, 1921. VIII, 274 с.
3336. Berkhout, C. T. et J. B. Russell. Medieval Heresies. A Bibliography. 1960–1970. Toronto etc., 1981. XV, 201 p.
3337. Berne-Lagarde, P. de. Bibliographie du catharisme languedocien. Toulouse, 1957. 86 p.
3338. La Bible au Moyen âge. Bibliographie par A. Vernet, avec la collaboration d'A.-M. Genevois. Paris, Ed. du Centre Nat. de la recherche sci., 1989. 132 p.
3339. Bilan bibliographie sur les cathares entre 1997 et 2001. – *Hérésis*, 35, 2001, 205–212.
3340. Catharisme et cathares. Bibliographie établie à partir des ouvrages imprimés de la Bibliothèque municipale de Toulouse. Toulouse, 1983. 40 p.
3341. Cavalier, Ch. Les Albigeois, leurs origines, action de l'Eglise au XIIe siècle par l'abbé Douais. Etude bibliographique. Montpellier, 1885. 35 p.
3342. Denkova, L. Bibliographie sur l'histoire de l'église Bosnienne pour le période 1963–1987. – *Hérésis*, 12, 1989, p. 87.
3343. Duvernoy, J. Bibliographie de Raoul Manselli. – *Hérésis*, 4, 1985, 6–10; 12, 1989, 79–86.
3344. Grundmann, H. Bibliographie des études récentes (après 1900) sur les hérésies médiévales. – In: *Hérésies et sociétés dans l'Europe pré-industrielle (XIe–XIIIe s.)*. Paris, La Haye, 1968.
3345. Grundmann, H. Bibliographie zur Ketzergeschichte des Mittelalters (1900–1966). – In: *Hérésies et sociétés dans l'Europe pré-industrielle (XIe–XVIIIe s.)*. Paris, 1968, 411–467.
3346. Hugon, A. et G. Gonnet. Bibliographia valdese. Torre Pellice, 1953. 253 p.

3347. Jalimam, S. Prilog bibliografiji o „Crkve bosanskoj“ i bogomilstvu. – *GDIBH*, 26, 1985, 173–196.
3348. Jouhate, J. La croisade contre les albigeois. Etude bibliographique. – *RHSL*, 23, 1906, No 2, 101–121.
3349. Kulcsár, Z. Eretnekmozgalmak a XI–XIV században. Budapest, Tankönyvkiado, 1964. 335 p.
3350. Pitard, D. G. A Selected Bibliography for Lollard Studies. – In: *Lollards and their Influence in Late Medieval England*. London, 2003, 251–310.
3351. Vekené, E. van der. Bibliographie der Inquisition. Ein Versuch. Hildesheim, Olms, 1963. VIII, 323 p.

ПОКАЗАЛЕЦ НА ЛИЧНИТЕ ИМЕНА

А

- Аврамов, Ст. 599
Александров, Емил 600
Алекси I Комнин, виз. император за него 699, 735 Вж. и Alexios I Komninos.
Алексиев, С. 601
Ана Комнина, виз. принцеса за нея 552, 1048 Вж. и Anna Comnena.
Ангелов, Бою С. 602, 603, 2883–2888
Ангелов, Димитър 1, 71, 72, 255, 500, 605–633, 1072, 1363–1365, 1612, 2837, 2889 Вж. и Angelov, Dimităr.
Ангеловска, Маја. 1033
Андреев, Йордан 501–503
Андреев, Михаил 634
Аничков, Е. В. 327, 635 Вж. и Aniĉkov, E. V.
Антиќ, Вера 504, 505, 511, 2891–2895, 3055, 3230–3232
Апостолов, Миладин 636
Архангелскиј, А. С. 2898
Аристотел за него 1391
Атанасий Йерусалимски за него 536
Афиногенова, Ольга 2899

Б

- Бабинов, Любомир 637
Бакалов, Георги 638
Бартиќан, Р. М. 408–415, 430–432
Батаќлиев, Георги Л. 1, 593

- Бегунов, Ю. К. 506–512, 639–650, 1073, 2714, 2838–2845, 2900 Вж. и Begunov, J. K.
Безсонов, П. 2901
Бен Мин Бен. Вж. Бенев, Беньо М.
Бенев, Беньо М. 651
Бернар, Роже 1366
Благоев, Никола 652–655
Блейк, Уилям за него 2764
Блум, Ж. 1913, 2902
Богданов, Стоян 513, 656, 1367–1370, 3267–3269
Богдановић, Dejan 657, 1320 Вж. и Bogdanović, Dejan.
поп Богомил за него 510, 604, 605, 627, 712, 759, 770, 781, 787 Вж. и Bogomil.
Боев, Боян 661
Божилев, Иван 514, 2907
Борил, бълг. цар за него 542, 793 Вж. и Boril.
Бортник, Н. А. 1613
Будимир, М. 1321
Бъчваров, Михаил 662, 2846

В

- Василев, Георги 73, 256, 663–665, 2908, 2909 Вж. и Vasilev, Georgi.
Василиј Врач за него 699, 775, 1074
поп Василий Грагол за него 2922
Васильев, П. 666
Велковска, Елена 328, 1074

Велчев, Велчо 668–670, 2910, 2911
Вернер, Ернст 671, 1371, 2715,
2750 Вж. и Werner, Ernst.

Веселовский, А. Н. 672, 2912–2914

Владиминова, Б. 2953

Владислав Граматик за него 1168

Воева, Виолета 673

Вонучка – Внук, Маможата 674

Вълев, Димитър 675

Вълчанов, Славчо 2915–2917

Въргов, Христо 676, 677

Г

Галахов, А. 2918

Генов, Минко 678

Геновски, Михаил 679, 680

Георги Мосхабар за него 520

Георгиев, Емил 681, 2919–2923 Вж.
и Georgiev, Emil.

Георгий Грек за него 646, 2843

Герасим Смотрицкький за него 2858

Герман, цариградски патриарх 572,
576

Гечева, Кръстина 3334

Ги, Бернар за него 543 Вж. и Gui,
Bernard.

Глушац, Васо 1161 Вж. и Glušac,
Vaso.

Голувинский, Е. Е. 683, 1034, 2848

Горина, Л. В. 515

Горский, В. С. 662, 2846, 2849

Грашева, Лиляна 2924

Григорий Магистр Пахлавуня за
него 414

Громов, М. Н. 2925

Гроссу, Н. 1075

Гудзий, Н. К. 2926

Гутова, Е. В. 74

Гюзелев, Васил 2927, 3056

Д

Давидов, Ангел 516

Даничић, Т. 1148, 2928 Вж. и
Daničić, G.

Данте Алигери за него 2859 Вж. и
Dante Alighieri.

Державин, Н. С. 684, 685

Джонов, Боян 686, 2716 Вж. и
Džonov, Bojan.

Димитров, П. 2929, 2930.

Димитриева, Л. 3006

Димитрова, Димитрина 687,
2931–2938, 3234 Вж. и
Dimitrova, Dimitrina.

Динеков, Петър 2939–2943

Динић, Михайло 1162, 1163

Добрева, Надежда 433

Донден, Антоан за него 1370 Вж. и
Dondaine, Antoine.

Дончев, Слави 1614

Досев, Христо 688

поп Драгоља за него 652, 3049 Вж.
и pop Dragolja.

Драгојловић, Драгољуб 254, 257,
258, 304, 305, 517, 518, 689–694,
1035–1038, 1164, 2944 Вж. и
Dragojlović, Dragoljub.

Драгоманов, Михаил 3225

Древс, А. 259

Дринов, Марин 695, 696

Дуйчев, Иван 519, 520, 529, 2945
Вж. и Dujčev, Ivan.

Душан за него 702

Е

- Евсеев, И. Е. 2947
Евтимий Зигабин за него 524, 544
Вж. и Euthimius Zigabenus
Евтимий Търновски, бълг. патриарх
515 Вж. и Euthimius Patriarch
von Bulgarien.
Евфими Зигабена Вж. Евтимий
Зигабин.
Едуардо от Торино, отец за него 454
Еничеров, Никола 521

Ж

- Желязков, Д. 697
Жужанидзе, О. Г. 2850

З

- Зайцев, В. К. 1372, 1615
Златарски, Васил 522, 698–701, 703

И

- Ивайло за него 624
Иван Александър, бълг. цар за него
502
Иван Рилски, бълг. светец за него
697, 802
Иванов, Йордан 416, 2948, 2949 за
него 2936, 2952
Иванова, Албена 702
Иларион Мъгленски, бълг. светец за
него 515, 518
Илинский, Ф. 2851
Иннокентий III, папа за него 1919
Вж. и Innozent III.
Иречек, Константин 703

- Иринеи Лионский 75
Истомин, К. 704, 705, 3270
Истрин, В. М. 2950

Й

- Йеремя за него 2885, 2887, 2923,
2924, 2929, 2930, 3013, 3021,
3053, 3234
Йоан Екзарх за него 739
Йоахим от Фиоре за него 1618,
1619 Вж. и Joachimus Florensis
Йовков, Милчо 434–440, 706,
Йонова, Майя 707, 3236
Йотов, Стойчо 708

К

- Каждан, А. П. 1076
Казакова, Н. Я. 2852
Казански, Никола 709
Казачкова, Д. А. 2853, 2854
Каймакамова, Милияна 2980
Калдерон, Педро за него 776
Калибанов, А. И. 668
Каравелов, Любен 441
Каролев, Райчо 710
Карсавин, Л. П. 76, 1016
Катичић, Р. 523
Кац, А. Л. 329
Кашанин, М. 2951
Кенанов, Д. 2952
Кепов, Иван 711
Керов, В. Л. 1917
Киприянович, Г. 519
Киселков, Васил 525–527, 712
Клибанов, А. И. 2855–2857
Клинчаров, Иван 713

Кобяк, Н. А. 2955, 2956
Ковачевић, Б. 1165 Вж. и
Kovačević, B.
Коев, Тотю 442, 494, 714
Кожухаров, Стефан 2907
Козма Презвитер за него 507–509,
511, 512, 516, 526, 527, 530, 531,
535, 539–541, 629, 640–642,
644–650, 652, 653, 657, 678,
681, 701, 717, 721, 737–741, 759,
771, 776, 778, 794, 810, 811,
1073, 1320, 2714, 2838, 2839,
2841–2745, 2858, 2865, 2962 Вж.
и Cosmas Presbyter
Коларов, Христо 715, 3271
Колосова, В. П. 2858
Кондаков, Н. П. 330, 711
Константин Преславски за него 811
Константинов, Георги 717
Константинова, Виолета 528
Коробка, Н. И. 2957
Косановић, Сава 718, 1166
Коссова-Джамбелука, Алда 2958,
2959 Вж. и Kossova-
Giambelluca, Alda
Костич, Драгутин 719, 2960
Костамаров, Николай 3007
Кочев, Николай 260, 443, 720–722,
1077, 2962
Крикорян, Румен 444, 2963
Кристанов, Цветан 529
Кръстев, Г. 2964
Куев, Кую 530
Кузнецова, В. С. 2965, 3237–3241

Л

Лавренов, В. А. 723, 3242
Лавров, П. А. 531, 724, 2966, 3272
Лазарев, В. Н. 2860
Лазаров, Стефан 725–728, 1373–
1375, 1918 Вж. и Lazarov, Stefan.
Лалева, Татьяна 729
Лаптева, Л. П. 730, 3273
Лебедев, А. П. 1078, 1079
Левицкий, В. 731
Лейст, О. Э. 732
Липчев, Румен 733
Липшиц, Е. Е. 445, 446, 1080, 3274,
3275
Литаврин, Г. Г. 734, 1081, 1082
Лихачева, Д. С. 3006
Лурье, Я. С. 2852, 2861
Лъв VI, виз. император за него 1072
Любарский, Я. Н. 553, 735, 1083

М

Макушев, В. 527
Маргос, Ара 533
Маринов, Димитър 3244
Матанов, Христо 447
Матей Властар за него 503
Мелик-Бахшян, С. М. 448
Мелиоранский, Б. К. 736
Мечев, Константин 737–741, 2967
Мещерский, Н. А. 2968–2970
Милетич, Любомир 417, 449
Милкова, Фани 742
Милтенова, Анисава 450–452, 743,
1322, 2972–2988, 3061
Мильков, В. В. 2989, 2990

Милуков, П. Н. 2862
Минчева, Ангелина 2991
Митев, Йоно 744
Митрановић, Јован 1323
Михаил Италик, архиепископ на
Филипопол за него 593 Вж. и
Michael Italicus.
Мишев, Димитър 745
Младенова, М. 2992
Моллов, Тодор 2993
Момина, Майя 2991
Морген, Рафаело за него 1370 Вж. и
Morgen Raffaelo.
Мороз, Йосиф 2995
Мочульский, В. Н. 261, 2996, 2997
Мошин, В. А. 1315
Мутафчиев, Петър 746, 747 Вж. и
Mutafčiev, Petăr.

Н

Новтанович, Л. М. 2998
Наумов, Александър 2999 Вж. и
Naumov, Alexandăr.
Наумов, Е. П. 534
Нели, Ръоне 1792, 1913, 2902, 3000
Вж. и Nelli, René
Никитин, С. А. 748–750
Николай I Мистик за него 758
Николов, Еню 3003
Николов, Йордан 1376
Николова, Видка 751, 752
Новаковић, Стојан 1324

О

Осокин, Н. А. 77, 1919

П

Павлов, А. С. 3004
Павлов, И. 3005
Павлов, Тодор 753
Палаузов, Спиридон за него 715,
754
Панайотов, Веселин 536, 537, 755–
759, 3008–3013
Панайотов, Филип 754
Панов, Бранко 537, 760–764
Панчев, Младен 765
Папазова, Екатерина 1129
Пастухов, Иван 766
Пейчев, Божидар 767–769, 1377,
1618, 1619, 3014
Петканова, Донка 770–772,
3015–3023, 3051, 3244–3246 Вж.
и Petkanova, Donka
Петков, Д. 773
Петков, Кирил 538
Петр Сицилийский за него 415 Вж.
и Petrus Siculus.
Петрановић, Божидар 774, 1167,
1168
Петровић, М. 1316, 3024
Петровский, Н. М. 596
Петър, бълг. цар за него 596, 703
Вж. и Petăr, roi bulg.
Пикио, Рикардо 1363
Пъпин, А. Н. 3025–3027, 3247
Покровский, М. 1379
Полакова, Яна 3209 Вж. и Polakova,
Jana
Поленаковиќ, Харалампје 3055
Попмаринов, Димитър 3028
Попов, Мирослав 775
Попов, Н. П. 3029
Попов, Светлозар 3030

Поппэ, А. 2864
Попруженко, М. Т. 539–542,
776–778, 2865
Порфирьев, И. Я. 3031–3033
Преображенски, П. А. 75
Примов, Борислав 1, 2, 3, 78,
779–787, 1341, 1381–1388 Вж. и
Primov, Borislav.
Прохаска, Д. 79 Вж. и Prohaska, D.
Първев, Георги 543

Р

Радева, Донка 453
Радойчић, Ђорђе 1130, 3034 Вж. и
Radojić, Đ.
Радойчић, Никола 788 Вж. и
Radojić, Nikola.
Радченко, К. Ф. 544–547, 789, 790,
1084, 3035–3037
Райнер, Сакони за него 1 Вж. и
Raunegerius Sacconi.
Рацин, Кочо 791
Рыбаков, Б. А. 2866–2868
Рыстенко, А. В. 3038
Ровенский, П. 1325
Рождественская, М. 2865
Руднев, Н. А. 2869
Ружичић, Никанор 548
Рутенбург, В. И. 1620
Рязановский, Ф. 3249

С

Сайяр, Джемшид 262, 792
Себельников, А. Д. 3039
Сидоров, А. И. 331
Сидорова, Н. А. 1920
Симеон, бълг. цар за него 758

Симеон, митрополити Варненски и
Преславски 595
Скарић, В. 1326
Скоти, Джакомо 1621
Славов, Слави 794–796
Смирнов, А. 3040
Снегаров, Иван 549, 797
Соболевский, А. И. 3041
Соколов, И. 798
Соколов, М. И. 550, 3042–3045
Соловјев, Александр 4, 1113, 1170
Вж. и Solovjev, Alexandar.
Соловьев, Ефим 799
Софроний Врачански за него 648
Спасович, В. Д. 3026
Сперанский, М. Н. 3047, 3048
Срећковић, Панта 3049, 3050
Станчев, Красимир 454, 455
Стеллецкий, Н. 800
Стефан Душан срб. крал за него
1324
Стефан Пермский за него 650, 2845
Стефанов, Павел, архим. 263, 332,
456, 801, 3053
Стојановић, Љуба 3054 Вж. и
Stojanović, Ljuba.
Стојановски, Александар 51
Стойнев, Анани 802
Субашки, Васил 708
Сумцов, Н. Ф. 3250

Т

Такела, Е. Д. 457
Ташковски, Драган 803–806 Вж. и
Taškovski, Dragan.
Теодор Продром за него 593 Вж. и
Theodorus Prodromos.

Теодосий Търновски, бълг. патриарх
за него 525

Теофилакт Български, Охридски
архиеп. за него 514, 523, 537,
595 Вж. и Theophilactus
Bulgarias archiepiskopus

Теофилакт, цариградски патриарх
592

Тиндал, Уйлям за него 2763

Тихонравов, В. Н. 2872

Тихонравов, Н. С. 3057–3059

Токко, Феличе 1622 Вж. и Тоссо,
Felice 1622

Томић, Сима 1171

Томов, Тома 1389 Вж. и Томов,
Тома

Тончев, Александар 552

Топенчаров, Владимир 807–809 Вж.
и Топенџаров, Vladimir.

Трифонов, Юрдан 810, 811

Трифонович, Ђорђе 3026

Трофимова, М. К. 264

Търкова-Заимова, Василка 3061

У

Успенский, Ф. И. 519, 1085, 1086,
3062

Ф

Феодор богомил за него 506

Филипов, М. М. 720

Филипов, Никола 812–815

Флоринский, Т. Д. 816

Франко, Иван 3063

Х

Хайнрих V герм. крал за него 687

Харизанов, В. В. 720

Храпченков, В. Ф. 817–819, 2873

Христова, Румяна 2764

Хубанчев, Анатолий 3064

Хуес и Галвес, Франциско Хавиер
820 Вж. и Jues y Galvez
Francisko Javier

Хус, Ян за него 214 Вж. и Hus, Jan

Ц

Цибранска-Костова, М. 821, 3065

Цухлев, Димитър 822, 823

Ч

Чаровић, В. 824, 1039

Чирковић, Сима 1172–1174 Вж. и
Čircović, Sima.

Ш

Шват-Гълъбова, Г. 825

Шепелович, Л. 3066

Шкодров, Владимир 1390, 1391

Щ

Щекин, Алексей 3067

Ю

Юзбашан, К. Н. 458, 459 Вж. и
Yuzbaschian, K. N.

Я

- Яворский, Ю. 419
Ягич, Ватрослав 3068 Вж. и Jagić,
Vatroslav.
Янчук, Н. А. 3251
Ястребов, Н. В. 826
Яцимирский, А. И. 3070–3073,
3252, 3335

А

- Abbé, J. L. 1921
Abel, Armand 333
Abbeloos, J. B. 29
Abels, Richard 1929
Abraham Abulafia de eodem 1896
Aby, Christian 1392
Acerbi, A. 3074
Acland, Hugh Dyke 1623
Adam, A. 306
Adamar of Chabannes de eodem 346
Adel, A. 1923
Adjelic, German 1175
Adriani, Maurilio 1624, 1924
Aegerter, Emmanuel 80
Aitzetmüller, Rudolf 3075
Alain de Lille (Alanins ab Insulis,
Alano di Lilla) 6, 7, 1342 de
eodem 206, 233
Alanius ab Insulis Вж.
Alain de Lille
Alannus Вж. Alain de Lille
Albaret, L. 1925, 3276–3281
Alatri, M. da Вж. и D'Alatri, M.
Albe, Eduard 1926
Albert, Aristide 1927
Albert, L. 3236–3241

- Alberto del Castelar de eodem 1599
Aldegnier, J. B. A. de 1933
Aldrovandi, L. 1582
Alexander, P. J. 1087, 3076
Alexander Lycopolitanus 307
Alexios I Komninos (Alexis I
Comnène) de eodem 580, 595,
1071, 1093 Вж. и Алекси I
Комнин
Alfaric, Prosper 308, 334, 1934
Alić, Salih H. 335, 1170
Alimena, P. 1935
Allatius, L. 8
Allberry, C. A. 309
Allix, Peter 1625, 1936
Alphandéry, Paul 265, 336,
1393–1395, 1937, 1938
Amado, Claudie 1939
Alphouse X de eodem 2697
Alphouse de Poitiers de eodem 2021
Alticotius, Laurentius 337
Amargier, Paul 3282
Amati, Amato 1626, 1627
Ambert, Paul 1940
Amoît, F. 3088
Anastasiu, Joanes 460–462
Anđelić, P. 1177
Andjelković, Sava 266
Andrieu, M. T. 1941
Anemüller, Ernst 1628
Andric, Ivo 1178
Angelbert, Jean 1942
Angelov, Dimităr 81, 267, 821–839,
1040–1042, 1088, 1396–1399,
1629, 1944, 1945, 3078 Вж. и
Ангелов, Димитър.
Angelov, Petăr 837
Anglade, Joseph 1794, 1945

- Angold, M. 1089
 Aničkov, Evgenija V. 338, 339, 844,
 1631
 Anjek, Franjo 1946–1949
 Anna Comnena (de eadem) 553,
 1048, 1062 *Ăč. d' Анна Комнина.*
 Annoni, Carlo 1583
 Anselme d'Alexandrie de eodem
 1587
 Antoljak, Stjepan 554, 845, 1332
 Appia, Paul 1632
 Arendzen, John, Peter 1949
 Arès, Jacques d' 1950
 Armana, J. 1951
 Arnaud, Eugène 1952
 Arnaud, Henry 1953
 Arnold, Goltfried 82 за него 1113,
 1115
 Arnold, John H. 1954, 1955
 Arnold – Döben, V. 340
 Asad, T. 83
 Asboth, Janos 1179, 1180
 Assié, Paulin 1956
 Aston, Margaret E. 2765–2771
 Astruc, J. 1957, 1958
 Aubert, Alberto 1633, 3283
 Audisio, Gabriel 1959
 Audony, J. P. 3277, 3284
 Audran, Paul 1960
 Saint Augustin de eodem 318, 334
 Aurell, Martin 1796
 Azaïs, Gustave 1961
- B**
- Babić, Arno 1181–1184
 Backvis, Claude 555
 Badham, Francis Pritchett 1797
 Baggiolini, Christoforo 1634
 Baier, Lothar 1400
 Balbin, Rafael de 2696
 Balma, Théodore 1962
 Balotá, Anton 846, 1337
 Balsamon, Theodore 12
 Balzani, Ugo 1635
 Baluze, J. C. de 1344, 1345
 Barada, Miho 1185, 1186
 Baraut, C. 2691
 Barber, Malcolm C. 1401,
 1963–1965, 2772
 Barbero, A. 1636
 Barboteu, Désiré 1966
 Bardy, G. 3081
 Bareille, G. 84
 Baridou, Silvio F. 1844
 Barrau, J. J. 1798, 1799, 1967
 Barthe, René 1402
 Bašagić, Safvetbeg 1187
 Bascoul, Louis 1968
 Basilio Вж. и Vassili
 Basler, Đuro 341, 847, 1188–1192,
 3285
 Bassiaux-Defrance P. 2127
 Batllori, M. 2705
 Baudis, Dominique 1969
 Baudoin, A. 1970
 Baudon de Mony, Ch. 1971
 Bauer, R. 1972
 Bauer, Walter 85
 Baur 342
 Bautier, R. H. 1973
 Bayer, H. 2709
 Bazzocchi, D. 1637
 Béatrice de Planissoles de eadem
 1392
 Beausobre, Isaac de 343
 Becamel, Marcel 1974, 1975
 Beck, Hans-Georg 1090, 1091

- Bedouelle, Guy 3286
 Begunov, J. K. 848, 2874 Вж. и
     Бегунов, Ю. К.
 Bejick, Urte 1976
 Bekker, I. 53, 584
 Belhomme, Guy M. 1800, 1801
 Belloc, Hilaire 87
 Belperron, Pierre 1977
 Benac, Alojz 555–557, 849, 854,
     3287
 Benad, Mathias 1978, 1979
 Benrović, R. 1193
 Benoist, Jean 1980, 1981
 Bèranger de Laveland de eodem 2548
 Bérard, Alexander Octav 1982
 Berger, P. L. 88
 Berger, Samuel 1802, 3082–3086,
     3288
 Berkhout, Carl T. 89, 3336
 Berlioz, Jacques 1983–1985
 Bernard, Valère 1986
 Bernard de Caux de eodem 1846,
     2574
 Bernard de Clairvaux de eodem 2354
 Bernard de Constanet, évêque d'Albi
     de eodem 2620
 Bernard de Fontcaude de eodem 2651
 Bernard Délicieux de eodem 1865,
     1866, 1991, 2145, 2161, 2238,
     2240
 Berne-Lagarde, Pierre de 1987, 3337
 Bernini, Domenico 90
 Berthold, Heinz 268
 Bertora, G. 1638
 Bertrand, Michel 1988
 Bešker, Ivan 1194
 Bešlagić, Šefik 559, 850, 1132,
     1195–1198
 Bessé, Guillaume 1803
 Bettolo, A. 3080
 Bettrak, Ljudevit 1199
 Beuzart, P. 1971
 Beyer, Hans-Veit 463, 495, 851, 852
 Beyssier, J. 1804, 1990
 Bianchi, Ugo 269, 270
 Bibollet, C. 2544
 Biget, Jean-Louis 853, 1991–1999
 Bihaldji-Merin, Oto 559–562, 854,
     1317
 Biller, Peter 91, 92, 1403, 1404,
     2000–2002, 2773, 2774, 3289
 Biscardo, Gironimo 1639–1641
 Bizzioli, Cesare 1642
 Bjelovučić, Nikola Z. 855, 856
 Black, Eric 1200
 Black, M. 3170
 Blade, Jean François 2003
 Blair, Adam 1405
 Blank, Jean 2004
 Blaquièrre, Henri 2005
 Blöcker, M. 93
 Blum, Jean 2006–2008
 Bodor, A. 563
 Boffito, Giuseppe 1643–1645
 Bogdanović, Dejan 940. Вж. и
     Богдановић, Дејан.
 Bogomil pop de eodem 174, 213,
     214, 851 Вж. и поп Богомил.
 Böhlig, Alexander 344
 Böhmer, H. 1406
 Bonacursus 1346
 Bonenfant, Paul 2009
 Boni, Philippe de 1646
 Bonnard, J. 3090
 Bonnassie, Pierre 2010
 Bonnet, Gabriel 2011
 Bonsirven, J. 3087
 Bonwetsch, N. 3091

- Bordenave, Jean 2012, 2013
 Bordes, Richard 2014
 Bordonove, George 2015
 Borenius, T. 2757
 Boril roi bulg. de eodem 570, 577,
 597 Вж. и Борил.
 Borst, Arno 94, 95, 1407, 1408, 2815,
 3290
 Bose, Alphonse 3187
 Bossio, Alfredo 1647
 Bost, A. 2815
 Bosworth, Lucy E. 1409
 Botineau, Pierre 2016
 Bouges, Thomas Augustin 2017
 Boulinger, A. 96
 Bouillierie, M. de la 2018
 Bounainti, E. 1596
 Bouquet, Martin 1805
 Bourin, Monique 2019
 Bousquet, Jacques 271, 2020
 Bousset, W. 270
 Boutaric, Edgard 2021
 Bozoký, Edina 2022, 2023, 3092,
 3093, 3165
 Brabander, J. 1410
 Brand, Miroslav 863, 1201, 1202,
 1333–1335, 2775
 Brehier, Louis 2024
 Breillat, Pierre 2025–2028
 Brenna, Aloysius 1806
 Brenon, Anne 273, 1411–1413,
 1807–1810, 2029–2064, 3094,
 3095, 3291
 Bridel, Eugène 1648
 Briefwecksel, Abälard-Heloise de
 eadem 2709
 Brinkman, A. 307
 Brockett, L. P. 864, 2065
 Broeckx, Edmond 2066
 Brooke, Chrisopher, N. L. 98
 Brosch, J. 99
 Brown, S. M. 1649
 Browning, R. 593, 865, 1063, 1092
 Browulee, W. C. 2067
 Bru, Charles Pierre 2068–2070
 Brunet, Pierre Gustave 2071, 2072,
 3096
 Brunn, Uwe 1413, 2717
 Brünner, Gottfried 2718
 Brusa, Antonio 1650
 Bućar, Franjo 866
 Burch, V. 3097
 Burkitt, F. C. 345
 Bussell, Frederick W. 100
 Butter, Thomas 564–566, 3098, 3099
 Büttner-Wobst, T. 42
 Bylina, Stanislaw 101, 867
- C**
- Cabanel, Patrick 3292
 Cabié, Edmond 1811, 1812,
 2073–2076
 Callahan, D. F. 346
 Calvino, Paolo 1415
 Cameron, Evan 1416, 2077
 Camp, Jean 2078
 Campi, P. M. 1651
 Canet, Victor 2080
 Cankova-Petkova, Genoveva 567,
 868, 1064, 1417
 Cantacuzino, G. 1336
 Cantimori, Delio 1652, 1653
 Cantú, Cèsar 1584, 1654
 Căpin, Đorde 1203
 Capitani, Ovidio 1655, 1656
 Cappelli, Giacomo Вж. и Giacomo
 Cappelli.
 Carayon, Charles 2080

- Carbonnier, Luciano 1418
 Carini, Isidoro 3100
 Carozzi, P. 274, 869
 Carre, Y. 102
 Carrières, Marcel 2081
 Cartier, Jean-Pierre 2082
 Cartojan, N. 1338, 3253
 Casenne, M. de eodem 1803
 Casey, R. P. 275, 3101
 Cassé, Paul 2083
 Castillon, H. 2084
 Castro, Alfons de 14
 Catel, Guillaume 1813, 2085
 Caumont, B. 2091
 Causidis, Nicos 870
 Cauvin, André 2092
 Cauzons, Thomas de 2093, 2094
 Cavallier, Charles 2095, 3341
 Cawley, A. C. 3125
 Cayla, P. 1815
 Cazeau-Varagnac, Monique 2096
 Cazenave, Annie 103, 2097–2103,
 2690
 Cegna, Romolo 1348
 Čelić, Mustafa 1204
 Césaire de Heisterbach de eodem
 1984
 Cesare, Amadeus 104
 Chalandon, F. 1093
 Challet, Jean 871, 1205
 Charles X roi de France de eodem
 1933
 Charles, R. H. 3102–3106
 Charvaz, A. 1419, 3293
 Chassanion, Jean 1817
 Chelini, J. 105
 Chénon, E. 2104
 Chenu, Marie-Dominique 106, 107
 Cherubini, W. 1657
 Cheyette, Frederic L. 2105
 Chiffolleau, Jacques 108, 2106
 Christie-Murray, David 109
 Christoffel 2816
 Čilingirov, Asen 872
 Cipolla, C. 1658, 1659
 Čirković, Sima 1190–1193,
 1206–1209 Вж. и Ђирковић,
 Сима.
 Clèdat, Leon 1820, 3108
 Clopper, Lawrence L. M. 2776
 Clot, A. 2777
 Cohn, Norman 110
 Coigny-Saint Palais, Simone
 2107–2109
 Cole, Andrew 2746
 Comba, Emilio 1420, 1421, 1660,
 1661
 Combesfisius, E. 15
 Compayré, Clément 1821
 Comte, Fernand 2110–2112
 Congar, Yves Marie-Joseph 347
 Connel, Elaine 2501
 Conrad de Marbourg Вж. и Konrad
 von Marburg.
 Constantinescu, Radu 873
 Constantinos Chrysomallos de eodem
 1101
 Constantinos Harmenopoulos 16, 17
 Conte de Gaal de eodem 2709
 Conte, Paul 3254
 Conybeare, Frederick Cornwallis 310,
 420, 1797, 2113, 2875
 Coppens, J. 3110
 Corbett, James A. 65

- Ćorda, Alija 874, 1210
 Cosmas (Kozma) Presbyteri de eodem
 564, 588, 590, 877, 905, 957, 965,
 1002, 1006, 2522 Вж. и Козма
 Презвитер.
 Costen, M. 2114
 Couliano, Jean P. 276
 Coulton, George Gordon 2105
 Coussord, Claude 1349
 Coutant, G. 2116
 Couvard, Didier 2117
 Cowdrey, H. E. J. 1662
 Cozens, M. L. 111
 Cracco, Giorgio 112, 1423, 1663,
 1664
 Crapella, Véronique 2118
 Crema, Giuliana 1665
 Cremaschi, Giovanni 1666
 Ćremořnik, Gregor 1211, 1212
 Cristiani, Leon 113
 Croce, B. 114
 Cronia, Arturo 875, 876
 Crouzel, H. 2119
 Cumont, F. 348, 349
 Cunitz, Eduard 1822
 Cuzie-Seimbres, Lucienne 2120
 Ćurović, Vladimir 1213, 1214, 3255
 Cursente, Benoît 2121
 Czeski, Andre 2122
- D**
- Dahuhardt, O. 3111
 D'Alatri, Mariano 1585, 1667
 Dalmau, A. 2692
 D'Alverny M. Th. 2123
 D'Amico, Vincenzo 1668
 Dal Pino, Franco 1669
 Dando, Marcel 877, 1424, 2124, 3112
 Danićić, G. 3114
 Dante Alighieri de eodem 1676,
 1722, 1770
 D'Archery 1878
 D'Argent , P. 18
 Darragon, B. 1798, 1799, 1967
 David, Paul 2125
 Davidović, S. 1215
 Davies, R. G. 2779
 Davis, Georgene Webber 1823
 Davis, J. F. 2780
 Davy, Marie-Madeline 878, 1425
 Deanesly, Margaret 3115
 De Beausobre, M. 350
 De Boni, Filippo 1670
 De Boor, C. 30, 68, 421
 Debru, André 2126
 De Cour, Paul 2127
 Decret, F. 351
 D'Heur, J.-M. 1824
 Delaruelle, Etienne 1671, 2128–2132,
 3294
 Delattre, Lucy 2133
 Delcor, M. 2693, 3116
 Delmaire, Bernard 1825
 Delmas-Boussagol, B. 568
 Delpoux, Charles 2134–2138
 Denkova, Lidija 115, 879, 880, 1216,
 3342
 Deparis, Vera 1094
 Đerić, Mihailo 881
 Desazar de Montgailhard, Marie-
 Louis 2139–2141
 Despy, G. 2141
 Dessalles, Jean-Léon 2143
 De Stefano, Antonio 116–118,
 1672–1674
 Dickens, Artur-Geoffrey 2781–2782
 Dieckhoff, A. W. 1426

- Dieltiens, Dominique 2144
 Dieten, I. A. van 53
 Dieterici, Karl F. 2719
 Digard, A. 1584
 Dillmann, A. 3117–3119
 Dimitrova-Marinova, Dimitrinka
     3120 *Ѕс. д' ДИМИТРОВА,*
     ДИМИТРИНКА
 Dinkelbacher, P. 277
 Dimitrevsky, M. 2145, 2146
 Dolcino de eodem 1711
 Dölger, Franz 1095
 Döllinger, Ignaz von 20, 119, 278
 Domairon, Louis 1827
 Dondaine, Antoine 60, 70, 120, 311,
     312, 1350, 1361, 1427, 1586,
     1587, 1828–1830, 1851, 1877,
     2147, 2148 Вж. и Донден,
     АНТОАН.
 Darbes, Raymond 313, 314, 1831,
     1832
 Dörr, Friedrich 496
 Dossat, Yves 1833, 1834, 2005,
     2149–2165
 Douais, Cèlestin 13, 1347, 1428,
     1835–1840, 1858, 2166–2174
 Dracopoulos, Theophanis 882
 Dragojlović, Dragoljub 279, 315,
     352, 464, 883–888, 1043–1045,
     1217, 1328 *Ѕс. д' Драгојловић,*
     ДРАГОЉУБ
 поп Dragolia de eodem 3076 Вж. и
     поп Драгоља.
 Dressel, Abbert 1905
 Drioux, G. 1857
 Droes, Freda 1429
 Drout, M. 2783
 Drower, E. S. 280
 Dubuc, Jean-Pierre 2175
 Duby, G. 121
 Dufénil, M. M. 2176
 Dufourcq, Albert 353
 Duĵeĵev, Ivan 281, 282, 354, 569, 570,
     596, 889, 890, 1046, 1096 Вж. и
     Дујчев, Иван.
 Dulaurier, Eduard 2177
 Du-Mège, A. 2178
 Dupré-Theseider, Eugenio 122, 123,
     1430, 1675–1677, 2179
 Dupront, Alphons 1938
 Durand, V. 47
 Durand de Huesca de eodem 225,
     1552, 1894, 1903, 1904, 2147,
     2148, 2636, 2638
 Durandos von Oska Вж. Durand de
     Huesca.
 Durban, Pierre 2180, 2181
 Dusan, Bruno 2182
 Dušanić, Svetozar 1218
 Duvernoy, Jean 891, 1219,
     1431–1434, 1498, 1814, 1818,
     1841–1846, 1862, 1865, 1866,
     1891, 2090, 2183–2216, 2310,
     3122, 3123, 3295, 3296, 3343
 Džonov, Vojan 892, 1435 Вж. и
     ДЖОНОВ, БОЈАН.
 Е
 Eber, Kajetan 1436
 Ekbert von Schönan Вж. Ecbertus
     Schonangiensis
 Ecbertus Schonaugiensis (Ekbert von
     Schönan) 1848 de eodem 2711,
     2733.
 Eckhardt, F. 2828
 Efimoff, Gabriel 2218
 Eleuteri, P. 1678

- Eleutherius de eodem 1098
 Elisabetta di Schönau (de eadem)
     2711, 2733
 Elvezio 3124
 Emecho von Schönau de eodem 2711
 Emery, Richard Wilder 2219
 Emmerson, R. K. 124
 Engelhardt, John 465, 893
 Ennesch, Carmen 572, 2220, 2221
 Enrico, monaco de eodem 1720
 Epiphanius 21
 Erbstössen, Martin 125, 245, 249
 Ermengaud de Béziers 1833, 2607 de
     eodem 225
 Ermengaud de Saint-Gilles 1850
 Esclarmond de Foix de eadem 1986,
     2107, 2385, 2456
 Esin, E. 355, 894
 Esnault, R. 2199
 Esposito, Mario 126, 1588, 1851,
     1852
 Esser, Kajetan 1679
 Esteve, C. A. 2694
 Etienne de Bourbon de eodem 9,
     1793, 1983, 1986
 Euthymius Monachos 22, 573
 Euthymius Patriarch von Bulgarien
     23 Вж. и Евтимий Търновски.
 Euthymius Zigabenus 574 de eodem
     580, 1026 Вж. и Евтимий
     Зигабин.
 Evans, Austin P. 37, 127, 2223
 Evenhuis, Jakob R. 2224
 Evervin de Sfeinfeld de eodem 1471
 Eymeric, Nicolas 1351
- F**
- Faber, George Stanly 2225
 Fabricius, John Albert 895, 3126
 Falk, Franz 2720, 3127
 Farbes, N. 3106
 Farinaceius, Prosper 25
 Farrer, Augustin 2784
 Faure, J.-P. 2226
 Fauriel, M. C. 1864
 Faye, E. de 283
 Fearus, James V. 128, 2721
 Feburel 466
 Federico II de eodem 1650
 Federico Visconte de eodem 2648
 Fermendžin, Eusebius 26, 1133
 Fernandez Conde, F.-J. 2228
 Ferrari, C. A. 1097, 1680
 Ferrier inquisitem de eodem 1843
 Fichtenau, H. 129
 Ficker, Gerhard 27, 28, 130, 576,
     1066, 1067, 1098, 1099
 Filoramo, G. 284
 Fine, John V. A. 896–899, 1047,
     1220–1222, 2876
 Fines, John C. 2785
 Finke, H. 2722
 Firdus, Abaz 1223
 Fischer, E. F. 285
 Flam, Leopold 131
 Fleming, John 3128
 Fliche, Augustin 2229
 Flori, J. 2230
 Florowsky, C. 1680
 Flügel, G. 356
 De Foix, comte de eodem 1971, 2084
 Fonzo, Lorenzo di 900
 Forado, Sydney 2231
 Foreville, Reymonde 132, 2232
 Förg, L. 2723
 Fornarion, Ernst 2233
 Föster, M. W. 3129, 3130

- Fortanier, Ramiere de 3282
 Föss, Lidia 1682, 1683
 Fossier, Robert 1437
 Fournier, Jacques 1853, 1891 de
 eodem 1845, 2488, 2708
 Fracassini, U. 357
 Francesco d'Assisi de eodem 1436,
 1679, 1704
 François I, roi français de eodem
 2383
 Frank, G. 2674
 Frayssenge, J. 2234
 Frederichs, Jules 2235
 Frederico Visconti de eodem 2619
 Frédéricq, P. 2755
 Frick, K. R. H. 133
 Friedlander, Alan 2236–2240
 Friedrich, J. 466
 Friesen, A. 134
 Friess, G. 2751
 Frischius, J. 1352
 Frossard, Louis 2241
 Frugoni, Arsenio 1438, 1684
 Fuessly, Jo. Couradi Вж. Fuessly
 John Conrad
 Fuessly John Conrad 135, 2785
 Fumi, Luigi 1685, 1686
 Fuji, Morimiro 1048
 Fussengger, Geroldus 1589
 Füssly, John Conrad. Вж. и Fuessly,
 John Conrad
- G**
- Gabotto, Ferdinando 1688
 Gage, J. 2758
 Gagov, Joseph 901
 Gaković, Petar 1134
 Galabert, F. 2242
 Galibert, J.-P. 2243
 Ganson, Th. de 2244
 Gardelle, Maurice 2245, 2246
 Garsojan, Nina G. 468, 1100
 Garvin, J. N. 65
 Gasquet, F. A. 3093
 Gaster, Moses 902, 3256
 Gay, Jean 1854, 2247
 Gay, Teopolo 1439, 1440
 Gaylard, H. 3132
 Geerard, M. 3107
 Genevois, Anne Marie 3089, 3338
 Geoffroy d'Ablis de eodem 2483,
 2668
 George, James M. 286, 469, 903
 Georgiev, Emil 136 Вж. и Георгиев,
 Емил.
 Georgiev, Stefan 904, 905, 1049
 Georgios Monachos de eodem 462
 Georgius Barhebraeus 29
 Georgius Hamartolus Monachus 30
 Gerbert d'Aurillac 31
 Gerersdorfer, Vera 137
 Gerest, Claude 138
 Gerhard, O. von 3133
 Germain, Alexandre Charles 1855
 German Patriarcha Constantinopolita-
 na 576, 973, 1067
 Gerre, R. H. 2248
 Geseman, Wolfgang 2724
 Giacomo Cappelli (Jacques Cappelis)
 de eodem 40, 1592, 1692
 Gieseler, John Karl Ludwig 139, 140,
 287, 316, 422, 470, 1840, 1856
 Gilbert, Jacques 32
 Gilles, Henri 2657
 Gillisen, Aegidius 33, 34

- Gilmont, Jean François 2249
 Gindely, Anton 2816
 Gioacchino da Fiore Вж. и Joachim Florensis
 Giovanni di Luzio Bergamasco de eodem 322, 1642, 1666
 Girou, Jean 2250, 2251
 Given, James 141, 2252–2254
 Glušac, Vaso 907, 1050 Вж. и Глушац, Васо
 Golinelli, Paolo 1689
 Goll, J. 2818
 Gonnet, Giovanni 142, 143, 1353, 1441–1446, 1468, 1690–1694, 2252–2259, 3298–3301, 3346
 Goodridge, J. F. 2760
 Gardon, J. D. 2260
 Gorre, R. 144
 Gotz, J. 1695, 1696
 Götz, Walter Wilhelm 1681
 Gougaud, Henri 1800
 Gouillard, Jean 35, 423, 577, 1101–1103
 Gouron, A. 2261
 Grabar, Andrei 578
 Grabar, B. 3134, 3135
 Grant, R. M. 3136
 Grass, K. K. 2877
 Grasser, Johan Jacob 1354
 Gratias, Louis 2262
 Greco, A. 1697
 Grégoire, Henri 145, 424, 471–475, 1029, 1698, 2263
 Gregor IX, papa de eodem 2723
 Gress-Wright, D. 1104
 Griesbach 3137
 Griffe, Elie 2264–2272
 Grisart, Maurice 2273
 Gritsch, Helmut 1699
 Gröes, F. 2274
 Grondijs, Lodewijk Hermen 358
 Grønhang, Reider 908
 Grosse, Ernst Ulrich 2275, 3138
 Grumel, V. 909
 Grundmann, Herbert 146–156, 1700, 1701, 3344, 3345
 Guébin, Pascal 1890
 Gui, Bernard (Guidonis Bernardus) 1857, 1858 de eodem 1839 Вж. и Ги, Бернар
 Guibal, Georg/Jean 1859, 2276
 Guido Cavalcanti de eodem 1736
 Guido de Perpeniaco 36
 Guidonis Bernardus Вж. Gui, Bernard
 Guilhabert de Castres, évêque cathare de eodem 2457
 Guilhe, Henri Charles 2277, 2278
 Guillaume de Lorris 1860
 Guillaume de Nevers alias Theodoric/Thierry de eodem 2458
 Guillaume Pelhission de eodem 1842
 Guillaume de Podio Laurentii 1861
 Guillaume de Puylaurens 1862 de eodem 1804, 1819, 1990
 Guillaume de Saint Amour de eodem 2176
 Guillaume de Tudèle 1804 de eodem 1816, 2131
 Guillot, René Paule 2279
 Guiraud, Jean 1448, 1449, 2280–2285
 Guirdham, Artur D. 2286
 Guizot, François 1819, 1890
 Gurjewitsch, Aaron J. 3257

H

Hadji Jahić, Muhamed 910, 1051,
1224–1228

Hadrovics, László 1229

Haelewyvik, J.-C. 3108

Hagenender, Othomar 157

Hagman, Ilva 158, 359, 911,
1450–1452, 2287, 2288

Hahn, Christoph-Ulrich 159, 1453

Hamilton, Bernard 160, 912, 1065,
1105, 1106, 1454, 1455,
2289–2291, 3302

Hamilton, Janet 913, 1065, 1106

Hamm, Josip 1230

Hamman, Gustav 1456, 1457, 2725

Hancke, Gwendoline 2292–2294

Handžić, Mehmed 1231

Hanna, Ralph 2787

Hannedouche, Simone 357, 360–362,
1458–1462, 2295

Hanneke, E. 3141

Hanssler, M. 2296

Harnack, A. 3139

Harris, Marvyn Roy 2297–2299

Harrison, Ellen 1922

Härtel, Helma 2780

Hasdeu, Bogdan P. 1339

Haskins, Charles Homer 2300, 2301

Haupt, Hermann 1448, 1463, 1464,
2726–2728, 2752, 2819

Hauréau, Jean Barthélemy 1865,
1866, 2302, 2303

Hauser, Richard 1702

Havet, Julien L. 161

Hegumenius 317

Henckenkamp, Ferdinand 3195

Henderson, J. M. 1703

Hennave, E. 3179

Hennecke, E. 3140

Henning, W. 363

Henry VIII de eodem 2789

Henry, P. 3258

Hercogonia, E. 3141

Heroldus, Basilius Johannes 39

Herz, H. 364

Herzog 1465

Heussi, K. 3142

Higounet, Charles 2304

Hildegard of Bingen de eadem 2710

Hodinka, Antal 1232

Hoffer, A. 1135

Hoffmann, R. J. 476

Holder-Egges, O. 589

Holmes, Edmond 162, 2305

Homan, Bilint 2829

Horák, Jiří 2820, 3259

Hörnnes, M. 1136

Hösch, Edgar 163, 2878–2880, 3304

Houlbrooke, R. A. 2789

Howlett, Richard 2762

Hubac, P. 1466

Hück, Chrysostomas 1467

Hudson, Anne 2790–2793

Hugon, Armand 1468, 3346

Hugues Ethérien de eodem

Hurter, F. 2306

Hus, Jan de eodem 174, 213, 214 Вж.
и Хус, Ян

Huxley, G. L. 475

I

Ilarino da Milano 40, 164, 165, 1347,
1469, 1470, 1590–1592,

1704–1708 de eodem 1442, 3300

Ildegarde di Bingen de eadem 2733

Ilić, Jordan A. 106, 914, 1233

Ilwolf, Franz 2753

Imbs, Paul 2307
Innocent III (Innocenzo III) de eodem 1656, 1716, 1782, 1900, 2229, 2232, 2306, 2370, 2371 Вж. и ИНОКЕНТИЙ III
Ioan Exarch de eodem 926
Ioannes Damascenos 41 de eodem 48
Ioannes Zonaras 42
Irenaeus 43
Isely, G. 167
Ivanka, Endre von 915, 916

J

Ђalbanović, Ђ. 917, 918, 1234
Jaskson, A. V. W. 365, 366
Jacobi 168
Jacques Cappellis Вж. и Giacomo Cappelli
Jacques de Vitry de eodem 1885
Jagić, Vatroslav 44, 1235, 3145–3146 Вж. и Ягич, Ватрослав
Jalby, R. 2308
Jalimam, Salih 1236–1239, 3347
James, M. R. 3079, 3147
Jarry, D. 2309
Jas, Michel 2310, 2311
Jas, Petrus 1867
Jean Exarque Вж. Ioan Exarch
Jean Galand de eodem 2637
Jean de Lugio de eodem 251
Jean de Meung 1860
Jeanjeau, J.-F. 2312
Jelavić, Vjekoslav 1240
Ђelenić, Ђ. 1241
Jentet, Jacqueline 2290
Jeremiah de eodem 978, 3191 Вж. и ЕРЕМИЯ
Jerkov, Jania 478

Jeutet, J. 2313
Jiménez Sanchez, Pilar 1472, 2314–2319, 3148, 3306
Joanne Mariana, P. 1874
Joachimus Florensis (Joachim von Fiore, Joachim de Fiore, Gioacchino da Fiore) 1593–1596 de eodem 1604, 1611, 1631, 1691, 1694, 1701 Вж. и Йоахим от Фиоре.
Johannes von Damaskus Вж. Ioannes Damascenos
Johnes, A. H. M. 167
Johnes, William 1457, 1458
Joisten, Alice 1392
Jolivet, R. 318, 2320
Jones, A. H. M. 169
Jones, W. 1472, 1473
Jordan, E. 170
Jostes, F. 2729
Jouhate, J. 2321, 3348
Jourjon, M. 318
Jues y Gálvez, Francisco Javier 919 Вж. и Хуес и Галвес, Франциско Хавиер
Jugie, M. 920
Jullien, Lucienne 367, 2323–2325
Jurkowski, Maureen 2794
Jusserand, J. J. 2795
Justinian I de eodem 393

K

Каčanovski, Vladimir 579, 1318
Kaepelli, T. 1709, 1868
Kaden, E. H. 319
Kählig, E. 1137
Kalogeras, N. 580
Kaltner, Balthasar 2730

Kalužniacki, Emil von 23
Kamber, D. 1242
Karsavin, Lev de eodem 3308
Keller, Hagen 1710
Keller, Ludwig 2821
Kelly, H. A. 2796
Kemp, P. 1052
Kessler, K. 364
Kieckhefer, Richard Alan 2732
Kienzle, Beverly M. 1869, 2326,
2327, 2709
Kiesling 1355
Kiessler, B.-W. 2881
Klaić, Vjekoslav 1243, 1244
Kleber, H. 2328
Klimkeit, H. J. 369
Klockenbring, Gerhard 1474
Kmosko, M. 497
Kuibb, M. 3149
Kniewald, Dragostin 1138, 1245
Koch, Gottfried 1475–1478
Koeniger, L. 171
Koledarov, Petăr 921
Koleva, Tatjana 3260
Kolmer, L. 2329
Konrad von Marburg de eodem 2730
Korošec, P. 1139
Kosova-Giamhelluca, Alda 3080,
3150–3152
Kovačević, Bozidar 922 Вж. и
Ковачевић, Б.
Kozma Presbyter Вж. Cosmas
Presbyter.
Kreševljaković, Hamdija 3153
Kretzenbacher, L. 3154
Krljeza, Miroslav 923, 924
Krone, Julius 1711
Krüger, A. 1712

Krumbacher, Carl 1107
Krupp, G. 3155
Kühner, Hans 1479
Kukuljević-Sarcinski, Ivan 581
Kulcsár, Zsuzsana 172, 3306, 3349
Kuna, Herta 3156–3159
Kunitz, E. 1870
Kutzli, Rudolf 925

L

Label, Paul 2090
La Bouillierie, François Alexander de
2330
La Calmontie, J. de 926
Lacau, P. 3160
Lacaze, Yvon 2331
Lacger, Loius de 2332–2337
Lacko, Michele 927
Ladame, Paul-Alexis 2338
La Farge, B. 2339
Lafitte-Houssat, Jacques 2340
Lafon, Jean-Marc 2341, 3307
Lafon, M. 1863
Lafont, Robert 2090, 2342, 2343
Lagarde, Charles 1862
Lagarde, George de 173
Lagland, W. 2760
Lamarque, Paul 2344
Lambert, Malcolm 174, 1480, 2345,
2349
Lami, G. 1713
Lamothe-Languon, Etienne Leon de
2347
Lamy, T. J. 29
Lancisi, G. 90
Landes, Richard 1991
Lange, A. de 2644

- Långforst, Arthur 2348
 Langland, William de eodem 2783,
 2795, 2810
 Anglois, Ch.-B. 175
 Langlois, Jean Baptiste 2349, 2350
 Lansing, C. 1714
 Larsen, Andrew 2766
 Lataillade, J. B. 2351
 Laudes, R. 2010
 Lauragais, Marie 2352
 Laurence, R. 3161
 Laurentius, M. 176
 Lauterbach, Sabine 1140
 Lavaud, J. 2451
 Lavaud, René 1871
 Lavrin, Janko 928
 Lazar, M. 3162
 Lazarov, Stefan 929 Вж. и Лазаров,
 Стефан.
 Lea, Henry Charles 1481, 1482
 Lebedel, Claude 2353
 Lecaque, Pathrique 1246
 Lecher, G. V. 2767
 Leclerq, Jean 45, 2354
 Le Coq, P. von 370
 Le Cour, Paul 1483
 Lecoy de la Marche, A. 9, 1793
 Lees, B. A. 10, 1343
 Leff, Gordon 177–179
 Legendre, Olivier 1872
 Léger, Jean 1484, 1715
 Léger, Louis 930, 1247, 3163, 3261
 Legge, T. 371
 Le Goff, Jacques 2355, 2356
 Legrand, Antoine 180
 Leib, B. 553, 1062, 1108
 Leisegang, H. 288
 Lemerle, Paul 372, 425, 931, 1109
 Lenin, V. I. de eodem 211, 212 Вж. и
 Ленин, В. И.
 Lentz, W. 406
 Leonardi, C. 3080
 Lequennes, Ferdinand 2357
 Lerner, B. 181
 Lerner, Robert E. 181, 182
 Le Roy Ladurie, Emmanuel 2358–
 2363
 Lesourd, Françoise 3308
 Leutrat, Paul 1485
 Lignières, Marcel 2364
 Limborch, Philip A. van 1873
 Limouzin-Lamothe, R. 2365
 Lindeboom, Johannes 183, 1486,
 3308
 Lindquist, Sigurd 373
 Lixfeld, H. 1020
 Lombart, Alexandre 479, 2366
 Loos, Milan 184, 289, 290, 426,
 480–483, 932–936, 1110, 1248,
 1249, 1487
 Löscher, Caspar 185
 Louis, d'Amboise de eodem 2660
 Lourdaux, W. 186
 Lovrenović, Dubrovko 1250–1252
 Luc de Prague de eodem 1734
 Luc de Tuy (Lucac Tudensis) 1862 de
 eodem 1880
 Lucae Tudensis Вж. Luc de Tuy
 Luchaire, Achille 2368–2371
 Lučić, Josip 1253
 Ludwig, J.-P. 1356
 Luitse, N. 2756
 Luxembourg, Bernard de 46
 Luy Faites de eodem 1803
 Lyon, Ernst 1890

M

- Maccarrone, M. 1716
Machicot, J. 1871
Machovcová, Markéta 187
Machovec, Milan 187
Madaule, Jacques 2372, 2373
Madec, G. 2374
Maestra, F. F. 2695
Maffre, Justin B. 2375, 2376
Magdalino, P. 1111
Magi abbé 1875
Maisonneuve, Henri 1488, 1890
Maitland, Samuel R. 1876
Malafosse, Joseph de 2377
Mâle, Emil 2378
Manselli, Raoul 188, 189, 375, 376,
484, 938, 939, 1256, 1489–1502,
1717–1723, 1879, 2379, 2733,
2734, 3166, 3310 de eodem 3343
Mandić, Dominik 1254, 1255
Mansi, J. D. 1345, 1597
Manteuffel, Tadeusz 190, 1503
Manuil I Comnenus de eodem 1111
Marcantonius Coccius Sabellicius de
eodem 1127
Marchand, James W. 1504
Marchetti, V. 1724
Mariel, Pierre 2380
Markale, Jean 2381
Marot, Clément 1860
Marsenger, E. 582
Martel, Philippe 2090, 3311, 3312
Martène, E. 47
Martin, E. 1584
Martin, F. 3167
Martin, Geoffrey 3313
Martin-Chabot, Eugène 1816
Martineau, F. 1725
Martines, N. L. 1152
Martinez Casado, Angel 1880
Martura, J. F. B. A. 2382
Mary, André 1860
Marx, J. 2383
Mary-Lafon, Jean Bernard 2384
Maselli, Domenico 1726
Masson, J. 1327
Matasović, Josip 485, 583, 1141,
3314
Matiljević, Mohamed-Alija 1257
Matter, A. M. 291
Maurin, Krystel 2385
Mavro Orbini de eodem 1141
Maycock, Alan Lowson 2386
Mazzi, A. 1724
Mc Farlane, Kenneth Bruse 2801
Mc Sheffry, Sh. 2800, 2802
Meille, Giovanni 1728
Melia, Pius 1881
Menendez y Pelayo, Marcelino 2696
Menet de Robécourt de eodem 2664
Mens, Alcantre 191
Mercati, Angelo 1598
Merkelbach, Reinhold 377
Merlo, Grado G. 1599, 1729–1732,
2387, 3315
Merrifield, Jelt 2388
Merzdorf, T. 2735
Mesuret, Robert 2389
Meuet de Robécourt de eodem 2635
Meyendorff, J. 1112
Meyer, E. 3
Meyer, Paul 1816, 2390
Meyer, W. 3168
Meyerovitch, Eva de Vitray 940
Mezdorf, T. 2704
Mezey, László 2830

- Miccoli, Giovanni 1733
 Michael Italicus de eodem 593, 1063
 Вж. и Михаил Италик.
 Mierlo, J. van 2391
 Migne, Jacques Paul 3169
 Mihael Glycas 584
 Miklas, Heinz 48
 Miklošić, Franciseus 49, 1030
 Miletić, Maja 1259
 Miletić, Nada 585, 1258
 Milik, J. 3170
 Millet, G. 1053
 Milovać, Tran 1260
 Miltenova, Anisava 3183 Вж. и
 МИЛТЕНОВА, АНИСАВА.
 Milton, John de eodem 2810
 Milva, Laurenti 1505
 Minissi, N. 941, 3172
 Miolo, Hieronimo 2392
 Mitre Fernandez, Emilia 2697
 Mizzi, Michel 3316
 Moffat, J. C. 2393
 Mohr, Walter 1506, 2736
 Molinier, Charles 1600, 1882–1884,
 2394, 2395
 Mollat, Guillaume 1857, 2396
 Möller, Karl Rudolf 320
 Molnár, Amadeo 1507, 1508, 1734
 Monastier, Antoine 2397
 Moneta Cremonensis 1357
 Monfort, Simon Вж. Simon de
 Monfort.
 Monner, Jean 2398
 Montégut, Olivier de 2399
 Montet, Eduard 1601
 Moore, Robert Ian 52, 192–195, 942
 Moore, R. L. 1509–1512, 2400
 Morfill, W. R. 3105, 3173
 Morghen, Raffaello 196–200,
 1513–1518 de eodem 120 Вж. и
 Морген, Рафаел.
 Moser, Ch. A. 3174
 Mosheim, J. L. von 201
 Moulignier, Pierre Henri 2401
 Moulton, J. 292
 Muesing, C. 1885
 Mühlpfordt, Günter 943, 1113–1115,
 3317
 Müller, Daniela 2402–2406, 2738,
 2739, 3318
 Müller, Josephus 49
 Müller, Karl 2407
 Mundy, John H. 2408–2415
 Muratori, L. A. 1602, 1603, 1735
 Murko, M. D. 3175
 Mussoni, G. 1736
 Mussy, Jean 2416
 Muston, Alexis 1519–1521
 Mutaščiev, Petăr 944 Вж. и
 Мугафчиев, Петър.
 Mutafova, Krasimira 486
- N**
 Nachfigal, Raiko 3176
 Nagel, Peter 379
 Nataf, André 2417
 Naumov, Alexandăr 3177 Вж. и
 Наумов, Александър
 Nelli, René 293, 945, 1522, 1814,
 1886, 1887, 2372, 2418–2453,
 3178
 Nelli, Suzanne 2454–2460
 Nelson, Janet L. 202, 3319

- Nicephorus Gregoras 586, 1068
 Nicetas Choniates 53 de eodem 1118, 2469
 Niel, Fernand 1814, 2461–2468
 Nigg, Walter 203
 Nikolov, Atanas 946
 Nikolov, N. 947
 Niquinta de eodem 1803, 2288, 2318
 Njegoš, P. P. de eodem 266
 Nola, Alfonso M. di 294
 Norelli, Enrico 3080, 3180, 3223
 Novaković, St. 3181–3184
 Nyberg, H. S. 380, 381
- O**
- Obolensky, Dimitrij 948–950, 1116–1118, 2469
 Occiogrosso, Peter 204
 Öder, J. L. 950
 Oeconomus, L. 1119
 Oehler, P. 21, 54
 Okić, Tayyb M. 952, 1142, 1261
 Oldenbourg, Zoé 2470
 Onasch, Konrad 953
 Orioli, Raniero 1739
 Orlov, A. A. 3185
 Orthuvio Gratio 11
 Oschenbein 2740
 O'Shea, Stephen 2471
 Ourliac, P. 2472
- P**
- Paech, Hugo 1737
 Pailhes, Claudine 2473
 Palacký, František 2822
 Paladilhe, Dominique 2475, 2476
 Palau, M. 2479
 Palauqui, Louis 2477, 2478
 Palès-Gobillard, Annette 2480–2483
 Panajotov, Vesselin 3186 Вж. и
 Панайотов, Веселин.
 Paolini, Lorenzo 1738–1743
 Papadopulos-Keramenes, A. 954
 Papasov, Katja 955
 Paraskevopoulou, Vassiliki 1120
 Parcelaine, M. Q. de 2484
 Paris, Gaston 3187
 Passerat, George 2485
 Paterson, Linda 2486
 Patri, Sylvain 956
 Patschovsky, Alexander 55, 205, 1359, 2487, 2741–2743, 2823, 2824
 Paul, Jacques 2488, 2489
 Pavlov, P. 957
 Pech, Remy 2090
 Pegg, M. G. 2490, 2491, 3320
 Pegña, Francisco 1336
 Péné, J. L. 2492
 Percin, Jean Jacques 1888, 2493, 2494
 Pèrez Llamazares, J. 2698
 Perkowsky, Jean Louis 3262
 Perrens, François 1746
 Perrin, Jean Paul 2468, 2469
 Perroke, L. 3080
 Perrone, George 1523
 Pervan, Miroľjub 1262
 Petár, roi bulg. de eodem 582 Вж. и
 Петър, бълг. цар.
 Peter von Bruis de eodem 893, 2791
 Peter of les Vaux de Carnay Вж. и
 Pierre de Vaux de Carnay
 Peters, Edward 38, 1524, 1525
 Petit-Radel, P. 2496
 Petkanov, Ivan 1747, 1748

- Petkanova, Donka 3188 Вж. и
Петканова, Донка.
- Pétrément, Simone 295, 296, 382
- Petrović, Leo 1263
- Petrović, Miodrag 1264, 1265, 1329
- Petrus Clerici de eodem 1978, 1979
- Petrus de Pilichdorf 1889
- Petrus Siculus (Pierre de Sicile) 321,
424 de eodem 316, 320 Вж. и
Петър Сицилийски.
- Peurat, Napoléon 2497, 2498 de
eodem 1434, 3292, 3296, 3316,
3323
- Pezet, Maurice 1526, 2499
- Pfister, Ch. 2500
- Philippe II, roi d'Espagne de eodem
1989
- Philippin, L. J. M. 2501
- Photius Patriarcha
Constantinopolitana 56 de eodem
12, 400
- Picar, Michel 2502
- Piere Cardenal, troubadour de eodem
2460
- Pierre de Castelnau de eodem 1999
- Pierre Sellan de eodem 2185, 2205
- Pierre de Sicile Вж. Petrus Siculus.
- Pierre Valdo de eodem 2366
- Pierre des Vaux de Carnay 1890,
2495 de eodem 2496
- Pierrefeu, Nita de 2503, 2504
- Pijper, E. 2505
- Pilar, Ivo 297, 958
- Pitangue, François 2506
- Pitard, Derric G. 3350
- Pitra, Jean Baptiste 57, 58
- Platon de eodem 296, 382, 389
- Poláková, Jana 587, 2836 Вж. и
Полакова, Яна.
- Politis, M. 61
- Polivka, J. 3189, 3190
- Polotsky, H. I. 380
- Pons Gary, inquisiteur de eodem 1843
- Popović, Svelko Ђ. 1266
- Popović, Milorad 959 Вж. и
Попович, Милорад.
- Popovich, Thomas S. 3191
- Portal, Charles 2507, 2508
- Poulain, Elisabeth 2509
- Poupin, Roland 1527, 2510–2517
- Poux, Didier 2518
- Powicke, F. J. 960
- Preger, Wilhelm 1604, 2519
- Primov, Borislav 961, 962,
1530–1532, 1749, 2520 Вж. и
Примов, Борислав.
- Prince, J. L. 2521
- Proano, V. 1152
- Prohaska, D. 963, 1142 Вж. и
Прохаска, Д.
- Pseudo-Bonacuros 59
- Pučić, M. 1319
- Pudlo, Pavle 1267
- Puech, H. Ch. 298, 384–386, 588,
964, 965, 1533, 2522
- Q**
- Quispel, Gilles 1534
- R**
- Rački, Franjo 69, 966, 967, 1144,
1268–1270
- Radojičić, Đorđje 968
- Radojičić, Nikola 969
- Radojičić, Svetozar 1271
- Rahn, Otto 2523, 2524

- Raimond de Miraval de eodem 1960,
1969, 2046
- Rakova, Snežana 970, 1272, 3321
- Ramel-Cals, Jeanne 2525
- Randa, Philippe 2526
- Raoul de Coggeshale de eodem 1910
- Raphaelus Volaterranus de eodem
1141
- Ratcliffe, Chris 2527
- Ratsin, Kosta 971
- Raymond Barrau de eodem 1997
- Raymond de Toulouse de eodem
1899
- Raynerius Sacchoni 60, 1360, 1361
de eodem 139, 1362, 1856 Вж. и
Райнер Сакони, Reineri Sacchoni
- Raynouard, François 2528
- Reifferschied, A. 553, 1062
- Reinach, Salomon 1536
- Reinsch, Robert 3192
- Reitzenstein, R. 972
- Reltgen, Anne 1605, 1750
- Renauld, E. 299
- Reuss, Eduard 3193
- Reville, A. 2529
- Reznikov, Raimond 2530
- Rhallis, G. 61
- Ričan, Rudolf 2825
- Ricaut, Paul (de eodem) 1150
- Riccini, Th. A. 1342
- Ricoli, A. 1751
- Ries, J. 387
- Rigo, A. 498, 499, 973–975,
1121–1123, 1678, 1752
- Rigola, Pietro 1537
- Rihs, Werner 1892
- Riol, Jean Laurent 2531, 2532
- Riparelli, Enrico 2533, 3194
- Ristori, Giovanni Battista 1753
- Rivoire, Pierre 1606
- Roach, Andrew 2534
- Robert le Bourge de eodem 2234,
2301, 2348
- Robert le Pieux de eodem 2475
- Robertus Canonicus 589
- Roca, P. C. I. 2670
- Rochat, E. 388
- Roché, Déodat 206, 389–392, 1538,
1814, 1893, 1894, 2535–2551,
3263
- Roche, J. 2552–2554
- Rochow, Ilse 393, 1069
- Roger, R. A. 1895
- Roll, Eugen 207, 394, 1539
- Rónay, György 976, 2831
- Rops, Daniel 3087, 3088
- Roquebert, Michel 2090, 2371,
2555–2579, 3323
- Rorengo-Lucerna, Mari Aurelio 62,
1607, 1608
- Rose, E. 395
- Rosén, T. 3196
- Rost, Hans 3197
- Rostaing, Charles 2580, 2581
- Roth, F. W. E. 2711
- Rottenwöhler, Gerhard 208, 1540,
2582
- Roulleau, Maurice 1966
- Rouquette, Yves 2583
- Rousseau, H. 1541, 2584
- Roussel, Gilbert 2157, 2585
- Roussel, J. B. 207–209, 2586, 2587
- Ruff, Pierre-Jean 2034
- Runciman, Steven 396, 977–979,
1124–1126
- Russel, Jeffry Burton 89, 209–211,
3336

S

- Sabate, Flocel 2699
 Sabartès, Antoine 2588, 2589
 Sabatier, Michel 2122
 Sacchetti, Sassetti, Angelo 1754
 Sadnik, Linda 980, 981, 1273, 3264
 Saint Bernard de Clairvaux de eodem 45
 Saint Dominique de eodem 1981, 2641
 Saint Estienne de Tolose de eodem 1803
 Saint Jean de eodem 2275
 Saint Juliane de eodem 1974
 Saint Louis, roi de France de eodem 1899
 Saint Michel, Jacques de 2590
 Saint Pierre Martyr de eodem 1745, 1868
 Saint Sylvestre de eodem 2515
 Šahimović, Mumir E. 1274
 Sairo, C. 1542
 Salimbene Parmensis 63
 Salvat, Joseph 2591
 Salvo Burci de eodem 1591
 Samoil, roi bulg. de eodem 888
 Šanjek, Franjo 64,300, 1275–1280, 1362, 1543–1548, 2592, 3324
 Santos-Otero, Aurelio 3198–3200
 Saraceno Paganelli de eodem 1722
 Sarpi 1755
 Savini, Savino 1756
 Savio, Carlo Fedele 1757
 Scase, Wendy 2803
 Schäder, Hans-Henrich 397, 398
 Scharenkoff, Viktor 399, 982
 Scharf, J. 400
 Scharff, T. 1758, 2593
 Schatzmiller, Joseph 2594
 Scheidweiler, F. 488
 Schmaus, Alois 401
 Schmid, T. 489
 Schmidt, Karl/Charles 1549, 2595, 2596, 2744 de eodem 3316
 Schmitt, Jean Clode 3265
 Schmitz-Valckenberg, Georg 1550
 Schneemelcher, W. von 3140
 Schopen, L. 586, 1068
 Schwartz, Gerhard 212, 1759
 Schwinge, G. 2674
 Scuderi, Giovanni 1760
 Séde, Gérard de 2597–2599
 Segel, P. 2754
 Šegvić, Kerubin 983
 Seifert, Jose Leo 212, 213 Вж. и Зайферт, Йозеф Лео.
 Seiler, Guzegorz L. 402
 Sekendorf 1551
 Selge, Kurt-Victor 1359, 1552, 1553, 2600
 Šemkov, Georgi 215, 984, 1554, 1761, 2601
 Serena, A. 1762
 Sermet, H. 2602, 3325
 Serrus, George 2603
 Severino, Gabriella 1763, 1764
 Shahar, S. 1896, 2004
 Shanon, Albert C. 216
 Shriver, George H. 1555
 Šidac, Jaroslav 985–988, 1054, 1145–1149, 1281–1296, 1330, 1556, 3326–3329
 Siegwart, Josef 1557
 Simon de Monfort de eodem 1890, 1958, 2079, 2251, 2647
 Simonde de Sismondi, Jean Charles Leonard 2605
 Simone Weil de eodem 2541

- Simonelli-Piccio, Maria 2606
 Simonnet, Gerard 2607
 Šišić, Ferdo 989, 1297
 Skok, Peter 990
 Smalley, Beryl 3202, 3203
 Smedt, Charles de 1897, 1898
 Smith, Cyril Eugene 2608
 Söder, R. 3164
 Söderberg, Hans Rudolf 1558
 Solari, Gioele 322
 Solovjev, Alexandar 323, 591,
 991–996, 1032, 1055, 1150,
 1298–1305, 1559, 1765, 2609 Вж.
 и Соловјев, Александр.
 Sommariva, Luciano 217, 2610, 3330
 Sorbin, Arnold 1890, 1899
 Sorbin, J. 2611
 Stanley, Faber 2612
 Spinka, Matthew 1056
 Starr, J. 490
 Stegmüller, F. 324
 Stephen, John H. 1766
 Stephens, P. 1560
 Steude, Gustav 1561
 Stocks, Hermann 403
 Stojanović, Ljuba 1306 Вж. и
 Стојановић, Љуба.
 Stojčev, Hristo 2613
 Stökl, G. 218
 Stoodt, H. C. 1562
 Stoop, Emile de 404
 Stoyanov, Yuri 219, 220, 302
 Strange, J. 19
 Strayer, Joseph R. 2614
 Stručević, Đordje 997
 Sullor, M. 2615
 Summers, W. 2804
 Sumption, Johnatan 2616
 Šunjić, Marko 1141
 Suttar, Marc 2745
 Svane, Gunnar 592
 Swiggers, Pierre 1563
 Swoboda, Wincenty 491
 Symeon Thessalonicensis archiepis-
 copus 1070
 Szabo, P. Z. 2832
 Székely, György 2833, 2834
 Szwat-Gyłybova, Grażena 998
- T**
 Tabacco, Giovanni 1767
 Talbot, Laurence 1564
 Tamizey de Larroque, Philip 1900
 Tanner, Norman P. 2800
 Tanon, Louis 2617
 Tasis, A. M. A. 2700
 Tashowski, Dragan 999, 1000 Вж. и
 Ташковски, Драган.
 Taube, Moshe 1001
 Taviani, Hugette 221, 1768, 2618
 Taylor, Claire 2619
 Ter-Mkrttschian, Karapet 492
 Terreni, Guido de eodem 1348
 Teunis, Henry 1565
 Thálloczy, Lajos de 594, 1307, 1308,
 1331
 Theiner, A. 66, 2827
 Theloe, H. 222
 Theodoretus 67
 Theodorus Prodromos 593 de eodem
 1049 Вж. и Теодор Продром.
 Theophanes Confessor 68
 Theophylactus Bulgariae archiepis-
 copus 595, 1057, 1071 de eodem
 582 Вж. и Теофилакт Български.
 Theophylactus Patriarcha Constan-
 tinopolitana de eodem 569, 596

- Théry, Julien 2620–2622
 Thilo, J. C. 3204
 Thomas Aquinas de eodem 2515, 2516
 Thomas archidiaconus 69
 Thomas, Louis J. 2623
 Thomas, Paul-Louis 1309
 Томов, Тома 223, 2624 Вж. и Томов, Тома.
 Thompson, James Westphal 2625
 Thomson, Francis I. 1002, 3205
 Thomson, John A. F. 2805–2807
 Thomson, R. W. 275, 3101
 Thomson, W. 3060
 Thouzellier, Christine 224–226, 1901–1904, 2214, 2627–2639, 3206, 3207
 Tillet, Jean du 1905, 1906
 Tillich, Paul 227
 Timbal, Pierre 2640
 Tischendorf, Constantinus 3208, 3209
 Tisserant, E. 3210
 Тоско, Феличе 228, 1609, 1769, 1770 Вж. и Токо, Феличе.
 Tollius, J. 1610
 Tommaso di Casasco de eodem 1599
 Tondelli, L. 1611
 Tongeloo, Aloïs van 325
 Топенџаров, Владимир 1003 Вж. и Топенџаров, Владимир.
 Torquemada, Juan de 1152, 1153 de eodem 1144, 1242
 Toubert, Pierre 1771
 Toulouse compté de eodem 2131
 Tourault, Philippe 2641
 Traveyan, George Macanlay 2808
 Trawkowsky, Stanislaw 229
 Trdan, Fran 1057
 Tremp, K. U. 2642, 2643
 Tripcea, Th. N. 1340
 Tristram, F. W. 2757
 Trochon, Charles 3211
 Truhelka, Ćiro 1154–1157, 1310
 Trummer, Manfred 230, 1004
 Tsibranska-Kostova, Marijana 597
 Tufescu, V. 1058
 Tulia, Georgiu 1005
 Turberville, Arthur-S. 231, 232, 1566, 1567
 Turdeanu, Emile 3212–3215
 Turreni, A. 1772
 Twigge, R. 2644
 Tyudale, William de eodem 2810, 2811
- U**
 Ugo, Speroni de eodem 1707
 Ullmann, Walter 1482
- V**
 Vacandard, Elphège 2645
 Vaillant, André 588, 1006, 2522, 3216–3219
 Vaissete, Don Claude 2646
 Vanderkam, J. 3220
 Vajda, G. 405
 van Ruymbec Stey, Marie Madelaine 3221
 Varagnac, André 2647
 Varga, Lucie 1568, 1569
 Vasilescu, D. 1007
 Vasilev, Georgi 1008, 1773, 2809–2812 Вж. и Василев, Георги.
 Vasiliev, A. V. 1127, 3222
 Vasoli, Cesare 233
 Vassili de eodem 1123, 1752

Vattier, V. 2813
Vauchez, Andre 234, 2648, 3331
Vego, Zarko 1312
Vego, M. 1311
Vekené, Emil van der 3351
Venckeleer, Theo 1907
Venedy, J. 235
Ventadour, Julian 2649
Ventura Subirats, Jordi 2701–2707 de
eodem 2695, 2699
Verbeke, G. 236
Verhels, D. 186
Verlinden, Charles 1009
Vernet, André 1001, 3080, 3338
Vernet, F. 1010, 2650
Verres, Libert 2651
Vesce, Thomas E. 1570
Vialelle, Michel 2013
Vialet, T. 2652
Vicaire, Marie-Humbert 237, 2653–
2658
Vidal, Auguste 1908, 1909, 2660
Vidal, Henri 1893, 2661
Vidal, J. M. 2662–2666
Vidal, Pierre de eodem 2046
Vidović, Drago 593
Vielles, J. 2667
Vilagrassa, F. 2695
Vilandrau, Céline 2668
Violante, Cinzio 238, 1774–1778
Viscardi, Antonio 1860
Visconti, A. 1779
Volpe, Gioacchino 1780, 1781
Vourzay, M. G. 2708
Vrana, V. 1158

W

Wagner, Kay 1910, 2669
Wahl, W. 239
Wakefield, Walter L. 37, 240,
2670–2673, 3224
Waldschmidt, E. 406
Walther, D. 2675, 3333
Walter, G. 242
Walther, Helmut G. 241
Warkmen, H. 2814
Warner, Henri James 2676
Wattenbach, A. 2712, 2746
Wattenbach, Wilhelm 2747–2749
Webb, D. M. 1782
Weber, N. 1011
Weingart, Miloš 1012
Weis, René 2677, 2678
Welter, G. 239
Wenzel, Marian 1159, 1160
Werner, Ernst 243–249, 302, 303,
1013–1018, 1059, 1128, 1571,
1572, 2679, 2680, 3225, 3226 Вж.
и Вернер, Ернст.
Westley, Stuart 3227
Wickerkiewicz, W. 1783
Widengen, G. 374, 407
Wilcke, Georg 1019
Wild, Georg 1020–1024, 1313, 1573,
2713, 3266
Wilde, C. 2681
William of Newburgh 2761, 2762
Wilmart, A. 1911
Wirth, P. 30
Wolf, Iohan Christoph 429, 1025,
1026, 1574
Wolf, Philippe 1575, 1576, 1826,
2682

Wolff, E. 2683
Wonuczka-Wnuk, Małgorzata 3330
Wos, Jan Wladyslaw 1027
Wossler, K. 3228
Wright, J. R. 3229
Wulf, M. de 250
Wycliffe, John de eodem 1320, 2775,
2799, 2801, 2803, 2810, 2813,
2814, 3312
Wylie, James A. 1577

Y

Yuzbashian, K. N. 493 Вж. и
Юзбашан, К. Н.

Z

Zambon, Francesco 251, 1578–1581,
1784–1786, 2685–2687
Zanella, G. 252, 1787–1790
Zanoni, Luigi 1791
Zees, B. A. 10
Zeiles, J. 1060
Zerner, Monique 253, 254, 2688,
2689
Zguta, R. 2882
Zidaroff, Boris 1028
Zieme, Peter 326
Zuljić, M. 1314

ПОКАЗАЛЕЦ НА ГЕОГРАФСКИТЕ ИМЕНА

Авиньон (Avignon) 2141
Алби (Albi) 1797, 1823, 1908, 1975,
1998, 2073, 2131, 2334, 2373,
2620, 2621
Андора (Andorre) 2199, 2479
Арас (Arras) 2586
Ариез (Ariège) 1941, 3119

Б

Барбет (Barbets) 1980
Безие (Béziers) 1900, 1968, 2016,
2554, 2661, 2686
Бергамо (Bergamo) 1666
Болоня (Bologna) 1676, 1739
Бохемия (Boemia, Bohême) 2815,
2819, 2824
Бриансон (Briançonnais) 2366

В

Венеция (Venezia) 1693, 1708
Верона (Verona) 1658, 1659, 1790

Г

Гаскон (Gascogne) 2121, 2170
Генуа (Genova) 1638, 1643
Гиген, с. 533
Гренобъл (Grenoble) 1601

Д

Дофине (Dauphiné) 1526, 1952,
2383, 2499
Домазан (Domazan) 2550
Дубровник (Dubrovnik) 1333
Дуе д'Арас (Douais d'Arras) 1989
Дъблин (Dublin) 1601, 1808, 1810

Ж

Женева (Genève) 1601

И

Ирландия (Irlande) 2777

К

Каркасон (Carcassonne) 565, 1855,
1879, 1957, 1958, 2017, 2080,
2145, 2266, 2277, 2312, 2489,
2554, 2664, 2666, 2671
Кембридж (Cambridge) 1601
Каор (Cahors) 2074
Кастиля (Castille) 2697
Каталония (Cataluña) 1971, 2690,
2691, 2699, 2700, 2701, 2702,
2703, 2704, 2705, 2706, 2707,
2708
Керибюс (Quèribus) 2464, 2468
Керси (Quercy) 1926, 2052, 2205,
2485
Корсика (Corse) 2396
Кьолн (Cologne) 2717, 2745

Л

Лангедок (Languedoc) 77, 1526, 1675, 1813, 1826, 1836, 1853, 1919, 1939, 1963, 1977, 1991, 1996, 2000, 2002, 2019, 2035, 2036, 2048, 2063, 2072, 2129, 2174, 2178, 2179, 2183, 2191, 2207, 2210, 2227, 2263, 2239, 2261, 2267, 2269–2272, 2358, 2362, 2367, 2434, 2437, 2453, 2474, 2492, 2499, 2622, 2631, 2632, 2648, 2659, 2662, 2687
Лиёж (Liège) 2587
Лион (Lyon) 1820, 2624
Лиму (Limoux) 1921, 2589
Лион а Шандоран (Lione à Chandoran) 2257, 2259
Ломбардия (Lombardia) 1586, 1627, 1641
Лораже (Lauragais) 313, 314, 1831, 1832, 2182, 2195, 2278, 2389
Лотарингия (Lotharingie) 2009

М

Майнц (Mainz) 2720
Малорка (Mallorca) 2694
Марк Бранденбург (Mark Brandenburg) 2718, 2748, 2749
Марчесато ди Салуцио (Marchesato di Saluzzio) 1608
Марка Тревизиана (Marca Trevisiana, Marche de Trévisé) 1639, 1785
Милано (Milano, Mailand) 1626, 1628, 1647, 1649, 1662, 1686, 1689, 1699, 1702, 1710, 1712, 1779, 1791
Минервоа (Minervois) 1940

Моисак (Moissac) 1909
Монпелье (Montpellier) 2102, 2229
Монсегюр (Montségur) 1844, 1892, 2056, 2078, 2091, 2156, 2198, 2200, 2262, 2454, 2459, 2463, 2465–2467, 2470, 2536, 2557, 2566, 2571
Монтагю (Montagues) 2038
Монтейю (Montaillou) 1978, 1979, 2051, 2359, 2360, 2361, 2363
Моравия (Moravie) 2815
Мюнхен (München) 1601
Мюре (Muret) 1945, 1956

Н

Нарбон (Narbonne) 2137, 2166, 2219, 2554
Ниверне (Nivernais) 1911
Норвич (Norwich) 2759, 2789

О

Оксфорд (Oxford) 2803
Орвието (Orvieto) 1657, 1687, 1703
Орлеан (Orléans) 1973

П

Палермо (Palermo) 532
Памие (Pamiers) 1845, 1846, 2204, 2208, 2656, 2665
Париж (Paris) 161
Перигорд (Périgord) 2014
Пиаченца (Piacenza) 1651
Пиемон (Piémont) 1588, 1601, 1607, 1608, 1623, 1625, 1632, 1644, 1690, 1709, 1715, 2499

Померания (Pommern) 2748, 2749
Пловдив 78
Прилеп 521
Провансе (Provance) 2241, 2499

Р

Рагуза (Ragusa) 1030
Рамини (Ramini) 1736, 1789
Регенсбург (Regensburg) 2722
Руерг (Rouergue) 2020, 2025, 2234
Русийон (Roussillon) 2173

С

Салвета сюр Гарон (Salvetat sur
Garonne) 2076
Сабарте (Sabarthès) 2118
Сиена (Siena) 1764
СПЛИТ (Split) 2775
Страсбург (Strasbourg) 1601, 1962,
2744

Т

Тарн (Tarn) 1908, 2242
Треviso (Treviso) 1705
Тулуза (Toulouse) 1833, 2073, 2074,
2136, 2138, 2171, 2194, 2212,
2268, 2278, 2365, 2377, 2408,
2410, 2411, 2412, 2414, 2415,
2602, 2608, 2652, 2657, 2682

У

Умбрия (Umbria) 1685, 1704

Ф

Флоренция (Firenze) 1713, 1722,
1751, 1753, 1761
Фрайбург (Freiburg) 2740

Х

Хесен (Hessen) 2725

Ц

Цюрих (Zürich) 160

Ш

Шарите сюр Лоар (Charité sur Loire)
2104
Швеция (Suède) 2365
Швейцария (Suisse) 1526

А

Аvignon вж. Авиньон
Albi вж. Алби
Andorre вж. Андора
Arras вж. Арас
Ariège вж. Ариез

В

Barbets вж. Барбет
Béziers вж. Безие
Bergamo вж. Бергамо
Bologna вж. Болоня
Воеmia, Воhême вж. Бохемия
Briançonnais вж. Бриансоне

C

Cahors вж. Каор
 Cambridge вж. Кембридж
 Carcassonne вж. Каркасон
 Castille вж. Кастиля
 Catalogne, Cataluña вж. Каталония
 Charité sur Loire вж. Шарите сюр
 Лоар
 Cologne вж. Кьолн
 Corse вж. Корсика

D

Dauphiné вж. Дофине
 Domazan вж. Домазан
 Dubrovnik вж. Дубровник
 Douais d'Arras вж. Дуге д'Арас
 Dublin вж. Дъблин

F

Firenze вж. Флоренция
 Freiburg вж. Фрайбург

G

Gascogne вж. Гаскония
 Genova вж. Генуа
 Grenoble вж. Гренобъл
 Genève вж. Женева

H

Hessen вж. Хесен

I

Irlande вж. Ирландия

L

Languedoc вж. Лангедок
 Lauragais вж. Лораже
 Liège вж. Лиеж
 Limoux вж. Лиму
 Lion à Chandoran вж. Лион а
 Шандоран
 Lombardia вж. Ломбардия
 Lotharingie вж. Лотарингия
 Lyon вж. Лион

M

Mainz вж. Майнц
 Mallorca вж. Малорка
 Marca Trevisiana вж. Марка
 Травезиана
 Mark Brandenburg Марк
 Бранденбург
 Marchesato di Saluzzo вж.
 Марчесато ди Салуцио
 Milano вж. Милано
 Minervoais вж. Минервоа
 Moissac вж. Моисак
 Montpellier вж. Монпелие
 Montségur вж. Монсегюр
 Montagues вж. Монтагю
 Montailloу вж. Монтейю
 Moravie вж. Моравия
 München вж. Мюнхен
 Muret вж. Мюре

N

Narbonne вж. Нарбон
 Nivernais вж. Ниверне
 Norwich вж. Норвич

O

Orléans вж. Орлеан

Orvieto вж. Орвието

Oxford вж. Оксфорд

P

Palermo вж. Палермо

Pamiers вж. Памие

Paris вж. Париж

Périgord вж. Перигорд

Piacenza вж. Пиаченца

Piémont вж. Пиемонт

Pommern вж. Померания

Provance вж. Прованс

Q

Quèribus вж. Керибюс

Quersy вж. Керси

R

Ragusa вж. Рагуза

Ramini вж. Рамини

Regensburg вж. Регенсбург

Rouergue вж. Руерг

Roussillon вж. Росийон

S

Sabarithès вж. Сабарите

Salvet sur Garonne вж. Салвет сюр

Гарон

Siena вж. Сиена

Split вж. Сплит

Strassbourg вж. Страсбург

Suède вж. Швеция

Suisse вж. Швейцария

T

Tarn вж. Тарн

Toulouse вж. Тулуза

Treviso вж. Тревизо

U

Umbria вж. Умбрия

V

Venezia вж. Венеция

Verona вж. Верона

Z

Zürich вж. Цюрих

ТЕМАТИЧНО-ПРЕДМЕТЕН ПОКАЗАЛЕЦ

- албигойци** 101, 1354, 1410, 1472, 1643, 1795, 1799–1801, 1806, 1811, 1816, 1817, 1821, 1827, 1828, 1861, 1865, 1874, 1876, 1897, 1883, 1888, 1890, 1895, 1898–1900, 1905, 1912, 1923, 1924, 1926, 1928–1932, 1936, 1937, 1949, 1950, 1957, 1961, 1967, 1980, 2003, 2012, 2013, 2026–2028, 2067, 2093, 2095, 2126, 2140, 2150, 2166, 2167, 2184–2186, 2216, 2218, 2221, 2222, 2225–2227, 2244, 2245, 2247, 2248, 2250, 2264, 2280, 2281, 2284, 2285, 2305, 2306, 2308, 2330, 2332, 2333, 2335–2337, 2341, 2355, 2364, 2367–2370, 2372, 2373, 2380, 2391, 2392, 2395, 2399, 2401–2403, 2478, 2490, 2493, 2494, 2496–2498, 2501, 2505, 2508, 2528, 2529, 2542, 2543, 2546, 2555, 2562, 2588–2590, 2594, 2595, 2649, 2650, 2659, 2660, 2663, 2667, 2669, 2670, 2675, 2676, 2698
- албигойски войни** 77, 1769, 1798, 1812, 1853, 1862–1864, 1897, 1906, 1910, 1914, 1935, 1938, 1945, 1964, 1966, 1968, 1977, 1984, 2021, 2024, 2041, 2075, 2076, 2079, 2082, 2111, 2114, 2131, 2143, 2153, 2154, 2164, 2168, 2194, 2223, 2276, 2280, 2283, 2289, 2291, 2312, 2321, 2326, 2343, 2364, 2370, 2375, 2376, 2384, 2393, 2462, 2473, 2484, 2486, 2509, 2563, 2564, 2575–2580, 2581, 2591, 2605, 2614, 2616, 2623, 2635, 2646, 2661, 2672, 2686, 2688
- ариани** 256, 347, 1502
- бабуни** 1264, 1320, 1322, 1323, 1327–1330
- бегарди** 101, 2741, 2751
- бегини** 101, 876
- Босненска църква** 164, 341, 914, 987, 1147, 1161, 1164, 1167, 1169, 1171, 1173, 1183, 1185, 1186, 1188–1190, 1192, 1193, 1206, 1207, 1209, 1215, 1216, 1218, 1221, 1222, 1226, 1227, 1233, 1243, 1249, 1251, 1262, 1273, 1281, 1282, 1284–1289, 1291, 1292, 1295, 1296, 1299, 1305, 1309, 1316, 1329
- валдейци** 7, 20, 77, 119, 224, 1342, 1349, 1350, 1352–1356, 1360, 1404–1406, 1410, 1415, 1416, 1419–1421, 1426, 1433, 1439, 1440, 1443–1447, 1453, 1456,

1457, 1463, 1464, 1467, 1468,
1472, 1473, 1475–1478,
1484–1486, 1508, 1520, 1521,
1523, 1526, 1528, 1529, 2542,
1551–1553, 1560, 1577, 1601,
1623, 1627, 1648, 1649, 1660,
1661, 1716, 1626, 1728, 1732,
1734, 1760, 1791, 1802, 1809,
1852, 1881, 1927, 1952, 1953,
1962, 1980, 1982, 2054, 2063,
2072, 2079, 2094, 2124, 2152,
2165, 2185, 2196, 2215, 2241,
2249, 2250, 2257–2259, 2331,
2366, 2387, 2392, 2397, 2407,
2487, 2494, 2499, 2505, 2519,
2590, 2600, 2612, 2622, 2631,
2632, 2638, 2643, 2656, 2658,
2674, 2707, 2715, 2719, 2722,
2725–2729, 2731, 2739, 2749,
2750–2753, 2777, 2784, 2816,
2819, 2822

ИНКВИЗИЦИЯ 231, 232, 1351, 1352,

1379, 1427, 1428, 1448, 1449,
1481, 1482, 1488, 1525, 1567,
1585, 1599, 1600, 1639–1641,
1646, 1686, 1705, 1708, 1742,
1755, 1758, 1815, 1823, 1829,
1834, 1836, 1838, 1843–1845,
1857, 1858, 1865, 1873, 1875,
1882, 1891, 1925, 1926, 1959,
1970, 1972, 1983, 1998, 2051,
2061, 2073, 2080, 2093, 2094,
2104, 2112, 2120, 2135, 2136,
2141, 2145, 2146, 2151, 2155,
2157, 2159, 2160, 2162, 2173,
2174, 2208, 2212, 2219, 2225,
2235, 2237–2240, 2244,
2252–2254, 2265, 2279, 2300,

2301–2303, 2347, 2348, 2394,
2406, 2470, 2472, 2483, 2489,
2492, 2507, 2593, 2602, 2617,
2642, 2664–2666, 2668, 2672,
2673, 2690, 2691, 2718, 2722,
2730, 2732, 2738, 2740, 2742,
2754, 2755, 2759, 2796, 2823,
2824, 3305

катари 2, 20, 60, 64, 73, 77, 119,
137, 145, 158, 160, 208, 220, 224,
277, 359, 362, 390, 392, 545, 607,
619, 869, 1279, 1280, 1361, 1363,
1374, 1375, 1401, 1402, 1407,
1408, 1411, 1414, 1418, 1424,
1425, 1429, 1432, 1435, 1436,
1438, 1442, 1450–1452, 1454,
1455, 1458–1462, 1466, 1471,
1474–1476, 1479, 1480, 1483,
1486, 1487, 1493, 1494, 1496,
1500–1502, 1510, 1522, 1527,
1533, 1534, 1536, 1539–1542,
1545, 1547–1550, 1553–1555,
1561–1564, 1568, 1569,
1572–1574, 1576, 1578, 1580,
1581, 1586, 1587, 1591, 1624,
1630, 1672, 1675, 1679, 1682,
1697, 1698, 1704, 1717, 1722,
1740, 1743, 1751, 1756, 1757,
1785, 1786, 1788, 1789, 1792,
1797, 1803, 1814, 1820, 1822,
1830–1832, 1847, 1848, 1850,
1851, 1856, 1869–1871, 1878,
1880, 1884, 1885, 1887, 1896,
1907, 1911, 1913, 1915–1917,
1921–1923, 1935, 1940, 1942,
1946–1948, 1950, 1951, 1955,
1961, 1963, 1965, 1969, 1975,
1976, 1979, 1983, 1988,

1993–1995, 1997, 2001, 2002,
2004–2009, 2011, 2014, 2015,
2019, 2020, 2023, 2029–2033,
2035–2040, 2042, 2043, 2045,
2050, 2055, 2057–2060, 2062,
2066, 2068–2070, 2081, 2083,
2086–2090, 2094, 2096–2098,
2102, 2105, 2107, 2109, 2110,
2112, 2114, 2116–2119, 2124,
2126, 2128–2130, 2134, 2135,
2137, 2138, 2142, 2146, 2149,
2151, 2152, 2158, 2163, 2177,
2179, 2180–2184, 2187–2193,
2196, 2197, 2200–2202, 2204,
2206, 2207, 2210, 2211, 2214,
2217, 2220, 2224, 2231, 2233,
2234, 2243, 2246, 2250, 2251,
2155, 2156, 2262, 2265–2271,
2273–2275, 2282, 2286, 2287,
2291–2199, 2305, 2307–2311,
2313–2317, 2319, 2320,
2323–2325, 2327, 2328, 2335,
2338, 2339, 2341, 2344–2346,
2349, 2353, 2356, 2357, 2372,
2374, 2379, 2381, 2385, 2388,
2396, 2404, 2409, 2411, 2412,
2415, 2417–2428, 2430, 2435,
2437–2444, 2447, 2449, 2450,
2454, 2455, 2457, 2458, 2461,
2463, 2464, 2469, 2471, 2475,
2476, 2479–2482, 2485, 2490,
2502–2504, 2509–2518, 2520,
2521, 2524–2527, 2530–2535,
2537–2541, 2543–2545, 2547–
2550, 2553–2560, 2565–2569,
2572, 2576–2579, 2582–2585,
2587–2592, 2592–2599, 2601,
2603, 2604, 2606, 2607, 2609,
2610, 2615, 2624, 2625,

2627–2633, 2639, 2641, 2648,
2649, 2552, 2624, 2655, 2657,
2667, 2679–2681, 2684, 2687,
2692–2695, 2699–2704, 2708,
2710, 2733, 2734, 2737, 2745,
2756, 2772–2774, 3306–3309

католицизъм 2099, 2102, 2260

кудугери 4, 1316, 1323

леонисти 60, 64, 1361, 1856

лоларди 73, 1008, 2758, 2765–2771,
2776, 2779, 2782, 2787, 2788,
2802, 2804–2807, 2809

манихеи 20, 60, 304–407, 1450,
1451, 1459–1461, 1830–1832,
1903, 1904

месалиани 24, 974

павликяни 2, 164, 230, 258, 286,
316, 319, 408–493, 914, 932, 939,
1004–1233

патарени 77, 212, 215, 224, 235,
245, 959, 966, 1009, 1039, 1141,
1144, 1153, 1163, 1175, 1187,
1191, 1194, 1224, 1235, 1243,
1248, 1252, 1253, 1260, 1265,
1267, 1268, 1270, 1290,
1310–1312, 1322, 1557, 1565,
1590, 1617, 1634, 1649, 1662,
1664, 1680, 1684, 1687, 1689,
1695, 1699, 1702, 1710–1713,
1733, 1736, 1737, 1745, 1746,
1753, 1754, 1759, 1767, 1772,
1775–1777, 1783, 2751

пикарди 1354	тамплиери 1542, 1757, 2530, 2545
помаци 230, 1004	трубадури 137, 1794, 2248, 2340, 2431, 2445, 2451, 2452, 2460, 2506, 2683, 2685
попеликани 1384, 1504, 1570	
протестанти 134, 1228, 1418, 2311, 2781, 2789	францискани 230, 1004
рудогери 1038	фундагиагити 4, 22, 24, 28, 573, 920, 1066
стриголники 619, 643, 2837, 2840, 2863, 2864, 2866, 2868, 2872, 2874, 2881	хумилиати 101
	хусисти 79, 1354, 1410

СЪКРАЩЕНИЯ НА ИЗТОЧНИЦИТЕ

ПЕРИОДИЧНИ ИЗДАНИЯ

Авитохол	Авитохол. София
АИЗ	Археологические известия и заметки. Москва
Антирелигиозник	Антирелигиозник. Москва
Археология	Археология. Орган на Археологическия институт и музей при БАН. София
АТ	Атеистична трибуна. София
БВ	Богословский вестник. Москва
БИ	Балканские исследования. Москва
БИБ	Българска историческа библиотека. София
Библиотекар	Библиотекар. София
БМ	Българска мисъл. София
БМуз	Българско музикознание. София
БолгЕ	Болгарский ежегодник. София
БосВ	Босанска вила. Сарајево
БП	Български преглед. София
ВВр	Византийский временник. Москва
ВДИ	Вестник древней истории. Москва
ВЕ	Вестник Европы. Москва
ВЕВ	Вятские Епархальные ведомости. Отд. духовной литературы. Москва
Везни	Везни. София
Векове	Векове. София
ВИ	Вопросы истории. Москва
ВИРА	Вопросы истории религии и атеизма. Москва
ВЛУсиял	Вестник Ленинградского университета. Сер. истории, языка и литературы. Ленинград

ВОН	Вестник общественных наук АН Арм. ССР. Ереван
ВООН	Вестник Отделения общественных наук. АН Груз. ССР. Тбилиси
Възраждане	Възраждане. София
ГВИТИЗ	Годишник на Висшия институт за театрално изкуство. София
ГДА	Годишник на Духовната академия. София
ГЗффУ–Ск.	Годишен зборник. Филозофски факултет на Университетот–Скопје
ГИБИ	Гръцки извори за българската история. София
ГИДБХ	Годишњак Историске друштво Босне и Херцеговине. Сарајево
ГИНИ–Ск.	Гласник на Институтот за национална историја. Скопје
ГМСБ	Годишник на Музеите от Северна България. София
ГНЕМ–Пл.	Годишник на Народния етнографски музей. Пловдив
ГНС	Гуманитарные науки в Сибири. Новосибирск
ГСНД	Гласник Скопског научног друштва. Скопје
ГСУД	Гласник Српског ученог друштва. Београд
ГСУифф	Годишник на Софийския университет. Историко-филологически факултет. София
ГСУюф	Годишник на Софийския университет. Юридически факултет. София
ГСфф	Годишњак Скопског филозофског факултета. Скопје
ДК	Духовна култура. София
Добруджа	Добруджа. София
ЕЛ	Език и литература. София

ЖМНПр	Журнал Министерства народного просвещения. Санкт-Петербург
ЖС	Живая старина. СПб.
ЗБРВИ	Зборник радова Византолошког института. Београд
ЗБФФ	Зборник Филозовског факултета. Београд
ЗИАН	Записки Императорской академии наук. Москва
ЗМ	Знаме на мира. София
ЗФЛ	Зборник за филологију и лингвистику. Нови Сад
ИАНАСССРсон	Известия Академии наук Армянской ССР. Сер. общест-венных наук. Ереван
ИБИД	Известия на Българското историческо дружество. София
ИБПЦИАИ	Известия. Българската патриаршия. Църковно-исторически и архивен институт. София
ИДА	Известия на държавните архиви. София
ИДФСБ	Известия на дружеството на филолозите слависти в България. София
ИИБИ	Известия на Института за българска история. София
ИИБЛ	Известия на Института за българска литература. София
ИИИ	Известия на Института за история. София
ИИМ – К	Известия на Историческия музей Кюстендил.
ИНБ„КМ“	Известия на Народна библиотека „Кирил и Методий“. София
ИО	История и обществознание. София
ИОРЯС	Известия Отделения русского языка и словестности. Санкт-Петербург
ИП	Исторически преглед. София

ИПРИ	Известия на Правния институт. София
ИСифф	Известия на Семинара при Историко-филологическия факултет при Софийския университет. София
Историја	Историја. Скопје
История	История. София
ИФЖ	Историко-филологическият журнал АН Арм. ССР. Ереван
ЛЊ	Југословенска њива. Београд
КМС	Кирило-Методиевски студии. София
КњиИ	Књижевна историја. Београд
Култура	Култура. София
ЛЗБ	Лесковачки зборник. Скопје
ЛИБИ	Латински извори за българската история. София
ЛИФО	Летопись Историко-филологического общества при Императорском Новоруссийском университете. Византийско-славянское отделение. Одесса
ЛМ	Литературна мисъл. София
Любословие	Любословие. София
МЗИСЛ	Материалы и заметки по иностранной славянской литературы. Москва
Младеж	Младеж. София
МО	Международни отношения. София
МХ	Музикални хоризонти. София
НП	Народна просвета. София
НТВВОУ	Научни трудове на Висше военно общо-войсково училище „В. Левски“. София
ОПр	Общество и право. София
Отечество	Отечество. София

ПИСАН	Посебна издања Српске академије науке. Београд
ПИСКАДИС	Посебна издања Српске краљевска академија друштвени и историјски списи. Београд
ПК	Проблеми на културата. Софија
ПКЛИФ	Прилози за книжевност, језик, историји и фолклор. Београд
ПО	Православное обозрение. Санкт-Петербург
Погледи	Погледи. Скопје
Прилози	Прилози. Македонска академија на науките и уметностите. Скопје
ПС	Православный собеседник. Казань
ПСб	Палестинский сборник. Москва
ПСПБКД	Периодическо списание на Българското книжно дружество. Браила (1870–1876); Софија (1882–1910)
Разгледи	Разгледа. Скопје
Родина	Родина. Софија
Родопи	Родопи. Софија
РФВ	Русский филологический вестник. Москва
СББАН	Сборник на Българската академия на науките. Софија
СБЛ	Старобългарска литература. Софија
СБНУНК	Сборник за народни умотворения, наука и книжнина. Софија
СКГ	Српски книжевни гласник. Београд
Современост	Современост. Скопје
СовС	Советское славяноведение. Москва
СОРЯС	Сборник Отделения русского языка и словестности. Санкт-Петербург
СПБАН	Списание на Българската академия на науките. Софија

Спектар	Спектар. Скопје
СрВ	Средние века. Москва
ССКА	Споменик Српска кралевска академија. Београд
СФ	Славянска филологија. Софија
Съвременник	Съвременник. Софија
ТВГУ „КМ“	Трудове на Великотърновският университет „Кирил и Методий“. В. Търново
ТКИБ	Трудове на Катедрата по история и богословие. Шумен
ТОДРЛ	Труди Отдела древнерусской литературы. Москва
УЗПГПИ	Учение записки Псковского государственного педагогического института. Псков
УПр	Училищен преглед. Софија
Философия	Философия. Софија
ФМ	Философска мисъл. Софија
ФП	Философски преглед. Софија
ХЧ	Християнское чтение. Москва
ЧОИДР	Чтения в Обществе истории и древностей российских. Москва
AARAB	Annales de l'Academie royal d'archéologie de Belgique. Anvers
AC	Analecta cisterciensis. Roma
ADRSP	Archivio della Deputazione Romana di storia patria.
AESC	Annales. Economies-Sociétés-Civilisation. Paris
Aevum	Aevum. Universita cattolica del Sacro cuore. Milano
AFH	Archivum Franciscanum historicum. Firenze
AFLF	Annali della Facoltà di lettere e filosofia dell'Università di Bari.

AFP	Archivum Fratrum Praedicatorum. Roma
AHDL	Archives d'histoire doctrinale et littéraire du Moyen âge. Paris
AHIJA	Anali Historijskog instituta Jugoslovenska akademija znanosti i umetnosti. Dubrovnik
AHR	American Historical Review. New York
AIEO	Annales de l'Institut d'étude occitanes. Toulouse
AIFZ	Annales de l'Institut français de Zagreb. Zagreb
AIPhOS	Annales de l'Institut de philologie et d'histoire orientale et slave de l'Université libre de Bruxelles. Bruxelles
AJ	Archeologia Jugoslavica. Beograd
AJS	American Journal of Sociology. New York
AJTh	American Journal of Theology. Dayton
AK	Arbeiten zur Kirchengeschichte. Berlin
AKBAW	Abhandlungen der königlicher Bayerischer Akademie der Wissenschaften. München
AKG	Archiv für Kulturgeschichte. Münster
AKGW	Abhandlungen der königlicher Gesellschaft der Wissenschaften. Göttingen
AL	Archivos Leonenses. Leon
Altertum	Altertum. Berlin
AM	Annales du Midi. Toulouse
Antaios	Antaios. Stuttgart
AP	Analecta praemonstratensia
APAW	Abhandlungen der Preusserische Akademie der Wissenschaften. Berlin
APJ	Arkiv za povjestnicu jugoslovensku. Beograd
AR	Archiv für Religionswissenschaft. Leipzig
Arabica	Arabica. Paris

ARAST	Atti della Reale accademia delle scienze di Torino. Torino
Archeologia	Archeologia. Roma
ASI	Archivio storico italiano. Firenze
ASL	Archivio storico Lombardo
ASPh	Archiv für slawische Philologie. Berlin
ASRSP	Archivio della Società romana di storia patria. Roma etc.
Atlantis	Atlantis. Paris
AUCSC	Annuario della Università cattolica del Sacre cuore. Milano
AUU, SSU	Acta Universitatis Upsaliensis, Studia Slavica Upsaliensia. Uppsala
AV	Archivio Veneto. Venezia
AVT	Archivio veneto-tridentino. Venezia
AZJ	Arkiv zapovjestnicu jugoslovensku. Agram.
BAENF	Bulletin de l'Association d'Entraide de la Noblesse française. Paris
Balcania	Balcania. Bucaresti
Balcanica	Balcanica. Beograd
BalcP	Balcanica Poznaniensia. Poznan
BARB	Bulletin. Academie royal de Belgique. Bruxelles
BBA	Berliner byzantinische Arbeiten. Berlin
BBg	Byzantinobulgarica. Sofia
BC	Bolletino della civiltà. Bergamo
BECh	Bibliothèque de l'Ecole des Chartres. Chartres
Bergomum	Bergomum. Bergamo
Beseda	Beseda. Kleinburg
BF	Bosna franciscana. Sarajevo
BFL	Bulletin of the Faculty of Letters. Tokyo

BHPh	Bulletin d'histoire et philosophie. Paris
BHR	Bulgarian Historical Review. Sofia
BIFHE	Bulletin de l'Institut français des hautes études. Paris
BIHR	Bulletin of the Institute of Historical Research
Bilychnis	Bilychnis
BISAO	Bollettino dell'Istituto storico artistico Orvietano
BISI	Bollettino dell'Istituto storico italiano per il Medio evo ed Archivio muratoriano. Roma etc.
BLE	Bulletin de littérature ecclésiastique. Toulouse
BIO	Blick nach Osten. Klagenfurt
BPhH	Bulletin philologique et historique du Comité des travaux historiques et scientifiques. Paris
BRABLB	Boletino de la Real academia de Buenas letras de Barcelona. Barcelona
Bratstvo	Bratstvo. Sarajevo
BS	Bogoslovska smotra. Zagreb
BSAB	Bulletin de la Société archéologique de Béziers
BSAC	Bulletin de la Société d'archéologie copte. Le Caire
BSAG	Bulletin de la Société archéologique du Gers.
BSAH	Bulletin de la Société d'art et d'histoire du diocés de Liège. Liège
BSAN	Bulletin de séances académie – Nîmes. Nîmes
BSASLA	Bulletin de la Société Ariégeoise des sciences, lettres et arts. Paris.
BSBS	Bollettino storico-bibliografico subalpino. Torino
BSHPF	Bulletin de la Société d'Histoire du Protestantisme français. Alençon
BSHV	Bulletin de la Société d'histoire vaudoise. Pignerol

BS1	Byzantinoslavica. Praha
BSSABL	Bulletin de la Société des sciences, arts et belles-lettres du Tarn. Tarn
BSSV	Bollettino della società di studi Valdesi. Torre Pellice
BSt	Balkan Studies. Thessaloniki
BSz	Budapesti szemle. Budapest
BThSL	Bulletin théologique, scientifique et littéraire de l'Institut catholique de Toulouse. Toulouse
BThW	Beiträge zu den theologischen Wissenschaften. Wien
Bulgaria	Bulgaria. Rivista di cultura. Roma
Byzantina	Byzantina. Thessalonique
Byzantion	Byzantion. Bruxelles
ByzSt	Byzantine Studies. Arizona
BZ	Byzantinische Zeitschrift. Leipzig
Čas	Čas. Ljubljana
CC	Cività cattolica. Roma
CCER	Cahiers du Centre Ernest Renau. Paris
CCM	Cahiers de civilisation médiévale. Poitiers
CEC	Cahiers d'études cathares. Arques
CF	Cahier de Fanjeaux. Toulouse
CFr	Collectanea Franciscana
CH	Cabinet historique. Paris
CHA	Cahiers d'histoire et d'archéologie. Paris
Chthonica.	Chathalonica. Barcelona
ChH	Church History. Indialantik, Fl.
Die Christengemeinschaft	Die Christengemeinschaft. Stuttgart
Cîteaux	Cîteaux. Paris etc.
CHis	Cahiers d'histoire. Paris

CHR	Catholic Historical Review. Washington DC
ČLid	Český lid. Praha
CLPA	Cahiers Ligures préhistoriques et archives. Bordigera
ČMF	Časopis pro moderni filologii. Praha
CMH	The Cambridge Medieval History. Cambridge
ČMKČ	Časopis Musea Kralovstvi Českého. Praha
CN	Cultura neolatina. Modena
Concillium	Concillium. Paris etc.
Le Correspondant	Le Correspondant. Paris
CPE	Connaissance des Pères de l'Eglise. Montrouge
CRAIBL	Comptes rendus de l'Académie des inscriptions et belles-lettres. Paris
CRS	Comptes rendus des sciences de l'Académie des inscriptions et belle-lettres. Paris
CrS	Croatia sacra. Zagreb
CS	Cahiers du Sud. Marseille
CSc	Cultura e scuola. Roma
CSHB	Corpus scriptorum historiae byzantinae. Bonnae
CV	Communio viatorum. Praha
DA	Deutsches Archiv. Cologne
De Gids	De Gids. Amsterdam
DOP	Dumbarton Oaks Papers. New York
DP	Dobri pastir. Sarajevo
DR	Dublin Review. Dublin
DRGS	Deutsche Rundschau für Geographie und
Statistik. Graz DZGW	Deutsche Zeitschrift für Geschichtswissenschaft. Berlin
EB	Etudes balkaniques. Sofia
EChQ	Eastern Church Quarterly. Oxford etc.

EChR	Eastern Churches Review. Oxford
EEQ	East European Quarterly. Boulder
EETHSh	Epistimoniki epiteris theologiki sholis. Athen
EH	Etudes historiques. Sofia
EHR	English Historical Review. Oxford
EJ	Eranos Jahrbuch. Zürich
EO	Echos d'Orient. Paris
ER	Eastern Review. Brooklyn, N. Y.
EThL	Ephemerides theologicae Lovanienses. Louvain
EThR	Etudes théologiques et Religieuses. Montpellier
EurO	Europe orientale. Roma
Europe	Europe. Paris
EW	East and West. Roma
FB	Forum Bosnae. Sarajevo
FF	Forschung und Fortschritte. München
Florensia.	Florensia. Bolletino del Centro internazionale di Studi Gioachimiti. Bari
Folklore	Folklore. Carcassone
FS	Franciscan Studies. St. Bonaventura, New York
Gajret	Gajret. Sarajevo
GDIBH	Godišnjak Društvo istoricara BH. Sarajevo
GIDBH	Godišnjak Istoriske draštva Bosne i Hercegovine. Sarajevo
GIJK	Godišnjak Instituta za jezik i književnost. Sarajevo
GPF	Godišnjak Pravnog faculteta u Banjaluci. Banja Luca
GRIZ	Glasnik Rijesata Islamske zajednice u BH. Sarajevo
GSAI	Giornale della società Asiatica-Italiana.

	Florence
GSND	Glasnik skopskog naučnog društva. Skopje
GVIS	Glasnik Vrhovnog islamskog starješinstva u SFRJ. Sarajevo
GZM	Glasnik Zemalskog museja. Sarajevo
HD	Hrišćansko delo. Skopje
Hérésis	Hérésis. Revue d'hérésiologie médiévale. Villegey
Histoire	Histoire. Paris
Historama	Historama. Paris
History	History. London
HisZb	Historijski zbornik. Zagreb
HJ	The Hubbert Journal
HL	Hrvatski list. Zagreb
HLQ	Huntington Library Quarterly Berkely
HP	Historijski pregled. Zagreb
HPB	Historisch-politische Blätter. Göttingen
HrZ	Hrvatska zajednica. Sarajevo
HThR	The Harvard Theological Review. Harvard
Humanitas	Humanitas. Rivista di cultura. Brescia
HUSSt	Harvard Ukrainian Studies. Cambridge, MA
HZ	Historische Zeitschrift. München
IČ	Istorijski časopis. Beograd
IK	Irodalomotörteneti közleményék. Budapest
Irenikon	Irenikon. Chevetogne
ITED	Islam tedkikleri Enstitüsü dergesi. Istanbul
Izraz	Izraz. Beograd
JAOS	Journal of the American Oriental Society. New York
JEH	Journal of Ecclesiastical History. Cambridge

JGF	Jahrbuch für Geschichte des Feudalismus. Berlin
JGO	Jahrbuch für Geschichte Osteuropas. München
JHKV	Jahrbuch der hessischen kirchengeschichtlichen Vereinigung
JiČ	Jugoslovenski istorijski časopis. Beograd
JMH	Journal of Medieval History. Amsterdam
JN	Jugoslovenska njiva. Beograd
JRAS	Journal of the Royal Asiatic Society
JRC	Journal of Religious Culture
JS	Journal des savants. Paris
JThS	Journal of Theological Studies. N. S. Oxford
JUPHS	Journal of the U. P. Historical Society. New Delhi
JVKG	Jahrbuch für Volkskunde und Kulturgeschichte. Berlin
JWCI	Journal of the Warburg and Courtauld Institutes. London
Kairos	Kairos. Hartsdale, NJ
Der Katholik	Der Katholik
KI	Književna istoria. Beograd
KN	Književne novine. Beograd
KO	Kirche im Osten. Göttingen
Kriz	Kriz. Zagreb
LarM	Larousse mensuel. Paris
LF	Listy filologický. Praha
LM	Languedoc médical. Toulouse
LMS	Letopis Matice Srpska. Novi Sad
LV	Lumière et vie. Saint Albau-Leyse, Savoie
MA	Le Moyen âge. Paris
MAG	Mitteilungen der anthropologischen Gesellschaft. Leipzig

MAH	Mélanges d'archéologie et d'histoire. Rome
MAT	Mémoires de l'academie de Toulouse. Toulouse
MBFÖ	Mitteilungen des bulgarischen Forschungsinstitut in Österreich. Wien
MBVP	Maxima bibliotheca veterum patrum. Lyon
MGH	Monumenta Germaniae Historica
MH	Medievalia et humanistica. Denton, TX
MHis	Miroir de l'histoire. Paris
MKIÖG	Mitteilungen des k. Instituts für österreichische Geschichtsforschungen. Wien
MM	Miscellanea mediaevalia. Berlin etc.
Most	Most. Mostar
MP	Medieval Prosopography. Oxford
MR	Macedonian Review. Skopje
MS	Medieval Studies. Toronto
MSAM	Mémoires de la Société archéologique de Montpellier. Montpellier
MSAMF	Mémoires de la Société archéologique du Midi de la France. Paris
MSASC	Mémoires de la Société des arts et des sciences de Carcassonne. Carcassonne
MSI	Miscellanea di storia italiana. Torino
MSt	Manichaeian Studies. Louvain – Lund
MSv	Muslimanska svijest. Sarajevo
Musèon	Le Musèon. Louvain
NA	Norfolk Archaeology. Norfolk
NAK	Nederlands archif voor Kerkgeschiedenis. Leiden
Names	Names.
Napredak	Napredak. Sarajevo

NB	Novi behar. Sarajevo
Nexus	Nexus. Barcelona
NI	Narodna izdanica. Sarajevo
NJ	Naš jezik. Beograd
NKJ	Neues kritischer Journal
NN	Narodne novine. Zagreb
Novost	Novost. Zagreb
NP	Nastava povjesti.
NPr	Naša prošlost. Kraljevo Obzor. Sarajevo
NRHDFE	Nouvelle revue historique de droit français et étranger. Paris
NRS	Nuova rivista storica. Roma
NSt	Naše starine. Sarajevo
NV	Nastavni vjesnik. Zagreb
NZ	Neue Zeit. Stuttgart
OChA	Orientalia Christiana analecta. Roma
OChP	Orientalia Christiana periodica. Roma
OLZ	Orientalische Literaturzeitung. Berlin
Omladina	Omladina. Zagreb
ÖUR	Österreichisch-ungarische Revue. Wien
ÖVKT	Österreichische Vierteljahrschrifte für katholische Theologie. Wien
OW	Ostdeutsche Wissenschaft
PASC	Problemi attuali di scienza e di cultura. Roma
PBg	Palaeobulgarica. Sofia
PBR	Patristic and Byzantine Review. New York
PGr	Migne, J. P. Patrologiae cursus completus. Ser. Graeca. Paris
PHL	Prace historycznoliterarskie. Kraków

The Philosopher	The Philosopher. London
PII	Prilozi Instituta za istoriju. Sarajevo
PIISS	Pubblicazioni dell'Istituto italiano per gli studi storici. Bari
PL	Migne, J. P. Patrologiae cursus completus. Ser. Latina. Paris
PP	Past and Present. Oxford
PR	Prosvjetni radnik. Sarajevo
Pregled	Pregled. Časopis za društvena pitanja. Sarajevo
PRev	Presbyterian Review
Prosveta	Prosveta. Burr Ridge, Il.
Protestantismo	Protestantismo. Roma
QANL	Quaderni Accademia nazionale dei lincei. Roma
QC	Quaderni della „Critica“. Roma
QS	Quaderni storici. Roma
RAL	Rendiconti della Accademia lincei. Roma
RAMF	Revue archéologique du Midi de la France. Toulouse
Razvitak	Razvitak. Banja Luka
RATP	Revue des artes et traditions populaires. Paris
RB	Revue Bénédictine de critique, d'histoire et de littérature religieuse. Bruxelles
RBPhH	Revue belge de philologie et d'histoire. Bruxelles
RC	Rivista Christiana. Roma etc.
RCL	Revue des cours littéraire. Paris
RCr	Revue croate
RDM	Revue des deux mondes. Paris
RE	Pauly-Wissowa-Kroll Real-Encyclopädie der klassischen Altertumswissenschaft. Stuttgart

REA	Revue des études augustinienes. Paris
REArm	Revue des études armenien. Leuven
REB	Revue des études byzantines. Paris
REcl	Revista eclesiastica. Barcelona
REG	Revue des études grecques. Paris
REI	Revue des études ittaliennes. Paris
Religion	Religion. London
REM	Revue de l'esprit médical. Paris
RES	Revue des études slaves. Paris
RESEE	Revue des études Sud-est européennes. Bucarest
RevC	Revue de Comminges. Saint Gaudens
RevR	Revue de Rouergue
RevS	Revue de synthèse. Paris
RF	Revue française. Paris
RG	Revue de Gascogne
RH	Revue historiques. Paris
RHC	Revue d'histoire comparée. Paris
RHE	Revue d'histoire ecclésiastiques. Louvain
RHEF	Revue d'histoire de l'église de France. Paris
RHis	Russian History
RHLL	Revue historique et littéraire du Languedoc. Albi
RHLR	Revue historique et littéraire religieuse. Paris
RHPhR	Revue d'histoire et de philosophie religieuse. Strasbourg
RHR	Revue de l'histoire des religions. Paris
RHSL	Revue historique, scientifique et littéraire de departement du Tarn
RHT	Revue historique du Tarn
RicR	Ricerche religioze. Roma

RJAZU	Rada Jugoslaviska akademija znanosti i umetnosti. Zagreb
RLLP	Revue de langue et littérature provençales. Avignon
RMAL	Revue du Moyen âge latin. Lyon
RMS	Reading Medieval Studies
RN	Revue du Nord. Lille
La Romagna	La Romagna
Romania	Romania. Paris
RomR	The Romanic Review
RP	Revue des Pyrénées. Paris
RQH	Revue des questions historiques. Paris
RR	Revue des religions. Paris
RS	Ricerche slavistiche. Roma
RSChI	Rivista di storia della chiesa in Italia. Roma
RSCSTh	Rivista storico-critico delle scienze theologiche
RSI	Rivista storica italiana. Roma
RSI	Romanoslavica. București
RSLR	Rivista di storia e letteratura religiosa. Roma
RSPhTh	Revue des sciences philosophiques et théologiques. Paris
RSR	Ricerca di storia religiosa. Roma
RSS	Revue de la science spirituelle. Paris
RT	Revue du Tarn
RTh	Revue théologique. Paris
RThAM	Recherches de théologie ancienne et médiévale. Louvain
RThPC	Revue de théologie et de philosophie chrétiennes. Paris
RUB	Revue de l'Université de Bruxelles. Bruxelles

RUC	Revista de la Universidad Complutense. Madrid
RV	Revue Vinre.
Seaculum	Saeculum. München
Samtiden	Samtiden. Oslo
Sapienza	Sapienza. Milano
Savremenik	Savremenik. Zagreb
SBAW	Sitzungsberichte der Beyerische Akademie der Wissenschaften. München
SBN	Studi byzantini e neoellenici. Roma
SC	La scuola cattolica
SChH	Studies in Church History. Cambridge
SEE	Southeastern Europe. Pittsburgh
SEER	Slavonic and East European Review. London
SG	Studi Gregoriani. Roma etc.
SGWL	Studien, Godsdienst, Wetenschap, Lettern
SH	Social History. London
SHG	Studia historica Gandensia. Gent
SKPAW	Sitzungsberichte der königliche preusserische Akademie der Wissenschaften. Berlin
Slavia	Slavia. Praha
Slovo	Slovo. Zagreb
SIP	Slovanský přehled. Praha
SIR	Slavic Review. London
SM	Studi medievali. Spoleto
SMSR	Studi e materiali di storia delle religioni. Roma
SO	Slavica occitania. Toulouse
SOF	Südost-Forschungen. Leipzig
SP	Studia Patavina. Padova
SPFFBU, D.	Sborník praci filozofickej fakulty Brnenske university. Brno

SPr	Starohrvatska prosvjeta. Zagreb
SRI	Studi revistă de istorie. București
SSSł	Slownik starozytnosci słowianskich. Poznan
ST	Studi e testi. Firenze
Starine	Starine. Zagreb
StB	Studia balcancia. Sofia
StT	Studii teologii. Ser. 2.
Subterranea	Subterranea. Paris
SV	Studii Veneziani. Venezia
Svijet	Svijet. Sarajevo
Synthèses	Synthèses. Bruxelles
Szazadok	Szazadok. Budapest
ThSK	Theologische Studien und Kritiker. Gotha
TM	Travaux et mémoires. Paris
TMod	Temps modernes. Paris
TRHS	Transactions of the Royal Historical Society. Ser. 5. London
UC	Unesco courier. Paris
Ulisse	Ulisse. Bari
VMKVA	Verlagen en Mededeelingen der K. Vlaamse akademie. Bruxelles
VR	Violence et religion. Lille
VSC	Vesnik srpska crkve. Beograd
WBUH	Wissenschaftliche Beiträge des Universität Halle. Halle
WMBH	Wissenschaftliche Mitteilungen aus Bosnien und Herzegowina. Wien
Vrhbosna	Vrhbosna. Sarajevo
WSI	Die Welt der Slaven. Wiesbaden
WZ	Wissenschaftliche Zeitschrift. Jena

WZHU	Wissenschaftliche Zeitschrift der Humbolt Universität zu Berlin. Berlin
WZKMU–L.	Wissenschaftliche Zeitschrift der Karl Marx Universität–Leipzig. Leipzig
ZB	Zeitschrift für Balkanologie. München
ZbFF	Zbornik filozofskog fakulteta. Beograd
ZbNZ	Zbornik za narodni život.
ZČ	Zgodovinski časopis. Ljubljana
ZG	Zeitschrift für Geschichtswissenschaft. Berlin
ZHTh	Zeitschrift für die historische Theologie
Zivot	Zivot. Sarajevo
ZKG	Zeitschrift für Kirchengeschichte. Gotha
ZMSDN	Zbornik Matica srpske za društvena nauka. Beograd
ZNW	Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft und die Kunde der ältern Kirche
ZOF	Zeitschrift für Ostforschung. Marburg
ZRGG	Zeitschrift für Religions- und Geistesgeschichte. Leiden
ZRPh	Zeitschrift für Romanische Philologie.
ZSKG	Zeitschrift für Schweizerische Kirchengeschichte. Freiburg
ZVS	Zeitschrift für Völkerpsychologie und Soziologie. Zürich etc.
ZWTh	Zeitschrift für wissenschaftliche Theologie

ЕДНОКРАТНИ СБОРНИЦИ И КНИГИ

- VIII Археол. съезд. Москва, 1890. Тр. 2. Москва, 1895
- Бележити българи
- Богомилството на Балканот во светлината на најновите истражувања
- Большая сов. энциклопедия
- България в света от древността до наши дни
- В чест на 80-г. на Т. Боров
- Византијски извори за историјата на Југославија
- Всесоюз. конф. слав. филол. Ленинград, 1962. Прогр. и тез. докл.
- Диалог и духовност
- Динеков, П. По следите на бълг. лит. и наука
- Динеков, П. Стара бълг. литература
- Енциклопедия България 3б. посветен на Д. Коцо
- Из ист. на естествознанието в България
- VIII Археологический съезд. Москва, 1890. Труды 2. Москва, 1895.
- Бележити българи. Т. 1. С, 1968.
- Богомилството на Балканот во светлината на најновите истражувања. Материјали од симпозиумот одражан во Скопје. Скопје, 1982.
- Большая советская энциклопедия. Т. 6. Москва, 1927; 2. изд. Т. 5. Москва, 1950.
- България в света от древността до наши дни. Т. 1. С, 1979.
- В чест на 80-годишнината на Тодор Боров. С, 1984.
- Византијски извори за историјата на Југославија. Т. 3. Београд, 1966.
- Всесоюзная конференция по славянской филологии. Ленинград, 1962. Программа и тезиси докладов. Ленинград, 1962.
- Диалог и духовност. 1. Сборник в чест на Румјана Златанова. Festschrift für Rumjana Zlatanova zum 60. Geburtstag. С., 2006.
- Динеков, П. По следите на българската литература и наука. С., Наука и изкуство, 1988.
- Динеков, П. Стара българска литература. С, 1950.
- Енциклопедия България. Т. 1. С, 1978. Сборник посветен на Димчо Коцо. Скопје, 1975.
- Из историята на естествознанието в България. С, 1982.

Изборник Киевский	Изборник Киевский посвященный Т. Д. Флоринскому. Киев, 1904.
Избр. бълг. есета	Избрани български есета. Български есета между двете световни войни. Варна, 1981.
Изсл. в чест на М. Арнаудов	Изследвания в чест на М. Арнаудов. С, 1970.
Изсл. в чест на Д. Дечев	Изследвания в чест на Д. Дечев. С, 1958.
Изсл. в чест на М. Дринов	Изследвания в чест на М. Дринов. С, 1960.
Изсл. в чест на С. Русалиев	Изследвания в чест на проф. д-р Симеон Русалиев. Шумен, 1982.
Изсл. по бълг. история	Изследвания по българска история. В. Търново, 1981.
Ист. записки. 7.	Исторические записки. Т. 7. Москва, 1940.
Историогр. и источниковедение стран Центр. и Юго-Вост. Европы	Историография и источниковедение стран Центральной и Юго-Восточной Европы. Москва, 1986.
Историогр. исслед. по славяноведению и балканистике	Историографические исследования по славяноведению и балканистике. Москва, 1984.
История на бълг. литература. 1.	История на българската литература. В 4 т. Т. 1. Старобългарска литература. С., 1962.
История на филос. мисъл в България	История на философската мисъл в България. Т. 1. С, 1970.
Книги для чтения по ист. средних веков	Книги для чтения по истории средних веков. Т. 2. Москва, 1897.
Култ. развитие на бълг. държава, крайт на XII–XIV в.	Културно развитие на българската държава, крайт на XII–XIV век. С, 1985.
Литературознание и фолклористика	Литературознание и фолклористика. В чест на 70-годишнината на акад. П. Динеков. С, 1983.

Медиевистика и култ.
антропология

Медиевистични изслед.
в памет на П. Димитров

I Межвуз. конф. по истории
славян. стран.
Великие Луки, 1962

II Межвуз. конф. по истории
славян. стран.
Великие Луки, 1964

I Междунар. конгр. по
българистика. София, 1981.
Докл. Кръгли маси

I Междунар. конгр. по
българистика. София, 1981.
Докл. Пленарни докл.

I Междунар. конгр. по българистика. София, 1981. Докл. Развитие на науката и образованието в България.

II Междунар. конгр. по българистика. София, 1986. Докл.

Науч. изсл. на преподавателите във ВТУ „КМ“

Науч.-лит. сб. Галицко-русс. матици

II Нац. конф. на младите историци. Държ.-полит. традиции по бълг. земи. Сб. матер. В. Търново, 1979

Медиевистика и културна антропология. Сборник в чест на 40-годишната творческа дейност на проф. Донка Петканова. С., 1998.

Медиевистични изследвания в памет на Пейо Димитров. Шумен, 1996.

I Межвузовская конференция по истории славянских стран. Великие Луки, 1962. Программа и тезисы. Великие Луки, 1962.

II Межвузовская конференция по истории славянских стран. Великие Луки, 1964. Тезисы. Великие Луки, 1964.

I Международен конгрес по българистика. София, 1981. Доклади. Кръгли маси. С, 1982.

I Международен конгрес по българистика. София, 1981. Доклади. Пленарни доклади. С, 1982.

I Международен конгрес по българистика. София, 1981. Доклади. Развитие на науката и образованието в България. С, 1982.

II Международен конгрес по българистика. София, 1986. Доклади 6, 11. С, 1987–1988.

Научни изследвания на преподавателите във Великотърновския университет „Кирил и Методий“. В. Търново, 1979.

Научно-литературний сборник Галицко-русской матици. Т. 2. Львов, 1902.

II Национална конференция на младите историци. Държавно-политически традиции по българските земи. Сборник с материали. В. Търново, 1979. В. Търново, 1980.

- Нов. энцикл. словарь
Новый энциклопедический словарь. Т. 7. Москва, 1912.
- Новый сб. статей по славяноведению, состав. и изд. ученикам В. И. Ламанского
Новый сборник статей составленный и изданный ученикам В. И. Ламанского. СПб., 1905.
- От Бытия к Исходу.
От Бытия к Исходу. Отражения библейских сюжетов в славянской и еврейской народной культуре. Москва, 1998.
- Памятники старинной рус. лит.
Памятники старинной русской литературы. Вып. 2–3. Санкт-Петербург, 1862.
- Почеть
Почеть. Сборник статьи посв. М. С. Дринову. Харьков, 1908.
- Пробл. источниковедения западно-европ. средневековья
Проблеми источниковедения западно-европейского средневековья. Ленинград, 1979.
- Прослава на В. Търново
Прослава на Велико Търново. С, 1978.
- Роль и традиции в лит. жизни эпохи. Сюжеты и мотиви
Роль и традиции в литературной жизни эпохи. Сюжеты и мотивы. Новосибирск, 1995
- Роль традиции в лит. процессе
Роль традиции в литературном процессе. Новосибирск, 1999
- Рус.-бълг. връзки през вековете
Руско-български връзки през вековете. С, 1986.
- Сб. в памет на П. Ников
Сборник в памет на П. Ников. С, 1940.
- Сб. памятников по истории вальденства
Сборник памятников по истории раннего раннего вальденства. Москва, 1910.
- Сб. в честь 25-летия В. И. Ламанского
Сборник статей по славяноведению, составленный и изданный учениками В. И. Ламанского по случаю 25-летия его ученой и профессорской деятельности. Санкт-Петербург, 1883.
- Сб. Л. Милетич
Сборник в чест на проф. Л. Милетич. С, 1933.
- Сб. статей в честь Ф. Ф. Соколова
Сборник статей в честь Ф. Ф. Соколова. Санкт-Петербург, 1895.

Сб. статей по археол. и византиновед.	Сборник статей по археологии и византиноведению. Семинар им. Н. П. Кондаков, 1. Прага, 1927.
Сб. статей по литературе и истории в честь Н. П. Дашкевича	Сборник статей по литературе и истории в честь Н. П. Дашкевича. Киев, 1906.
Слав. культуры и Балканы. 1.	Славянские культуры и Балканы. Т. 1. С., 1978.
Сов. ист. знциклопедия	Советская историческая знциклопедия. Т. 2. Москва, 1962.
Старобълг. литература	Старобългарска литература. Антология. Избор, прев. и характеристики М. Генов. С., 1947.
Старобълг. лит. Изсл. и материали	Старобългарска литература. Изследвания и материали. Т. 1. С., 1971.
Старобълг. литература. Енцикл. речник	Старобългарска литература. Енциклопедичен речник. С., 1992. 2 пре работено и допълнено издание. С., 2003.
Студентски проучвания Търново и средновек. бълг. държава	Студентски проучвания. 3. София, 1975. Търново и средновековната българска държава – център на еретически движения (XII–XIV в.). В. Търново, 1973.
Търновска книж. школа	Търновска книжовна школа. 1–7. С., 1976–2002.
У истоков общности филос. культ. русс, укр. и болг. народов	У истоков общности философских культур русского, украинского и болгарского народов. Киев, 1983.
Укр. літ. XVI–XVIII ст.	Українська література XVI–XVIII ст. та інші слов'янські літератури. Київ, 1984.
Унив. изсл. и препод. бълг. ист.	Университетски изследвания и преподавания на българска история у нас и в чужбина. Доклади от Международен симпозиум. Пампорово, 1981. С., 1982.

Филол. изслед.	Филологически изследвания. Т. 1. Шумен, 1995.
Филос. изслед.	Философски изследвания. Т. 2. Психологически анализ и философия. С., 1996.
Христоматия по ист. армян. народа. 1.	Христоматия по истории армянского народа. Т. 1. Ереван, 1981.
Човек и време	Човек и време. Сборник с научни изследвания в памет на Сабина Беляева. С., 1997
A History of the Crusads	A History of the Crusads. Ed. K. M. Setton. Vol. 2. The Later Crusades. 1189–1311. Ed. by R. L. Wolff and H. W. Hazard. Univ. of Philadelphia Press, 1962.
L'art des confins	L'art des confins. Mélanges offerts à M. de Gandillac. Paris, 1985.
Arte e storia	Arte e storia. Studi in onore di Lionello Vincenti. Torino, 1965.
Aspects de l'anticléricalisme du Moyen Age à nos jours.	Aspects de l'anticléricalisme du Moyen Age à nos jours. Problemes d'histoire du Christianisme. T. 18. Bruxelles, 1988.
Atti dell 8 Congr. int. di studi sull'alto medioevo.	Atti dell'8 Congresso internazionale di studi sull'alto medioevo. Spoleto, 1983.
Autour de Montailou	Autour de Montailou. Un vilage occitan. Cahar, 2001.
Beiträge zur Geschichte Italiens im 12. Jahrhundert	Beiträge zur Geschichte Italiens im 12. Jahrhundert. Vorträge und Forschungen. Sonderband 9. Sigmaringen, 1971.
Beiträge zur Muzikkultur des Balkans	Beiträge zur Muzikkultur des Balkans. T. 1. Walter Wünsch zur 65 Geburtstag. Graz, 1975.
Beiträge zu den theol. Wissenschaften	Beiträge zu den theologischen Wissenschaften. T. 4. Wien, 1852.

Beiträge zu den theol. Wissenschaften von den Mitgliedern der Fakultät zu Strassburg. 1.

Bible de tous les temps. T. 4.

Byzance et les slaves

Catharisme: l'édifice imaginaire. Actes de la 7e session d'Histoire médiévale. Carcassonne, 1998.

Catharisme: l'édifice imaginaire

Les cathares devant l'histoire.

Colloque int. de civilisations balk. Sinaïa, 1962

Colloque int. de civilisations, littératures et langues romanes. Bucarest, 1959

V Colloque J. Boisset. Montpellier, 1987

XVIII Congr. des études régionales. Saint Gaudens, 1962

XIX Congr. des études régionales. Moissac, 1963

XIV Congr. des études régionales. Carcassonne, 1968.

XVI Congr. de la Fédération des soc. acad. et savants Languedoc, Pyrénées, Gascogne. Auch, 1961

Beiträge zu den theologischen Wissenschaften von den Mitgliedern der Fakultät zu Strassburg. T. 1. Iena, 1847.

Bible de tous les temps. T. 4. Le Moyen Age et la Bible. Paris, 1984.

Byzance et les slaves. Mélanges I. Dujčev. Paris, 1979.

Catharisme: l'édifice imaginaire. Actes de la 7e session d'Histoire médiévale. Rennes-le Bains, 1994. Carcassonne, 1998.

Catharisme: l'édifice imaginaire. Actes du 7e colloque du Centre d'études cathares. Carcassonne, 1984.

Les cathares devant l'histoire. Mélanges offerts à Jean Duvernoy. Paris, 2005.

Colloque international de civilisations balkaniques. Sinaïa, 1962. Actes. Sinaïa, 1962.

Colloque international de civilisations, littératures et langues romanes. Bucarest, 1959. Actes. Bucarest, 1959.

V Colloque Jean Boisset. Montpellier, 1987. Actes. Montpellier, 1988.

XVIII Congrès des études régionales. Saint Gaudens, 1962. Actes. Tarbes, 1963.

XIX Congrès des études régionales. Moissac, 1963. Actes. Paris, 1964.

XIV Congrès des études régionales. Carcassonne, 1968. Actes. Carcassonne, 1970.

XVI Congrès de la Fédération des sociétés académiques et savants Languedoc, Pyrénées, Gascogne. Auch, 1961.

- VII Congr. de historia de la Corona de Aragon. 3. Barcelona, 1964
- VII Congreso de historia de la Corona de Aragon. T. 3. Barcelona, 1964.
- Ier Congr. int. de l'Assoc. int. des études occitanes. Act.
- Ier Congrès international de l'Association internationale des études occitanes. Actes. Londres, 1987.
- VII Congr. int. d'Avon. Travaux
- VII Congrès international d'Avon. Travaux. Bruges, 1952
- I Congr. int. des études balk. et sud-est europ. Sofia, 1966
- I Congrès international des études balkaniques et sud-est européennes. Sofia, 1966. Actes 3. S., 1969.
- VI Congr. int. des études byz. Paris, 1948
- VI Congrès international des études byzantines. Paris, 1948. Actes. Paris, 1950.
- X Congr. int. des études byz. Istanbul, 1955
- X Congrès international des études byzantines. Istanbul, 1955. Actes. Istanbul, 1957.
- XIV Congr. int. des études byz. Bucarest, 1971
- XIV Congrès international des études byzantines. Bucarest, 1971. Actes 2–3. Bucarest, 1975–1976.
- XV Congr. int. des études byz. Athènes, 1976
- XV Congrès international des études byzantines. Athènes, 1976. Actes 4. Athènes, 1980.
- V Congr. int. des sci. hist. Bruxelles, 1923
- V Congrès international des sciences historiques. Bruxelles, 1923.
- XVI Congr. int. des sci. hist. Stuttgart, 1985
- XVI Congrès international des sciences historiques. Stuttgart, 1985. Rapp. 1. Stuttgart, 1985.
- X Congr. int. di sci. storiche. Roma, 1955. Rel.
- X Congresso internazionale di scienze storiche. Roma, 1955. Relazioni 3, 7. Florence, 1955.
- VIII Congr. mond. d'Assoc. int. des sci. politiques. München, 1970
- VIII Congrès mondial d'Association internationale des sciences politiques. München, 1970. Bruxelles, 1970.

XCV Congr. nat. des soc. savants. Reims, 1970	XCV Congrès national des sociétés savants. Reims, 1970. Act. 1. Paris, 1975.
102 ^e Congr. nat. des soc. savants.	102 ^e Congrès national des sociétés savants. Phil. et hist. T. 2. Limoges, 1974.
XCVI Congr. nat. des soc. savants. Toulouse, 1971. Act.	XCVI Congrès national des sociétés savants. Toulouse, 1971. Act. Paris, 1978.
II Congr. de sci. int. des catholiques.	II ^e Congrès de sciences internationales des catholiques. Paris, 1891.
Congr. des soc. savantes de Languedoc. Toulouse, 1952	Congrès des sociétés savantes de Languedoc. Toulouse, 1952.
Contemporary Reflections on the Medieval Christian Tradition	Contemporary Reflections on the Medieval Christian Tradition: Essays in Honor of R. C. Petry. Durham, N. C., Duke Univ. Press, 1974
IV Convegno studi Umbri	IV Convegno studi Umbri: Filosofia e cultura in Umbria tra Medioevo e Rinascimento. Atti. Perugia, 1967.
XII Convegno „Volta“	XII Convegno „Volta“ promosso della classe di scienze morali, storiche e filologiche. Roma, 1956. Atti 12. Roma, 1957.
La cristianità dei secoli XI e XII in Occidente	La cristianità dei secoli XI e XII in Occidente: coscienza e struttura di una società. Milano, 1983.
The Devil, Heresy and Witchcraft in Middle Ages.	The Devil, Heresy and Witchcraft in Middle Ages. Essays in honor of Jeffrey B. Russell. Leiden, 1998.
Dictionnaire d'hist. et de geogr. eccl.	Dictionnaire d'histoire et de géographie ecclésiastique. Paris, 1909.
Dictionnaire univ. des noms propres	Dictionnaire universel des noms propres. T. 1, 3. Paris, 1982.
Dolore e la morte nella spiritualità dei secoli XII e XIII	Dolore e la morte nella spiritualità dei secoli XII e XIII. V Convegno di studi. Todi, 1962. Todi, 1967.

Festschrift für L. Sadnik zum 70. Geburtstag.	Festschrift für Linda Sadnik zum 70. Geburtstag. Freiburg, 1987.
Festschrift E. Winter	Festschrift für Eduard Winter zum 70. Geburtstag. Berlin, 1966.
Festschrift W. Goetz	Festschrift für Walter Goetz. Leipzig, 1927.
Fonti medioevali e problematica storiografica	Fonti medioevali e problematiche storiografica. I. Roma, 1976.
Hauptmanov zb.	Hauptmanov zbornik. Ljubljana, 1966.
Hérésies et sociétés dans l'Europe pré-industrielle (XI ^e – XVIII ^e s.)	Hérésies et sociétés dans l'Europe pré-industrielle (XI ^e –XVIII ^e s.). Colloque de Royaumont. Communications et débats. Présente par J. Le Goff. Paris, 1968.
Hist. Wörterbuch der Philosophie	Historisches Wörterbuch der Philosophie. 3. Bassel etc., 1974.
L'histoire du catharisme en discussion. Le „concile“ de Saint Felix (1167)	L'histoire du catharisme en discussion. Le „concile“ de Saint Felix (1167). Collection du centre d'études médiévales de Nice. Nice, 2001.
III Int. Congr. for the History of Religions	III International Congress for the History of Religions. Transactions T. 2. Oxford, 1908.
Investiturstreit und Reichsverfassung	Investiturstreit und Reichsverfassung. Vorträge und Forschung. T. 17. Berlin etc., 1973.
Jahresberichte des königl. Friedrichs-Gymnasiums	Jahresberichte des königlichen Friedrichs-Gymnasiums. Leipzig, 1844.
Mandičev zb.	Mandičev zbornik. Rim, 1965.
Mélanges V. Čubrilović	Mélanges V. Čubrilović. Beograd, 1968.
Mélanges E. Tisserant	Mélanges E. Tisserant. 2. Citta del Vaticano, 1964.
Mélanges d'histoire du Moyen âge	Mélanges d'histoire du Moyen âge dédié à la mémoire de L. Halphen. Paris, 1951.
Mélanges J. Lebreton	Mélanges Jules Lebreton. Vol. 1–2. Paris, 1953.

Mélanges offerts à E. Gilson	Mélanges offerts à Etienne Gilson. Toronto etc., 1959.
Mélanges offerts à E. Perroy	Mélanges offerts à Eduard Perroy. Paris, 1973.
Mémoires de l'Acad. de Toulouse	Mémoires de l'Académie de Toulouse. T. 4. Toulouse, 1790.
Mémorial L. Petit	Mémorial Louis Petit. Mélanges d'histoire et d'archéologie byzantine. Bucarest, 1948.
Meyers grosse Univ. Lexikon	Meyers grosse Universal Lexikon. Bd. 1, 2. Manheim etc., 1981.
Miscellanea del Centra di studi medievali	Miscellanea del Centro di studi medievali. III Settimana internazionale di Studio Mendola. Milano, 1965. Atti. Milano, 1968.
Miscellanea G. Mercati	Miscellanea Giovani Mercati. 5. Citta del Vaticano, 1946.
Miscellanea historica in honorem L. van der Essan	Miscellanea historica in honorem Leonis van der Essen. Bruxelles etc., 1947.
Morgenland	Morgenland. Darstellungen aus Geschichte und Kultur des Osten. 28. Berlin, 1936.
Nar. enciclopedija.	Narodna enciclopedija. T. 1. Zagreb, 1927.
L'Ogre historien. Autour de J. le Goff.	L'Ogre historien. Autour de Jaques le Goff. Paris, 1998.
Le Pays cathare	Le Pays cathare. Les religions médiévales et leurs expressions méridionales. Paris, 2000.
La persécution du catharisme XIIe–XIV siècles	La persécution du catharisme. XIIe–XIVe siècles. Actes de la 6a session d'Histoire médiévales. Rennes–les Bains, 1993. Carcassone, 1990.
Persecution and Liberty	Persecution and Liberty. Essays in Honor of G. L. Burr. New York, 1931.
Proceedings of the Symposium on Slavic Culture	Proceedings of the Symposium on Slavic Culture. Bulgarian Contribution to Slavic Culture. S., 1983.

Recueil des actes de l'Acad. des sci., belle lettres et arts de Bordeaux. 19.

Recueil de travaux offert à M. C. Brunel. 2.

Relazioni storiche e cult. fra l'Italia e la Bulgaria

La rinascita naz. bulgara e la cultura italianna.

Religions Motivation

Séances et travaux de l'Acad. des sci. morales et polit.

Silloge byzantina in onore di S. G. Mercati

XVIII Spring Symp. of Byz. Studies. Amsterdam, 1984

Studi storici in onore di G. Volpe

Studi sul Medioevo cristiano.

Studia slovenica Monacensia

Western Slavic Assoc. Conf. in Honolulu

Wiener slav. Jahrbuch

Recueil des actes de l'Académie des sciences, belle lettres et arts de Bordeaux. 19. Bordeaux, 1857.

Recueil de travaux offert à M. C. Brunel. T. 2. Paris, 1955.

Relazioni storiche e culturali fra l'Italia e la Bulgaria. Napoli, 1982.

La rinascita nazionale bulgara e la cultura italiana. Atti del quanto convegno Italo-Bulgaro. Pisa, 1990. Roma, 1995.

Religions Motivation. Biographical and Sociological Problems for the Church Historian. Oxford, 1978.

Séances et travaux de l'Académie des sciences morales et politiques. Paris, 1903.

Silloge byzantina in onore di Silvio Giuseppe Mercati. Roma, 1957.

XVIII Spring Symposium of Byzantine Studies. Amsterdam, 1984. Proceedings. Amsterdam, 1988.

Studi storici in onore di Gioaccino Volpe. Firenze, 1958.

Studi sul Medioevo cristiano offerti a R. Morghen per il 90 anniversario dell'Istituto storico italiano (1883–1973). Vol. 1–2. Roma, 1974.

Studia slovenica Monacensia. In honorem A. Štodnjak. München, 1969.

Western Slavic Association Conference in Honolulu. Honolulu, 1982.

Wiener slavistisch Jahrbuch. Graz, 1953.

БИБЛИОГРАФСКИ ИЗТОЧНИЦИ

Berkhout, C. T. et J. V. Russell. Medieval Heresies. A Bibliography. 1960–1970. Toronto, 1981. XV, 201 p.

Denkova, L. Bibliographie sur l'histoire de l'église Bosnienne pour le périod 1963–1987. – Hérésis, 12, 1989, p. 87.

Grundmann, H. Bibliographie des études récents (après 1900) sur les hérésies médiévales. – In: Hérésies et sociétés dans l'Europe pré-industrielle (XIe–XVIIIe s.). Paris, 1968, 411–467.

Kuľcsár, Z. Eretnekmozgelmak a XI–XIV században. Budapest, 1964. 335 p.

Кръстина Гечева

**БОГОМИЛСТВОТО
и неговото отражение в
средновековна християнска Европа**

Библиография

Второ допълнено и основно преработено издание

научен редактор: ст. н. с. дфн Георги Василев

Художник на корицата: Жеко Алексиев

Българска. Първо издание

Формат: 60×84/16

Издателство „Гутенберг“

Печатница „Симолини“

Цена: 12 лв.